3163

4296

SPRAWOZDANIE

C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

KRAKOWSKIEGO

ORAZ

TOWARZYSTW POKREWNYCH

ZA ROK 1904.

3163

Sprawozdanie C.K. Tow. Rolniczego Krakowskiego oraz. Tow. Pokrewnych za r. 1904.

ARCHIWUM

W KRAKOWIE
NAKŁADEM C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO KRAKOWSKIEGO
DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
POD ZARZĄDEM JÓZEFA FILIPOWSKIEGO 1905.

3163

4296

ARCHIWUM M. KRAKOWA.

PROTOKÓŁ

obrad Zebrania ogólnego Członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie,

odbytego w dn. 13 i 14 czerwca 1904 roku.

w wielkiej sali Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.

Przewodniczący: Zdzisław hr. Tarnowski.
C. k. Ministerstwo rolnictwa reprezentował: Radca dworu Władysław Struszkiewicz.
C. k. Namiestnictwo reprezentował: Delegat Namiestnictwa, Radca Dworu Dr. Adam Fedorowicz.
Wydział krajowy: Zastępca marszałka krajowego prof. Dr. Tadeusz Pilat.

Pokrewne Towarzystwa reprezentowali pp.:

C. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie we Lwowie: Prezes Towarzystwa Dr. Włodzimierz Kozłowski, Artur Zaremba Cielecki, Dr. Mikołaj Krzysztofowicz.
Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych: Prezes Towarzystwa Artur Zaremba Cielecki, Jerzy Turnau.
Galicyjskie Towarzystwo leśne we Lwowie: Ludwik Seeling de Seulenfels, Nowicki Aleksander.
C. k. Towarzystwo rolnicze w Gorycyi: Zdzisław hr. Tarnowski.
„ „ „ ***w Wiedniu:*** Dr. Adam Krzyżanowski.
„ „ „ ***w Salzburgu:*** Zdzisław hr. Tarnowski.
„ „ „ ***w Lincu:*** Dr. Adam Krzyżanowski.
„ „ „ ***w Lublanie:*** Zdzisław hr. Tarnowski.
„ „ „ ***w Celowcu:*** Zdzisław hr. Tarnowski.
Kroacko-Slawońskie Towarzystwo rolnicze: Dr. Mieczysław Pańkowski.
Towarzystwo rolnicze dla księstwa Cieszyńskiego: Zdzisław hr. Tarnowski.
Towarzystwo hodowców czerwonego bydła polskiego: Adam Fink.
Towarzystwo ogrodnicze w Krakowie: Prof. Dr. E. Janczewski, ks. kan. Drohojewski.
Towarzystwo rybackie w Krakowie: Prof. Sikorski Tadeusz.
Centralne biuro dla ochrony interesów rolnictwa w Wiedniu: Dr. Adam Krzyżanowski.
Towarzystwo wzajemnej pomocy urzędników prywatnych we Lwowie: Feliks Sierhiejewicz, Stanisław Bal.
Związek dla urzędników gospodarczych w Wiedniu: Zdzisław hr. Tarnowski.

Życzenia pomyślnych obrad nadesłały:

C. k. Towarzystwo rolnicze w Gracu.
Towarzystwo leśno-rolnicze w Opawie.
Sekcya niemiecka i czeska Rady kultury krajowej w Pradze.
Centralne Towarzystwo gospodarcze w Wielkiem Ks. Poznańskiem.

O godz. 10-ej rano przewodniczący zagaił obrady następującem przemówieniem:

Otwieram to Walne Zgromadzenie i witam Szan. Panów, a nim przystąpię do omówienia spraw naszego rolnictwa, pragnę myślą zwrócić się do stóp Tronu Papieskiego, by oddać przedewszystkiem cześć najgłębszą zmarłemu w roku zeszłym Ojcu świętemu Leonowi XIII, którego święta postać pozostanie na zawsze otoczona czcią bezgraniczną i wdzięcznością całego narodu polskiego — a równocześnie podzielić się z Panami radosnym faktem, że Tron Stolicy Apostolskiej zajmuje dziś godny Jego następca Papież Pius X, który, choć od niedawna panuje, otoczył już ojcowską opieką i sercem Polaków, a do pielgrzymki naszej, w której niestety mimo gorącego pragnienia udziału brać nie mogłem, wyrzekł słowa, świadczące, jak dobrze są Mu znane potrzeby Kościoła w Polsce — słowa, które nietylko tym, co mieli szczęście je słyszeć, ale wszystkim nam i braciom naszym w niedoli stały się pokrzepieniem na duchu, obroną w zwątpieniu, bodźcem do wytrwania w wierności dla Kościoła katolickiego i Jego widomej Głowy, gwiazdą nadziei dla naszej przyszłości. — Pozwólcie Panowie, bym natychmiast wysłał depeszę do stóp Tronu Ojca św. z wyrazami hołdu i z prośbą o błogosławieństwo.

Teraz przystępując do spraw, które nas rolników pośrednio czy bezpośrednio obchodzić mogą, zaznaczyć muszę na wstępie, że rok ubiegły był znowu rokiem klęski dla naszych gospodarstw, klęski, która się odbiła zarówno wstrzymując rozwój i podniesienie rolnictwa, jak tamując działalność Komitetu na wielu polach. Klęska była ogólno krajowa; mierząc jej rozmiary z jednej strony przyczynami, któremi była wywołana, a z drugiej skutkiem zniszczenia, jakie sprowadziła, można rozdzielić rozmiary nieszczęścia na dwa stopnie: W okolicach, gdzie poprzerywawszy wały, wody rzek płynęły nowemi korytami przez wsie, folwarki i łany pokryte dojrzewającem zbożem, zniszczona została substancya majątków, nadwerężając egzystencye właścicieli finansowo silniejszych, a rujnując doszczętnie mienie i byt słabszych; to jest ten najwyższy stopień klęski, która pozbawia ludzi majątku, wyzuwa z dziedzictwa. Mniejszego stopnia klęski doznały okolice, z których wody deszczowe, nie mogąc odpływać szluzami do rzek wezbranych, gromadziły się na polach i tygodniami stojąc niszczyły plony tak pięknie w roku zeszłym się zapowiadające, pozbawiając w ten sposób właścicieli rocznego dochodu z majątku.

Na straszną wieść o tych nieszczęściach zawiązał się zaraz Komitet ratunkowy pod przewodnictwem J. E. Bobrzyńskiego, a nasz Komitet ze swej strony starał się o przedstawienie rozmiarów klęski u władz, celem wyjednania funduszów na akcyę ratunkową i przyjście z pomocą dotkniętym klęską na wszelkie możliwe sposoby. I tak wnieśliśmy memoryał o potrzebie pomocy doraźnej i o konieczności zaradzenia na przyszłość klęskom przez regulacye rzek i zabudowanie dzikich potoków; zajął się również Komitet kwestyą zniżek taryfowych, z których niektóre zostały rozszerzone i przedłużone zgodnie z naszym postulatem. Za poparciem Komitetu również zarządziła wojskowość sprzedaż otrąb po cenach zniżonych, a Komitet zajął się rozdziałem otrąb.

Podnieść tu z wdzięcznością wypada, że dzięki interwencyi JE. Namiestnika, który rozmiary klęski podczas powodzi badał na miejscu, jeżdżąc po kraju, rząd centralny przyznał dla okolic dotkniętych klęskami w zachodniej Galicyi i wschodniej, której znaczne przestrzenie gradobiciem zniszczone zostały, kwotę 2,900.000 kor. która później uzupełnioną została, i w sposób sprawiedliwy, tam, gdzie najwięcej tego było potrzeba, została rozdzieloną; a choć naturalnie kwoty rozdane nie stoją w żadnym stosunku do strat poniesionych, to jednak były one prawdziwą doraźną pomocą, i z tego miejsca mam sobie za obowiązek wyrazić wdzięczność JE. Namiestnikowi, a byłemu naszemu prezesowi, w imieniu tych, którzy tej pomocy doznali.

Wdzięczni też jesteśmy JE. Panu Marszałkowi za rozdział zapomóg i pożyczek w kwocie 800.000 kor., przez Sejm w miarę możności budżetu krajowego przyznanych. Tu zaznaczyć pragnę, że władze krajowe, wyciągając konsekwencye z zaszłych wypadków, są na drodze energicznej akcyi, mającej na celu zabezpieczenie kraju od tego rodzaju nieszczęść na przyszłość. Zadanie to trudne i wymagające wiele czasu, ale mając na czele mężów znających kraj i jego potrzeby, ufamy, że będzie spełnione należycie.

Chcąc naprzód załatwić się z tem, co przykre i złe, nie mogę tu pominąć milczeniem sprawy nietylko naszego kraju, ale całej monarchii dotyczącej i zgubny wpływ na rozwój życia społecznego i ekonomicznego wywierającej. Wiecie już Panowie, co mam na myśli: upadek parlamentaryzmu i niezdolność do załatwiania najżywotniejszych, najkonieczniejszych potrzeb państwa i ludności odbija się fatalnie na rolnictwie i na stosunkach ekonomicznych naszego kraju. Zbytecznem byłoby tu wyliczać wszystkie dobrze znane Panom złe skutki tej anarchii, nadmienię więc tylko, że zeszłego roku w preliminarzu budżetu na r. 1904 wstawił rząd 1,700.000 kor. więcej na cele rolnicze, jak było dotychczas, i liczyliśmy już, że odpowiedni udział w tej kwocie pozwoli i Towarzystwu naszemu rozwinąć skuteczniejszą niż dotąd akcyę popierania i podnoszenia wszelkiej produkcyi rolnej. Ale oczekiwania zawiodły, bo mimo najusilniejszych starań Koła polskiego, wszelkie próby sanacyi parlamentu pozostały bez skutku; budżet nie uchwalony i ze spodziewanych 1,700.000 k. zaledwo mała część rolnictwu się dostać może na podstawie § 14, a teraz dzięki

takiej anarchii nawet subwencye stałe za r. 1904 w terminach nie wpływają — i tak z dnia na dzień żyjemy, nie wiedząc, co jutro przyniesie.

Nie tu miejsce na politykę; ja jej unikam i wolę jej tu nie mieszać; ale sądzę, że mamy prawo i obowiązek w tych krytycznych czasach i my głos zabrać, a uznając dotychczasowe starania naszych posłów, zwrócić się do Koła polskiego z gorącą prośbą, żeby i nadal wszelkich sposobów używało, interweniując celem uzdrowienia parlamentu, którego upadek tamuje wszelki postęp i paraliżuje wszelkie usiłowania do poprawy stosunków.

Szczęściem Sejm nasz nie idzie za przykładem Rady państwa, i zarówno pod względem ustawodawczym kroczy naprzód w interesie kraju, jak również pod względem finansowym w miarę możności, i popiera wszelką pożyteczną inicyatywę. Wypada mi tu przedewszystkiem zaznaczyć dwie uchwały ostatniego Sejmu, najbardziej nas rolników obchodzące: — więc ustawę o biurach pośrednictwa pracy, która niedawno otrzymała sankcyę i której wykonanie przygotowuje teraz Wydział krajowy. — Ufam, że ustawa ta ureguluje w kraju nienormalne dzisiaj stosunki robotnicze, z korzyścią dla obu stron, pracodawców i pracujących, i że wprowadzona i wykonana pod świadomem celu kierownictwem Wydziału kraj., przyczyni się znacznie do poprawy stosunków pod tym względem. — Jak zawsze jednak, tak i w tym wypadku sama ustawa i władze nie zrobią wszystkiego, musi tu współdziałać ludność w dobrem zrozumieniu swego interesu; obowiązkiem naszym więc tę ustawę znać i w jej duchu działać.

Drugą zdobyczą rolnictwa, którą tu z zadowoleniem prawdziwem podnieść muszę, to podwyższenie budżetu na cele rolnictwa o 16.000 kor. — Pomyślny to objaw, nie tyle ze względu na kwotę, która w stosunku do potrzeb i zadań naszych jest bardzo niewystarczającą, jak więcej ze względu na sposób, w jaki Sejm podwyżkę tę uchwalił, po dyskusyi, w której nikt przeciwko temu się nie oświadczył, a która wykazała, że większość Sejmu wydatki na cele rolnicze uważa za produktywne i uznaje, że żaden wydatek może tak sowicie się krajowi nie opłaci w podniesieniu kultury i bogactwa krajowego, jak grosz dobrze użyty na popieranie rolnictwa w tym kraju, którego rolnictwo jest podstawą wszystkiego. Z tonu dyskusyi sejmowej odnieśliśmy więc wrażenie, że krok ten naprzód pociągnie za sobą dalsze, że stopniowo będą nam dostarczone potrzebne środki, naturalnie w miarę równowagi budżetowej, której nigdy naruszać byśmy nie chcieli. W ręce obecnego tu Radcy dworu Prezesa Wydziału kraj. p. Pilata, pozwalam sobie złożyć dalszy los i poparcie naszej sprawy w Wydziale krajowym, a korzystam ze sposobności, żeby powitać go najgoręcej i podziękować za życzliwość, z jaką zawsze traktuje sprawy Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

W ogólnej sumie tej podwyżki mieści się między innemi kwota 4000 kor. na »ożywienie działalności Towarzystw okręgowych« po raz pierwszy wstawiona. Nieznaczna ta kwota w stosunku do potrzeby dała jednak możność Komitetowi rozpoczęcia na małą skalę akcyi w tym kierunku, akcyi, którą Komitet uważa za nadzwyczaj ważną, a przystępuje do niej z ufnością, że wyda dobre rezultaty; ale wyda je z tym jednym warunkiem, że Towarzystwa okręgowe zechcą w swoim własnym interesie jak najżywszą rozwinąć działalność, a wtedy niewątpliwie Wydział kraj. i Sejm w szerszych rozmiarach finansowych tę akcyę poprzeć raczą.

Ja, jak to i w przeszłym roku, zagajając Walne Zebranie i dawniej po raz pierwszy stając przed Panami jako prezes, miałem zaszczyt mówić, stawiam »ożywienie działalności Towarzystw okręg.« jako najważniejszy program swoich dążności i swojego działania. — Komitety obu Towarzystw bratnich, jak Panom wiadomo, odstąpiły od dążeń do uzupełnienia ustawą krajową ustawy sejmowej o stowarzyszeniach zawodowych rolniczych, ale natomiast podały sobie ręce, by ustawę zastąpić zachęceniem do dobrowolnej asocyacyi w nadziei, że ona, skoro zbyt mało poczucia jej potrzeby u dołu, od góry da się pobudzić i w coraz szerszych kołach ludności rolniczej wytworzyć dowodnie przekonanie, że dziś, kiedy na każdem polu silniejszy gnębi słabszego, jednostki ostać się nie mogą, że bez kooperacyi egzystencya rolników niemożliwa, że jak się wszyscy pod ten sztandar wspólnej pracy dla wspólnego interesu nie zbiegniemy, to zesłabniemy pod przewagą silniejszych tak, że nam ten sztandar z rąk wypadnie.

Nie ma polskiego państwa, ale jest polski naród, a dla jego przyszłości najpotrzebniejsza ta spokojna, ustawiczna praca, którą teraz słusznie organiczną pracą nazywają ludzie, a chodzi tylko o to, aby ta praca była ogólną. Do tej pracy każdy wierny syn tej ziemi jest obowiązany, a wielki czy mały, bogaty czy ubogi, kto od niej się usuwa, kto do niej w miarę możności i środków należeć nie chce, ten popełnia grzech ciężki zaniedbania wobec kraju i społeczeństwa. Nazwijmy rzeczy po imieniu i nie wahajmy się powiedzieć, że grzechu takiego dopuszcza się każdy rolnik, a zwłaszcza większy i średni właściciel, co nie należy do swego Towarzystwa okręgowego i z sąsiadami nie działa dla dobra własnego, dla dobra stanu rolników i tej ziemi, którą po ojcach odziedziczył.

Wybaczcie Panowie te słowa, może zbyt nagie w swej prawdzie; wiem, że Panowie tu obecni przyznajecie mi racyę, stwierdzacie to choćby tem samem, że tutaj jesteście, więc raczcie, proszę, powtórzyć je na zgromadzeniach i w rozmowach. a może Bóg da, że skutek jaki odniosą.

Na zakończenie relacyi o sprawach, które nas rolników obchodzić mogą, pozwolę sobie jeszcze zwrócić uwagę panów na odczyt, umieszczony na porządku dziennym sekcyi ogólnej Walnego Zebrania, o przeobrażeniu,

jakiego dokonywa Towarzystwo urzędników prywatnych, opierając odtąd statut swój na podstawie asekuracyjnej, dającej zupełną pewność przyjętym zobowiązaniom. Rzecz to nietylko dla urzędników, ale i dla właścicieli majątków, dla pracodawców wielkiego znaczenia. Ziemia nasza i my odniesiemy korzyści z tego, że ludzie pracujący dla nas, mając przyszłość swoją i rodzin swoich zapewnioną, niewątpliwie lepiej i skuteczniej pracować potrafią.

Pragnąc teraz dać Panom krótki zarys działalności Komitetu w najważniejszych tej działalności kierunkach, dotknę tylko spraw zmienionych lub nowych; zaś stale przez Komitet załatwianych, o których w zeszłorocznem zagajeniu obszerniej mówiłem, a których dokładne przedstawienie każdy z panów w sprawozdaniu znajdzie, tykać już dziś nie będę.

Przechodząc więc niektóre tylko gałęzie działalności, zaznaczam przedewszystkiem, że Komitet starał się o doprowadzenie do zupełnego porządku wewnętrznych urządzeń administracyjnych — które, jeżeli miały jakie braki, to z powodu nagłego wzrostu Towarzystwa w ciągu ubiegłych lat; sądzę że jest pod tym względem postęp, a jeżeli są jakie usterki, to stopniowo, bez trudności będą mogły być usunięte, tak, aby cała administracya Komitetu była wzorową i za przykład służyć mogła.

W dziale spraw ekonomicznych i agrarno-politycznych zwracał Komitet zawsze baczną uwagę, by nie zaniedbać swego obowiązku stwierdzania i obrony praw i potrzeb rolnictwa krajowego. Prócz stałego wpływu, jaki Komitet wywiera nieustannie na bieżący tok polityki i administracyi agrarnej za pośrednictwem swoich delegatów w korporacyach doradczych i u władz, stawialiśmy nasze postulaty lub zaznaczali opinię Komitetu wtedy, gdy zachodziła tego potrzeba: 1) Wystosowaliśmy więc memoryał wspólnie z bratniem Towarzystwem do Koła polskiego w sprawie gorzelnictwa, a specyalnie rozdziału kontyngentu spirytusowego, załatwienia i zwiększenia produkcyi spirytusu denaturowanego i użycia go do celów przemysłowych; 2) Za staraniem naszem w porozumieniu z Komitetem Tow. gospodarskiego, urządzony został przez Komitet wystawowy pod przewodnictwem prof. Steingrabera oddział galicyjski na międzynarodowej wystawie przemysłu fermentacyjnego, dzięki czemu nasz przemysł spirytusowy jest tam odpowiednio reprezentowany; 3) Wnieśliśmy również memoryał do Koła polskiego w sprawie projektu ustawy o przymusowem ubezpieczeniu urzędników prywatnych, zaznaczając konieczną potrzebę takiej władzy, a stawiając przy tem pewne poprawki; 4) W krajowej dyrekcyi skarbu czyniliśmy starania o rewizyę i poprawę katastru, oraz doprowadzenie ksiąg gruntowych do zgodności ze stanem rzeczywistym; 5) Starania nasze o ułatwienie w Banku austryackim kredytu dla rolników wyjaśniły sprawę i uczyniły kredyt dostępniejszym przez udogodnienie prolongaty; 6) W memoryale do Koła polskiego oświadczyliśmy się przeciwko wypłatom gotówką ze względu na niebezpieczeństwa, jakie z tem były połączone; 7) Popierając, zbyt mało niestety rozwinięty w naszym kraju, przemysł cukrowniczy, jako ściśle z rolnictwem związany przez to, że podnosi kulturę i rentę z ziemi, a z drugiej strony daje ludności stały i dobry zarobek — czyniliśmy starania u rządu o zniesienie taryf kolejowych, ułatwiających przywóz obcego cukru do Galicyi i wogóle o zmiany taryfowe na korzyść krajowego cukru.

Przytoczone tu sprawy, jak wiele innych spraw, załatwialiśmy w porozumieniu i solidarnie z Komitetem Tow. gospodarskiego, z którym stosunek nasz coraz bardziej się zacieśnia. — Dzięki temu mamy już »Związek centralny stowarzyszeń rolniczych«, który jest tym terenem stałego porozumienia, a który się składa z delegatów tutejszego i lwowskiego Komitetu; w przyszłości zaś mógłby być rozszerzony i na inne stowarzyszenia, któreby ewentualnie przystąpić chciały. Dzisiaj więc już każda sprawa ogólnego znaczenia we wspólnem porozumieniu z reguły jest traktowaną. Jakie stąd płynąć mogą korzyści dla kraju i rolnictwa zbyteczna podnosić.

Miło mi, korzystając ze sposobności, wyrazić gorącą wdzięczność w ręce szanownego Prezesa Tow. gospodarskiego Dr. Kozłowskiego za życzliwość i solidarność, z jaką zawsze względem nas występuje i tym razem, jak zawsze, powitać go najserdeczniej w naszem gronie.

Przechodząc do dalszego działania Komitetu w dziale popierania hodowli bydła, mam do zaznaczenia, że myśl urządzenia targów rozpłodowych była szczęśliwą, jak tego był dowodem zeszłoroczny pierwszy i tegoroczny targ rozpłodowy; targi te jednak ograniczyły się do pokrycia potrzeby wewnętrznej, a teraz jest Komitet na drodze badania stosunków hodowlanych i targów rozpłodowych poza granicą kraju, celem ewentualnego urządzenia targów na szersze rozmiary i na eksport. Gdyby te starania uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem, to hodowcy odnieśliby wielkie korzyści, a chów bydła rozwijałby się niewątpliwie szybszem niż dotychczas tempem, gdyż uregulowanie i ułatwienie zbytu jest zawsze najpotężniejszą dźwignią każdej produkcyi, a więc i hodowli.

Z inicyatywy Komitetu zawiązało się w końcu roku Tow. mleczarskie, które przyczyni się niewątpliwie do podniesienia mleczarstwa, przez to hodowlę bydła uczyni rentowniejszą. Nowo utworzona, na podstawie uchwały Walnego Zebrania, sekcya drobnego inwentarza, okazała się praktyczną reformą wewnętrzną i mogła rozwinąć szerszą działalność, celem podniesienia chowu trzody chlewnej, z funduszów przez kraj o 6000 koron, a przez rząd o 10.000 kor. podwyższonych. Rząd i Sejm podniósł subwencye, chcąc wesprzeć tę hodowlę po zarazie, która jej wielkie wyrządziła szkody. — Niestety chów koni z niezależnych od nas powodów nie rozwija się tak, jakbyśmy tego pragnęli. Podwyższenie dotychczasowej subwencyi krajowej o 2000 koron, nie wywrze

większego wpływu na dotychczasowy stan rzeczy. Tu w pierwszym rzędzie musi rząd przyjść z wydatną w tym kierunku pomocą — jak również rząd winienby się więcej opierać na opinii kraju, który w pierwszym rzędzie powinien mieć głos w sprawach, które go dotyczą. Komitet, o ile starczą na to fundusze, popiera chów drobiu, tej ważnej gałęzi domowego gospodarstwa; to też oprócz dotychczasowej w tym kierunku akcyi, popierać jeszcze pragnie w miarę możności dwa nowo powstałe Towarzystwa chowu drobiu w Brzesku i Krakowie, które z uznaniem witamy.

Z akcyi na polu podniesienia uprawy roślin zwrócę uwagę Panów na to, że »Zakład rolniczy doświadczalny« naszego Uniwersytetu podjął się prowadzenia inspekcyi doświadczeń polowych z funduszów Komitetu. — Zorganizowane na racyonalnych podstawach doświadczenia polowe i fachową ręką prowadzone, mają doniosłe znaczenie tak dla nauki, jak i praktyki, a zastosowane do lokalnych warunków pojedynczych okolic, przyczynią się niewątpliwie do zwiększenia produkcyi naszego rolnictwa.

Starając się na każdym kroku o wykonanie uchwał Walnego Zebrania, pamiętaliśmy o zeszłorocznej uchwale, wzywającej Komitet, by ze swej strony przedsięwziął kroki u rządu, celem utworzenia dla Studyum rolniczego przy Uniwersytecie Jagiellońskim folwarku doświadczalnego. Z prawdziwem zadowoleniem więc mogę podać do wiadomości Panów, że tę fermę doświadczalną Uniwersytet już ma, dzięki staraniom Szan. Prof. Studyum rolniczego, a zwłaszcza energii prof. Rogoyskiego, na którego odczyt w tej sprawie zwracam uwagę Panów. Ministerstwo oświaty poufnie wprawdzie, ale zapewniło dostarczenie funduszów na sfinansowanie i amortyzacyę ceny kupna. W ten sposób stało się zadość najdalej idącym pragnieniom naszym, a Studyum rolnicze, stanąwszy na wysokości swojego zadania, spełni je teraz już niewątpliwie na pożytek polskiej nauki rolnictwa i polskiej pracy rolniczej, wykształci młodsze pokolenie na tęgich teoretycznie i praktycznie wyrobionych gospodarzy. Tą nadzieją ożywieni, spokojniej możemy patrzeć w przyszłość tej ziemi, która coraz umiejętniejszemi rękami uprawianą będzie.

Tyle o sprawach rolniczych i o naszej działalności, a na zakończenie, proszę Panów, wymienić mi wypada ze czcią i żalem, zmarłych w roku ubiegłym członków naszego Towarzystwa, których, niestety, liczny zastęp zmniejszył nasze grono. W Komitecie odczuliśmy żywo stratę śp. Aleksandra hr. Romera, któremu jako długoletniemu a ogólnie kochanemu i cenionemu koledze, serdeczne a pełne współczucia poświęcam wspomnienie. Chlubną pamięć po sobie zostawił ś. p. Mieczysław Pawlikowski w Towarzystwie okręg. krak., które utraciło także swego członka, śp. Jana Rogowskiego. Towarzystwo wielickie straciło w osobie śp. X. prałata Skrzyńskiego, wielce zasłużonego swego członka honorowego i trzech członków zwyczajnych, śp. Antoniego Günthera, proboszcza, Walentego Biedronia i Kazimierza Czarnowskiego. Zmarł również śp. Adam Stonawski, gorliwy członek Wydziału Towarzystwa okręgowego w Białej. Największą liczbę członków utraciło Towarzystwo wadowickie, a między tymi najbardziej zasłużeni: X. Jędrzej Bobek, śp. Teodor Drapella, Mieczysław Jakubowicz, oraz śp. Adam Kotlik skarbnik i proboszcz z Inwałdu X. Michał Momot oraz inni, których brak dotkliwie odczuć się daje. Ale najgoręcej odczuliśmy wraz z całym krajem stratę śp. Gustawa Romera, długoletniego członka Tow. rolniczego w Nowym Sączu. Zasługi jego w Sejmie i na wielu polach pracy krajowej powszechnie są znane, a wysoko przez społeczeństwo nasze cenione, jak wysoko ceniony był nieposzlakowany, wyjątkowo piękny charakter i rozum wytrawny zmarłego dyrektora Towarzystwa Wzaj. Ubezp. Żal po śp. Gustawie Romerze ogólny, a pamięć między nami, cośmy go znali, nigdy nie wygaśnie.

Bratnie Tow. gospodarskie okrył żałobą zgon długoletniego prezesa śp. Adama Sapiehy. Odczuliśmy żywo tę stratę, która była stratą całego kraju. Ks. Adam Sapieha nie piastował urzędów oficyalnych, ale był przez większą część życia po ojcu swoim śp. ks. Leonie Prezesem Tow. gospodarskiego; zasługi jego tam podniesione zostały w pięknych i wymownych słowach przy zagajeniu Walnego Zebrania. Jako obywatel działał na wielu polach, służąc zawsze krajowi z zapałem; a choć nieraz mogliśmy być innego, jak On zdania, zawsze byliśmy przekonani, że wszystko, co robił, płynęło z czystej i gorącej miłości ojczyzny, dla której żył i pracował z poświęceniem. Na ołtarzu ojczyzny składał swoją wolność, a byłby chętnie złożył swoje życie. — Mąż wielkiej zdolności, porywającej wymowy — szlachetna, pełna uroku, wspaniała postać ks. Adama budziła podziw, czy w Izbie Panów lub w Sejmie mówił, jako poseł, czy gdy na czele szlachty stawał przed Monarchą. Cieszył się całe życie miłością współobywateli, a urokowi jego nie byli w stanie oprzeć się ci, co go bliżej znali. To też pamięć po sobie zostawił niezatartą.

Dotkliwą stratę poniósł także Komitet Towarzystwa gospodarskiego przez śmierć śp. Kazimierza Wiktora, jednego z najczynniejszych swoich członków, wzorowego gospodarza i obywatela.

Po przemówieniach reprezentantów: c. k. Galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie (prezes dr. Włodzimierz Kozłowski), Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych (prezes Artur Zaremba Cielecki), i Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Urzędników prywatnych we Lwowie (p. Stanisław Bal), postawił przewodniczący imieniem Komitetu wniosek zamianowania Jego Ces. i Król. Wysok. Arcyksięcia Karola Stefana w Żywcu członkiem honorowym Towarzystwa. Wniosek przyjęto przez aklamacyę.

Przyjęto następnie bez czytania i bez zmiany protokół z ostatniego Walnego Zgromadzenia i uwolniono sekretarza od czytania sprawozdania za rok 1903.

Po uwolnieniu referenta Komisyi rewizyjnej od czytania sprawozdania tej komisyi za r. 1903, które w odbitce rozdane było pomiędzy obecnych, postawił p. K. Czecz następujące wnioski:

1. »Sprawozdanie komisyi rewizyjnej za rok 1903 przekazuje się Komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie w celu zbadania zawartych w niem uwag.

2. »Po zbadaniu poweźmie Komitet uchwały, o ile w interesie wszystkich momentów, odnoszących się do całości spraw rolniczych, uwagi komisyi powinny być uwzględnione w dalszej akcyi c. k. Towarzystwa rolniczego.

3. »Komitetowi służy prawo poprosić komisyę rewizyjną na obrady, celem udzielenia wzajemnych wyjaśnień.

Wniosek komisyi rewizyjnej o udzielenie Komitetowi absolutoryum przyjęto; poczem po dyskusyi, w której zabierali głos pp. M. Dydyński i hr. Rey, przyjęto również wszystkie trzy wnioski p. Czecza.

Następnie przyjęto bez dyskusyi referaty pp. dr. Jordana i K. Czecza jako odpowiedź Komitetu na sprawozdanie komisyi rewizyjnej za r. 1902.

Z porządku dziennego przedstawił dr. Tomalski imieniem Komitetu wniosek, aby dopłaty ze strony Towarzystw rolniczych okręgowych na rzecz Komitetu wynosiły 25% wkładek członków zamiast dotychczasowych 38%. Wniosek ten przyjęto bez dyskusyi.

W dalszym ciągu przystąpiono do wniosku Komitetu w sprawie zmiany statutu.

Po odczytaniu przez sprawozdawcę dr. Rutowskiego wszystkich paragrafów statutu, które miały być zmienione, w brzmieniu dotychczasowem i proponowanem, przyczem nikt głosu nie zabierał, przystąpiono do dyskusyi szczegółowej.

Przyjęto bez dyskusyi w brzmieniu proponowanem przez Komitet:

§ 8. »Na czele Towarzystwa stoi Prezes, dwóch Wiceprezesów i Komitet.

§ 10. »Do załatwiania czynności biurowych i podróży w sprawach Towarzystwa mianować będzie Komitet sekretarza i innych urzędników płatnych, stałych lub czasowych, a to w miarę potrzeb i stanu funduszów Towarzystwa«.

§ 11. »Prezes reprezentuje Towarzystwo wobec władz i osób trzecich; zwołuje Walne Zgromadzenia, przewodniczy im, zarówno jak i posiedzeniom Komitetu; głosuje i rozstrzyga w razie równości głosów; podpisuje wraz z sekretarzem pisma od Towarzystwa wychodzące«.

§ 12. »Prezes ma prawo zawiesić uchwałę zarówno Komitetu, jak i każdego z Towarzystw okręgowych, jeżeliby ją za przeciwną dobru kraju lub dobru Towarzystwa uznał. Winien jest jednak w takim wypadku zwołać zaraz Walne Zgromadzenie i temu sporną kwestyę do rozstrzygnięcia przedstawić«.

§ 14. »We wszystkich powyższych obowiązkach i prawach w razie nieobecności lub przeszkody Prezesa, zastępuje go pierwszy lub drugi Wiceprezes«.

W dalszym ciągu odczytał sprawozdawca dr. Rutowski § 16 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Komitet jest organem zarządzającym i wykonawczym Towarzystwa.

Komitet spełnia zadania tak statutem wskazane (§ 2) jak i przez Walne Zgromadzenie mu poruczone; układa i uchwala budżet, zarządza majątkiem Towarzystwa, składa rachunki Walnemu Zgromadzeniu, nadzoruje działalność poszczególnych Towarzystw okręgowych, których jest łącznikiem, skupiając pracę Towarzystw okręgowych w jedno ognisko.

Komitetowi przysługuje prawo w załatwianiu poszczególnych spraw wyręczać się subkomitetem, na którego czele stoi Prezydyum, a którego skład i atrybucye oznacza osobny regulamin«.

W ciągu dyskusyi, w której zabierali głos pp. Niedzielski, Dr. Kaden, Dr. Jordan, M. Dydyński, Dr. Krzyżanowski, Dr. Rutowski, A. Dydyński, Żeleński, Czecz, hr. Rey, Dr. Zduń, postawił Dr. Kaden poprawkę do tego paragrafu w tym kierunku, że »Komitet uchwala budżet, ale zatwierdzenie budżetu należy do Walnego Zgromadzenia«. Wniosek upadł.

P. Niedzielski stawia wniosek dodania do §. 16 następującego ustępu: »Obowiązkiem jest również Komitetu przedkładać Komisyi rewizyjnej sprawozdanie ze swych czynności i zamknięcia rachunkowe na 44 dni przed Walnem Zgromadzeniem«.

P. A. Dydyński wnosi poprawkę, aby zamiast 44 dni, przyjąć 4 tygodnie, a nadto stawia wniosek, by »sprawozdanie komisyi rewizyjnej było najmniej na 10 dni przed Walnem Zgromadzeniem rozesłane delegatom«.

W głosowaniu przyjęto § 16 z dodatkiem p. Niedzielskiego i poprawką p. A. Dydyńskiego. Nad wnioskiem p. A. Dydyńskiego co do rozsyłania sprawozdania delegatom, przeszło Walne Zgromadzenie do porządku dziennego.

Dr. Rutowski odczytuje § 17 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Komitet składa się z Prezesa i dwóch Wiceprezesów Towarzystwa, z Prezesów lub Wiceprezesów Towarzystw okręgowych i z tylu wybranych przez Walne Zgromadzenie członków Komitetu, ile Towarzystw okręgowych wchodzi w skład Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

Tak złożony Komitet ma prawo uzupełnienia się najwyżej sześciu jeszcze członkami, przez Prezydyum przedstawionymi, na lat 3 większością głosów powoływanymi«.

Hr. Rey stawia wniosek: 1) aby powiększyć ilość członków Komitetu z Towarzystw okręgowych; 2) aby w drugim ustępie proponowanego paragrafu zamiast »najwyżej sześciu« było powiedziane: »najwyżej dwunastoma«.

P. Niedzielski stawia poprawkę do drugiego ustępu tego paragrafu, aby zamiast »sześciu« było »trzema«.

W dyskusyi zabierali głos pp. Dr. Jordan, Dąmbski, Seeling, M. Dydyński, Dr. Kaden, Dr. Rutowski.

Przy głosowaniu upadł pierwszy ustęp wniosku hr. Reya, drugi ustęp wniosku cofnął wnioskodawca.

Uchwalono § 17 w brzmieniu proponowanem przez Komitet z poprawką p. Niedzielskiego.

Dr. Rutowski odczytuje § 19 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Posiedzenia Komitetu odbywają się w terminach oznaczonych przez regulamin, który sobie Komitet uchwala». Przyjęto.

Prezes stwierdza, że § 20 nowego statutu nie zmienia zupełnie § 21 statutu dawnego.

P. Niedzielski stawia wniosek, by do prawomocności uchwał dostatecznym był komplet złożony z 7 członków Komitetu wraz z Prezydyum.

P. M. Dydyński wnosi, by oznaczyć komplet potrzebny do prawomocności uchwał na $^1/_4$ członków Komitetu wraz z Prezydyum.

P. Smagała stawia dodatek, aby do uchwalenia budżetu potrzebny komplet wynosił $^1/_3$ członków Komitetu.

W dyskusyi zabierali głos pp. Z. hr. Tarnowski, prof. Milewski, Dr. Rutowski, Wójcik.

Przyjęto § 20 z poprawką p. M. Dydyńskiego i dodatkiem p. Smagały w brzmieniu następującem. »Uchwały na posiedzeniach Komitetu zapadają absolutną większością głosów obecnych. Do prawomocności uchwał dostatecznym jest komplet, złożony z $^1/_4$ członków Komitetu wraz z Prezydyum. Na posiedzeniu budżetowem komplet ma wynosić $^1/_3$ członków Komitetu«.

Dr. Rutowski odczytuje § 21 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Towarzystwa okręgowe w skład c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego wchodzące, zachowują zupełną samodzielność i organizacyę na podstawie własnych statutów.

Obowiązane są jednak ze względu na konieczną łączność i skuteczność działania:

a) zmienić przepisy statutów swoich o tyle, ażeby nie były w sprzeczności z postanowieniami tego ogólnego statutu;

b) wypełniać uchwały Walnych Zgromadzeń i rozporządzenia centralnego Komitetu;

c) składać corocznie Komitetowi sprawozdanie z czynności swoich za rok ubiegły, a to według uchwalonego przez Komitet formularza;

d) ułatwiać delegatom Komitetu wykonywanie kontroli nad czynnościami Towarzystw okręgowych;

e) uwiadamiać Komitet o wszelkich ważniejszych lub nadzwyczajnych postanowieniach swoich;

f) przyczyniać się do kosztów utrzymania biura Komitetu, jak również do innych spólnie uchwalonych wydatków Towarzystwa, w terminach i ratach przez Komitet oznaczonych«.

W ciągu dyskusyi, w której zabierali głos pp. Niedzielski, Dąmbski, hr. Męciński, hr. Rey, Czecz, Dr. Rutowski, J. hr. Tarnowski, Seeling, stawia p. Dąmbski wniosek, aby ze względu na referat o reorganizacyi Towarzystw rolniczych okręgowych, który ma być przedstawiony na dzisiejszem popołudniowem posiedzeniu sekcyi ogólnej, odroczyć załatwienie tego paragrafu do jutra. Wniosek ten przyjęto.

P. Seeling stawia wniosek na uchwalenie statutu dzisiaj, z wyjątkiem § 21.

W głosowaniu przyjęto wniosek p. Seelinga, poczem Dr. Rutowski odczytuje § 22 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Do pokrycia objętych budżetem wydatków c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, przyczyniać się będą Towarzystwa okręgowe w stosunku ogólnej sumy rocznych wkładek swoich członków. W tym celu Komitet oznaczy corocznie procent, jaki Towarz. okręgowe z sumy rocznych wkładek swoich członków na rzecz Towarzystwa uiszczać mają«.

P. Dr. Kaden stawia wniosek, by w drugiem zdaniu tego paragrafu zamiast »Komitet«, umieścić »Ogólne Zebranie«.

P. M. Dydyński wnosi, by w takim razie dodać w drugiem zdaniu po słowach »Ogólne Zebranie«, słowa: »na wniosek Komitetu«.

W głosowaniu przyjęto § 22 ze zmianami pp. Dr. Kadena i M. Dydyńskiego.

Następnie przyjęto bez dyskusyi odczytany przez Dr. Rutowskiego § 25 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa rolniczego krakowskiego odbywać się będzie zwyczajnie raz w rok, a to zawsze w pierwszej połowie roku i winno być ogłoszonem najmniej 4 tygodnie przed wyznaczonym terminem.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się, ilekroć przez Prezesa zwołanem zostanie (ob. § 13)«.

Dr. Rutowski odczytuje następnie § 26 w brzmieniu proponowanem przez Komitet: »Główne atrybucye i czynności Walnego Zgromadzenia są:

a) Wybór Prezesa, Wiceprezesów i tej części członków Komitetu, która ma zasiadać w Komitecie z mocy ogólnego wyboru;

b) wybór honorowych członków Towarzystwa rolniczego, na przedstawienie Komitetu;

c) wybór komisyi rewizyjnej;

d) wysłuchanie i załatwienie sprawozdania Komitetu z jego całorocznych prac, z działalności Towarzystw okręgowych, z zarządu majątkiem Towarzystwa i z użycia subwencyi rządowych;

e) wnioski samoistne Towarzystw okręgowych, jak również pojedynczych członków, winny być najpóźniej do końca marca przedkładane Komitetowi do zaopiniowania, w przeciwnym razie wnioski takie nie mogą być na odnośnem Walnem Zgromadzeniu merytorycznie załatwione, lecz mogą być tylko przekazane Komitetowi do

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu

C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO KRAKOWSKIEGO

za rok 1904.

I. Czynności w zakresie polityki i administracyi agrarnej.

Jak wiadomo Rząd przedłożył Radzie państwa doniosły projekt ustawy o uregulowaniu stosunków służbowych urzędników prywatnych. Komitet wystosował w tej sprawie pismo do Koła Polskiego w Wiedniu, wypracowane przez p. Henryka Dolańskiego z Radłowa, w którem oświadczył się za potrzebą jak najrychlejszego ogłoszenia i wprowadzenia w życie ustawy tego rodzaju, wychodząc z założenia, że obecne prawodawstwo nie zabezpiecza dostatecznie praw urzędników prywatnych; równocześnie Komitet przedłożył swoje zapatrywania co do treści rządowego projektu.

W sprawie ubezpieczeń robotników prywatnych na wniosek Prezydym uchwalono na posiedzeniu Komitetu z d. 10-go maja 1904, co następuje:

»Zważywszy, że Tow. Wzaj. Pomocy urzędników prywatnych we Lwowie przeobraża się obecnie na zasadach asekuracyjno-technicznych tak, iż dawać będzie wszelką pewność członkom swoim co do rent dla nich ubezpieczonych na wypadek nieudolności do pracy, na starość, oraz dla wdów i sierót, — zważywszy dalej, że zabezpieczenie takie leży nietylko w interesie urzędników prywatnych, lecz i w interesie służbodawców, Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie uchwala: skoro to przeobrażenie nastąpi, odnieść się przez Towarzystwa okręgowe do członków Towarzystw rolniczych i właścicieli dóbr w zachodniej Galicyi z zaleceniem i radą, by urzędników swoich dotychczas nieubezpieczonych, zachęcali do ubezpieczenia w Towarzystwie Wzaj. Ubezpieczeń urzędników prywatnych, i aby na przyszłość przyjmowali tylko takich urzędników, którzy są ubezpieczeni w tem Towarzystwie, lub zobowiążą się do niego przystąpić«.

Gdy przeobrażenie Towarzystwa zostało dokonanem, Komitet zwrócił się z okólnikiem do Towarzystw rolniczych okręgowych, w którym zalecał im wpływanie na członków, celem zabezpieczenia urzędników prywatnych. »Tygodnik rolniczy« pomieścił w Nr. 25 (str. 208) artykuł o przeobrażeniu Towarzystwa, a doroczne Walne Zgromadzenie powzięło stosowną uchwałę na wniosek Komitetu, referowany przez p. A. Dąmbskiego.

* * *

Na wniosek p. Aleksandra Dąmbskiego zajął się Komitet doniosłą sprawą parcelacyi. Z polecenia Komitetu Dr. Adam Krzyżanowski opracował projekt petycyi do Sejmu, ogłoszony dosłownie w »Tygodniku rolniczym« (Nr. 45 z d. 4-go listopada 1904, str. 399 i nast.), który ma być przedmiotem obrad sekcyi administracyjnej.

* * *

Żywo zajmował się Komitet sprawą kooperacyi rolniczej i postanowił wydać w tej sprawie dwie uzupełniające się rozprawy Dra Stanisława Grabskiego i Dra Adama Krzyżanowskiego, które wyjdą jako zeszyt trzeci i czwarty wydawnictw Komitetu z początkiem r. 1905. Imieniem Komitetu Dr. Adam Krzyżanowski wziął udział w międzynarodowym kongresie stowarzyszeń kooperacyjnych, który odbył się z początkiem września 1904 w Budapeszcie; sprawozdanie z Kongresu ogłosił delegat Komitetu w »Tygodniku rol-

niczym« (Nr. 49 i 50 z d. 23 i 30 września 1904 str. 344 i nast. oraz 355 i nast.).

Komitet petycyonował do Rządu o udzielenie zasiłku na zwiedzenie zagranicznych towarzystw i stowarzyszeń rolniczych; zasiłek ma być udzielony w r. 1905.

* * *

Celem rozszerzenia znajomości spraw taryfowych wydał Komitet, jako pierwszy zeszyt swoich wydawnictw, broszurę Dra Zygmunta z Lusławic Taszyckiego o »Ulgach taryfowych i refakcyach dla rolników« stanowiącą odbitkę z »Tygodnika rolniczego« (str. 68) i oznaczył cenę księgarską na jedną koronę, dla członków w lokalu Towarzystwa 50 hal. Wszechstronną akcyę taryfową wdrożył Komitet z powodu posuchy, wywodząc wobec rządu, że wydane przez rząd ulgi taryfowe okazały się niedostateczne i domagając się z dobrym skutkiem ich rozszerzenia, a »Tygodnik rolniczy« pomieścił w tej sprawie szereg notatek i artykułów. W szczególności Komitet postanowił sprzeciwić się na wniosek p. Stefana Konopki temu, że Dyrekcye kolei strącają 2% na koszta publikacyi.

Komitet upominał się o zniesienie taryfy na wapno nawozowe.

Gdy rząd wydał decyzyę, że należy przylepiać stemple na certyfikatach, wystawianych przez Komitet, a potrzebnych do uzyskania zniżki taryfowej przy przewozie kolejowym zwierząt domowych rozpłodowych, Komitet upomniał się o zniesienie tego rozporządzenia i przywrócenia *status quo ante.*

* * *

Podczas pobytu w Galicyi Prezesa Rady ministrów J. E. Dr. Körbera Komitet zgłosił się na audyencyę w Dzikowie i przedłożył memoryał wypracowany przez prof. Milewskiego o potrzebach rolnictwa galicyjskiego.

* * *

Rzeźnicy rozwijali w ciągu roku 1904 żywą agitacyę za dopuszczeniem przywozu mięsa argentyjskiego, przeciw czemu Komitet energicznie zaprotestował.

* * *

Przy sposobności międzynarodowej wystawy dla przemysłów fermentacyjnych w Wiedniu, w której Komitet brał żywy udział, przyczyniając się materyalnie i pracą swoją do urządzenia oddziału galicyjskiego, odbył się wiec gorzelniczy, zastanawiający się nad handlowem zszeregowaniem producentów spirytusu na wzór znanej organizacyi niemieckiej, o której referował prof. Steingraber w sekcyi gorzelnianej Walnego Zgromadzenia w roku 1902. W wiecu wzięło udział kilku członków Komitetu, a Dr. Adam Krzyżanowski ogłosił sprawozdanie z przebiegu wiecu w »Tygodniku rolniczym« (Nr. 24 z r. 1904, str. 197 i nast.).

W myśl uchwał wiecu Komitet dążył do założenia u nas w kraju związku handlowego właścicieli gorzelń, ale bez skutku, z powodu stale się utrzymujących wysokich cen spirytusu.

Komitet nie zaniechał także akcyi w sprawie kontyngentu gorzelnianego, którą prowadził na zasadach, wyłuszczonych w zeszłorocznem sprawozdaniu łącznie z Bratniem Towarzystwem lwowskiem.

* * *

W sprawie regulacyi rzek i wykonywania ustawy wodnej wystosował Komitet na podstawie referatu Dra Adama Jordana z Więckowic obszerny memoryał do Namiestnictwa, ogłoszony z początkiem r. 1905 w »Tygodniku rolniczym«, który się kończył następującemi żądaniami:

»Ufni, że Wasza Ekscelencya raczy przychylnie wglądnąć w przedstawione sprawy i raczy zarządzić co potrzebne, aby słusznym desyderatom stało się zadość, prosimy w pierwszym rzędzie o to, aby interpretacya § 47 ustawy wodnej przy regulacyi rzek kosztem funduszu Państwa nie była zaostrzona na niekorzyść właścicieli gruntów nadbrzeżnych, ale owszem, żeby ją rozszerzono w myśl zasad słuszności i sprawiedliwej ochrony praw własności, żeby przy robotach regulacyjnych umożliwiono właścicielom gruntów, nad brzegami rzek położonych, bezzwłoczne odzyskanie ich własnych gruntów.

»W tym celu przestrzenie przez regulacye odzyskane, o ile odtwarzają niezaprzeczoną własność prywatną właścicieli przyległych gruntów, winny im być oddane, skoro tylko zabudowanie danej przestrzeni dokonane zostało, zaś przestrzenie, powstające przez zabudowanie dobra publicznego, o ile przylegają do gruntów prywatnych, powinny być odstępowane właścicielom przyległych gruntów na ich żądanie za zwrotem wartości.

»Co do obydwóch oddanych przestrzeni, jeśli potrzeba utrwalenia brzegu tego wymaga, powinien być nałożony rygor obsadzenia wikliną.

»Następnie, żeby c. k. Rząd dla uporządkowania gospodarstwa na przestrzeniach nad brzegami rzek położonych, przeprowadził komasacyę przestrzeni, należących do Skarbu Państwa, a przegrodzonych prywatną własnością, z jaknajdalej idącem uwzględnieniem interesów i dogodności administracyjno-gospodarskich własności nadbrzeżnej.

»Wreszcie, aby c. k. Rząd obejmując we własny Zarząd budowy regulacyjne, gdzie tego potrzeba konieczna zachodzi, raczył wziąć w opiekę słuszne interesa własności nadbrzeżnej tak w sprawie unormowania cen i sposobu zakupna materyałów budowlanych, jako też, żeby nie zaprzestał oddawać w przedsiębiorstwo budowli regulacyjnych spółkom właścicieli gruntów nadbrzeżnych, lub pojedynczym właścicielom, którzy oświadczą gotowość prowadzenia tych robót pod swoimi brzegami

i to nie w drodze ofert licytacyjnych, ale w drodze dobrowolnych układów«.

* * *

Wydział krajowy nadesłał Komitetowi do zaopiniowania projekt ustawy lasowej, przedłożony Sejmowi przez p. Władysława Gniewosza. Komitet powierzył wypracowanie sprawozdania Komisyi, która na podstawie referatu p. Dra Zdunia, przedłożyła szereg wniosków przez Komitet zatwierdzonych i Wydziałowi Krajowemu przesłanych:

»Do § 3. należy dodać: »Lasy wolne nie mogą mieć większego obszaru jak 50 ha. jednego właściciela w jednej gminie, z wyjątkiem gruntów innych kultur dobrowolnie przez właściciela zalesionych, których obszar może być i większy«.

»Do ust. I. § 6. dodać: »O ile dawniej jak przed 10 laty kultury zmieniono«.

»Do § 10 lit. c dodać: »O ile paszenie bydła przez władzę lasową nie zostanie uznanem za wskazane«.

»Przy końcu § 10 dodać nowy punkt m), »użytkowanie korzeni drzew stojących«.

»Do ust. II. § 12 dodać: »Byle obrany sposób odpowiadał zasadom racyonalnej gospodarki lasowej«.

»W § 15 lit. c) opuścić.

»W § 23 lit. d) dodać: »Z tem zastrzeżeniem, że na 20 m. od brzegu rzeki nie wolno mieć żadnego drzewa wysokopiennego«.

»W § 44 lit. aa) zmienić $^1/_4$.

»Lit. bb) zmienić na $^1/_3$.

»Lit. cc) zmienić na $^1/_2$.

»Do ust. II. § 46 dodać: »Który nie jest obowiązany zwracać kosztów przysposobienia«.

»Do ust, I. § 56 dodać: »Właścicielowi lasu przysługuje jednak prawo zażądać przymusowego uwolnienia od służebności za odpowiedniem, przez władzę krajową oznaczyć się mającem, odszkodowaniem«.

»W § 60 wstawić jako ust. I.: »Celem zapewnienia swych praw mogą uprawnieni żądać od władzy lasowej ustanowienia na swój koszt planu gospodarczego dla lasu, obciążonego służebnością.

»Przy sporządzaniu odnośnego planu gospodarczego winna władza lasowa uwzględnić wszelkie życzenia właściciela lasu, o ile nie sprzeciwiają się przepisom ustawy lasowej, ani nie zmniejszają poborów uprawnionych«.

»W § 62 do ust. b) dodać lit. e) z § 2, zaś w ust. c) § 62 lit. e) z § 2 skreślić«.

»W ustępie I. § 141 dodać po słowie »Prawa«: »i zakres działania«.

»Do § 155 dodać: »Jeżeli okaże się w przyszłości że ta ilość okręgów nie odpowiada rzeczywistej potrzebie, to Komisya krajowa leśna ma prawo ilość tych okręgów zmienić«.

»W § 173 lit. a) zamiast słowa: »względnie« wstawić »lub w razie niemożności ściągnięcia«.

»W § 184 w ust. I. zdanie »według zasad zawartych w załączniku D)« wstawić »na podstawie taryfy przez Komisye okręgowe leśne ustanowionej«.

»W ust. I. § 187 zdanie: »Według zasad wyrażonych w załączniku D)« opuścić.

»W tym samym ustępie zdanie: »Gdy po pewnym czasie ceny płodów lasowych ulegną znaczniejszej zmianie« opuścić, a natomiast wstawić »co lat 10«.

Uchwały wraz z motywami są ogłoszone w »Tygodniku rolniczym« w początkach roku 1905.

II. Sprawozdanie z czynności hodowlanych.

1. Konie.

W skład »Sekcyi chowu koni« wchodzili w r. 1904 następujący członkowie Komitetu:

Hr. Jan Tarnowski, przewodniczący
Aleksander Dąmbski, zastępca
Henryk Dolański, Stanisław Ostaszewski, Hr. Michał Rostworowski — członkowie.

Sprawy dotyczące chowu koni miał w referacie Inspektor Stefan Bojanowski.

Stałym delegatem do Komitetu doradczego dla spraw chowu koni w Galicyi przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie był hr. Jan Tarnowski, a jego zastępcą p. Aleksander Dąmbski.

Sekcya odbyła w r. 1904 posiedzeń 5 i to: 30-go stycznia, 29 marca, 10 maja, 30 listopada i 20 grudnia. Na tych posiedzeniach, na których pióro prowadził stale inspektor Stefan Bojanowski, załatwiła Sekcya spraw 46. Reszta spraw mniejszej wagi, dotyczących chowu koni, została załatwioną prezydyalnie.

Jak rok rocznie tak i w 1904 r. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego nie przestawał zwracać uwagi Wysokiego Wydziału Krajowego i c. k. Ministerstwa rolnictwa na powody i przyczyny, dla których chów koni w kraju, a przedewszystkiem w zachodniej jego części upada. Tak w memoryałach jak i licznych swoich postulatach domagał się Komitet tak od Kraju jak i Państwa znaczniejszych subwencyi, aby z pomocą tychże mógł podjąć poważniejszą akcyę, zdążającą do

podniesienia, a raczej do zaprowadzenia w kraju systematycznej i celowej hodowli »silnych koni roboczych«, których brak, przy zwiększającej się intenzywności gospodarstw w kraju, coraz to dotkliwiej odczuwać się daje.

Wysoki Rząd pragnąc mieć i nadal utrzymać Galicyę jako pepinierę produkującą tanie konie do wojska, odmówił subwencyi na podniesienie chowu koni roboczych, i pozostał nadal przy tej zawsze jednej i tej samej tradycyjnej kwocie 3333 kor. 33 hal. na cele podnoszenia ogólnej hodowli koni w zachodniej części kraju.

Natomiast Wydział Krajowy, załatwiając postulat Komitetu c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego z 8 kwietnia 1903 r. L. 1469 powiększył w roku 1904 o 2000 kor. rocznie dotychczasową subwencyę wynoszącą również na rok nie więcej jak 3333 kor. 33 hal., przeznaczając owe 2000 kor. rocznie na podnoszenie chowu »koni roboczych« w zachodniej części kraju. W mowie będące 2000 kor. wypłacone zostały Komitetowi 27 lipca 1904 r. w myśl reskryptu Wydziału krajowego z dnia 22 lipca 1904 r. L. 69049.

Ponieważ kwota tak mała nie pozwala rozpocząć żadnej szerszej i wydatniejszej akcyi, a Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, mając na powyższy cel od Wydziału krajowego nie więcej jak 4000 kor. rocznie, nie mógł również przystąpić do rozpoczęcia systematycznej, celowej hodowli »koni roboczych«, przeto na lwowskiem posiedzeniu »Centralnego Wydziału Stowarzyszeń rolniczych« uchwalono wnieść do Wydziału Krajowego; a następnie do Sejmu wspólny memoryał Komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych, domagający się krajowej subwencyi w kwocie 60.000 kor. rocznie. Wypracowania tego wspólnego memoryału do Wydziału Krajowego i do Sejmu podjął się Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego.

Praca ta przydzieloną została inspektorowi Stefanowi Bojanowskiemu, a wniesiony w dniu 16 czerwca 1904 r. pod L. 2696 do Wydziału kraj. a następnie do Sejmu memoryał ogłoszony został drukiem w Nrze 31 »Tygodnika rolniczego« z dnia 29 lipca 1904 roku. Do końca 1904 r. memoryał w mowie będący nie doznał ze strony Wydziału Krajowego ani Sejmu żadnego jeszcze załatwienia.

W r. 1904 Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, w myśl ogłoszonych w dniu 2 stycznia 1904 pod L. 37 warunków, subwencyonował z zasiłków państwowych, specyalnie na ten cel przeznaczonych, następujące licencyonowane ogiery, będące własnością prywatnych hodowców:

1) »Antoniusa«, siw. 5 lat, 168 ctm. wys. $^1/_2$ krwi, właściciel: Wincenty Śmiałowski w Chodorowie.

2) »Wojtka«, gn. 6 lat, 162 ctm. wys. $^1/_2$ krwi, właściciel: Władysław Dąmbski w Zaborowiu.

3) »Rapid-Rhona«, kaszt., 5 lat, 151 ctm. $^1/_2$ krwi, właściciel: Józef Wiącek w Suchorzowie.

4) »Dahomana«, siw. 5 lat, 154 ctm. wys. $^1/_2$ krwi or. właściciel: Jan Habrat w Suchodole.

5) »Hasana«, gn. 7 lat, 156 ctm. wys. $^1/_2$ krwi, właściciel: Jan Stec w Machowie.

6) »Arpadowicza«, gn. 7 lat, 170 ctm. wys. $^1/_2$ krwi, właściciel: Marya Gołaszewska w Targowiskach.

7) »Galopin-Gyarl'a«, deresz. 6 lat, 162 ctm. wys. $^1/_2$ krwi, właściciel: Władysław Żeleński w Grodkowicach.

Dwa ostatnie reproduktory nie figurują w urzędowej konsygnacyi ogierów prywatnych, licencyonowanych na rok 1904, — pomimo że »Arpadowicz« otrzymał 11 marca 1904 r. w Krośnie licencyę do pokrywania klaczy obcych na lata 1904, 1905 i 1906, a »Galopin-Gyarlo« został 25-go stycznia 1902 roku licencyonowany w Jurowcach w powiecie Sanockim na lata 1902, 1903 i 1904.

Na subwencyonowanie powyższych 7 ogierów wydał Komitet z zasiłku państwowego 2100 kor., który to wydatek uwidoczniony jest w zamknięciu rachunkowem za r. 1904.

Subwencyonowanie licencyonowanych ogierów, będących prywatną własnością hodowców, jest poniekąd obrazem upadku chowu koni u włościan w zachodniej części kraju. Pomimo, że Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego rok-rocznie podaje do jak najszerszej wiadomości włościan, mniejszych właścicieli i hodowców koni sposób uzyskania subwencyi na licencyonowane ogiery, to jednak podania wpływają do Komitetu nader nielicznie, a zgłoszone do subwencyi ogiery są niestety przeważnie takiej jakości, że ich Komitet jako reproduktorów subwencyonować nie może.

Komitet od czasu jak zaczął subwencyonować licencyonowane ogiery prywatne, robi to spostrzeżenie, że u włościan w zachodniej części kraju jest coraz to mniej dobrych ogierów.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego nie może tutaj przemilczeć, że Komisye licencyonujące ogiery prywatne czasem udzielają z jednej strony licencyę takim ogierom, które nie powinny być użyte w hodowli krajowej jako reproduktory, z drugiej zaś strony z niezupełnie znanych powodów odmawiają licencyi ogierom na licencyę zasługującym. Zapewne, że Komisya licencyonująca przy ocenianiu ogiera jako reproduktora może się czasem mylić w swojem zapatrywaniu, ale niestety § 5 ustawy o używaniu do stanowienia ogierów będących prywatną własnością (por. Dz. u. kr. z dnia 30 grudnia 1881 Nr. 71). mówi, że od orzeczenia Komisyi niema rekursu — wobec czego wykluczony bywa od chowu krajowego niejeden ogier, a jego właściciel niema prawa wniesienia rekursu i zażądania, chociażby na swój koszt, superrewizyi przez inną komisyę, któraby sprawę powtórnie dokładniej zbadała i ostatecznie orzekła, czy ogier na licencyę zasługuje lub nie.

Komitetowi znane są wypadki, że ogier, który nie

otrzymał licencyi, został dlatego wyczyszczony i to na szkodę okolicznej hodowli.

Ponieważ Wydział Krajowy zamierza przedłożyć Sejmowi wniosek o uchwalenie noweli do ustawy o licencyonowaniu ogierów i to w myśl reskryptu ministeryalnego z dnia 4 lutego 1904 L. 1577, przeto pożądaną byłoby rzeczą, aby sfery do tego powołane wzięły pod swoją światłą rozwagę również i § 5 wyż wspomnianej ustawy krajowej z dnia 30 grudnia 1881.

Z subwencyi krajowej zakupił Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w r. 1904 następujące ogiery na stacye subwencyjne:

1) Ciemnogniadego 4-letniego $^1/_2$ krwi ogiera »Czepiec« po The Donnerhorn z Pożogi, krwi oryentalnej. Ogier ten zakupiony został u p. Aleksandra Dąmbskiego w Nosówce za kwotę 1200 kor. i znajduje się na subwencyjnej stacyi w Zalesiu pow. Rzeszowski u p. Jana Góniewskiego.

2) Gniadego 4-letniego oryentalnego ogiera »Agę« po Kleberze z Muradi. Ogier ten zakupiony został w stadzie Ks. Sanguszki w Gumniskach za kwotę 1000 kor. i znajduje się na subwencyjnej stacyi w Budach stalowskich pow. Tarnobrzeski u p. Michała Gottwalda.

3) Gniadego 4-letniego oryentalnego ogiera »Egipta« po Aghil-Adze z Dumki. Ogier ten zakupiony został za kwotę 1000 kor. również w Gumniskach i znajduje się na subwencyjnej stacyi w Łękawicy pow. Tarnowski u p. Jana Bednarza.

Wyż wymienieni hodowcy zwrócili Komitetowi 25% ceny zakupna w mowie będących ogierów.

Rządowe premiowania koni odbyły się w r. 1904: 3 maja w Rzeszowie, 6 maja w Wadowicach, 7 maja w Nowym Sączu, 9 maja w Jaśle, 10 maja w Sanoku; natomiast zapowiedziane na dzień 4 maja premiowanie koni w Tarnowie odwołanem zostało, a w to miejsce odbyło się inne rządowe premiowanie i to 27 sierpnia w Dębicy z okazyi urządzonej tamże rolniczo-przemysłowej wystawy okręgowej. W wyż wymienionych premiowaniach brał udział Przewodniczący sekcyi hr. Jan Tarnowski, jako delegat Komitetu do Komisyi doradczej dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie, oraz inspektor Bojanowski, jako delegat Komitetu do przyznawania subwencyi prywatnym licencyonowanym ogierom według zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa warunków.

2. Trzoda chlewna.

Akcya podniesienia chowu trzody chlewnej przez Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego obmyślona i zatwierdzona, dzięki dość znacznie podwyższonej subwencyi państwowej do wysokości 14.000 kor., a krajowej do 10.000 kor. mogła wedle raz przyjętego planu prawidłowo się rozwijać.

Kierunek, który Komitet obrał w hodowli trzody chlewnej zdążający do .wychowu świń ras mięsnych, a nie świń produkujących tańsze od mięsa sadło, odpowiada celowi pod względem rentowności hodowli, wymogów konsumentów tak miejscowych jak i zagranicznych. Główną zatem tendencyą Komitetu było popieranie chowu świń poprawnej rasy krajowej tak miejscowej jak i obcej (veredeltes Landschwein), ponieważ te rasy odznaczają się zaletami mięsności, zdrową konstytucyą i odpornością na mniej korzystne warunki klimatyczne, — natomiast chów czystej krwi Yorkshirów popierał Komitet tylko o tyle, o ile materyał hodowlany tej rasy był niezbędnym do chowu trzody chlewnej półkrwi.

I. Chlewnie ras obcych.

Po koniec 1904 r. Komitet posiadał z chlewni zarodowych:

a) Czystej rasy Yorkshire.

1) W Kliszowie w pow. Mieleckim jedną chlewnię zarodową, założoną u pana Jana Artwińskiego w r. 1900 w myśl konkursu z d. 28 czerwca 1900 r. L. 1797. Po ukompletowaniu tej chlewni w r. 1902 przez zakupno w Sürwürden w Oldenburgu jednego knura za 234,40 kor. i jednej lochy za kwotę 213,49 kor., które to sztuki są wyłączną własnością Komitetu — żadne zmiany materyału rozpłodowego w r. 1904 w subwencyjnej chlewni zarodowej kliszowskiej nie nastąpiły.

2) W Szebniach w pow. Jasielskim założona została chlewnia zarodowa u p. Jana Gorayskiego w r. 1903 i to w myśl konkursu z d. 12 czerwca 1903 r. L. 2690. Chlewnia otrzymała jednego knura i pięć loch na tych warunkach, że knur, który pozostaje wyłączną własnością Komitetu, zakupiony z funduszów subwencyjnych Komitetu za kwotę 365,23 kor. w Treuholz w Holsztynie, dostawiony został franco do stacyi Moderówka — pięć loch natomiast zakupionych zostało w Gr. Kühren w Hanowerze za łączną kwotę 1554·55 kor. w ten sposób, że p. Gorayski tak do kosztów zakupna jak i transportu tych pięciu loch do stacyi Moderówka przyczynił się udziałem 50%.

3) W Dąbrowicy w powiecie Bocheńskim założona została w r. 1904 chlewnia zarodowa u p. Zdzisława Włodka w myśl konkursu z d. 15 sierpnia 1904 L. 3359 w ten sposób:

Chlewnia otrzymała jednego knura i pięć loch na tych warunkach, że knur, który pozostaje wyłączną własnością Komitetu, zakupiony z funduszów subwencyjnych za kwotę 290·94 kor. (łącznie z kosztami transportu) w Hofgüll w Hessyi dostawiony został franco do stacyi w Bochni — natomiast pięć loch zakupionych zostało również w Hofgüll za łączną kwotę 1866·18 kor. (wraz z transportem) w ten sposób, że p. Włodek tak do kosztów zakupna jak i transportu tych pięciu loch do stacyi Bochnia przyczynił się udziałem 50%.

b) Poprawnych ras krajowych obcych.

1) W Kąśnej pow. Grybowski, założoną została w r. 1903 u pana Kazimierza Jankowskiego subwencyjna chlewnia zarodowa rasy żuławskiej (Marschschwein) w myśl konkursu z d. 12 czerwca 1903 L. 2690 w ten sposób:

Chlewnia otrzymała jednego knura i pięć loch na tych warunkach, że knur, który pozostaje wyłączną własnością Komitetu, zakupiony z funduszów subwencyjnych za kwotę 469·32 kor. w Neukirchen (Altmark), dostawiony został franco do stacyi Ciężkowice; pięć loch natomiast zakupionych zostało w Neukirchen za łączną kwotę 798·65 kor. w ten sposób, że p. Jankowski tak do kosztów zakupna, jak i transportu przyczynił się udziałem 50%.

2) W Rzemieniu pow. Mielecki, założoną została w r. 1903 u pana Gustawa Szaszkiewicza subwencyjna chlewnia zarodowa rasy westfalskiej w myśl konkursu z d. 12 czerwca 1903 r. 2690 w ten sposób:

Chlewnia otrzymała knura i pięć loch na tych warunkach, że knur który pozostaje wyłączną własnością Komitetu, zakupiony z funduszów subwencyjnych za kwotę 482·21 kor. w Neukirchen (Altmark), dostawiony został franco do stacyi Rzochów, natomiast pięć loch zakupionych zostało w okolicy Bielefeldu za następujące kwoty i u następujących hodowców:

1. u p. von Laer w Oberbehme locha Nr. 423 za 423·51 kor.
2. u p. Edw. Nacke w Bracke » » 42 » 410·90 »
3. u p. Rob. Nacke w Langenhof » » 124 » 423·81 »
4. u p. Hackemacke w Bracke » » 566 » 339·29 »
5. » » » » 618 » 423·81 »

Do zakupna i transportu pięciu loch przyczynił się p. Szaszkiewicz udziałem 50%

W r. 1904 zaszły następujące zmiany w chlewni zarodowej w Rzemieniu:

1. Najpiękniejsza locha Nr. 423 padła 20-go maja w dwa dni po oprosieniu; pozostałe 11 prosiąt wychowała jednak inna locha, tego samego dnia w tym celu przez p. Szaszkiewicza zakupiona.

2. Na wniosek Towarzystwa rolniczego okręgowego w Mielcu, Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w myśl uchwały swej z d. 11 czerwca 1904 r. powiększył chlewnię zarodową w Rzemieniu o sztuk zarodowych 7 i to przez zakupno u p. Edwarda Nacke w Brake w okolicy Bielefeldu w Westfalii jednego knura Nr. 248 za 471·50 kor. i sześciu loch po 412·56 kor. sztuka. Sztuki w mowie będące, zakupione z funduszu subwencyjnego Komitetu, dostawione zostały franco do stacyi Rzochów i pozostają wyłączną własnością Komitetu, ponieważ p. Szaszkiewicz w myśl uchwały Komitetu z d. 30 Listopada 1904 L. 4380 nie był zobowiązanym do przyczynienia się żadną kwotą do zakupna wyż rzeczonych siedmiu sztuk.

3) W Rabie Wyżnej pow. Myślenice założona została w r. 1904 u p. Dra Jana Zdunia subwencyjna chlewnia zarodowa rasy żuławskiej (Marschschwein) w myśl konkursu z d. 26 czerwca 1904 L. 2796, a raczej w myśl uchwały Komitetu z d. 29 lipca 1904.

Chlewnia otrzymała jednego knura wartości 228 kor. z wychowalni prosiąt, założonej przez Komitet w Grodkowicach i pięć loszek wartości 906·40 kor. z wychowalni, założonej przez Komitet w Ostrowie szlacheckim. Loszki dostarczone zostały p. Dr. Zduniowi za zwrotem 25% podanej ich wartości, natomiast knur dostarczony został bez żadnej dopłaty ze strony p. Dr. Zdunia — wobec czego pozostaje wyłączną własnością Komitetu.

II. Chlewnie poprawnej rasy miejscowej.

W myśl poszczególnych konkursów przeszedł w r. 1903 cały szereg subwencyjnych chlewni zarodowych tej rasy na własność hodowców i tylko w niektórych chlewniach pozostały sztuki zarodowe, które, jako zakupione z funduszów Komitetu, pozostają wyłączną własnością funduszu subwencyjnego.

Sztuki te znajdowały się po koniec 1904 r. w następujących chlewniach:

1) W Głębowicach: jeden knur poprawnej rasy żuławskiej, zakupiony w Neukirchen (Altmark) za kwotę 482·10 kor.

2) W Więckowicach: jeden knur rasy Yorkshire zakupiony w Sürwürden w Oldenburgu za kwotę 258·94 kor.

3) W Weryni: jeden knur rasy Yorkshire zakupiony w Friedrichswert za kwotę 249.64 kor.

4) W Klimkówce: jeden knur poprawnej rasy żuławskiej zakupiony w Neukirchen za kwotę 254·54 kor.

5) W Przyszowej: jeden knur rasy żuławskiej zakupiony w Neukirchen za kwotę 256.89 kor.

Knur ten odebrany został na życzenie właścicielki chlewni p. A. Żuk-Skarszewskiej i w myśl uchwały Komitetu z d. 30 listopada 1904, oddany został do czasowego użytku panu Edwardowi Maurizio w Strzelcach wielkich.

III. Tworzenie mniejszych chlewni zarodowych.

Chlewnie zarodowe tego typu tworzy Komitet przeważnie u mniejszych właścicieli i u włościan celem rozpowszechnienia materyału rozpłodowego, przychowanego w subwencyjnych chlewniach zarodowych, a zakłada w mowie będące chlewnie w pierwszym rzędzie w tych okolicach i gminach, w których pomór świń w ostatnich latach największe porobił spustoszenia. Komitet, pragnąc przyjść wyż wzmiankowanym hodowcom z pomocą przy nabywaniu potrzebnego im materyału rozpłodowego, oddawał im tenże w r. 1904 pod nader korzystnymi warunkami, bo knurki po 30 hal. za kilo żywej wagi, a loszki 50% poniżej ceny, ustanowionej na r. 1904 przez Komitet dla chlewni zarodowych, pokrywając różnicę ceny z funduszów subwencyjnych.

W ten sposób utworzył Komitet w r. 1904 — 50 nowych mniejszych chlewni zarodowych kosztem funduszu subwencyjnego 5716 kor. 35 hal., rozdając 119 loszek i 50 knurków — a odnośna tabela wykazuje sposób umieszczeuia tych chlewni, koszta ich założenia, oraz wykaz tych chlewni, które pod tymi samymi warunkami założone w r. 1903 przechodzą na własność hodowców w r. 1905.

Z wyż wymienionych 119 loszek i 50 knurków zakupił Komitet w r. 1904:

z chlewni zarodowej				za kwotę	
w Hucisku	13	knurków	26 loszek	1126·65	koron
w Strzelcach w.	4	»	17 »	1065·90	»
w Przyszowie	9	»	19 »	946·10	»
w Bierzanowie	8	»	16 »	689·20	»
w Szebniach	6	»	14 »	460·40	»
w Rzemieniu	5	»	12 »	854·40	»
w Więckowicach	3	»	11 »	359·20	»
w Weryni	1	»	2 »	127·50	»
w Łysakowie	1	»	2 »	87·00	»
razem	50	kuurków	119 loszek	5716·35	koron.

Akcyę tworzenia mniejszych chlewni zarodowych tego typu prowadzi Komitet od r. 1899, a przez sześć lat t. j. do 31 grudnia 1904 r. zużył Komitet na ten cel z funduszów subwencyjnych tak krajowych, jak i państwowych kwotę 55.338 kor. 85 hal. w następujący sposób:

w roku	rozdał	komitet	knurków	loszek z dopłatą	kor.
1899	»	»	56	90	2,738·62
1900	»	»	105	176	9,171·90
1901	»	»	158	388	19,366·08
1902	»	»	99	226	10,606·75
1903	»	»	92	169	7,739·15
1904	»	»	50	119	5,716·35

tj. razem 560 knurków, 1168 loszek z dopłatą 55,338·85 kor.

Rozdawanie sztuk, jak powyższe zestawienie wskazuje, było nierównomierne w poszczególnych latach, a różnica ta, którą widzimy, miała następujące przyczyny:

W r. 1899 najmniejsza ilość sztuk rozdanych tłómaczy się tem, że mniejsi hodowcy nie obznajomieni jeszcze dokładnie ani ze sposobem rozdawania, ani z jakością sztuk rozpłodowych, do dalszego chowu przez Komitet przeznaczonych, mniej licznie wnosili podania o nabycie sztuk rozpłodowych po zniżonej cenie. W roku 1900 akcya znacznie się wzmogła, bo hodowcy przekonali się, że rzecz obmyślaną i podjętą jest przez Komitet z finansową i hodowlaną korzyścią dla włościan i mniejszych rolników.

Rozdawnictwo prosiąt do chowu po zniżonej cenie największe przybrało rozmiary w r. 1901, bo hodowcy, zrozumiawszy należycie interes, wnosili nader licznie do Komitetu podania, a Komitet, mając znaczniejsze na ten cel zarezerwowane zapasy kasowe z lat poprzednich, mógł podania hodowców przychylnie załatwiać. Słabsza akcya w roku 1902 i 1903 tłómaczy się nieurodzajem w pierwszym, a klęską powodzi w następnym roku. W r. 1904 niebywała klęska posuchy, brak paszy i niskość cen, płaconych za prosięta na targu, obniżyły jeszcze znaczniej wyż wspomnianą akcyę hodowlaną Komitetu.

IV. Tworzenie stacyi knurów.

Komitet utworzył w r. 1904 następujące stacye knurów:

1) W Brzeznej pow. Nowy Sącz u p. Czesława Czechowskiego Komitet umieścił knura czystej rasy Yorkshire wartości 236·80 kor. Knur ten zakupiony jako 3-miesięczne prosię za granicą w Gr. Kühren, oddany został do wychowu do Grodkowic.

2) W Czermnej pow. Jasielski u p. Stanisława Zaykowskiego Komitet umieścił knura czystej rasy Yorkshire wartości 171.20 kor., tego samego pochodzenia co knur pod 1) podany.

3) W Zbyltowskiej górze pow. tarnowski u pana Stanisława Żaby Komitet umieścił knura rasy Yorkshire wartości 184 kor. tego samego pochodzenia co knury pod 1) i 2) podane.

4) W Hucisku pow. rzeszowski u pana Feliksa Neusteina Komitet umieścił knura rasy żuławskiej wartości 161·20 kor. Knur ten zakupiony za granicą w Neukirchen (Altmark), jako 3-miesięczne prosię oddany został do wychowu do Grodkowic.

5) W Łężkowicach pow. bocheński u p. Jana Wykowskiego Komitet umieścił knura wartości 152 kor. tej samej rasy i tego samego pochodzenia, co knur pod 4) podany.

6) W Lubli pow. strzyżowski u p. Dr. Jana Dzianotta Komitet umieścił knura wartości 268 kor. tej samej rasy i tego samego pochodzenia, co knury pod 4) i 5) podane.

7) W Chorzelowie pow. mielecki u hr. Jana Tarnowskiego umieścił Komitet knura rasy westfalskiej wartości 142 kor., zakupionego w subwencyjnej chlewni zarodowej rasy westfalskiej, przez Komitet w r. 1903 w Rzemieniu u p. Gustawa Szaszkiewicza założonej.

8) Do Szkoły rolniczej w Czernichowie pow. krakowski, posłał Komitet na subwencyjną stacyę knurka wartości 69·12 kor. poprawnej rasy krajowej, uchowanego w subwencyjnej chlewni w Przyszowej.

Knury pod 1 — 7 wymienione, dostarczone zostały hodowcom w myśl konkursu z d. 4 maja 1904 L. 2046 pod warunkiem zwrotu do funduszu subwencyjnego 25% wyż podanej wartości knurów, — natomiast knur pod 8) wymieniony, umieszczony został w czernichowskiej szkole rolniczej, w myśl uchwały Komitetu z d. 19 lutego 1904 bez żadnej dopłaty ze strony szkoły.

Odnośna tabela wykazuje subwencyjne stacye knurów, będących własnością Komitetu, oraz podaje wykaz tych knurów, które w r. 1904 przeszły na własność hodowców w myśl Instrukcyi Komitetu z r. 1898 L. 2468.

Na pozór mogłoby się wydawać, że Komitet prowadzi akcyę zakładania subwencyjnych stacyj knurów nader słabo; tak jednak nie jest. Komitet bowiem rozdając do dalszego chowu loszki po zniżonej cenie (dla członków po 50 hal., dla nieczłonków po 60 hal. kilo) dawał równocześnie do tych loszek knurki po 30 hal kilo, przyczem stawiał te same warunki, jakie są objęte wyż wspomnianą instrukcyą z r. 1898 L. 2468; Komitet tworząc zatem w powyższy sposób mniejsze chlewnie zarodowe utworzył równocześnie w r. 1904 stacyi knurów 50, nie licząc w to wyż na wstępie tego rozdziału wymienionych 8 stacyi.

V. Wychowalnie prosiąt.

W myśl konkursu z d. 20 października 1902 r. L. 2229 założył Komitet w r. 1903 dwie wychowalnie prosiąt i to w Ostrowie pow. bocheński u hr. Michała Rostworowskiego — i w Grodkowicach w tym samym powiecie u p. Władysława Żeleńskiego.

Sposobem próby założone w r. 1903 dwie wychowalnie miały na celu wychować za granicą zakupione prosięta (10 loszek i 10 knurków) na sztuki wyrośnięte, do tworzenia, lub kompletowania istniejących chlewni zarodowych, oraz do tworzenia subwencyjnych stacyi knurów.

Do Ostrowa dostarczył Komitet 10 trzechmiesięcznych loszek (5 z Neukirchen i 5 z Treuholtz) łącznej wagi 364 kilo, wartości 997·70 kor.

Do Grodkowic dostarczył Komitet 10 trzechmiesięcznych knurków (5 z Neukirchen i 5 z Gr. Kühren), łącznej wagi 348 kilo, wartości 979·25 kor.

Hodowcy utrzymujący wychowalnie, otrzymali w myśl konkursu z d. 20 października 1902 r. L. 2229 po 1·80 kor. za każde kilo przyrostu.

W Ostrowie wynosił przyrost przez 11 miesięcy na 10 sztukach 744½ kilo, a komitet zapłacił 1340·10 kor. — w Grodkowicach zaś wynosił przyrost 920 kilo, a Komitet zapłacił 1656 kor.

W ten sposób wyrośnięta loszka w Ostrowie kosztowała 245·32½ kor. a wyrośnięty knur w Grodkowicach wypadł na 278·18 kor.

Wobec ryzyka, jakie się ponosi przy zakupnie 3-miesięcznych prosiąt jako przyszłego materyału hodowlanego, różnica ceny między sztukami rozpłodowemi w powyższy sposób otrzymanemi, a sztukami wyrośniętemi za granicą w renomowanych chlewniach zarodowych zakupywanemi, jest zbyt mała, aby w drodze wychowu sztuk importowanych dochodzić do wyrośniętego i gotowego materyału do chowu w kraju.

Ze sztuk w wychowalniach otrzymanych poszło 5 loch jako materyał hodowlany do nowo utworzonej chlewni zarodowej w Rabie wyżnej; jedna loszka Nr. 1496 padła na różę wąglikową, 4 zakupione zostały po 1·80 kor. do chowu przez p. Władysława Żeleńskiego w Grodkowicach. Z knurków jeden dany został przez Komitet do wyż wspomnianej chlewni zarodowej w Rabie wyżnej; sześć knurów umieszczonych zostało na subwencyjnych stacyach, 2 zostały sprzedane prywatnym hodowcom po 1·80 kor. za kilo, a jeden nie nadający się do chowu, sprzedany został za kwotę 42·00 kor.

3. Drób.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, znając dokładnie doniosłość i rentowność racyonalnego chowu drobiu wogóle, a dla naszych włościan i mniejszych właścicieli w szczególności, zajmuje się od szeregu lat tą gałęzią gospodarstwa krajowego, ale wydatność jego pracy nie mogła być daleko idącego znaczenia, bo dotychczasowa subwencya państwowa w kwocie 1000 kor. rocznie nie pozwalała na szerszą w tym kierunku akcyę hodowlaną.

Ponieważ ani w zachodniej, ani we wschodniej części kraju nie znajduje się żaden większy i poważniejszy doświadczalny zakład chowu drobiu, któryby badając naukowo poszczególne rasy pod względem ich użytkowości, zdrowia, wytrzymałości itd. w stosunku do naszych warunków miejscowych — wskazywał i przychowywał dla szerszej hodowli krajowej najodpowiedniejsze, wypróbowane rasy, — przeto Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego wziął na razie poniekąd sam na siebie tę rolę.

Komitet uważając produkcyę jaj w pierwszym rzędzie za rzecz dla naszego kraju najdonioślejszego znaczenia, zużywał państwowy fundusz subwencyjny, wynoszący nie więcej jak 1000 kor. rocznie, na zakładanie od szeregu lat, bo od 1899 do 1903 r. kurników zarodowych kur ras »nośnych« i to Langshan, Plymuth-Rocks i krajowych Zielononóżek, aby się w poszczególnych okolicach zachodniej części kraju przekonać, która z tych ras, uwzględniając warunki miejscowe, jest rasą najodpowiedniejszą dla naszej hodowli krajowej.

Ponieważ żadnych prób nie robi się za darmo, przeto i przy prowadzeniu wyż wspomnianej próbnej hodowli poniósł Komitet pewne, dość nawet daleko idące ofiary. Doświadczenia bowiem pouczyły, że kury ras zagranicznych albo okazały się za mało użytkowemi, albo co gorsza nawet ginęły (np. kurniki zarodowe rasy Langshan u Dra Jana Zdunia w Rabie wyżnej, Mieczysława Jaszczurowskiego w Połomie, Kaz. Denkera w Strzelcach małych itd.), — natomiast nasza kura krajowa »Zielononóżka« jest tą kurą, która pod względem użytkowości, zdrowia, wytrzymałości na zmiany atmosferyczne naszego klimatu itd. zasługuje na to, aby ją po prostu powiedziawszy »narzucić« szerszej hodowli krajowej, a przedewszystkiem hodowli włościańskiej.

Tak się przedstawiała akcya hodowlana prowadzona przez Komitet do r 1903.

Skoro c. k. Ministerstwo rolnictwa zwróciło większą uwagę na chów drobiu w całej Monarchii, a w myśl

reskryptu z d. 26 marca 1902 r. L. 8483 starało się dokładnie zbadać w poszczególnych krajach koronnych stan hodowli i zapoznać się bliżej z jego potrzebami, robiąc równocześnie pewne nadzieje przyjścia z wydatniejszą pomocą na podniesienie chowu drobiu w całej Monarchii a zatem i w poszczególnych jej krajach, wtedy Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, spodziewając się na powyższy cel daleko wydatniejszej ze strony Rządu pomocy, w oczekiwaniu szerszej i poważniejszej akcyi, utworzył osobną »Sekcyę chowu drobnego inwentarza (Klein-Viehzucht), aby przy pomocy sił fachowych sprawą chowu drobiu specyalniej się zająć, i chów ten w systematyczny i dobrze obmyślany sposób na szerokie, a racyonalne wprowadzić tory.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w memoryale swym, wystósowanym 21 listopada 1903 r. pod L. 4933 do c. k. Ministerstwa rolnictwa, przedłożył dokładnie opracowany plan akcyi hodowlanej, a plan ten w niczem się nieomal nie różnił od planu hodowlanego, przedstawionego rok później przez c. k. konsulenta hodowlanego p. H. Giertha p. t. »Vorschläge zur Hebung der landwirtschaftlichen Hühnerzucht«. Plan ten przedłożony został Komitetowi c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego przy reskrypcie c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 21 listopada 1904 r. jako wzór do prowadzenia hodowli, a jeżeli są pewne, mało znaczące różnice między planem hodowlanym p. Giertha, a wyżej wspomnianym planem Komitetu, to tylko dlatego, że plan hodowlany, przez Komitet przedłożony, ściśle zastósowany został do naszych warunków miejscowych, — a plan p. Giertha jest więcej ogólnej natury.

Komitet w memoryale swoim z dnia 21 listopada 1903 r. położył główny nacisk na ważność prowadzenia »celowej« hodowli drobiu.

Skoro się zważy, jak wybitne miejsce w Austryi pod względem chowu drobiu zajmuje Galicya, która w ogólnej cyfrze wartości wywozu tego produktu 189 milionów kor. figuruje z 24 milionami, — to przekonamy się, że chów drobiu jest dla Galicyi taką samą gałęzią zarobkową, jak chów bydła, a dodać do tego jeszcze i to wypada, że dochód z drobiu stanowi w bardzo wielu wypadkach jedyny właściwie środek utrzymania bardzo wielu ludzi biednych, a nawet i małych rolników.

Ponieważ Galicya nie posiada zbiorowisk zamożnych klas ludności, jakiemi są wielkie i handlowe miasta, w którychby zbyt mięsa z drobiu był zapewnionym, łatwym i uregulowanym, a miejscowa konsumcya jaj rok-rocznie wzrasta i export jaj za granicę milionowe przedstawia dla kraju dochody, przeto zadaniem »celowej« hodowli winna być produkcya kur, a wybór rasy winien bezwarunkowo paść na kury takiej rasy, która odznacza się »nośnością«.

Komitet, prowadząc od szeregu lat próbną hodowlę kur ras nośnych, przekonał się, że nasza kura krajowa »Zielononóżka« jest dla naszej szerszej, przedewszystkiem włościańskiej hodowli, najodpowiedniejszą kurą, bo nośnością przewyższa wszystkie inne, bo jest zdrową, od wieków zaaklimatyzowaną, mało wybredną, dobrze wysiadującą i troskliwie a przezornie wodzącą kurczęta — przeto w r. 1904 zaprzestał dalszej próbnej hodowli kur nośnych ras zagranicznych, a zajął się szczerzej chowem naszej miejscowej kury krajowej.

Ażeby chów ten rozpowszechnić i do liczniejszego dojść materyału hodowlanego, założył Komitet w roku 1904 trzeci kurnik zarodowy kur »Zielononóżek« i to u p. Jana Wykowskiego w Łężkowicach pow. bocheński, (I u. p. Aleks. Dąmbskiego w Nosówce, II-gi u p. Oskara Sittauera w Niewiarowie), dając do tego kurnika 2 koguty i 20 kokoszek rasy rdzennie krajowej, zakupionych u włościan w górach w okolicy Ustrzyk dolnych.

Ażeby rozbudzić zamiłowanie do chowu drobiu u włościan w poszczególnych powiatach zachodniej części kraju, co daleko idące może dla ogólnej hodowli krajowej przynieść korzyści, dołożył Komitet w r. 1904 wszelkich starań, do utworzenia »Powiatowego Towarzystwa chowu kur w Brzesku«. Towarzystwo to wytknęło sobie jasno »cel« hodowli, bo nie zajmując się chowem gołębi, pantarek, królików itd. postawiło sobie za zadanie zająć się wyłącznie chowem kur, i to nośnych.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, będąc z całem uznaniem dla nowo zawiązanego Towarzystwa ze względu na praktycznie i jasno przez nie wytknięty cel hodowli — zaopatrzył na razie niektórych jego członków w potrzebny materyał hodowlany kur nośnych i to Zielononóżek, dając Wydziałowi tegoż Towarzystwa do stosownego umieszczenia 50 kokoszek z kurnika zarodowego p. Aleksandra Dąmbskiego w Nosówce, oraz 10 kogutów i 20 kokoszek, zakupionych u włościan za łaskawem pośrednictwem p Klementyny Stasiniewiczowej, właścicielki zakładu chowu drobiu w Zielonej pod Rawą ruską.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego pragnąłby gorąco, aby założenie »Powiatowego Towarzystwa chowu kur w Brzesku« spowodowało i inne powiaty do zakładania podobnych Towarzystw z równie praktycznie i jasno wytkniętym celem hodowli. W ten bowiem sposób zorganizowana akcya prowadzenia »celowej hodowli« wprowadziłby mogła ogólny chów na szerokie poważne, bo racyonalne i zdrowe tory, — a gospodarstwu krajowemu o miliony powiększyłaby dochody.

4. Owce.

Tegoroczna klęska posuchy stała się przyczyną, że akcya Komitetu, podejmowana w kierunku podnoszenia chowu owiec w zachodniej części kraju w roku 1904 w niepomierny zmniejszyła się sposób, bo żaden hodowca nie zgłosił się do Komitetu o przydzielenie mu subwencyjnej owczarni zarodowej, a do rozpisanego w dniu

1-go lipca 1904 r. pod L. 2841 konkursu na subwencyjne stacye tryków zgłosiło się tylko 4 hodowców.

Skutkiem tego akcya Komitetu ograniczyć się musiała na:

1) Uzupełnieniu subwencyjnej owczarni zarodowej rasy horodeńskiej w Rabie wyżnej i Przyborowiu, o co hodowcy wnieśli do Komitetu podania, oraz na

2) utworzeniu 4-ech subwencyjnych stacyj tryków w myśl wyż wspomnianego konkursu z d. 1 lipca 1904 L. 2841 — wobec czego w r. 1904 pozostała niezużyta reszta kasowa w kwocie 1919 kor. 31 hal., jak to wykazuje tegoroczne zamknięcie rachunkowe.

ad 1) Uzupełnienie subwencyjnej owczarni zarodowej w Rabie wyżnej nastąpiło w roku 1904 w myśl uchwały Komitetu z dnia 30 listopada 1904 w ten sposób, że Komitet zakupił w tamtejszej owczarni z przychowku 10 najpiękniejszych 2-letnich owieczek po 40 kor. sztuka i wcielił je jako sztuki subwencyjne do owczarni zarodowéj w Rabie wyżnej, aby mieć źródło do zakupywania materyału rozpłodowego bądź do tworzenia dalszych subwencyjnych owczarń zarodowych, bądź do tworzenia subwencyjnych stacyj tryków.

Uzupełnienie natomiast subwencyjnej owczarni zarodowej w Przyborowiu, nastąpiło w ten sposób, że w miejsce sprzedanych w r. 1904 na rzecz funduszu subwencyjnego za kwotę 39 kor. trzech do chowu niezdatnych macior, Komitet w myśl uchwały z d. 10 maja 1904 zakupił za 120 kor. trzy maciorki w owczarni zarodowej w Okocimiu.

Ad 2) W myśl konkursu rozpisanego pod L. 2841 w d. 1 lipca 1904 utworzył Komitet w myśl uchwały z d. 10 maja 1904 r. cztery subwencyjne stacye tryków rasy horodeńskiej i to:

1) u p. Kaz. Baumana w Berdechowie pow. Grybów,
2) » Józefa Żółtka w Nowym Targu » Nowy Targ
3) » Jakóba Adamczyka w Lasku » »
4) » Bartłom. Fryzlewicza w N. Targu » »

Tryki na te stacye zakupione zostały po 50 kor. sztuka w subwencyjnej owczarni zarodowej, założonej przez Komitet w Rabie wyżnej u p. Dra Jana Zdunia.

Odnośna tabela wykazuje ilość subwencyjnych stacyj tryków, sposób ich umieszczenia, oraz czas, w którym przechodzą na własność hodowców w myśl odnośnych warunków konkursów, pod którymi stacye założone zostały.

Reszta kasowa z r. 1904 zużyta będzie w przyszłości na założenie większej owczarni owiec pierwszorzędnej rasy mięsnej, ponieważ stwierdzić się daje, zwiększanie się popytu na baranie mięso w dobrym gatunku, którego brak odczuwają konsumenci.

Referat dotyczący chowu koni, trzody chlewnej, owiec i drobiu, tak jak w latach ubiegłych, tak i w r. 1904 był przydzielony inspektorowi hodowli p. Stefanowi Bojanowskiemu, który w sprawach urzędowych przejechał pociągami:

a)	kolei państwowej	. . . 11,868	kilom.
b)	» północnej	 643	»
c)	» zagranicznej	. . . 3,416	»
	razem	. . . 15,927	kilom.

a na roczną kartę Nr. 0,020 kolei państwowej, za którą Komitet wydał z funduszu subwencyjnego 560 kor., przejechał w r. 1904 inspektor Stefan Bojanowski 827 kor. 90 hal.

5. Bydło rogate.

Sekcya hodowlana, do której zakresu działania należy chów bydła oraz mleczarstwo, odbyła w 1904 r. ośm posiedzeń zwyczajnych; nadto wybrała sekcya specyalne komisye dla obrad w sprawie drugiego targu na bydło rozpłodowe, w sprawie ułożenia statutu dla powstać mającego związku hodowlanego ras nizinnych, wreszcie zajmowała się sekcya akcyą tępienia gruźlicy u bydła przez szczepienie tuberkuliną tak całych obór, jako też pojedynczych krów i buhai; nadto były przeprowadzane próby immunizacyi cieląt przeciw gruźlicy metodą Behringa, o czem bliższe szczegóły podaje sprawozdanie prof. Dr. Nowaka.

W skład sekcyi hodowlanej wchodzili:

Jako przewodniczący p. Wiceprezes Karol Czecz, oraz członkowie pp. Aleksander Dąmbski, Adam Jordan, Stanisław Ostaszewski, Mikołaj hr. Rey, Dr. Klemens Rutowski, Dr. Jan Zduń i Władysław Żeleński; nadto kooptowani z poza członków komitetu pp. Prof. Dr. Waleryan Klecki i Prof. Dr. Julian Nowak; jako urzędnik Feliks Sandoz, krajowy instruktor hodowli. Posada sekretarza dla spraw hodowlanych nie była obsadzoną od 1. kwietnia 1904.

A. Obory zarodowe.

W sprawie popierania hodowli bydła ras nizinnych Komitet podjął akcyę zmierzającą do szybszego rozpowszechnienia bydła tego typu. Z uwagi, iż dotychczasowy sposób tworzenia obór zarodowych bydła ras nizinnych nie dość szybko prowadzi do zamierzonego celu, gdyż odnosi się do zbyt małej ilości hodowców i wymaga wysokich ofiar z funduszów subwencyjnych — Komitet postanowił odstąpić od dotychczasowego sposobu zakładania obór zarodowych, a natomiast dać możność hodowcom dojścia do cennego materyału rozpłodowego bydła ras nizinnych za pomocą zakupna większej ilości sztuk za granicą i rozsprzedania tychże w drodze aukcyi pomiędzy hodowcami, przyczem subwencya służyłaby na zmniejszenie ceny dla nabywców.

Zamiar Komitetu, ażeby wysłać w tym celu Komisyę do Fryzyi, względnie Holandyi, nie mógł jednak w bieżącym roku przyjść do skutku z powodu ogólnej obawy braku paszy, spowodowanej długotrwałą posuchą.

Gdy jednak dla niektórych obór okazała się konieczna potrzeba sprowadzenia kilku sztuk rozpłodowych, Komitet uchwalił wydelegować kraj. instruktora hodowli p. Feliksa Sandoza celem zakupienia we Fryzyi niezbędnie potrzebnego materyału hodowlanego. Ogółem zakupiono 7 sztuk t. j. 4 buhaje i 3 krowy, z czego 3 buhaje i 2 krowy za fundusze subwencyjne, zaś jednego buhaja i jedną krowę z funduszów prywatnych. Sztuki zakupione z funduszów subwencyjnych otrzymali: PP. Aleksandra Wiktorowa w Czudcu 1 buhaja i 1 krowę (w czem do zakupna buhaja hodowca przyczynił się połową ceny zakupna), Aleksander Dąmbski w Nosówce 1 buhaja i 1 krowę, Władysław Żeleński w Grodkowicach 1 buhaja. Sztuki zakupione z funduszów prywatnych nabyli: Zarząd dóbr Dzików 1 buhaja i p. Aleksander Dąmbski 1 krowę.

Płacono za pierwszorzędny materyał hodowlany: trzy buhaje po 1.200 mk., 1 buhaj 1100 mk., 1 krowa 850 mk. i 2 krowy po 800 mk. loco Oświęcim.

W oborze zarodowej rasy Simental w Jedliczu u p. W. Stawiarskiego zaszła potrzeba zakupna buhaja, ponieważ rozpłodnik należący do tej obory, a pochodzący z Rozwienicy, padł na wąglik w lecie bieżącego roku. Wobec trudności nabycia pierwszorzędnego buhaja w kraju, postanowił Komitet zakupić odpowiednią sztukę w Ràtot w oborze Excelencyi Szella na Węgrzech, gdzie bydło rasy Simental, odznaczające się szlachetnością form, wysoką wagą żywą i mlecznością, cieszy się zasłużonem uznaniem. Tu zakupiono rocznego buhaja maści czerwono-białej za cenę 1500 kor. wraz z transportem. Połowę tej kwoty w myśl kontraktu płaci hodowca.

W dziale obór zarodowych rasy czerwonej polskiej Komitet postanowił nie tworzyć na razie w ciągu 1904 r. nowych obór zarodowych, lecz natomiast w istniejących już większych oborach tej rasy zwrócić uwagę na akcyę hodowlaną w tym kierunku, by przez usuwanie z obór sztuk mniej użytecznych i zastępowanie takowych sztukami lepszemi, wpłynąć na podniesienie mleczności, oraz wartości hodowlanej tychże obór.

W wykonaniu powyższego postanowienia, nabyto sztuki następujące:

1) Dla szkoły rolniczej w Suchodole 2 krowy w Czudcu za 933 kor. Krowy te zostały wcielone do obory zarodowej w miejsce dwóch innych krów, z których jedna padła na wąglik, a drugą wybrakowano z powodu, iż wykazała reakcyę przy szczepieniu tuberkuliną.

2) Dla obory p.Z. Brzezińskiego w Łazanach 2 krowy w Klimkówce za 720 kor., celem zastąpienia dwóch krów wybrakowanych z powodu małej mleczności.

3) Dla obory p. Kubeczki w Twierdzy, nabyto podczas targu rozpłodowego w Krakowie krowę pochodzącą z Klimkówki za 272 kor.

Nadto zastąpiono wybrakowane buhaje w oborze zarodowej w Kliszowie i Zbydniowie innymi, zakupionymi od p. Dra Jana Zdunia w Rabie wyżnej, przyczem należytość uiścili hodowcy z własnych funduszów w myśl postanowienia zawartego w umowach, obowiązujących obory zarodowe, a polegającego na tem, że komitet zakupuje z funduszów subwencyjnych pierwsze dwa buhaje, następne zaś kupują sami hodowcy za pośrednictwem Komitetu.

Wreszcie wybrakowano kilka mniej użytecznych krów i zastąpiono innemi na miejscu wychowanemi i to w oborach: w Gosprzydowej, Drogini, Komornikach i Nowodworzu. Komitet zwinął w r. 1904 jedną oborę czerwonego bydła polskiego w Łąkcie górnej u p. Dra Klemensa Rutowskiego wskutek zrzeczenia się hodowcy, który przeszedł na inną rasę bydła. Z sześciu sztuk, składających tę oborę, postanowił Komitet sprzedać 3 krowy, buhaja zaś i 2 krowy przeprowadzić do Przecławia do utworzyć się mającej obory Mieczysława hr. Reya, który wniósł do Komitetu podanie o założenie u niego obory zarodowej. W myśl uchwały Komitetu obora w Przecławiu ma być dokompletowaną w r. 1905.

Ogółem biorąc, w r. 1904 rozwijały się obory zarodowe prawidłowo i normalnie, jakkolwiek wskutek posuchy i stąd powstałego braku paszy wszędzie dawało się widzieć silniejsze przebrakowanie obór i co za tem idzie, ilościowe zmniejszenie stanu bydła, oraz nieco mniejsza wydatność mleka u krów. Natomiast korzystnie do pewnego stopnia wpłynął rok ubiegły na wychów młodzieży, co należy przypisać w pierwszym rzędzie zdrowej i dobrze zebranej paszy zeszłorocznej.

Bliższe szczegóły, dotyczące obór zarodowych, jak waga, mleczność itd. są uwidocznione w tabeli dołączonej do niniejszego sprawozdania.

Oprócz obór zarodowych subwencyjnych, uznał Komitet prywatną oborę rasy fryzyjskiej w Dzikowie za zarodową, przyjmując do tejże 2 buhaje importowane i 45 krów, odznaczających się dobrą budową i wybitną mlecznością, które to sztuki zostały wybrane z pomiędzy przeszło 200 krów hodowanych w Państwie Dzikowskiem.

Przy wyborze sztuk zarodowych, wobec tak licznego zastępu krów, stawiano dosyć daleko idące wymagania, skład przeto tak wybranej obory zarodowej, uprawnia do żywienia jak najlepszych nadziei co do jej wartości i użyteczności.

Obora zarodowa umieszczoną została na folwarku w Wymysłowie.

B. Obory prywatne subwencyjne.

Przy zakładaniu obór prywatnych subwencyjnych trzymał się Komitet, podobnie jak lat poprzednich, zasady polegającej na tem, że hodowca, ubiegający się o rasowego buhaja, winien wykazać w swej oborze przynajmniej 20 krów wyrównanych jednego typu i należących do jednej z ras, przez Komitet popieranych.

Otrzymujący buhaja ma obowiązek utrzymywania

go tak długo, dopóki tenże do chowu jest użyteczny, poczem za zezwoleniem Komitetu może być buhaj sprzedany, za zwrotem Komitetowi połowy ze sprzedaży uzyskanej kwoty w tym wypadku, jeżeli hodowca ma otrzymać innego buhaja; w razie zaś zwinięcia obory, cała kwota uzyskana ze sprzedaży buhaja powinna być wniesioną do kasy Komitetu.

Na powyższej podstawie zakupił Komitet przeważnie podczas targu rozpłodowego w Krakowie w 1904 r. 10 buhajów, i to: 4 rasy wschodnio-fryzyjskiej, 4 simentalskiej, 2 czerwonej polskiej i udzielił takowe następującym hodowcom:

1) P. Gustawowi Szaszkiewiczowi w Rzemieniu, buhaja fryzyjskiego, zakupionego od pana Karola Czecza w Bierzanowie za 700 kor.

2) P. Konstantemu Sadowskiemu w Borzęcinie, buhaja fryzyjskiego, zakupionego w Nosówce u pana A. Dąmbskiego za 500 kor.

3) P. Prof. Dr. Antoniemu Górskiemu w Gosprzydowej b. fryz. z Grodkowic od p. Władysława Żeleńskiego za 700 kor.

4) P. Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie b. fryz. z Osieka od p. Oskara Rudzińskiego za 700 kor.

5) P. Kazimierzowi Pilińskiemu w Tarnowcu buh. simentalskiego z Klimkówki od p. Stan. Ostaszewskiego za 800 kor.

6) P. Dr. Kantemu Dzianottowi w Lubli, buh. siment. z Jedlicza, od p. W. Stawiarskiego za 600 kor.

7) P. Ludwikowi Dietlowi w Rzuchowej, buh. siment. ż Okocima, od p. Jana Götza, za 600 kor.

8) P. Bronisławowi Bossowskiemu w Bistuszowej, buh. siment. z Okocima od p. Jana Götza, za 600 kor.

9) P. Stefanowi Romerowi w Jodłowniku, buh. czerwonego pol. z Czudca, od p. Wiktorowej za 455 kor. 20 hal.

10) Dla szkoły rolniczej w Czernichowie, buh. czerwonego polskiego z Limanowy od p. Zygmunta Marsa, za 400 kor.

Oprócz tego, wskutek zmiany miejsca zamieszkania hodowców, zezwolił Komitet na przeprowadzenie dwóch buhajów fryzyjskich do innych obór, a mianowicie:

Od p. Ksawerego Bogusza z Lubasza do pana Waltera w Przeciszowie i od p. Grzimka z Luboczy do p. Matejki w Batowicach. Obaj hodowcy, otrzymując buhaje, przejęli również zobowiązania poprzednich hodowców.

Zwinięcie obór prywatnych subwencyjnych w 1904 roku nastąpiło w 9-ciu miejscowościach przez sprzedaż 4 buhajów fryzyjskich, 4 czerwonych polskich i 1 rasy simentalskiej; nadto w jednej oborze p. Józefa Cieślewicza w Wadowie sprzedano buhaja fryzyjskiego z powodu choroby i zastąpiono go innym.

Tak więc stan ogólny obór prywatnych subwencyjnych co do ilości nie zmienił się w porównaniu z rokiem ubiegłym i wynosi 27 obór, co do których bliższe szczegóły uwidocznione są w dołączonej tabeli.

Zwinięcia obór przez sprzedaż buhajów dokonano w następujących miejscowościach:

1) W Jasionce u p. St. Jędrzejowicza buhaj rasy fryzyjskiej.

2) W Miechowiczkach u p. Emila Stojowskiego buh. fryz.

3) W Łuczanowicach u p. Władysława hr. Mycielskiego buh. fryz.

4) W Bobrownikach u p. Dominika hr. Potockiego buh. fryz.

5) W Przytkowicach u p. Władysława Madziary buh. czer. pol.

6) W Kliszowie u pana Mieczysława Artwińskiego buh. czer. pol.

7) W Głobikówce u p. Witolda Lewickiego buh. czerw. pol.

8) W Kolbuszowej u p. Ignacego Piórko buh. czerw. polski.

9) W Bogoniowicach u p. Ignacego hr. Bobrowskiego buh. rasy simentalskiej.

Na tem miejscu Komitet winien zaznaczyć, iż niektórzy hodowcy, pomijając zobowiązania, jakie przyjęli wobec Komitetu, samowolnie buhaje sprzedali bez zezwolenia Komitetu. Lustracya obór prywatnych subwencyjnych, przeprowadzona przez inspektorat hodowlany, wykazała brak 5 buhai, wobec czego Komitet uchwalił zażądać od hodowców, którzy bezprawnie sprzedali buhaje, zwrotu całej kwoty wyłożonej na ich zakupno z tem nadmienieniem, że w razie nieuiszczenia należnej kwoty, Komitet zmuszonym będzie udać się na drogę prawną. Wobec tego można się spodziewać, że wystąpienie Komitetu w tej sprawie zapobiegnie na przyszłość tego rodzaju lekceważeniu przepisów obowiązujących.

C. Popieranie Związków hodowlanych włościańskich.

Komitet posiadał w roku 1904 trzy związki hodowlane włościańskie czerwonego bydła polskiego, mianowicie: Związek w Jodłowniku w powiecie limanowskim, oraz w Wilamowicach i Czańcu w powiecie bialskim; nadto otaczał Komitet opiekę hodowlę bydła w Nowym Targu, gdzie przed siedmiu laty, z powodu częściowego wybicia bydła wskutek zarazy płucnej, została rozdaną znaczniejsza ilość bydła, zakupionego z funduszów państwowych i krajowych. W myśl zasad, wyrażonych w postulacie, wystosowanym do Wydziału Krajowego i Ministerstwa rolnictwa, Komitet uchwalił w r. 1902 na popieranie związków hodowlanych włościańskich po 3.000 kor. rocznie na przeciąg lat sześciu, przeznaczając tę kwotę na kupno typowych jałówek i rozdawanie takowych pomiędzy włościan w obrębie związków hodowlanych.

Akcya ta ma na celu ujednostajnienie bydła w obrębie związków hodowlanych, oraz umożliwienie ho-

dowcom nabycia dobrego i rasowego materyału hodowlanego. Przytem postanowiono rozdawać jałówki w każdym roku w jednej, najwyżej w dwóch gminach, ażeby przez skoncentrowanie akcyi wywrzeć tem silniejszy wpływ na hodowlę miejscową.

Warunki, pod jakimi włościanie otrzymują zakupione jałówki, polegają na tem, że hodowcy obowiązują się otrzymane bydło przez przeciąg lat pięciu starannie hodować i pielęgnować, poddając się ścisłej kontroli Komitetu, po upływie zaś zastrzeżonych lat pięciu sztuki subwencyjne przechodzą na nieograniczoną własność hodowców. Postanowienia powyższe przeprowadzono przez zakupno 16 jałówek $1^1/_2$ rocznych, kosztem 2.704 kor. 40 h. i rozdanie takowych 13 członkom związku hodowlanego jodłownickiego w gminach Jodłownik i Mstów, zaś w r. 1903 zakupiono 14 sztuk za kwotę 2.688 kor. 80 h. i rozdano je w gminach Krasne i Mstów, również w obrębie związku jodłownickiego. Na wniosek Wydziału Tow. hodowców czerwonego bydła polskiego w r. 1904 rozdanie jałówek miało nastąpić w związku hodowlanym w Czańcu w powiecie bialskim; jednak z powodu wyjątkowego braku paszy akcya ta doznać musiała zwłoki, tak, że rozdanie jałówek będzie mogło nastąpić dopiero z początkiem 1905 r. Bliższe szczegóły, tyczące się związków hodowlanych włościańskich, zawiera sprawozdanie Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, umieszczone przy końcu niniejszego sprawozdania.

W wykonaniu życzenia, wyrażonego przez Ogólne Zebranie, poczynił Komitet kroki do zorganizowania związku hodowców rasowego bydła nizinnego. Odnośny statut został wypracowany i przedłożony osobnej, przez Komitet wybranej Komisyi, która swoją opinię przedstawi Komitetowi z początkiem r. 1905, poczem związek będzie można wprowadzić w życie.

D. Premiowania i wystawy.

Coroczne premiowania bydła włościańskiego, jakie się odbywają niemal we wszystkich powiatach za pośrednictwem Towarzystw rolniczych okręgowych, wywierają niezawodnie bardzo dodatni wpływ na postęp hodowli włościańskiej, a dobre skutki tej akcyi hodowlanej najwięcej dają się widzieć tam, gdzie warunki miejscowe sprzyjają hodowli i gdzie zmysł hodowlany ludności już jest należycie rozwinięty.

Komitet przeto przy rozdziale subwencyi uwzględniał przedewszystkiem powiaty pod względem hodowlanym najwyżej stojące, przeznaczając dla nich większe kwoty; niemniej jednak przyznał także powiatom, posiadającym dla hodowli mało sprzyjające warunki, odpowiednie subwencye.

Na powyższych podstawach, w myśl uchwały Komitetu z dnia 29 stycznia 1904 r., przeprowadzony został następujący rozdział kwoty 9.000 kor., przeznaczonej na premiowania bydła włościańskiego w obrębie działalności poszczególnych Towarzystw rolniczych okręgowych:

1) Tow. roln. okręg. Biała 1.000 kor. i to na powiat bialski 800 kor., na powiat żywiecki 200 kor.

2) Tow. roln. okręg. Bochnia 400 kor. na powiat bocheński.

3) Tow. roln. okręg. Brzesko 200 kor. na powiat brzeski.

4) Tow. roln. okręg. Jasło 1.600 kor. i to na powiat jasielski 500 kor., krośnieński 500 kor. gorlicki 300 kor. i strzyżowski 300 kor.

5) Tow. roln. okręg. Dębica 500 kor. i to na powiat ropczycki 200 kor. i pilzneński 300 kor.

6) Tow. roln. okręg. Kraków 400 kor. i to na powiat krakowski 200 kor. i chrzanowski 200 kor.

7) Tow. roln. okręg. Mielec 400 kor. i to na powiat mielecki 200 kor. i tarnobrzeski 200 kor.

8) Tow. roln. okręg. Nowy Sącz 900 kor. i to na powiat grybowski 500 kor. i nowo-sądecki 400 kor.

9) Tow. roln. okręg. Nowy Targ 400 kor. dla powiatu nowotarskiego.

10) Tow. roln. okręg. Rzeszów 700 kor. i to na pow. rzeszowski 300 kor., kolbuszowski 200 kor. i niski 200 kor.

11) Tow. roln. okręg. Tarnów 600 kor. i to na powiat tarnowski 400 kor. i dąbrowski 200 kor.

12) Tow. roln. okręg. Wadowice 300 kor. na pow. wadowicki.

13) Tow. roln. okręg. Wieliczka 1.600 kor. i to na pow. wielicki 300 kor., myślenicki 300 kor., limanowski 700 kor. i podgórski 300 kor.

Nadto zarezerwował Komitet 1.000 kor. na wystawę okręgową, która odbyła się w Dębicy.

Staraniem Tow. roln. okręgowych urządzono w 1904 roku premiowania w 35 miejscowościach w czasie pomiędzy 12 maja a 26 października. Jak odnośna tabela wykazuje, największą ilość bydła spędzono do premiowania w Myślenicach, bo aż 450 sztuk, natomiast najmniejszą w Czudcu, gdzie tylko 17 sztuk doprowadzono. Premiowań nie urządzono w powiatach: Kraków, Chrzanów, Mielec, Tarnobrzeg i Nowy Targ, gdzie z powodu braku paszy skutkiem posuchy postanowiono je odłożyć do następnego roku.

Na tem miejscu wypada nam uczynić wzmiankę o kilku premiowaniach, które zasługiwały na szczególniejszą uwagę tak ze względu na ilość, jak i na jakość doprowadzonego bydła.

Do takich w pierwszym rzędzie zaliczyć należy premiowania w siedzibie związków hodowlanych włościańskich w Wilamowicach, Czańcu i Jodłowniku, dalej premiowania w Myślenicach, Gdowie, Świątnikach i Jedliczu.

W Wilamowicach i Czańcu, jako siedzibie związków hodowlanych włościańskich bydła czerwonego polskiego, premiowano w dniach 30 września i 1 paździer-

nika tylko te sztuki, które były wpisane do księgi związkowej, oraz te, które podczas premiowania do związku przyjęte zostały. W Wilamowicach, gdzie związek hodowlany włościański już od 10 lat istnieje, stwierdzić można było znaczny postęp hodowli, wygląd bowiem, odżywienie i utrzymanie sztuk związkowych nie pozostawiały nic do życzenia. Nadto obecnie zauważyć można powiększenie się wzrostu i wagi bydła, oraz staranny wychów młodzieży. Przyjęto podczas premiowania nowych 10 krów do związku, pobierając jako wpisowe i na bezpłatne użytkowanie buhaja, po 2 kor. od sztuki. Na 120 sztuk doprowadzonych, rozdano 54 nagród w kwocie 532 kor.

W Czańcu pomyślny wynik premiowania zaznaczył się znaczną ilością przedstawionych jałówek w wieku od 1—2 lat w liczbie 40 sztuk, z których 19 odznaczono nagrodami. Związek ten utworzony w 1903 r., liczył zaledwie 10 krów zarodowych, natomiast podczas premiowania powiększył się o 9 nowych krów, wpisanych do księgi związkowej; jest przeto nadzieja, że rozwinie się równie pomyślnie jak związek Wilamowicki.

W Jodłowniku, siedzibie trzeciego związku hodowlanego, na szczególniejsze uznanie zasługiwały buhaje doprowadzone w ilości 12 sztuk, z których 7 otrzymało nagrody. Ogólny jednak wygląd bydła w obrębie związku był mniej korzystnym, niż lat poprzednich, co przedewszystkiem przypisać należy złym zbiorom paszy w roku zeszłym, oraz brakowi paszy i posusze tegorocznej. Przy sposobności premiowania przyjęto do związku nowych 9 krów, a taksę za takowe wraz z wpisowem pobrano od nowych członków.

Z poza związku premiowano dodatkowo 6 jałówek, będących prywatną własnością hodowców, a odznaczających się dobrą budową i należytem utrzymaniem. Funduszu na to premiowanie dostarczyło Tow. roln. okręg. wielickie w kwocie 450 kor., oraz Tow. hodowców czerwonego bydła 200 kor.

W Myślenicach, z okazyi odbywającej się równocześnie wystawy przemysłowej, urządzono w dniu 6 sierpnia premiowanie bydła włościańskiego, które powiodło się najzupełniej z uwagi, iż doprowadzono około 450 sztuk dobrze utrzymanego i pomimo panującej posuchy dobrze odżywionego bydła. Co do rasy, znacznie przeważał typ polski maści czerwonej i czerwono-srokatej, a tylko mała ilość sztuk zdradzała przymieszkę rasy bern-simentalskiej. Rozdano 95 nagród w kwocie 1.100 kor., na który to fundusz złożyły się 400 kor. z Komitety c. k. Tow. roln. krakowskiego, 600 kor. z Wydziału Tow. roln. okręg. wielickiego i 100 kor. od Rady powiatowej myślenickiej. Oprócz nagród pieniężnych przyznano za kolekcye 6 listów pochwalnych.

Niemniej niezaprzeczony postęp w hodowli wykazało premiowanie w Gdowie, dokąd w dniu 1 czerwca doprowadzono przeszło 200 sztuk bydła, niemal wyłącznie rasy czerwonej polskiej. Bydło to rozpowszechniło się znacznie pomiędzy włościanami w okolicy Gdowa z prawdziwym pożytkiem dla hodowców, przyczem można zauważyć coraz więcej sztuk dobrze utrzymanych z cechami mlecznemi i stopniowo wzrastającą żywą wagą, jako następstwem dobrego żywienia i należytego doboru sztuk do rozpłodu.

Typ bydła rasy bern-simentalskiej najlepiej był reprezentowany w Jedliczu, w powiecie krośnieńskim, gdzie urządzone staraniem Tow. roln. okręg. jasielskiego premiowanie w dniu 24 września, zasługiwało przedewszystkiem na uwagę z tego względu, że na 90 sztuk doprowadzonych znajdowało się 22 buhaje, z których 12 premiowano. Z pośród krów i jałówek wiele sztuk było bardzo pięknie uchowanych i użytecznych w kierunku mlecznym. Zauważyć należy, iż powiat krośnieński zajmuje jedno z pierwszych miejsc pod względem hodowli w zachodniej Galicyi; tu bowiem krzyżowania bydła miejscowego z rasą Bern-Simental dały pomyślne wyniki, tworząc zawód bydła rosłego i szlachetnego, zbliżonego do typu hodowanego w powiecie sanockim.

Nagród rozdano w Jedliczu 33 w kwocie 500 kor., oraz dyplom uznania Zarządowi dóbr Chlebna i list pochwalny Zarządowi dóbr Wrocanka.

Bydło typu nizinnego, przedstawione na premiowaniu w Świątnikach, w ilości 150 sztuk, zasługiwało na szczególne wyróżnienie ze względu na wzorowe utrzymanie, okazały wzrost i wybitne cechy mleczności. Okolica Świątnik odznacza się nader staranną hodowlą, co w znacznej mierze przypisać należy zamiłowaniu mieszkańców do hodowli, oraz licznym stacyom buhajów, zakładanym przez Tow. roln. okręg. wielickie. W Świątnikach rozdano ogółem 32 nagród w kwocie 400 kor., przyczem komisya premiująca wyraziła przekonanie, iż celem dalszego poparcia tak korzystnego rozwoju hodowli w tej okolicy, należałoby urządzać podobne premiowanie corocznie w najbliższej okolicy Świątnik z użyciem ile możności większych funduszów.

Wobec wystawy okręgowej przemysłowo-rolniczej, która staraniem Tow. roln. okręg. dębickiego odbyła się w dniach 27, 28 i 29 sierpnia w Dębicy, Wydział tegoż Towarzystwa urządził szereg premiowań w swoim okręgu celem wyboru najlepszych sztuk do wyżej wymienionej wystawy. Postanowiono dopuścić do wystawy tylko sztuki premiowane z tem, że połowa nagrody zostanie wypłaconą podczas premiowania, drugą zaś połowę otrzymają hodowcy przy wstępie na wystawę. Tego rodzaju premiowania odbyły się: w Brzostku, Siedliskach, Wielopolu, Dębicy, Ropczycach, Sędziszowie, Pilznie, Lubczy i Róży.

W ten sposób przez Wydział Tow. roln. okręgowego dębickiego wzorowo zorganizowana wystawa, dała dokładny obraz stanu hodowli w powiecie ropczyckim i pilzneńskim.

Można było zauważyć trzy główne kierunki hodowli, a mianowicie w okolicy Dębicy i Ropczyc okazuje się widoczna przymieszka rasy oldenburskiej, gdy nato-

miast w okolicach górzystych, więcej na południe położonych, przeważa typ bydła krzyżowanego z Simentalerami i Bernerami, oraz bydło czerwone polskie, które w obu tych powiatach jest dosyć rozpowszechnione, szczególnie tam, gdzie grunta są mniej urodzajne.

Pomimo panującej posuchy i ogólnego braku paszy, przedstawione dnia 27 sierpnia bydło w ilości 260 sztuk wyglądało zupełnie dobrze, a wiele sztuk zasługiwało na odznaczenie nie tylko z powodu swej użyteczności, ale także dla prawidłowej budowy, wobec czego komisya premiująca postanowiła przyznać większą ilość nagród i oprócz 1.000 koron, przeznaczonych na premiowanie, użyć jeszcze w tym celu 210 kor., pozostałych od premiowania świń i drobiu.

Oprócz bydła włościańskiego była również licznie reprezentowaną hodowla dworów i większych gospodarzy okolicznych, z których 11 zostało odznaczonych medalami i listami pochwalnymi.

Komisya przyznała złoty medal Tow. roln. okręg. dębickiego Mikołajowi hr. Reyowi z Przyborowia za kolekcyę czerwonego bydła polskiego.

Srebrne medale:

P. Tadeuszowi Skołubie z Lubziny za kolekcyę bydła simentalskiego i p. Jędrzejowi Pyznarskiemu z Lubczy za buhaja simentalskiego.

Brązowe medale:

P. Maryi Pieniążkowej ze Strzegocic za kolekcyę bydła oldenburskiego, p. Karolowi Hrubemu z Pustyni za bydło nizinne, p. Józefowi Madurskiemu z Zawady za 2 krowy oldenburskie i p. Floryanowi Danielowi z Sędziszowa za 2 buhaje i 3 krowy czerwone polskie.

Wreszcie listy pochwalne otrzymali:

Ks. Golonka z Brzezin, ks. Jarzębiński z Gumnisk, p. Władysław Gawroński z Siedlisk i p. Józef Korosadowicz z Siedlisk.

Wogóle udana ta wystawa wywołała zainteresowanie się szerszych warstw rolniczych, wskutek czego przyczyni się niezawodnie do szybszego rozwoju i postępu hodowli w całej okolicy.

E. Stacye buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych.

Przy rozdziale subwencyi hodowlanej na rok 1904 Komitet przeznaczył, podobnie jak w roku poprzednim, 20.000 kor. na tworzenie stacyi buhajów subwencyjnych i subwencyonowanie prywatnych buhajów. Kwota powyższa została rozdzieloną pomiędzy Tow. roln. okręgowe, przyczem Komitet, oznaczając wysokość subwencyi, miał na względzie nie tylko ilość powiatów, wchodzących w zakres działania pojedynczych Tow. roln. okręgowych, ale także rzeczywiste potrzeby i istniejący już rozwój hodowli w danych okolicach. Komitet równocześnie wyraża przekonanie, że wydatniejsze poparcie hodowli daje najlepsze wyniki tam, gdzie obfitość i jakość paszy wytworzyły dla hodowli naturalne korzystne warunki i że intenzywne poparcie takich okolic zapomocą stacyi buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych najbardziej przyczynić się może do pomyślnego rozwoju hodowli w kraju.

Na powyższych podstawach udzielił Komitet Tow. roln. okręgowym następujące kwoty:

1.	Biała	2.000 kor.
2.	Bochnia	1.300 »
3.	Brzesko	1.300 »
4.	Dębica	1.500 »
5.	Jasło	2.400 »
6.	Kraków	1.400 »
7.	Mielec	1.000 »
8.	Nowy Sącz . . .	1.500 »
9.	Nowy Targ . . .	1.200 »
10.	Rzeszów	1.800 »
11.	Tarnów	1.300 »
12.	Wadowice . . .	1.300 »
13.	Wieliczka . . .	2.000 »
	Razem	20.000 kor.

Jak załączone tabele wykazują, znajdowało się z końcem roku 1904 na stacyach 182 buhaje subwencyjne i 65 subwencyonowanych. W porównaniu z rokiem ubiegłym ubyło pierwszych 44, drugich zaś 10. To znaczne zmniejszenie się stacyi subwencyjnych tłumaczy się tem, iż obecnie cena bydła w ogóle znacznie wzrosła, a materyał hodowlany podniósł się w cenie o jakie 30—40%, co było powodem, że Tow. roln. okręgowe za te same fundusze mogły nabyć mniejszą ilość buhajów niż w r. 1903.

Co się tyczy ras buhajów utrzymywanych na stacyach, to zauważyć należy, iż Tow. roln. okręgowe stosowały się ściśle do obowiązującej instrukcyi i rozgraniczenia tref hodowlanych, zakupując w miarę potrzeby

A. Stacye subwencyjne.

L. p.	Towarzystwo roln. okręgowe	Ilość stacyj	Rasa buhai			Suma
			Czerw. pol.	Simen-tals.	Fryzyj. olden.	
1	Biała	15	15	—	—	15
2	Bochnia	9	—	—	9	9
3	Brzesko	15	—	9	6	15
4	Dębica	17	17	—	—	17
5	Jasło	11	2	9	—	11
6	Kraków	22	7	—	15	22
7	Mielec	20	3	3	14	20
8	Nowy Sącz	15	1	14	—	15
9	Nowy Targ	7	7	—	—	7
10	Rzeszów	7	1	—	6	7
11	Tarnów	12	—	11	1	12
12	Wadowice	4	1	—	3	4
13	Wieliczka	28	5	—	23	28
		182	72	47	81	182

B. Stacye subwencyonowane.

L. p.	Towarzystwo roln. okręgowe	Ilość stacyj	Rasa buhai				Suma
			Czerw. pol.	Simen-tals.	Fryzyj. olden.	Algau.	
1	Biała	3	3	—	—	—	3
2	Bochnia	11	3	7	1	—	11
3	Dębica	5	2	—	3	—	5
4	Jasło	7	1	6	—	—	7
5	Kraków	2	2	—	—	—	2
6	Mielec	1	—	—	1	—	1
7	Rzeszów	19	7	6	4	2	19
8	Nowy Targ	10	10	—	—	—	10
9	Wieliczka	7	6	—	1	—	7
		65	34	19	10	2	65

buhaje ras nizinnych t. j. fryzyjskiej i oldenburskiej, rasy bern-simentalskiej i czerwonej polskiej.

Ogólna dążność lat ostatnich do powiększenia produkcyi mleka, jak niemniej licznie powstałe spółki mleczarskie, rozgałęzione po całym kraju, wpłynęły poniekąd na zwiększenie ilości stacyi buhajów ras nizinnych, jako ras stojących najwyżej pod względem ilościowej wydajności mleka.

Gdy w r. 1903 było tylko 67 stacyi typu nizinnego ilość tychże podniosła się w r. 1904 do 81 stacyi, przybyło zatem 14 stacyi. Natomiast widzimy zmniejszenie się ilości buhajów rasy bern-simentalskiej o 16, zaś rasy czerwonej polskiej o 24 stacyi w porównaniu z rokiem poprzednim.

Przez subwencyonowanie prywatnych buhajów, których 65 stacyi było utworzonych w r. 1904, usiłowały Tow. roln. okręgowe zatrzymać w swych okręgach najlepsze buhaje i uchronić je od zbyt wczesnej sprzedaży, dając przez to hodowcom możność dłuższego utrzymywania buhajów dla użytku okolicy. Przyznawanie subwencyi zazwyczaj miało miejsce podczas licencyonowania buhajów, z tem zastrzeżeniem, że wypłata odnośnych kwot może nastąpić dopiero po upływie roku, gdy hodowca przedstawi buhaja ponownie przy następnem licencyonowaniu.

Stosownie do jakości buhaja i warunków miejscowych, wysokość udzielanych rocznych subwencyi wynosiła 20 do 100 kor. Największe subwencye udzielało Tow. roln. okręg. dębickie, bo 60 do 100 kor., najmniejsze zaś w kwocie 20 do 50 kor. Tow. roln. okręg bocheńskie.

F. Targ na bydło rozpłodowe.

Drugi targ na bydło rozpłodowe, urządzony staraniem Komitetu c. k. Tow. roln. krakowskiego, odbył się w Krakowie na targowicy miejskiej w dniach 16 i 17 kwietnia 1904 roku.

Bliższe szczegóły dotyczące tego targu zawiera sprawozdanie p. inspektora Stefana Bojanowskiego, które przytaczamy poniżej:

»Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, chcąc ułatwiać w dalszym ciągu hodowcom tak nabycie jak i sprzedaż doborowego materyału hodowlanego bydła rogatego, uchwalił z początkiem b. r. urządzenie w roku 1904 w Krakowie II. Targu na bydło rozpłodowe.

Rozwiązanie pytania, czy ten targ ma się odbyć na wiosnę, czy też w jesieni, natrafiło na pewne trudności, bo Inspektorat hodowlany oświadczył się kategorycznie za terminem jesiennym, natomiast niektórzy członkowie Komitetu domagali się tego targu na wiosnę. Rozstrzygnięcie pytania było nie łatwe, bo silne argumenta broniły tak jednego jak i drugiego żądania. Komitet odstąpił zatem to pytanie do rozwiązania poszczególnym trzynastu Wydziałom Towarzystw rolniczych okręgowych, z których dziesięć oświadczyło się za wiosennym, a tylko trzy za terminem jesiennym, wobec czego Komitet urządził ten targ nie na jesień, tylko na wiosnę i to w dniach 16 i 17 kwietnia.

Targ ten odbył się tym razem na »Targowicy miejskiej« w Krakowie na Grzegórzkach. Na targ Komitet przyjmował:

a) buhaje w wieku od 1—2½ lat;
b) jałowice niecielne w wieku od ½—2 lat;
c) jałowice cielne w wieku od 1½—3 lat;
d) krowy nie starsze jak 5 lat i to rasy: I. Fryzyjskiej, II. Simenthal i Bern-simenthal, III. Czerwonej polskiej, tak czystej, jak i ½ krwi, a więc tych ras, których hodowlę Komitet z funduszów subwencyjnych popiera.

Na targu tegorocznym reprezentowanych było 19 obór zachodniej, a tylko jedna obora wschodniej części kraju.

Ogólna ilość na targ dostawionego bydła wynosiła sztuk 98, które podzielone na wyż wymienione rasy, dają następujące zestawienie:

bydła rasy fryzyjskiej	48	sztuk
» » simenthal i bern-siment.	29	»
» » czerwonej polskiej . .	21	»
razem	98	sztuk

W tych 98 sztukach było:
a) rasy fryzyjskiej:
buhai 37, jałowic 9, krów 2 = 48 sztuk,
b) rasy simenthal i bern-simenthal:
buhai 25, jałowic 3, krów 1 = 29 sztuk,
c) rasy czerwonej polskiej:
buhai 10, jałowic 8, krów 3 = 21 sztuk.

W roku 1903 spęd bydła na targ wynosił sztuk 204 i to:

rasy fryzyjskiej	76	sztuk
» simenthal	40	»
» czerwonej polskiej	88	»
razem	204	sztuk

a zatem o 106 sztuk więcej jak w r. b. i to:

28 sztuk więcej bydła rasy fryzyjskiej
11 » » » » simenthal
67 » » » » czerwonej polskiej.

Tegoroczny mniejszy spęd bydła na targ tłómaczy się powodzią i nieurodzajem w roku ubiegłym, które to klęski oddziałały nader niekorzystnie na chów i utrzymanie bydła przez zimę, a może i tem, że Komitet w r. b. nie zwracał kosztów transportu koleją niesprzedanego bydła do Krakowa i z powrotem, jak również nie zwracał kosztów jazdy koleją dozorców przy bydle, wreszcie nie dawał bezpłatnie dla bydła paszy i podściółki.

Na tegorocznym targu:

1) rasę fryzyjską najliczniej reprezentowała znowu tak jak w roku ubiegłym obora p. Oskara de Rudno-Rudzińskiego w Osieku, bo z niej znajdowało się sztuk 9; — najmniej bydła tej rasy przysłała obora hr. Michała Rostworowskiego w Ostrowie — bo tylko jednego buhaja.

2) rasę simenthal najliczniej reprezentowały obory pp. Waleryana Stawiarskiego w Jedliczu i Władysława Grotowskiego w Jaćmierzu, bo każda z nich przysłała na targ po sześć sztuk; — najmniej natomiast, bo tylko jeden buhaj tej rasy był przysłany przez pana Aleksandra Dydyńskiego ze Słupi.

3) rasę czerwoną polską reprezentowała najliczniej, bo 9 sztukami, obora p. Stanisława Ostaszewskiego w Klimkówce, natomiast najmniej bydła tej rasy, bo tylko dwa buhaje, przysłała obora p. Karola Czecza w Bierzanowie.

Na targu odbyły się następujące transakcye:

I. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa roln. zakupił:

a) za kwotę 5.200 kor. 8 buhai (4 Fryzy i 4 Simentalery) do subwencyonowanych obór prywatnych;

b) za kwotę 272 kor. 1 krowę czerwonej rasy polskiej do ukompletowania obory zarodowej.

II. Towarzystwa rolnicze okręgowe zakupiły za kwotę 13.750 kor. na subwencyjne stacye 29 buhai i to:

1) Towarzystwo Dębica 7 buhai rasy czerwonej polskiej za 3.350 kor.

2) Towarzystwo Kraków 5 buhai (4 fryz. i 1 czerw. polsk.) za 2.550 kor.

3) Towarzystwo Wieliczka 5 buhai (4 fryz. i 1 czerw. polsk.) za 2.400 kor.

4) Towarzystwo Mielec 5 buhai (2 fryz. i 3 siment.) za 2.250 kor.

5) Towarzystwo Bochnia 4 buhaje fryzyjskie za 2.000 kor.

6) Towarzystwo Jasło 3 buhaje rasy simenthal za 1.200 kor.

Towarz. roln. okręgowe zakupiły razem 29 buhai za kwotę 13.750 kor.

III. Strony prywatne, o ile transakcye do »Biura Komisyi targowej« zgłoszone zostały, zakupiły:

a) buhai:

rasy fryzyjskiej . . . 4 sztuki
» siment. . . . . 3 »
» czerw. polsk. . . 1 »

b) jałowic:

rasy fryzyjskiej . . . 6 sztuk
» czerw. polsk. . . 6 »

c) krów:

rasy fryzyjskiej . . . 2 sztuki
» czerw. polsk. . . 1 »

a więc 8 buhai, 12 jałowic i 3 krowy = 23 sztuk.

Z wszystkich na targ przyprowadzonych 98 sztuk bydła sprzedano zatem sztuk 61 i to:

z	37	buhai	rasy fryzyjskiej . . .	22 sztuk
»	25	»	» siment.	13 »
»	10	»	» czerw. polsk. . .	10 »
»	9	jałowic	» fryzyjskiej . . .	6 »
»	3	»	» siment.	— »
»	8	»	» czerw. polsk. . .	6 »
»	2	krów	» fryzyjskiej . .	2 »
»	1	»	» siment.	— »
»	3	»	» czerw. polsk. . .	2 »

98 przyprowadz., z czego sprzedano 61 sztuk czyli 62·2%.

Co do cen płaconych na tegorocznym targu za buhaje przez Komitet i Tow. roln. okręg. zakupywane, to te przedstawiają się jak następuje:

I. Komitet płacił za zakupione do obór prywatnych buhaje subwencyjne:

rasy fryzyjskiej od 700—450 kor. za sztukę
» simental » 800—600 » » »
» czerw. polsk. Komitet nie zakupywał.

II. Towarzystwa rolnicze okręgowe płaciły za subwencyjne buhaje na stacye:

rasy fryzyjskiej od 500—450 kor. za sztukę
» simental » 500—360 » » »
» czerw. pol. » 600—350 » » »

III. Ceny natomiast płacone za bydło zakupione przez strony prywatne za mało są znane, aby módz je przytaczać.

Najwyższą i zarazem najniższą cenę za sztuki sprzedane osiągła na tegorocznym targu obora p. Stanisława Ostaszewskiego w Klimkówce p. Rymanów, bo Komitet zakupił w niej buhaja rasy Simental (nie zgłoszonego do katalogu targowego) za kwotę 800 kor. i krowę rasy czerwonej polskiej (nr. kat. 89) za kwotę 272 kor.

Tegoroczny II. Targ na bydło rozpłodowe, był co do spędu mniej liczny od zeszłorocznego I. Targu, natomiast był on korzystniejszym dla producentów pod względem ilości sztuk sprzedanych, — bo podczas gdy w roku zeszłym sprzedano tylko 38·4% bydła na targ spędzo-

nego, — to na targu tegorocznym stosunek sztuk sprzedanych do niesprzedanych wynosił 62·2%.

Tegoroczny targ urządzony był znacznie mniejszymi kosztami jak targ zeszłoroczny, — bo podczas gdy wydatek na ten cel wynosił w roku ubiegłym 4054·54 kor., to w r. b. nie przekroczył on nawet 450 kor. Na wysokość wydatku w r. zeszłym składały się: wybudowanie w Parku krakowskim specyalnych stajen na pomieszczenie bydła, — następnie zwrot kosztów transportu niesprzedanego bydła do Krakowa i z powrotem, jak również zwrot kosztów przewozu dozorców przy bydle tam i napowrót, — wreszcie wydatek na paszę i podściółkę dla bydła na targ spędzonego.

W tym roku wydatki te odpadły, bo Magistrat król. stoł. miasta Krakowa oddał Komitetowi na »Targowicy miejskiej« stajnie do użytku bezpłatnie, następnie Komitet nie zwracał producentom kosztów transportu bydła i ludzi, a potrzebną paszę i podściółkę zakupywali na miejscu dla swego bydła hodowcy z własnych funduszów 20% wyżej cen targowych.

Wprawdzie dojazd na »Targowicę miejską« jest dla publiczności bez porównania niedogodniejszy, jak dojazd do »Parku krakowskiego«, gdzie taki targ, nie licząc się z większym lub mniejszym wydatkiem, można urządzić na oko bardzo ładnie, z pewną nawet kokieteryą, ale za »Targowicą miejską« przemawiają te bardzo doniosłego znaczenia momenta, że się ma za darmo stajnie do bardzo wygodnego pomieszczenia sztuk targowych, że się ma na miejscu rampę kolejową do łatwego wyładowania i załadowania bydła, — że z kolei z pomocą drogo najętych ludzi, nie potrzeba gnać przez całe miasto rozhukanego bydła, zwłaszcza buhai, — że z opłatą akcyzy miejskiej nie ma się żadnych na targowicy trudności, — że ma się wodociągi dostarczające każdą ilość doskonałej wody że się ma na miejscu paszę i podściółkę, — że targowica sama jest specyalnie urządzoną dla takich targów, — że wreszcie ma się na miejscu pocztę, telegraf i telefon. Tych tak daleko idących ułatwień i wygód nie ma żadne, inne miejsce w Krakowie i dlatego te wygody i ułatwienia będą w przyszłości przemawiać za urządzeniem targu na bydło rozpłodowe w Krakowie bodaj czy w innem miejscu, jak na »Targowicy miejskiej«.

Być może, że skromnie, bo kosztem niespełna 450 kor. urządzony tegoroczny II. targ na bydło rozpłodowe nie odpowiadałby wymaganiom poważniejszego targu, na którym byłby daleko większy spęd bydła i daleko liczniejszy zjazd kupców, przedewszystkiem zagranicznych, zwłaszcza, gdyby deszcz, lub inny przez Falba przepowiedziany lub przez niego nieprzewidywany »dzień feralny« nie dozwalał wyprowadzić bydła do baryer na odkryte miejsca targowe.

I tutaj Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego po dokładnem zbadaniu możliwych widoków podaży i popytu na dłuższy szereg lat zasadniczą winien powziąć uchwałę:

a) czy celem takich targów ma być zaspakajanie przez hodowców miejscowych w pierwszym rzędzie potrzeb Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego i okręgowych Towarzystw rolniczych?

b) czy też takie targi miałyby stworzyć poważny rynek podaży i zbytu doborowego materyału hodowlanego w większych ilościach przedewszystkiem dla zagranicznych konsumentów?

W pierwszym wypadku tegoroczne urządzenie targu byłoby na przyszłość zupełnie wystarczającem, natomiast w drugim wypadku może wskazaną byłoby rzeczą, aby Komitet postarał się, a raczej stworzył odpowiednie urządzenie na targi w stosownie obranem innem miejscu jak »Targowica miejska,« albo wszedł w porozumienie z Magistratem król. stoł. miasta Krakowa co do sposobu wygodnego umieszczenia w stajniach »Targowicy« znacznie większej ilości bydła i co do nakrycia odpowiednimi dachami tych miejsc, na których wiąże się przy baryerach bydło na sprzedaż wystawione. Gdyby się znalazła prawdziwie poważna ilość rzeczywiście doborowego materyału rozpłodowego na takich targach i gdyby była pewność sprzedaży, wtedy znaczny nawet wydatek na ten cel i umiejętna, zdrowa, nieprzesadzona reklama, zrobiona w kraju, a przedewszystkiem w Król. Polskiem, na Podolu, Wołyniu i na Ukrainie opłaciłyby się sowicie, bo w tej drodze Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego dałby z jednej strony możność miejscowym producentom zbytu na ich doborowy przychówek, z drugiej zaś strony ułatwiałby nabywanie pierwszorzędnego materyału hodowlanego konsumentom miejscowym i obcym, którzy groszem zagranicznym wspieraliby naszą hodowlę krajową«.

G. Sprawozdanie prof. dra Juliana Nowaka z akcyi podjętej w celu ograniczenia gruźlicy u bydła rogatego w roku 1904.

W ubiegłym roku przeszczepił podpisany 543 sztuk bydła w dziesięciu oborach, w czterech po raz pierwszy, a w pięciu po raz drugi lub trzeci.

Z obór pierwszy raz szczepionych w jednej reagowało 83%, w drugiej 42%, w trzeciej 64%, a w czwartej 45%.

W oborach szczepionych powtórnie, takich, z których po pierwszem szczepieniu usunięto materyał reagujący, znaleziono przy drugiem szczepieniu jeszcze dość znaczny procent sztuk reagujących, a mianowicie w jednej 29%, a w drugiej 35%.

W oborach natomiast, które już od dłuższego czasu prowadzą akcyę przeciwgruźliczą przez usuwanie sztuk reagujących, napotkano przy zeszłorocznem szczepieniu tylko nieznaczny procent sztuk reagujących, najwyższy 6% a najniższy 2%.

W r. 1905 ogłosi podpisany zestawienie rezultatów

szczepień, prowadzonych z ramienia c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego przez przeciąg czasu od r. 1902 do roku 1905 włącznie, wraz z wnioskami, jakie z tych rezultatów wyciągnąć należy i tam też zostaną szczegółowo omówione także szczepienia dokonane w roku ubiegłym.

Próby nad Behringowską metodą uodporniania cieląt przeciw gruźlicy bydła rogatego, rozpoczęte w r. 1903, były prowadzone w dalszym ciągu, na razie jednakże na pytanie, czy metodą tą da się zapobiedz skutecznie szerzeniu się gruźlicy u bydła rogatego nie można dać odpowiedzi, albowiem czas trwania tych prób jest jeszcze za krótki. To jednak na podstawie szczepień już dokonanych zdaje się nie ulegać wątpliwości, że metoda ta nie przedstawia dla sztuk szczepionych żadnego niebezpieczeństwa.

Podobnie jak w poprzednich latach interweniował podpisany w przypadkach zachorowań, jakie miały miejsce w oborach zarodowych Towarzystwa w roku 1904, jak również dokonywał w swoim zakładzie bakteryologicznym rozpoznań chorób infekcyjnych na przesłanych mu w tym celu chorych żywych zwierzętach domowych lub ich trupach i podawał środki prowadzące do stłumienia choroby.

Wykaz subwencyjnych obór

L. porządkowa	Rok założenia obory	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Właściciel obory zarodowej	Miejscowość	Rasa	Liczba sztuk zarodowych			
						Krowy dojne	Jałowice cielne	Cieliczki	Bubaje rozpłodniki
1	1898	Bochnia	Żeleński Władysław	Grodkowice	Fryzyjska	38	13	20	4
2	1901	Rzeszów	Dąmbski Aleksander	Nosówka	»	8	3	4	1
3	»	»	Wiktorowa Aleks.	Czudec	»	8	5	3	2
4	1904	Mielec	Hr. Tarnowski Zdzisł.	Wymysłów-Dzików	»	45	—	15	2
5	1887	Biała	Rudziński Oskar	Osiek	Oldenburg	54	31	19	3
6	1903	Jasło	Stawiarski Waleryan	Jedlicze	Simental	11	2	2	1
7	1883	Biała	Bar. Czeczowa	Kozy	Czerwona polska	12	10	7	1
8	1899	»	Kubeczko Paweł	Twierdza	»	5	3	1	1
9	1900	»	Szkoła rolnicza	Kobiernice	»	9	5	—	1
10	»	Brzesko	Jan Ewy	Gosprzydowa	»	5	3	1	1
11	1894	Dębica	Hr. Rey Mikołaj	Przyborowie	»	24	9	5	1
12	1900	Jasło	Płocki Władysław	Nowodworze	»	5	—	1	1
13	»	»	Szkoła rolnicza	Suchodół	»	6	4	4	1
14	1895	Mielec	Artwiński Jan	Kliszów	»	9	—	2	1
15	1897	»	Horodyński Zbigniew	Zbydniów	»	7	3	1	2
16	1904	»	Hr. Rey Mieczysław	Przecław	»	21	—	4	1
17	1903	Nowy Sącz	Hr. Stadnicki Adam	Nawojowa	»	9	—	1	1
18	1896	Rzeszów	Wiktorowa Aleks.	Czudec	»	13	3	5	1
19	1888	Wieliczka	Czecz Karol	Bierzanów	»	4	4	1	1
20	1879	»	Romer Stefan	Jodłownik	»	11	11	4	1
21	1896	»	Dr. Zduń Jan	Raba Wyżna	»	18	19	8	2
22	1895	»	Fink Adam	Komorniki	»	13	5	2	1
23	1897	»	Bzowski Kazimierz	Droginia	»	17	5	2	1
24	1899	»	Brzeziński Zdzisław	Łazany	»	5	1	5	1
25	1900	»	Gorkiewicz Józef	Toporzyska	»	9	4	4	1
26	1899	Biała	Michnik Jan	Kozy dolne	»	2	1	—	1
27	1897	Bochnia	Pieczonka Józef	Niepołomice	»	3	—	1	1
28	1899	»	Sutor Antoni	Niewiarów	»	4	2	—	1
29	»	Dębica	Ks. Golonka	Brzeziny	»	8	1	5	1
30	1897	Jasło	Skwara Jan	Targowisko	»	4	1	1	1
31	1899	»	Ks. Pastor Leon	Biecz	»	3	—	3	1
32	»	Kraków	Wójcik Franciszek	Wyciąże	»	2	—	—	2
33	1896	Rzeszów	Szela Józef	Czudec przedm.	»	3	—	—	—
34	1899	»	Mieszkowski Stan.	Pstrągowa	»	3	—	—	1
35	1897	Mielec	Więcek Wojciech	Machów	»	2	—	—	1
						400	148	129	44

zarodowych z końcem 1904 r.

Liczba sztuk zarodowych			Liczba sztuk będących własnością Komitetu			Przeciętna waga w kilogramach		Mleczność			Przeciętna waga cieląt w kilogramach	Procent tłuszczu w mleku	UWAGI
Bubaje wyżej roku	Bubaje niżej roku	Ogółem	Bubaje	Krowy	Ogółem	Krów	Rozpłodników	przeciętna roczna w litrach	przeciętna dzienna w litrach	przeciętna na 1 kilo żywej wagi			
2	5	82	—	3	3	531	—	3176	—	—	—	3·6	
—	2	18	1	4	5	565	610	3018	8·2	5·3	41	—	
1	1	20	1	8	9	559	550	2647	8·9	4·4	44	3·5	
—	13	75	—	—	—	514	500	—	—	—	42	—	obora założona w drugiej połowie roku 1904.
12	25	144	—	—	—	502	688	3110	8·5	4·5	—	—	
1	3	20	1	10	11	592	480	1766	4·8	2·1	45	3·6	
2	2	34	—	—	—	406	590	2602	7·1	6·4	39	—	
—	1	10	1	5	6	424	450	1913	5.2	4·5	27	—	
1	1	17	—	4	4	434	530	2629	7·2	6·0	35	4·8	
1	2	13	1	5	6	397	456	1640	4·5	4·1	27	4·3	
1	8	48	1	8	9	409	890	2049	5·6	5·0	35	4·6	
—	1	8	1	5	6	477	700	1395	3·8	2·9	32	—	
1	1	17	1	4	5	427	670	2850	7·8	6·8	33	3·8	
2	2	16	—	6	6	410	—	1769	4·8	4·3	34	4·2	
2	2	17	1	6	7	403	250	1659	4·6	4·1	37	—	
—	4	30	1	2	3	458	505	—	—	—	33	—	obora założona w drugiej połowie roku 1904.
—	—	11	1	9	10	397	542	1452	4·0	3·6	23	—	
6	8	36	1	6	7	435	500	1970	5·3	4·5	33	3·4	
1	—	11	—	—	—	487	205	2077	5·7	4·2	43	—	
—	7	34	—	—	—	378	480	1594	4·1	4·2	37	—	
—	5	52	1	6	7	415	876	1752	4·7	4·2	33	4·1	
2	—	23	1	6	7	402	480	1990	5·4	4·9	38	—	
1	2	28	—	7	7	345	620	1610	4·4	4·6	35	4·1	
—	7	19	1	5	6	390	520	1320	4·1	4·0	34	—	
1	2	21	1	5	6	408	600	1472	4·0	3·6	35	—	
—	—	4	—	2	2	365	—	1800	4·9	4·9	—	—	
1	1	7	1	2	3	350	—	1300	3·8	3·4	34	—	
—	1	8	—	2	2	—	—	—	—	—	41	—	
3	3	21	1	2	3	—	—	1345	3·5	—	25	—	
—	2	9	1	2	3	638	—	1375	3·8	2	—	3·5	
—	1	8	1	1	2	366	—	—	—	—	—	—	
1	2	7	—	2	2	—	—	1380	3·5	—	—	—	
—	1	4	1	2	3	362	—	1725	5·3	5·3	—	—	
—	—	4	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	3	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	
42	115	878	22	134	156								

Wykaz stacyj buhai subwencyjnych za rok 1904.

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę
1		1901	Brzeszcze	Franciszek Kulka	$1^1/_4$ r.
2		»	Harmęże	Wincenty Zwilling	$2^1/_4$ r.
3		1902	Wilamowice	Jan Kaleta	$1^1/_4$ r.
4		»	Kobiernice	Szkoła rolnicza	$2^1/_4$ r.
5		»	Buczkowice	Michał Czader	$1^1/_2$ r.
6		»	Rybanowice	Ludwik Dobija	$1^1/_2$ r.
7		»	Kęty	Antoni Beźwiński	$1^1/_4$ r.
8		»	Kozy	Maciej Stafiński	$1^1/_4$ r.
9		»	Hecznarowice	Józef Warmus	$1^1/_2$ r.
10		1903	Pisarzowice	Marcin Nycz	$1^1/_2$ r.
11		»	Komorowice	Jan Stanclik	$1^3/_4$ r.
12		»	Hecznarowice	Józef Warmus	$1^1/_4$ r.
13		»	Czaniec	Antoni Szpila	$1^1/_4$ r.
14		»	Pisarzowice	Marcin Nycz	$1^1/_4$ r.
15		»	»	Józef Pudełko	$1^1/_4$ r.
16		»	Rybanowice	Ludwik Dobija	$1^1/_4$ r.
17		1904	Brzeszcze	Franciszek Kulka	$1^1/_4$ r.
18		»	»	» »	$1^1/_2$ r.
19		»	Komorowice	Antoni Stanclik	$1^1/_2$ r.
20		»	Osiek	Oskar Haempel	$1^1/_2$ r.
21		»	Hecznarowice	Józef Warmus	$1^1/_4$ r.
22		»	Jawiszowice	Jakób Korczyk	$1^1/_4$ r.
23		»	Kobiernice	Szkoła rolnicza	$1^1/_4$ r.
24		»	Janowice	Franciszek Pudełko	$1^1/_4$ r.
25		»	Rybanowice	Ludwik Dobija	2 r.
26		»	Buczkowice	Michał Czader	$1^1/_4$ r.
1		1902	Cerekiew	Konstanty Wierzbieniec	1 r. 6 m.
2		1903	Wieruszyce	Alojzy Anlauf	1 r. 3 m.
3		»	Chełm	X. Adolf Albin	1 r.
4		»	Zawada	Marya Niwicka	1 r. 2 m.
5		»	Wola batorska	Andrzej Stopa	1 r.
6		»	Targowisko	Józef Rzepka	1 r.
7		»	Kobylec	Zygmunt Ruebenbauer	1 r. 6 m.
8		»	Ostrów szlachecki	hr. Michał Rostworowski	1 r. 3 m.
9		»	Ujazd	Jadwiga Niwicka	1 r. 2 m.
10		1904	Wiśnicz nowy	X. Andrzej Sękowski	1 r.
11		»	Sobolów	Konstanty Komierowski	1 r.
12		»	Brzeźnica	X. Wojciech Snieżnicki	1 r.
13		»	Proszówki	Mieczysław Ruebenbauer	1 r.
1		1903	Lusławice	Michał Olszewski	$1^1/_2$ r.
2		»	Zawada lanckorońska	Anroni Florkowski	$1^1/_4$ r.
3		»	Łęki	Władysław Kargul	$1^1/_4$ r.
4		1904	Jadowniki	Tomasz Świerczek	$1^1/_2$ r.
5		»	Szczepanów	Tomasz Gładysz	$1^1/_2$ r.
6		»	Maszkienice	Jan Bujak	$1^1/_2$ r.

Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
Czerwona polska	172	—	Hecznarowice	$^{12}/_2$ sprzedany licho skacze.
» »	264	—	Kliszów	$^{25}/_5$ » » »
» »	310	—	Kozy	Własność Tow. hod. czerw. bydła polsk.
» »	350	—	Kobiernice	Przeszedł na własność za zwrotem 50%.
» »	264	—	»	$^6/_8$ sprz. z powodu nowotworów na cześć. rod.
» »	180	—	Bujaków	Przeszedł na własność za zwrotem 50%.
» »	275	—	Kozy	
» »	230	—	Komorniki	
» »	340	—	Kobiernice	
» »	—	—	Kozy	Własność Tow. hod. czerw. bydła polsk.
» »	336	—	»	$^8/_8$ sprzedany.
» »	172	—	Hecznarowice	$^8/_4$ sprzedany lichy rozwój.
» »	305	—	Kozy	
» »	310	—	Kobiernice	$^{30}/_9$ sprzedany, narośla na częściach rodn.
» »	280	—	Kozy	$^{25}/_{10}$ sprzedany z powodu choroby.
» »	280	—	»	Przeniesiony na stacyę do Brzeszcz.
» »	280	—	»	Ze stacyi Nr. 16.
» »	260	—	Adolfin	$^{17}/_8$ sprzedany nie stanowi.
» »	415	—	Jodłownik	
» »	350	—	»	
» »	300	—	»	$^{30}/_3$ sprzedany lichy rozwój.
» »	330	—	»	
» »	367	—	»	
» »	310	—	»	
» »	400	—	Czaniec	
» »	300	—	Kozy	
Czerwona polska	257	20	Komorniki	Stacya wygasła z d. $^{20}/_4$ 1904.
Fryz.-Oldenburg	480	—	Baranów	
» »	340	—	»	
Simental	281	—	Okocim	Sprzedany z powodu niezdat. do rozpłodu.
Fryzyjska	212	—	Słupiec	
»	213	—	»	Sprzed. wskutek kalectwa z nieszcz. wypad.
Oldenburg	600	—	Dzików	
Fryzyjska	420	—	Czudec	Sprzedany wskutek niezdat. do rozpłodu.
»	388	—	»	
Oldenburg-Fryz.	500	—	Dzików	
» »	500	—	Baranów	
Fryzyjska	500	—	Grodkowice	
»	500	—	»	
Bern-Simental	337	50	Okocim	
» »	200	—	Wielka Wieś	
Oldenburg	160	—	Koszyce Wielkie	
Bern-Simental	200	—	Jasień	
» »	278	—	Wielka Wieś	
» »	244	—		

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę	Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
7	Brzesko	1903	Brzozowiec	Jan Adamczyk	1 1/4 r.	Oldenburg	160	—		
8		1904	Jasień	Franciszek Kądziołka	1 1/4 r.	»	200	—		
9		»	Porąbka Uszewska	Jan Wróbel	1 3/4 r.	Bern-Simental	300	—		
10		»	Łoniowy	Tomasz Rzepa	1 3/4 r.	» »	280	—		
11		»	Sterkowiec	Franciszek Pikulski	1 1/2 r.	Fryzyjska	300	—		
12		»	Jasień	Każ. Baltaziński	1 3/4 r.	»	320	—		
13		»	Mokrzyska	Grzegorz Lis	1 1/4 r.	Bern-Simental	200	—		
14		»	Górka	Władysław Elterlein	1 1/6 r.	Oldenburg	330	—		
15		»	Przyborów	Józef Łasiński	1 1/2 r.	Bern-Simental	470	—		
1	Dębica	1901	Mała	X. Grochola Walenty	1 1/1 r.	Czerwona polska	378	07	Raba Wyżna	
2		1902	Bobrowa	Kurczyk Jan	1 1/4 r.	» »	403	60	Przyborowie	
3		1903	Smarzowa	Synowiecki Stanisław	1 r. 4 m.	» »	390	—	»	
4		»	Lubcza	Stojak Wojciech	1 r. 4 m.	» »	399	—	»	
5		»	Jażwiny	Wojtowicz Gabryel	1 1/2 r.	» »	400	—	Limanowa	
6		»	Róża	Bahr Juliusz	1 r. 10 m.	» »	336	35	Zbydniów	
7		»	Przyborowie	hr. Mikołaj Rey	2 l. 2 m.	» »	433	86	Suchodół	
8		»	Przeczyca	Henryk Kaczkowski	1 1/4 r.	» »	385	—	Przyborowie	
9		1904	Dęborzyn	Józef Maziarka	1 1/4 r.	» »	562	56	»	
10		»	Zawadka	Józef Korasadowicz	1 1/2 r.	» »	662	56	»	
11		»	Kamienica gór.	Jakób Gąsiór	1 1/2 r.	» »	577	31	Czudec	
12		»	Róża	Stanisław Tabor	1 1/4 r.	» »	439	81	»	
13		»	Brzeziny	Tomasz Gąsiór	1 3/4 r.	» »	485	55	Klimkówka	
14		»	»	Jakób Andrasik	1 r.	» »	358	36	»	
15		»	Dulczuwka	Mieczysław Misiewicz	1 r.	» »	331	75	»	
16		»	Brzeziny	Wojciech Lągosz	1 1/4 r.	» »	404	—	Przyborowie	
17		»	Głobikówka	Witold Lewicki	1 1/2 r.	» »	460	—	»	
1	Jasło	1904	Wojaszówka	Franciszek Nawrocki	1 1/4 r.	1/2 Bern-Simental	316	60	Klimkówka	
2		»	Czermna	Stanisław Zaykowski	1 1/4 r.	Czerwona polska	266	92	Zbydniów	
3		»	Wojkówka	Józef Trznadel	1 1/4 r.	1/2 Simental	300	—	Tarnowiec	
4		»	Łubno szlacheckie	Józef Przyłęcki	1 1/4 r.	»	340	50	Klimkówka	
5		»	Polica	Stefan Przyłęcki	1 1/2 r.	»	411	—	»	
6		»	Warzyce	Walenty Sanokowski	1 1/4 r.	»	360	—	Jedlicze	
7		»	Brzysko	Stanisław Kotarski	1 1/4 r.	Simental	440	—	Rzemień	
8		»	Wojkówka	Jan Szarek	1 1/4 r.	1/2 Simental	400	—	»	
9		»	Moszczenica	Walery Koczanowicz	1 1/4 r.	»	360	—	Baranów	
10		»	Bieździatka	Roman Wiśniewski	3 1/2 r.	Simental	490	—	Lubla	
11		»	Polany	X. Michał Felenczak	1 1/4 r.	Czerwona polska	318	—	Klimkówka	
1	Kraków	1901	Lubcza	Jan Grzimek	1 3/4 r.	Wschod.-Fryzyjska	506	—	Rogi pod Kozłem (Szląsk Pruski)	
2		»	Raciborowice	Jan Skadla	1 r. 8 m.	» »	332	—	Osiek	
3		»	»	Jan Skadla	2 l. 8 m.	Czerwona polska	352	80	»	
4		»	Płaza	Hr. Adam Starzeński	1 r. 10 m.	Zachod.-Fryzyjska	360	—	Grodkowice	Zwinięta 26/11 1904.
5		1902	Węgrzynowice	Józef Kolegowicz	1 r. 7 m.	Fryzyjska mieszana	324	—	Wadów	
6		»	Kobylany	Jan Strzelecki	1 1/2 r.	Czerwona polska	324	—	Droginia	
7		»	Branice	Szczepan Stanek	1 r. 3 m.	» »	394	—	Bierzanów	Zwinięta 18/12 1904.
8		»	Krysztoforzyce	Marya Łempicka	1 r. 3 m.	Fryzyjska	411	—	Czudec	
9		»	Sulechów	Piotr Broś	1 r. 5 m.	Czerwona polska	360	—	»	
10		»	Rączna	Jan Mól	1 r. 4 m.	» »	342	—	»	
11		1903	Łuczanowice	Dr. Władysław Mycielski	1 r. 8 m.	Fryzyjska	360	—	Krzeszowice	
12		»	Wyciąże	Eliasz Tiefenbrun	1 r. 3 m.	Wschod.-Fryzyjska	363	—	Osiek	

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymnjącego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę
13	Kraków	»	Prądnik czerwony	Wiktor Fieber	1 r. 2 m.
14		»	Czulice	Antoni Dembski	2 l. 8 m.
15		»	Chełm	Ludwik Ożegalski	1 r. 4 m.
16		1904	Bieńczyce	Franciszek Ptak	1 r.
17		»	Zabierzów	Jan Kolegowicz	1 r.
18		»	Kościelniki	Jakób Nitkowski	1 r. 2½ m.
19		»	Wyciąże	Jan Miecik	5 m.
20		»	Węgrzynowice	Roman Rogowski	1 r. 8 m.
21		»	Rakowice	Józef Łakomski	1½ r.
22		»	Dąbie	Jakób Michno	1½ r.
23		»	Balice	Ks. Dominik Radziwił	1 r. 7 m.
24		»	Więckowice	Dr. Stefan Skrzyński	1 r. 1½ m
25		»	Rączna	Jędrzej Matys	2½ r.
1	Miele c	1902	Chrząstów	Józef Pyź	1 r. 3 m.
2		1903	Borowa	Franciszek Gargas	1 r. 3 m.
3		»		Spadkob. ś. p. hr. Aleks. Romera	1½ r.
4		»	Rzędzianowice	Jan Rządski	1½ r.
5		»	Zaleszany	Jan Jakóbik	1 r. 5 m.
6		»	Suchorzów	Józef Wiącek	2 l.
7		1904	Rzeczyca długa	Jan Golik	1 r. 2 m.
8		»	Kutoniów	Michał Śpiewak	1 r. 1 m.
9		1903	Gorzyce	Adam Grzywacz	1 r. 5 m.
10		»	Kliszów	Józef Blamowski	1½ r.
11		»	Złotniki	Jan Duszkiewicz	1½ r.
12		1904	Tuszów	Andrzej Selin	1 r.
13		»	Baranów	Szczepan Nowak	1 r. 2 m.
14		»	Brandwica	Józef Golik	1 r. 2 m.
15		»	Mokrzyszów	Piotr Jada	1 r. 2 m.
16		»	Żabno	Jan Głowacki	1 r. 2 m.
17		»	Zaduszniki	Jan Tyniec	1 r.
18		»	Ostrówek	Jan Blamowski	1 r.
19		»	Dąbie	Zygmunt hr. Romer	1½ r.
20		»	Mielec	Wacław Oborski	10 m.
1	Nowy Sącz	1903	Zbyszyce	Władysław Głębocki	1½ r.
2		»	Chodorowa	Wincenty Śmiałowski	1½ r.
3		»	Stróże wyżnie	Tadeusz Piękoś	1½ r.
4		»	Biesna	Bronisław Hołubowicz	1 r.
5		»	Gródek n. D.	Władysław Kłobukowski	2 l.
6		»	Wielopole	Stanisław Kosterkiewicz	1½ r.
7		»	Swidnik	Władysław Walter	1¼ r.
8		»	Dąbrowa	Roman Wysocki	2 l.
9		»	Połom mały	Mieczysław Jaszczurowski	1⁴/₁₂ r.
10		1904	Stróże niżnie	Helena Zaykowska	¹⁰/₁₂ r.
11		»	Nawojowa	X. Jakób Żabecki	1 r.
12		»	Łososina dolna	Jan Skąpski	1¾ r.
13		»	Siedliska	Jan Mączyński	1 r.
14		»	Świdnik	Zygmunt Krzyszkowski	—
15		»	Czarny Potok	Jan Reklewski	—

Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
Wschod.-Fryzyjska	403	—	Osiek	
Czerwona polska	300	—	Wyciąże	
Wschod.-Fryzyjska	500	—	Krzeszowice	
Eryzyjska	500	—	Osiek	
»	500	—	Śledziejowice	
»	500	—	Dzików	
»	450	—	Bierzanów	
Czerwona polska	600	—	»	
Fryzyjska	500	—	Krzeszowice	Buhaj udusił się dn. ¹⁷/₈ 1904.
Wschod.-Fryzyjska	480	—	»	
Fryzyjska	600	—	Śledziejowice	
»	504	—	»	
Czerwona Polska	290	—	Wyciąże	
Fryzyjska	248	—	Borowa	
Fryz.-Oldenburg	320	—	Baranów	
Fryzyjska	327	—	Gross Kaniów bei Diedzitz Adolf Gasch	
Oldenburg	288	—	Słupiec	
Fryz.-Oldenburg	324	—	Baranów	
½ Fryzyjska	60	—	Tarnobrzeg	
Czerwona polska	210	—	Zbydniów	
Simental	192	—	»	
Fryz.-Oldenburg	360	—	Baranów	
Fryzyjska	272	—	Słupiec	
½ Oldenburg	288	—	Malinie	
Simental	400	—	Baranów	
Fryz.-Oldenburg	400	—	»	
½ Fryzyjska	240	—	Zbydniów	
Czerwona polska	288	—	»	
» »	270	—	»	
Fryz.-Oldenburg	400	—	Baranów	
» »	400	—	»	
Fryzyjska	400	—	Rzemień	
Simental	400	—	»	
Simental	380	—	Brzezna	Odnowiona.
»	300	—	Bruśnik	» (dawniej czerw. polska).
»	340	—	Brzezna	Nowo-założona.
»	320	—	Zbyszyce	Odnowiona w Podolu, Przen. do Biesny.
»	300	—	»	Odnowiona.
»	301	50	Okocim	Nowo-założona.
»	380	—	Szydłowa	Odnowiona w Olszanie, przen. do Świdnika.
»	240	—	Okocim	Nowo-założona.
»	320	—	»	Odnowiona.
Czerwona polska	208	—	Świdnik	Nowo-założona.
Simental	360	—	Bruśnik	»
»	410	—	Okocim	»
»	360	—	Zarszyn	»
»	360	—		Odnowiona.
»	360	—		Nowo-założona.

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę
1	Nowy Targ	1904	Nowy Targ	Bukowski Stanisław	$1^1/_2$ r.
2		1902	Rokiciny	Dr. Weigel Artur	$1^1/_2$ r.
3		»	Nowy Targ	Bełtowski Tadeusz	$1^1/_2$ r.
4		»	Zakopane	Bachleda Jan	$1^1/_2$ r.
5		1903	Nowy Targ	Paluszkiewicz Jan	$1^1/_2$ r.
6		»	Zakopane	Topór Jan	$1^1/_2$ r.
7		1904	Klikuszowa	Kabłak Michał	$1^1/_2$ r.
1	Rzeszów	1902	Kolbuszowa dolna	Piórek Ignacy	$2^1/_2$ r.
2		»	Zabierzów	X. Marceli Sochański	4 l.
3		1903	Kadle	Łastowiecki Piotr	2 l.
4		»	Rudnik	hr. Stanisław Tarnowski	2 l.
5		»	Lubenia	Slisz Feliks	2 l.
6		1904	Dylągówka	Jędrzejowicz Marjan	2 l.
7		»	Hyżne	Przędzymirski	2 l.
1	Tarnów	1902	Wróblowice	Nowotny Julian	1 r.
2		1903	Skrzynów	Wódczyński Władysław	1 r.
3		»	Zbyltowska góra	Żaba Stanisław	$1^1/_2$ r.
4		»	Lichwin	Bujak Jakób	1 r.
5		»	Siedliska	Kita Józef	1 r.
6		»	Lisia góra	Zancha Stanisław	1 r.
7		1904	Krzyż	Potyrała	1 r.
8		»	Szydłowa	Zawadzki Zygmunt	1 r.
9		»	Błonie	X. Dr. Zyguliński Michał	1 r.
10		»	Poręba radlna	Tyrka Ludwik	1 r.
11		»	Mikołajowice	Straszewski Stanisław	1 r.
12		»	Siedliska	Wajda	1 r.
1	Wadowice	1902	Podolsze	Dżyżdżyk Franciszek	2 l.
2		1903	Muchara	Sumera Tomasz	$1^3/_4$ r.
3		1904	Graboszyce	Chrząszcz Ludwik	$1^3/_4$ r.
4		»	Radocza	Borcz Jerzy	$1^3/_4$ r.
1	Wieliczka	1902	Wróblowice	Teodor Leśniak	$1^3/_4$ r.
2		»	Sygneczów	Bolesław Włodek	$1^1/_2$ r.
3		»	Soboniowice	Feliks Sandoz	$1^3/_4$ r.
4		»	Przebieczany	Jadwiga Kłopotowska	$1^1/_2$ r.
5		»	Skawina	Jan Skołyszewski	$1^1/_2$ r.
6		1903	Siercza	Kazimiera Bielińska	$1^3/_4$ r.
7		»	Kosocice	Józef Śliwiński	1 r.
8		»	Zielona	Stanisław Orzechowski	1 r.
9		»	Glichów	Bolesław Stoczkiewicz	1 r.
10		»	Korabniki	Józef Podoba	$1^5/_{12}$ r.
11		»	Biskupice	Henryk Mieroszewski	$1^5/_{12}$ r.

Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
Czerwona polska	300	—	Raba Wyżna	
»	280	—	Nowy Targ	
»	140	—	Szlachtowa	
»	164	—	Krościenko	
»	180	—	Ludzimierz	
»	317	—	Osiek	
»	375	—	Raba Wyżna	
Czerwona polska	240	—	od Komitetu	
Fryzyjska	480	—	»	
»	530	—	Nosówka	
»	500	—	»	
»	500	—	»	
»	440	—	»	
»	—	—	»	
Simental	320	—	Okocim	Wogóle w tutejszym powiecie jesi wielki brak buhai, a zatem i hodowla bydła szczególnie u włościan na lepsze tory wejść nie może.
»	250	—	»	
»	250	—	»	
»	250	—	Nawojowa	
»	250	—	»	
»	250	—	»	
Oldenburg	250	—	Bukowiec	
Simental	250	—	Nawojowa	
»	250	—	Okocim	
»	210	—	Nowodworze	
»	220	—	Gumniska (Świerzchów)	
»	250	—	Bistuszowa	
Fryzyjska	245	—	u p. Artura Hönda w Gierałtowicach	
Czerwona polska	217	—	u p. Duninowej w Głębowicach	
Fryzyjska	445	—	Karwin	
»	444	—	»	
Fryzyjska	304	—	Bartowice	
»	490	—	Osiek	
»	360	—	Bierzanów	
»	320	—	Polanka	
»	320	—	»	
»	360	—	Mogilany	
»	360	—	Bierzanów	
»	360	—	»	
»	360	—	»	
»	400	—	Mogilany	
»	400	—	Bierzanów	

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę
12		1903	Sułkowice	Jan Stręk	$1^1/_2$ r.
13		»	Bodzanów	Karol Obratschay	$1^1/_3$ r.
14		»	Bilczyce	Zdzisław Brzeziński	$1^1/_3$ r.
15		»	Rzeszotary	Władysław Wimmer	$1^1/_3$ r.
16		1904	Tomaszkowice	Paweł Stonawski	$1^1/_4$ r.
17		»	Ochmanów	Antoni Pieprzak	$1^3/_4$ r.
18		»	Fałkowice	Bronisław Wernikowski	$1^1/_2$ r.
19		»	Wrzosowice	Stanisław Bzowski	$1^1/_2$ r.
20		»	Koźmice małe	Izydor Chełmecki	$1^1/_2$ r.
21		»	Brzączowice	Henryk Lewinger	$1^1/_2$ r.
22		»	Jurczyce	Olga Hallerowa	$1^1/_2$ r.
23		»	Laskowa	Konrad Żochowski	$1^1/_2$ r.
24		»	Mierzeń	Jan Banach	$1^1/_2$ r.
25		»	Przewóz	Stanisław Tylicki	$1^1/_2$ r.
26		»	Wilkowisko	Jan Walczak	$1^1/_2$ r.
27		»	Chorowice	Stanisław Konopka	$1^2/_3$ r.
28		»	Rybie nowe	Władysław Płocki	$1^2/_3$ r.

W i e l i c z k a

Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
Czerwona polska	380	—	Droginia	
Fryzyjska	300	—	Jasionka	
»	400	—	Bierzanów	
»	400	—	»	
»	400	—	Śledziejowice	
»	320	—	Raciborsko	
»	500	—	Bierzanów	
»	500	—	Nosówka	
»	450	—	Dzików	
»	500	—	»	
»	450	—	Bierzanów	
Czerwona polska	288	—	Droginia	
»	300	—	Komorniki	
Fryzyjska	400	—	Śledziejowice	
Czerwona polska	345	—	Kliszów	
Fryzyjska	360	—	Mogilany	
Czerwona polska	330	—	Droginia	

Wykaz subwencyonowanych buhai będących

L. porządkowa	Nazwa Tow. rolniczego okręgowego	Rok założenia stacyi	Miejsce w którem stacya założoną została	Imię i nazwisko właściciela
1	Biała	1903	Hecznarowice	A. Sztafińska
2		»	Czaniec	Wiśniowski
3		»	»	»
1	Bochnia	1903	Kaczków	Jakób Skoczek
2		»	Koczów	Andrzej Grabowski
3		»	Dziewin	Jan Krystek
4		»	Królówka	Szymon Stochel
5		»	Lubomierz	Józek Bryjak
6		»	Łapczyca	Jędrzej Pawłowski
7		»	Staniątki	Floryan Wójcik
8		»	»	Jan Wojakowski
9		»	Ujście solne	Jan Mikosz
10		»	Wyżyce	Jan Gawlik
11		»	Wola batorska	Jan Gaweł
1	Dębica	1903	Pustynia	Hruby Karol
2		1904	»	Oliński Juliusz
3		»	Sepnica	Jaśkiewicz Władysław
4		»	Brzeziny	Ośnialowski Stanisław
5		»	Nawsie brzost	Than Natan
1	Jasło	1904	Draganowa	Jan Jastrzębski
2		»	Mszanka	Franciszek Marynowski
3		»	Zagorzany	Wincenty Ogrodnik
4		»	Moszczenica	Jan Brach
5		»	Sądkowa	Wojciech Chap
6		»	Korczyna	Jędrzej Pelczar
7		»	Zarzecze	Józef Wojtusik
1	Kraków	1904	Rączna	Jan Mól
2		»	Wyciąże	Franciszek Wójcik
1	Mielec	1904	Suchorzów	Józef Wiącek
1	Nowy Targ	1903	Dębno	Zoń Wojciech
2		»	Ratulów	Kokoszka Anna
3		»	Pieniążkowice	Grela Czesław
4		»	Zakopane	Bachleda Jan
5		»	Klikuszowa	Kabłak Teodor
6		»	Nowy Targ	Bukowski Stanisław
7		1904	Maniowy	Firek Jakób
8		»	Wróblówka	Komperda Józef
9		»	Bukowina	Głodziak Stanisław
10		»	Odrowąż	Mateja Jan

prywatną własnością hodowców za r. 1904.

Rasa buhaja	Wiek buhaja	Wysokość rocznej subwencyi Koron	hal.	UWAGI
Czerwona polska	3 l.	84	—	
»	2 l.	50	—	
»	1¼ r.	50	—	
Simental	1 r. 3 m.	40	—	
Czerwona polska	2 l.	50	—	
Simental	2 l.	40	—	
Czerwona polska	1 r. 6 m.	40	—	
»	1 r. 6 m.	40	—	
Simental	1 r. 6 m.	40	—	
»	1 r. 6 m.	20	—	
»	2 l.	40	—	
»	1 r. 3 m.	40	—	
»	1 r. 6 m.	40	—	
Nizinna	1 r. 8 m.	20	—	
Fryz czerwony	1½ r.	200	—	Subwencya na rok 1903 i 1904
»	1½ r.	200	—	» » » 1904 i 1905
»	1½ r.	200	—	» » » » »
Czerwona polska	1¼ r.	100	—	» » » » »
»	1¾ r.	60	—	» od 1 lipca 1904 do 30 czerwca 1905.
Czerwona polska	2 l.	60	—	
½ Bern-Simental	2½ l.	60	—	
»	2½ l.	30	—	
»	2½ l.	60	—	
»	2½ l.	60	—	
»	2½ l.	60	—	
»	2½ l.	60	—	
Czerwona polska	1½ r.	50	—	
»	1½ r.	50	—	
Fryzyjska	2 l.	60	—	
Czerwona polska	2 l.	40	—	
»	2 l.	20	—	
»	1½ r.	25	—	Subwencya wypłaca się na dwie raty po połowie, t. j. pierwsza rata po upływie pół roku, druga rata po zbadaniu przez komisyę licencyonującą buhaje, że hodowca utrzymywał przez rok tego samego buhaja.
»	1½ r.	50	—	
»	2 l.	75	—	
»	2 l.	50	50	
»	1½ r.	50	—	
»	1½ r.	50	—	
»	1½ r.	50	—	
»	1½ r.	50	—	

L. porządkowa	Nazwa Tow. rolniczego okręgowego	Rok założenia stacyi	Miejsce w którem stacya założoną została	Imię i nazwisko właściciela	Rasa buhaja	Wiek buhaja	Wysokość rocznej subwencyi Koron	Wysokość rocznej subwencyi hal.	UWAGI
1	Rzeszów	1903	Czudec	Pasternak Ignacy	Czerwona polska	3 l.	60	—	
2		»	Połomyja	Betleja Tomasz	Simental	3 l.	60	—	
3		»	Ludcza	Dulęba Jan	»	3½ l.	60	—	
4		»	Gwoździanka	Kilofas Stefan	Czerwona polska	3 l.	60	—	
5		»	Ludcza	Piskadło Stanisław	»	3 l.	60	—	
6		»	Biała	Piekiełko Piotr	Simental	3½ l.	60	—	
7		»	Budziwój	Pitera Antoni	Algau	3½ l.	60	—	
8		»	Zalesie	Goniewski Jan	»	2½ l.	60	—	
9		»	Rudna mała	Trzeciak Jakób	Nizinna	2 l.	60	—	
10		»	Lipie	Wiewióra Wojciech	Czerwona polska	2 l.	60	—	
11		»	Przybyszówka	Pisarek Wincenty	Nizinna	2 l.	60	—	
12		1904	Nowa Wieś	Barć Józef	Czerwona polska	2 l.	60	—	
13		»	Połomyja	Betleja Tomasz	»	2 l.	60	—	
14		»	Ludcza	Urban Jan	Simental	2 l.	60	—	
15		»	»	Nowakowski Jan	»	2 l.	60	—	
16		»	Budziwój	Róg Zofia	Nizinna	2 l.	60	—	
17		»	Słocina	Gliwa Jan	Czerwona polska	2 l.	60	—	
18		»	Błędowo	Szczepanik Mateusz	Simental	2 l.	60	—	
19		»	Krasne	Tekiela Józef	Nizinna	2 l.	60	—	
1	Wieliczka	1903	Glichów	Anna Wójcik	Czerwona polska		30	—	
2		»	Bukownik a Zegartów	Piotr Swiechowicz	»		30	—	
3		»	Węglówka	Franciszek Grochot	»		20	—	
4		»	Bierzanów	Józef Groblicki	Fryzyjska		20	—	
5		»	Wilkowisko	Jan Walczak	Czerwona polska		80	—	
6		»	Mstów	Jan Undas	»		40	—	
7		»	Góra św. J.	Franciszek Węgrzyn	»		30	—	

Wykaz buhai danych przez Komitet

do obór prywatnych pełnej i pół-krwi po koniec 1904 roku.

L. porządkowa	Rok założenia stacyi	Towarzystwo roln. okręgowe	Właściciel obory	Nazwa miejscowości	Rasa buhaja	Miejsce z którego buhaj zakupiony został	Cena zakupna		UWAGI
							Koron	hal.	
1	1900	Brzesko	Adam Jordan	Więckowice	Simentalska	Jasionów	520	—	
2	1901	Wadowice	Franciszek Łubieński	Stryszów	»	Zarszyn	600	—	
3	1901	Brzesko	Edward Maurizio	Strzelce Wielk.	Fryzyjska	Osiek	558	—	
4	1901	Wieliczka	Karol Czecz	Bierzanów	»	Fryzya	1182	14	importowany
5	1902	Wadowice	Oskar Fuchs	Gierałtowice	»	Czudec	420	97	
6	1903	Dębica	Julian Bielański	Straszęcin	»	Krzeszowice	500	—	
7	1903	Wieliczka	Stanisław Konopka	Mogilany	»	Czudec	620	—	
8	1903	Wieliczka	Wincenty Schmidt	Krzywaczka	»	Bierzanów	900	—	
9	1903	Dębica	Dr. Józef Kaden	Dobrków	»	Nosówka	700	—	
10	1903	Kraków	OO. Cystersi	Mogiła	»	Osiek	600	—	
11	1903	Kraków	Zofia Popiel	Ruszcza	Czerw. polska	Przyborowie	459	—	
12	1903	Rzeszów	Feliks Neustein	Hucisko	»	Bierzanów	521	37	
13	1903	Mielec	Stanisław Dolański	Baranów	Wschod.-fryz.	Wrocław	1113	79½	importowany
14	1903	Kraków	Dr. Witold Milieski	Piekary	»	Wrocław	1113	79½	»
15	1904	Wieliczka	Stefan Romer	Jodłownik	Czerw. polska	Czudec	455	20	
16	1904	Brzesko	Konstanty Sadowski	Borzęcin	Fryzyjska	Nosówka	500	—	
17	1904	Brzesko	Prof. Dr. Antoni Górski	Gosprzydowa	»	Grodkowice	700	—	
18	1904	Mielec	Gustaw Szaszkiewicz	Rzemień	»	Bierzanów	700	—	
19	1904	Kraków	Józef Cieślewicz	Wadów	»	Osiek	700	—	
20	1904	Jasło	Kazimierz Piliński	Tarnowiec	Simentalska	Klimkówka	800	—	
21	1904	Tarnów	Boleslaw Bossowski	Bistuszowa	»	Okocim	600	—	
22	1904	Jasło	Dr. Kanty Dzianott	Lubla	»	Jedlicz	600	—	
23	1904	Tarnów	Leopold Dietl	Rzuchowa	»	Okocim	600	—	
24	1904	Kraków	Szkoła rolnicza	Czernichów	Czerw. polska	Limanowa	400	—	
25	1904	Wadowice	Mieczysław Walter	Przeciszów	Fryzyjska	Osiek	800	—	przeprowadzony ze stacyi w Lubaszu
26	1904	Kraków	Jerzy Matejko	Batowice	»	Nosówka	600	—	przeprowadzony ze stacyi w Luboczy

Premiowania i wystawy w roku 1904.

L. porządkowa	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce premiowania	Data premiowania		Ile przedstawiono bydła	Ile bydła nagrodzono				Wiele wydano									
			Dzień	Miesiąc		Buhaje	Krowy	Jałówki	Razem	z funduszów subwencyjn.		z funduszów Tow. rol. okr		z funduszów Rady powiat.		z funduszów Tow. Hod czerw. bydła polsk.		Razem	
										Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.
1	Biała	Czaniec	1	Paździer.	130	4	27	19	50	468	—	6	—	—	—	—	—	474	—
2	»	Wilamowice	30	Września	120	8	37	9	54	532	—	—	—	—	—	—	—	532	—
3	Bochnia	Łężkowice	14	Maja	70	—	22	6	28	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
4	»	Ostrów szlachecki	3	»	60	3	16	6	25	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
5	Brzesko	Szczepanów	23	Lipca	75	1	19	9	29	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
6	Dębica	Brzostek	10	Lutego	130	2	19	4	25	50	—	—	—	450	—	—	—	500	—
7	»	Dębica	13	Czerwca	76	1	3	—	4	21	—	—	—	—	—	—	—	21	—
8	»	»	27	Sierpnia	260	11	62	4	77	1210	—	—	—	—	—	—	—	1.210	—
9	»	Lubcza	9	Czerwca	73	5	9	2	16	50	—	—	—	110	—	—	—	160	—
10	»	Pilzno	8	»	35	1	13	1	15	80	—	—	—	70	—	—	—	150	—
11	»	Ropczyce	15	»	80	—	11	3	14	67	—	—	—	70	—	—	—	137	—
12	»	Róża	7	»	169	2	7	1	10	20	—	—	—	80	—	—	—	100	—
13	»	Sędziszów	16	»	70	1	10	—	11	70	—	—	—	40	—	—	—	110	—
14	»	Siedliska	11	»	100	9	18	3	30	50	—	—	—	250	—	—	—	300	—
15	»	Wielopole	14	»	110	3	18	2	23	80	—	—	—	92	—	—	—	172	—
16	Jasło	Czeluśnica	31	Maja	35	11	—	—	11	390	—	—	—	—	—	—	—	390	—
17	»	Jedlicz	24	Września	90	12	12	9	33	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
18	»	Staszkówka	28	Maja	103	5	9	8	22	300	—	—	—	—	—	—	—	300	—
19	Nowy Sącz	Bobowa	16	Września	200	9	55	9	73	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
20	»	Krynica	17	»	25	2	8	3	13	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
21	»	Tęgobór	29	Paździer.	90	5	12	6	23	275	—	—	—	—	—	—	—	275	—
22	Rzeszów	Czudec	1	Czerwca	17	2	2	—	4	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—
23	»	Jawornik-Błażowa	17	»	—	6	10	5	21	146	—	—	—	—	—	—	—	146	—
24	»	» »	3	»	151	3	14	1	18	136	—	—	—	—	—	—	—	136	—
25	»	Niebylec	1	»	94	7	23	—	30	228	—	—	—	—	—	—	—	228	—
26	»	Rzeszów i Głogów	4	»	51	6	4	—	10	87	—	—	—	—	—	—	—	87	—
27	»	Strzyżów	1	»	33	4	4	1	9	56	—	—	—	—	—	—	—	56	—
28	»	Tyczyn	4	»	85	2	11	—	13	100	—	—	—	—	—	—	—	100	—
29	Tarnów	Pleśna	26	Paździer.	45	1	15	6	22	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
30	Wadowice	Zator	7	Czerwca	221	4	26	10	40	300	—	100	—	—	—	—	—	400	—
31	Wieliczka	Gdów	1	»	220	11	25	6	42	400	—	20	—	—	—	—	—	420	—
32	»	Świątniki	4	»	100	4	26	2	32	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
33	»	Przyszowa	26	Maja	45	5	7	5	17	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
34	»	Jodłownik	12	Paździer.	160	7	33	11	51	—	—	450	—	—	—	200	—	650	—
35	»	Myślenice	6	Sierpnia	450	5	79	11	95	400	—	600	—	100	—		—	1.100	—
					2764	162	666	162	990	8566	—	1.176	—	1.262	—	200	—	11.204	—

Wykaz subwencyjnych chlewni

po koniec

L. porządkowa	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce założenia chlewni	Imię i nazwisko hodowcy	Data dostawienia pojedynczych sztuk		
				Dzień	Miesiąc	Rok
I.	Jasło	Szebnie	Gorayski Jan	7	Listopad	1903
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
II.	Nowy Sącz	Kąśna	Jankowski Kazimierz	8	Listopad	1903
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
III.	Mielec	Rzemień	Szaszkiewicz Gustaw	9	Listopad	1903
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	10	Listopad	1904
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
IV.	Bochnia	Dąbrowica	Włodek Zdzisław	12	Listopad	1904
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
V.	Wieliczka	Raba wyżna	Dr. Zduń Jan	8	Sierpień	1904
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	»	»	»
	»	»	»	«	»	»

zarodowych ras zagranicznych

1904 roku.

Sztuk zarodowych						
Rasa	Rodzaj	Nr.	Cena		Miejsce zakupna	UWAGI
			Kor.	hal.		
Yorkshire	knur	1072	365	23	Treuholz	Własność Komitetu.
»	locha	2686	310	91	Gr. Kühren	
»	»	2690	310	91	»	Hodowca przyczynił się do kupna w 50%
»	»	2679	310	91	»	
»	»	2813	310	91	»	
»	»	2801	310	91	»	
Żuławska	knur	4239	469	32	Neukirchen	Własność Komitetu.
»	locha	2260	359	73	»	
»	»	2753	359	73	»	Hodowca przyczynił się do kupna w 50%
»	»	2692	359	73	»	
»	»	3087	359	73	»	
»	»	903	359	73	»	
Westfalska	knur	3520	482	21	Neukirchen	Własność Komitetu.
»	locha	429	423	81	Oberbehme	padła przy oprosieniu 20 maja 1904.
»	»	618	423	81	Brake	
»	»	567	339	29	»	Hodowca przyczynił się do kupna w 50%
»	»	42	410	90	»	
»	»	124	423	81	Langenhof	
»	knur	248	471	50	Brake	Własność Komitetu.
»	locha	809	412	56	»	»
»	»	59	412	56	»	»
»	»	27	412	56	»	»
»	»	160	412	56	»	»
»	»	151	412	56	»	»
»	»	154	412	56	»	»
Yorkshire	knur	5090	290	94	Hofgüll	Własność Komitetu.
»	locha	2920	173	36	»	
»	»	3117	455	54	»	Hodowca przyczynił się do kupna w 50%
»	»	4221	455	54	»	
»	»	431	455	54	»	
»	»	5042	326	21	»	
Żuławska	knur	5226	228	21	Wychowalnia prosiąt	Własność Komitetu.
»	locha	5351	181	28	»	
»	»	5271	181	28	»	Hodowca przyczynił się do kupna w 25%
»	»	5240	181	28	»	
»	»	5267	181	28	»	
»	»	5320	181	28	»	

Wykaz mniejszych subwen-

po koniec

L. porządkowa	Liczba podpisanej przez hodowcę umowy	Hodowcy		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu	
		Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek
1	164, 163	Brzeski Kazimierz	Prusy	Kraków	1	2
2	93 94	Bisztyga Paweł	Wola batowska	Bochnia	1	2
3	117, 118	Bisztyga Jan	»	»	1	2
4	156, 157	Zachorski Jan	Sawa	Wieliczka	1	2
5	35, 36	Orzechowski Stanisław	Wrząsowice	»	1	2
6	5, 6	Żak Marcin	Pławo	Mielec	1	2
7	177, 178	Mazur Piotr	Cyranka	»	1	2
8	11, 12	Czerwiec Jan	Wola otałęzka	»	1	2
9	15, 16	Mierzwowicz Ludwik	Baranów	»	1	3
10	22	Stopa Jędrzej	Wola batowska	Bochnia	1	—
	21	»	»	»	—	2
11	8, 7	Radoszewski Rob.	Dymarka	Rzeszów	1	2
12	2, 1	Skarszewski Stanisław	Brzeźnica	Dębica	1	4
13	137, 138	Huza Jan	Zabrzeż	Nowy Sącz	1	2
14	139, 140	Duda Wawrzyniec	»	»	1	2
15	141, 142	Bodziany Jan	Mokrawieś	»	1	2
16	144. 143	Hejmej Józef	»	»	1	2
17	146, 145	Ks. Kosaczyński M.	Przyszowa	»	1	2
18	4, 3	Wójcik Franciszek	Wyciąże	Kraków	1	2
19	8, 7	Michałowska Jadwiga	Dąbie	Wieliczka	1	2
20	36, 35	Piechnik Michał	Gruszów	»	1	2
21	62, 61	Kłak Maciej	Bierzanów	»	1	2
22	26, 25	Mierzwowicz Katarzyna	Baranów	Mielec	1	2
23	28, 27	Drzewiński Wojciech	»	»	1	2
24	32, 31	Adamczyk Jan	Wola otałęzka	»	1	2
25	44, 43	Zapałowicz Wanda	Hucisko	Rzeszów	1	2
26	46, 45	Spławiński Jan	Jawornik polski	»	1	2
27	48, 47	Kołcz Jan	Hucisko	»	1	2
28	49, 50	Chochura Franciszek	Jawornik polski	»	1	2
29	52, 51	Pałyś Jan	Szklary	»	1	2
30	54, 53	Braun Karol	Jawornik polski	»	1	2
31	41	Cieślewicz Józef	Wadów	Kraków	—	2
	42	»	»	»	1	—
32	40, 39	Ślęzak Jan	Suchorzów	Mielec	1	2
33	58, 57	Krauss Ferdynand	Miechocin	»	1	2
34	83, 82	Wasikiewicz Wojciech	Wiśnicz Stary	Bochnia	1	2
35	69, 68	Szaszkiewicz Gustaw	Rzemień	Mielec	1	2
36	71, 70	Hr. Romer Aleksander	Borowa	»	1	2
37	75, 74	Wendeker Kasper	Schönanger	»	1	2
38	64	Hr. Roztworowski Michał	Ostrów	Bochnia	1	—
	63	»	»	»	—	4
39	79, 78	Madej Michał	Przewóz	Mielec	1	2
40	93, 92	Mysona Stanisław	Borowa	»	1	2
41	99, 100	Leśniak Marcin	Gliny wielkie	»	1	2
42	176, 175	Kurowski Stanisław	Gołkowice polskie	Nowy Sącz	1	2
43	10, 9	Stanclik Jan	Komorowice	Biała	1	2
44	20, 19	Płata Józef	Swierkla	Nowy Sącz	1	2
45	30, 29	Sopota Stanisław	Czerniec	»	1	2

cyjnych chlewni zarodowych

1904 roku.

Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	Chlewnia przechodzi na własność hodowcy	UWAGI
K.	h.		Dzień	Miesiąc	Rok			
211	80	Strzelce wielkie	7	Styczeń	1903	popraw. kraj.	1905	
81	—	Bierzanów	3	»	»	»	»	
69	—	»	12	»	»	»	»	
75	60	»	2	»	»	»	»	
71	40	»	10	»	»	»	»	
103	20	Łysaków	24	»	»	»	»	
112	90	»	20	»	»	»	»	
79	80	»	12	Luty	»	»	»	
108	—	»	18	»	»	»	»	
84	—	Więckowice	14	Marzec	»	»	»	
102	90	Strzelce wielkie	7	»	»	»	»	
123	60	Werynia	29	Styczeń	»	»	»	chlewnia zwinięta w r. 1904.
157	60	Przyszowa	24	Marzec	»	»	»	
66	30	»	26	Listopad	»	»	»	
58	80	»	26	»	»	»	»	
85	50	»	20	Luty	»	»	»	
97	80	»	20	»	»	»	»	
74	30	»	1	»	»	»	»	
91	70	Bierzanów	28	»	»	»	»	
87	—	»	25	»	»	»	»	
67	80	»	14	Marzec	»	»	»	
75	—	»	17	»	»	»	»	knur niezdatny do chowu został w r. 1904 zastąpiony innym.
92	40	Łysaków	9	»	»	»	»	
103	20	»	9	»	»	»	»	
88	20	»	13	»	»	»	»	
90	—	Hucisko	30	»	»	»	»	
80	—	»	30	»	»	»	»	
79	40	»	30	»	»	»	»	
82	40	»	30	»	»	»	»	
85	80	»	28	»	»	»	»	
84	—	»	30	»	»	»	»	
128	80	Strzelce wielkie	26	»	»	»	»	
42	—	Bierzanów	23	Listopad	»	»	»	
82	20	Łysaków	24	Marzec	»	»	»	
100	20	»	3	Kwiecień	»	»	»	
142	20	Więckowice	7	Styczeń	»	»	»	
210	70	Strzelce wielkie	24	Kwiecień	»	»	»	
102	50	Łysaków	21	»	»	»	»	
90	60	»	24	»	»	»	»	
52	80	Przyszowa	19	Maj	»	»	»	
70	70	Łysaków	26	Czerwiec	»	»	»	
49	20	»	18	»	»	»	»	
58	20	»	15	»	»	»	»	
54	60	»	20	»	»	»	»	
66	90	Przyszowa	19	Maj	»	»	»	chlewnia w Glinach W. zwinięta w r. 1904 z winy hodowcy, należytość komitetu sądownie ściągnięta.
83	05	»	29	»	»	»	»	
72	—	»	19	»	»	»	»	
91	80	»	18	Czerwiec	»	»	»	

L. porządkowa	Liczba podpisanej przez hodowcę umowy	Hodowcy		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu	
		Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek
46	60, 59	Trzypek Kazimierz	Mstów	Wieliczka	1	2
47	132, 131	Frey Ferdynand	Poręby kupieckie	Rzeszów	1	2
48	104, 103	Komierowski Konstanty	Sobolów	Bochnia	1	2
49	106, 105	Hr. Łubieński Tadeusz	Zassów	Dębica	1	4
50	95, 94	Wiącek Jakób	Borowa	Mielec	1	2
51	97, 96	Lubaszewski Jan	Pławo	»	1	2
52	116, 115	Konrad Henryk	Goleszów	»	1	2
53	24, 23	Warmus Józef	Wilamowice	Biała	1	2
54	33, 34	Mikołajczyk Michał	Kamienica	Nowy Sącz	1	2
55	38, 37	Siumacher Jan	Opolana	»	1	2
56	67, 65	Bartosz Wojciech	Mstów	Wieliczka	1	2
57	85, 84	Ks. Żabecki Jakób	Nawojowa	Nowy Sącz	1	2
58	146, 145	Lasota Piotr	Łysaków	Mielec	1	2
59	108, 107	Peszda Jan	Surowa	»	1	2
60	110, 109	Jendo Wojciech	Otałęż	»	1	2
61	56, 55	Stoczkiewicz Bolesław	Głichów	Wieliczka	1	2
62	148, 147	Pawlik Antoni	Grabówka	»	1	2
63	152, 151	Dzimira Jedrzej	Hucisko	Rzeszów	1	2
64	154, 153	Swojak Karol	Hadle szkolne	»	1	2
65	156, 155	Jamrozik Piotr	Jawornik polski	»	1	2
66	158, 157	Dzimira Józef	Hucisko	»	1	2
67	120, 119	Wiącek Franciszek	Surowa	Mielec	1	2
68	159	Halagarda Piotr	Łękawka	Tarnów	1	—
69	160	Dietlowa Jadwiga	Rzuchowa	»	1	2
70	164, 163	Maciąg Wojciech	Wola ruska	Rzeszów	1	2
71	171	Ks. Rampelt Henryk	Mikluszowice	Bochnia	1	—
72	122, 121	Sajek Wojciech	Gliny wielkie	Mielec	1	2
73	126, 125	Szlęzak Jędrzej	Suchorzów	»	1	2
74	136, 135	Dziedziak Jan	Kawenczyn	»	1	2
75	138, 137	Leśniak Adam	Wampierzów	»	1	2
76	73, 72	Gerhard Marcin	Sładło niemieckie	Nowy Sącz	1	2
77	102, 101	Śmiałowski Wincenty	Chodorów	»	1	2
78	112, 111	Łatka Wojciech	Podegrodzie	»	1	2
79	114, 113	Kasprzyk Michał	»	»	1	2
80	124, 123	Górgol Marcin	Stronie	Wieliczka	1	2
81	134, 133	Łatka Jakób	Podegrodzie	Nowy Sącz	1	2
82	140, 139	Ciągło Tomasz	»	»	1	2
83	161, 162	Dzik Walenty	Wielaczów	Rzeszów	1	2
84	3, 4	Zabroń Szczepan	Hadle	»	1	2
85	1, 2	Kołcz Antoni	Hucisko	»	1	2
86	5	Popielówna Zofia	Ruszcza	Kraków	1	—
	6	»	»	»	—	4
87	11	Dr. Kaden Józef	Dobrkow	Dębica	1	—
	12	»	»	»	—	2
88	86, 87	Jadłowski Antoni	Gołkowice polskie	Nowy Sącz	1	2
89	90, 91	Szczypta Wojciech	Gaboń	»	1	2
90	25, 26	Jeziorski Jan	Bazar	Rzeszów	1	2
91	27, 28	Żak Stanisław	Zacisze	»	1	2
92	149, 150	Haberka Jakób	Giebułtów	Kraków	1	2
93	165, 166	Stanek Szczepan	Branice	»	1	2
94	13, 14	Krausiewicz Karol	Krzysztoforzyce	»	1	2
95	15, 16	Ptak Franciszek	Bieńczyce	»	1	2
96	33, 34	Zapałowicz Apolonia	Widne	Rzeszów	1	2
97	39, 40	Gudyka Michał	Szklary	»	1	2
98	43, 44	Pichura Adam	Hadle	»	1	2
99	127, 128	Wiącek Katarzyna	Baranów	Mielec	1	2

Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	Chlewnia przechodzi na własność hodowcy	UWAGI
K.	h.		Dzień	Miesiąc	Rok			
82	80	Przyszowa	17	Kwiecień	1903	poprawn. kraj.	1905	chlewnia w Sobolowie w r. 1904 powiększona o 1 knurka i 4 loszki, por. księga Inwentarzy, tom II, str. 48.
129	—	Werynia	24	Czerwiec	»	»	»	
149	90	Strzelce wielkie	30	Listopad	»	»	»	
210	70	»	5	Sierpień	»	»	»	
58	80	Łysaków	22	»	»	»	»	
63	—	»	13	»	»	»	»	
74	50	»	7	»	»	»	»	
97	45	»	21	»	»	»	»	
68	40	Przyszowa	1	Lipiec	»	»	»	
92	40	»	3	Sierpień	»	»	»	
100	20	»	5	»	»	»	»	
88	—	»	1	Lipiec	»	»	»	
57	60	Łysaków	31	Sierpień	»	»	»	
42	60	»	3	Wrzesień	»	»	»	
42	—	»	9	»	»	»	»	
55	80	Bierzanów	1	Sierpień	»	»	»	
100	80	»	4	Czerwiec	»	»	»	
111	—	Hucisko	10	Październik	»	»	»	
121	80	»	10	»	»	»	»	
115	20	»	10	»	»	»	»	
117	60	»	10	»	»	»	»	
63	—	Łysaków	14	»	»	»	»	
36	—	Więckowice	26	»	»	»	»	
56	—	»	20	»	»	»	»	
151	20	Werynia	9	Listopad	»	»	»	
121	20	Strzelce wielkie	15	Grudzień	»	»	»	
61	80	Łysaków	21	Listopad	»	»	»	
63	60	»	17	Grudzień	»	»	»	
52	80	»	25	Listopad	»	»	»	
52	20	»	4	Grudzień	»	»	»	
104	70	Przyszowa	20	Wrzesień	»	»	»	
92	40	»	21	Listopad	»	»	»	
72	90	»	17	»	»	»	»	
95	40	»	17	»	»	»	»	
82	50	»	18	»	»	»	»	
69	30	»	18	»	»	»	»	
85	55	»	17	»	»	»	»	
130	20	Hucisko	6	»	»	»	»	
118	20	»	4	Styczeń	1904	»	1906	
117	60	»	4	»	»	»	»	
48	—	Przyszowa	3	Luty	»	»	»	
291	20	Strzelce wielkie	25	Styczeń	»	»	»	
54	—	Przyszowa	2	Maj	»	»	»	
140	70	Strzelce wielkie	27	Styczeń	»	»	»	
78	60	Przyszowa	3	Luty	»	»	»	
97	20	»	4	»	»	»	»	
82	80	Hucisko	18	»	»	»	»	
81	30	»	18	»	»	»	»	
100	40	Bierzanów	2	Styczeń	»	»	»	
98	30	»	12	Luty	»	»	»	
105	—	»	18	»	»	»	»	
87	50	»	9	»	»	»	»	
78	60	Hucisko	7	Marzec	»	»	»	
79	50	»	14	»	»	»	»	
78	60	»	15	»	»	»	»	
87	—	Łysaków	30	Styczeń	»	»	»	

L. porządkowa	Liczba podpisanej przez hodowcę umowy	Hodowcy		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu		Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	Chlewnia przechodzi na własność hodowcy	UWAGI
		Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek	K.	h.		Dzień	Miesiąc	Rok			
100	41, 42	Ks. Albin Adolf	Chełm	Bochnia	1	2	239	20	Strzelce wielkie	26	Marzec	1904	popraw. kraj.	1906	
101	47, 48	Biś Jakób	Racławice	Rzeszów	1	2	127	50	Werynia	8	Kwiecień	»	»	»	
102	59, 60	Adamczyk Jan	Brzezowiec	Brzesko	1	2	128	70	Strzelce wielkie	11	»	»	»	»	
103	20, 21	Szeląg Piotr	Niepołomice	Bochnia	1	2	57	—	Bierzanów	28	Luty	»	»	»	
104	45, 46	Chwalibóg Andrzej	Bolęcin	Kraków	1	2	105	10	»	12	Kwiecień	»	»	»	
105	61, 62	Lenda Jan	Przewóz	»	1	2	62	70	»	2	Maj	»	»	»	
106	65, 66	Golarz Kasper	Kłaj	Bochnia	1	2	45	20	»	2	»	»	»	»	
107	71, 72	Dzimira Antoni	Zapady	Rzeszów	1	2	82	80	Hucisko	21	»	»	»	»	
108	73, 74	Dzimira Piotr	Jawornik polski	»	1	2	80	25	»	21	»	»	»	»	
109	75, 76	Piątek Józef	»	»	1	2	78	30	»	21	»	»	»	»	
110	77, 78	Szeremeta Wojciech	Hadle	»	1	2	78	—	»	4	Czerwiec	»	»	»	
111	81, 82	Marchewka Mateusz	Hucisko	»	1	2	89	10	»	28	Lipiec	»	»	»	
112	83, 84	Pietrzak Franciszek	Wólka	»	1	2	81	60	»	29	»	»	»	»	
113	31, 32	Paryz Jędrzej	Gumniska Fox.	Dębica	1	2	59	70	Więckowice	21	Kwiecień	»	»	»	
114	52, 53	Ks. Aleksy Jakób	Brzesko	Brzesko	1	2	58	80	»	30	Czerwiec	»	»	»	padły podczas pożaru miasta Brzeska w roku 1904.
115	85, 86	Baltaziński Kazimierz	Jasień	»	1	3	95	10	»	1	Lipiec	»	»	»	
116	81, 82	Dobija Ludwik	Rybarżowice	Biała	1	2	96	60	Przyszowa	2	Maj	»	»	»	
117	7, 8	Bodziony Józef	Podegrodzie	Nowy Sącz	1	2	81	—	»	9	Sierpień	»	»	»	
118	9, 10	Płata Michał	Stadle polskie	»	1	2	86	40	»	9	»	»	»	»	
119	90, 91	Ks. Dutka	Szczurowa	Brzesko	1	3	127	40	Strzelce wielkie	12	Lipiec	»	»	»	
120	92, 93	Ks. Kosecki Szczepan	Szczepanów	»	1	2	138	70	»	3	Wrzesień	»	»	»	
121	94	Hr. Tyszkiewicz Janusz	Werynia	Rzeszów	—	3	123	20	Przyszowa	20	Październik	»	»	»	
122	87, 88	Wojewodzic Antoni	Bielany	Biała	1	2	98	30	»	12	»	»	»	»	
123	89	Dydyński Aleksander	Słupia	Wieliczka	—	4	137	20	»	14	»	»	»	»	
124	11, 12	Ks. A. Sękowski	Wiśnicz	Bochnia	1	2	80	80	Szebnie	5	Maj	»	Yorkshire	»	
125	9, 10	Michalek Jan	Klikowa	Tarnów	1	2	88	80	»	10	»	»	»	»	jedna loszka padła na różę wąglikową 22 maja 1904.
126	19, 20	Wiszniewski Witold	Bieździadka	Jasło	1	2	57	60	»	10	Październik	»	»	»	
127	21, 22	Pogorzelski Teofil	Golcowa	»	1	4	83	20	»	6	»	»	»	»	
128	23, 24	Ostaszewski Adam	Wzdów	»	1	2	76	—	»	5	»	»	»	»	
129	27, 28	Zaba Stanisław	Zawodzie	Tarnów	1	2	74	40	»	26	Listopad	»	»	»	
130	1, 2	Dr. Dzianott Jan	Lubla	Jasło	1	4	264	80	Rzemień	5	Maj	»	Westfalska	»	
131	3, 4	Łępicka Marya	Krzysztoforzyce	Kraków	1	2	144	—	»	5	»	»	»	»	
132	5, 6	Hr. Stadnicki Adam	Nowojowa	Nowy Sącz	1	2	158	40	»	28	Grudzień	»	»	»	
133	25, 26	Konopka Stanisław	Mogilany	Wieliczka	1	2	132	—	»	28	»	»	»	»	

Wykaz subwencyjnych stacyj

L. porządkowa	Rok założenia stacyi	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce założenia stacyi	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę
1	1902	Brzesko	Zaborów	Dąmbski Władysław
2	»	Wieliczka	Czasław	Prof. Bujwid
3	»	»	Soboniowice	Sandoz Feliks
4	1903	Brzesko	Gosprzydowa	Prof. Gorski
5	»	Biała	Osiek	Haempel Oskar
6	»	Kraków	Mogiła	OO. Cystersi
7	1904	Nowy Sącz	Brzezna	Czechowski Czesław
8	»	Kraków	Czernichów	Szkoła rolnicza
9	»	Jasło	Czermna	Zaykowski Stanisław
10	»	Tarnów	Zbyltowska góra	Żaba Stanisław
11	»	Rzeszów	Hucisko	Neustein Feliks
12	»	Bochnia	Łężkowice	Wykowski Jan
13	»	Jasło	Lubla	Dr. Dzianott Jan
14	»	Mielec	Chorzelów	Hr. Tarnowski Jan

Wykaz subwencyjnych stacyj

L. porządkowa	Rok założenia stacyi	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania
1	1902	Dębica	Hr. Romerowa Marya	Borowa
2	»	Tarnów	Dietl Leopold	Rzuchowa
3	»	Nowy Targ	Culicha Franciszek	Biały Dunajec
4	»	»	Pawlikowski Wojciech	»
5	»	»	Matyga Jan	»
6	»	»	Strzęp Stanisław	Bańsko
7	»	»	Szlachtowski Jan	Nowy Targ
8	»	»	Ks. Krawczyński	Ludzimierz
9	1903	Jasło	Stawiarski Waleryan	Jedlicze
10	»	Nowy Targ	Bachleta Jan	Zakopane
11	»	»	Marusarz Jan	Skrzypne
12	»	»	Budz Jan	Murzasichle
13	»	»	Kamiński Michał	Szaflary
14	»	»	Pawlusiewicz Jan	Nowy Targ
15	»	»	Lapsa Bartłomiej	»
16	»	»	Ligas Tomasz	Tylmanowa
17	1904	Nowy Sącz	Bauman Kazimierz	Berdechów
18	»	Nowy Targ	Załtek Józef	Klikuszowa
19	»	»	Adamczyk Jakób	Lasek
20	»	»	Fryzlewicz Bartłomiej	Nowy Targ

knurów po koniec 1904 roku.

Rasa knura	Miejscowość w której knur został zakupiony	Cena Kor.	Cena hal.	UWAGI
Poprawna krajowa	Strzelce wielkie	90	60	knur przeszedł na własność hodowcy w r. 1904.
»	»	90	60	» » »
Yorkshire	Zissersdorf	114	40	» » »
»	Kostkowice	240	—	knur przechodzi na własność hodowcy w r. 1905.
»	Więckowice	66	—	» » »
»	Kliszów	105	60	» » »
»	Wychowalnia prosiąt	236	80	knur przechodzi na własność hodowcy w r. 1906.
Poprawna krajowa	Przyszowa	69	12	» » »
Yorkshire	Wychowalnia prosiąt	171	20	» » »
»	»	184	—	» » »
Żuławska	»	163	20	» » »
»	»	152	—	» » »
Westfalska	»	268	—	» » »
»	Rzemień	142	40	» » »

baranów po koniec 1904 roku.

Rasa barana	Miejsce zakupna	Ilość danych baranów	Cena baranów Kor.	Cena baranów hal.	UWAGI
Horodeńska	Raba wyżna	1	40	—	przeszły na własność hodowców w r. 1904.
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	»	1	50	—	przechodzą na własność hodowców w r. 1905.
»	»	1	50	—	
»	»	1	50	—	
»	»	1	50	—	
»	Strzelce wielkie	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	Poręba wielka	1	40	—	
»	»	1	40	—	
»	Raba wyżna	1	50	—	
»	»	1	50	—	
»	»	1	50	—	
»	»	1	50	—	

Wykaz subwencyjnych owczarń

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania
1	1899	Jasło	Ostaszewski Stanisław	Klimkówka
2	»	Brzesko	Götz Jan	Okocim
3	»	Wieliczka	Dr. Zduń Jan	Raba wyżna
4	1900	Kraków	Dr. Skrzyński Stefan	Karniowice
5	»	Brzesko	Maurizio Edward	Strzelce wielkie
6	1901	Wieliczka	Dr. Kaden Józef	Rabka
7	1902	Brzesko	Dolański Henryk	Radłów
8	»	Kraków	Strzelecki Jan	Kobylany
9	»	Rzeszów	Neustein Feliks	Hucisko
10	1903	Dębica	Hr. Rey Mikołaj	Przyborowie
11	»	»	Ks. Rudzinowski Antoni	Siedliska
12	1904	Wieliczka	Dr. Zduń Jan	Raba wyżna

Wykaz subwencyjnych kurników

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania
1	1901	Nowy Targ	Grabowski Józef	Nowy Targ
2	»	Brzesko	Maurizio Edward	Strzelce wielkie
3	»	Dębica	Skołuba Tadeusz	Lubzina
4	»	Jasło	Gniewosz Aleksander	Sieniawa
5	»	Mielec	Szaszkiewicz Gustaw	Rzemień
6	»	Kraków	Szarek Stanisław	Dąbie
7	»	»	OO. Cystersi	Mogiła
8	»	»	Popiel Zofia	Ruszcza
9	»	Biała	Kramarczyk Fr.	Osiek
10	1902	Kraków	Dr. Skrzyński Stefan	Karniowice
11	1903	Bochnia	Komierowski Konstanty	Sobolów
12	»	»	Ks. Albin Adolf	Chełm
13	»	»	Sękowski Karol	Nieprześnia
14	»	Brzesko	Denker Stanisław	Strzelce małe
15	1904	»	Powiatowe Towarz. chowu kur	Powiat Brzesko
16	»	Bochnia	Wykowski Jan	Łężkowice

zarodowych po koniec 1904 r.

Rasa owiec	Ilość sztuk subwencyjnych		Wartość sztuk subwencyjnych		Uwagi
	tryki	maciorki	Kor.	hal.	
Czarna krajowa Horodeńska	1	12	400	—	przeszły na własność hodowców w r. 1904.
»	2	20	760	—	
»	2	20	813	03	
»	2	20	380	—	przechodzą na własność hodowców w r. 1905.
»	2	20	380	—	
»	2	11	420	—	
»	2	20	880	—	
»	2	10	480	—	
Czarna krajowa Horodeńska	2	20	660	—	
»	2	15	580	—	2 tryki po 50 K. 12 macior po 30 K. 3 po 40 K.
»	2	9	296	—	
»	—	10	400	—	hodowca ma własne tryki

zarodowych po koniec 1904 r.

Rasa kur	Ilość danych sztuk zarodowych		Cena		Uwagi
	kogutów	kokoszek	Kor.	hal.	
Langshan	2	20	112	—	sztuki zarodowe przeszły na własność hodowców w r. 1904. z wyjątkiem 2 kogutów.
»	2	20	352	—	
»	2	20	88	—	
»	2	20	132	—	
»	2	20	132	—	
Plymuth-Rocks	2	20	132	—	
»	2	20	136	—	z wyjątkiem 2 kogutów.
»	2	20	180	—	
Zielono-nóżki	2	20	88	—	
Langshan	2	20	88	—	przechodzi na własność hodowcy w r. 1905.
»	2	20	120	—	
»	2	20	120	—	
»	2	20	120	—	
»	2	20	120	—	Kurnik zwinięty w r. 1904 z powodu gruźlicy.
Zielono-nóżki	10	70	460	—	
»	2	20	110	—	

III. Mleczarstwo.

W sprawozdaniu Komitetu z r. 1903, dotyczącem mleczarstwa, czytamy, że »przeróbka mleka w mleczarniach skutkiem klęski powodzi obniżyła się gwałtownie w drugiej połowie r. 1903, a niektóre z mleczarń przerobiły zaledwie $^1/_4$ część z wykazanej całorocznej ilości«.

»Wobec tego nastąpił w zakładaniu naszych mleczarń pewien zastój i szereg projektów musiano odłożyć do roku następnego«.

Nie ulega najmniejszej kwestyi, że zakładanie mleczarń jest w ścisłym związku z urodzajem paszy zależnym znowu od klimatu, pogody i t. d. Rok 1904 nie przyniósł pod tym względem polepszenia, ale przeciwnie niepamiętną posuchę, która oddziałała bezwarunkowo deprymująco tak na postęp w zakładaniu nowych mleczarń, jakoteż i na stan mleczarń dawnych, tak, że produkcya ogólna zmniejszyła się o 15%, a 7 mleczarń było prawie cały rok nieczynnych. Nie można jednak powiedzieć, żeby w akcyi na polu mleczarstwa powstał przez to zastój; przeciwnie rok ubiegły można nazwać przejściowym, przygotowawczym i decydującym na przyszłość dla racyonalnego mleczarstwa.

Kraj i Towarzystwa rolnicze nie zaniedbały niczego, aby wykorzystać chwilową przerwę w zakładaniu mleczarń i poczyniły przygotowania dla racyonalnej akcyi, zastosowanej do potrzeb naszego rolnictwa i naszych stosunków. Zaznaczyć tu przedewszystkiem należy organizacyę Biura mleczarskiego w Wydziale krajowym, powierzenie spółek mleczarskich opiece Patronatu dla spółek oszczędności i pożyczek, zupełne wykończenie szkoły mleczarskiej w Rzeszowie a nakoniec utworzenie stałego Komitetu dla ocen masła, w skład którego wchodzą delegaci Wydziału krajowego, Komitetów obydwu Towarzystw rolniczych i Galicyjsk. Towarzystwa mleczarskiego, jako czynności, odnoszące się do podniesienia mleczarstwa ze strony kraju.

Komitet w czynnościach swoich nie pozostał w tyle; aby jednak ułatwić sobie zadanie, a zarazem, aby zadość uczynić żądaniom wynikającym z ogólnej potrzeby, a wyrażonym na Walnem Zgromadzeniu w r. 1903, podał inicyatywę do założenia Gaiicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego.

Towarzystwo miało zastąpić czynność Komitetu w sprawach dotyczących ogólnych zadań i potrzeb mleczarń, a głównie na polu handlowem, jak to zresztą streszczają odezwy wydane w swoim czasie zarówno przez Komitet, jak przez Wydział Galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego.

Odezwy te streszczają dokładnie i jasno świadomość stanu mleczarstwa w kraju i potrzebę rozwoju mleczarstwa w rozmaitych kierunkach.

Galicyjskie Towarzystwo mleczarskie zawiązało się rzeczywiście w grudniu 1903 r. z siedzibą w Krakowie, a działalność swoją rozpoczęło od 1 stycznia 1904 r. załatwianiem spraw komitetowych w zastępstwie sekcyi mleczarskiej. Z dodatnich zdarzeń[1]) działalności Towarzystwa mleczarskiego należy wymienić: Zwołanie Wiecu mleczarskiego w dniu 11 czerwca 1904 r., który wykazał ogólne zainteresowanie się mleczarstwem, a nadto dał możność wypowiedzenia wielu postulatów ze strony rolników.

Nie będziemy przytaczać wszystkich szczegółów wiecu, bo te opisane były w »Tygodniku rolniczym« i »Gazecie mleczarskiej«.

Z dalszych dodatnich prac Towarzystwa mleczarskiego należy podnieść założenie Biura technicznego mleczarskiego w Krakowie, które wszelkie zamówienia, o ile nie dotyczą one przedmiotów wyrabianych wyłącznie tylko za granicą — wykonuje siłami krajowemi.

Naczynia blaszane i drewniane, szczotki, wagi, stelaże żelazne i t. d. są bardzo starannie wykonane przez majstrów krakowskich.

Biuro to wykonuje plany, kosztorysy, naprawia maszyny, udziela porady fachowej pod kierownictwem p. W. Silfverhjelma, instruktora mleczarskiego firmy Burmeistra i Waina, która to firma urządziła równocześnie przy Biurze skład maszyn i narzędzi mleczarskich z fabryk duńskich i naszych krajowych.

Towarzystwo mleczarskie rozpoczęło też akcyę dla organizacyi handlu masłem. Próba ze sprzedażą masła w lecie wprost i za pośrednictwem komisanta nie udała się, a to dla braku handlowca, który oddałby się cały sprawie sprzedaży masła, trudnej i ryzykownej, zwłaszcza w początkach.

Próba ta jednak przyniosła pewne doświadczenie, wskazujące, że praca Towarzystwa mleczarskiego musi być najpierw przygotowawczą. Zbieranie dat, ułożenie wzorowego kontraktu, starania o ulgi przewozowe i t. p. to są przedewszystkiem zadania do spełnienia, które ułatwią organizacyę handlową eksportową, o której ciągle się mówi.

Tak więc powstanie Galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego wytworzyło pewien podział pracy.

Tu zaznaczyć należy, że Komitet, uznając racyę powstania Towarzystwa mleczarskiego, udzielił temuż Towarzystwu subwencyi w kwocie 1.000 kor. i udziela stale pomocy biurowej, póki Towarzystwo nie stanie o własnych siłach.

Nadto postanowił Komitet unormować w r. 1905 ściśle swój stosunek w akcyi mleczarskiej do Towarzystwa mleczarskiego.

---

[1]) Sprawozdanie roczne Galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego wyjdzie osobno.

Zadaniem Komitetu pozostało udzielanie subwencyi dla mleczarń, lustracya mleczarń i porada fachowa za pośrednictwem krajowego instruktora mleczarstwa, przydzielonego stale do Komitetu na zachodnią część kraju, a nakoniec przygotowywanie gruntu dla rozwoju mleczarstwa przez poprawę hodowli bydła, wprowadzanie w życie związków kontrolnych i t. p.

Jak z zadań tych wywiązał się Komitet, pouczają załączone wykazy, a mianowicie:

1) Wykaz udzielonych subwencyi;
2) wykaz mleczarń;
3) wykaz wyjazdów i lustracyi inspektora mleczarstwa.

I. Wykaz subwencyi.

W r. 1904 wpłynęły podania następujących miejscowości o subwencye: Łapczyce, Kombornia, Szalowa, Rybna, Rybna przez Patronat spółek, Wyciąże, Nowy Targ, Słotwina, Radziszów, Siedlce, Odrzykoń, Tarnobrzeg, Dobczyce, Siepraw, Porąbka uszewska, Siedliska, Porąbka pod Kętami, Lusławice — razem podań 17.

Z podań tych uwzględniono 13 i udzielono subwencyi już to gotówką, już to w formie urządzenia kompletnego lub pojedynczych maszyn.

Bezzwrotne subwencye otrzymały spółki mleczarskie zarejestrowane: Łapczyce, Dobczyce i Rybna w formie maszyn w wartości . . . . . 1.945,75 kor.
a nadto Rybna otrzymała gotówką na ręce Patronatu . . . . . 2.000,— kor.
Szalowa, Słotwina, Radziszów, Siedliska, Porąbka uszewska otrzymały maszyny za zwrotem 25% od sumy. . . . 5.024,33 kor.
Razem udzielono subwencyi . . . . . 8.970,08 »
z czego należy potrącić 25% zwrotu od sumy 5.024,33 . . . . . 1.256,08 »
Rzeczywista subwencya wynosi zatem . 7.714,— kor.

Inne podania załatwiono odmownie ze względu na brak warunków odpowiednich do założenia mleczarń, a mianowicie podania miejscowości: Wyciąże, Nowy Targ, Siedlce, Tarnobrzeg, Siepraw.

Załatwienie podań Komborni, Odrzykonia, Lusławic odroczono do roku następnego.

Nakoniec zgłaszały się jeszcze miejscowości dla zbadania warunków, jak Tworkowa, Piaski, Drużków, Bieńkówka, Pcim, Głogoczów, Lipnik, gdzie w przyszłości mogą powstać mleczarnie.

II. Wykaz mleczarń.

(Patrz tabela na str. 52—53).

Ad 1. Zestawienie tegoroczne wykazuje 40 mleczarń subwencyonowanych przez Komitet, a więc o 8 więcej niż w roku przeszłym. Z tych 40 mleczarń nadesłało sprawozdania 26, zupełnie nieczynnych skutkiem powodzi w r. 1903 i posuchy w roku 1904 było 7, nie przysłało sprawozdania na czas mleczarń 7, razem 40.

Ad 2. Akcya Komitetu rozciąga się dotąd na 18 powiatów. Z tych najbardziej podatnym do zakładania mleczarń okazuje się powiat brzeski, który ma 9 subwencyonowanych mleczarń, a 8 niesubwencyonowanych.

Ad 3. Nowe mleczarnie są następujące:

1) Dobczyce, spółka mlecz. zarejestrowana z ograniczoną poręką;
2) Radziszów, mleczarnia zbiorowa;
3) Porąbka » »
4) Łapczyce, spółka mleczarska;
5) Iwkowa, mleczarnia zbiorowa;
6) Słotwina » »
7) Szalowa » »
8) Siedliska » »

Ad 4. Poczta w miejscu jest warunkiem, który zmniejsza koszta administracyjne przy wysyłce masła. W tem szczęśliwem położeniu znajduje się tylko 22 mleczarń.

Ad 5. Działalność Komitetu skierowana do podniesienia mleczarstwa, rozpoczyna się z końcem roku 1896, w którym Komitet subwencyonował mleczarnie w Łękach górnych.

Liczba subwencyonowanych mleczarń nowo założonych:

w roku	1897	wynosiła 5
»	1898	» 5
»	1899	» 3
»	1900	» 3
»	1901	» 3
»	1902	» 7
»	1903	» 6
»	1904	» 8
		Razem 40

Ad 6. Mleczarń spółkowych jest 9
» zbiorowych » 26
» prywatnych » 5
Z mleczarń spółkowych jest zarejestrowanych 6
» » niezarejestrowanych 3

Ad 7. Ilość mleczarń z motorem parowym 1
» » z kieratem 1
» » ręcznych 38

Ad 8. Stacyi śmietankowych jest razem 35, w roku zeszłym było 32. Faktycznie jednak przybyło w tym roku 7 nowych stacyi, a ubyły 4 dawniejsze.

Ad 9. 10, 11. Ponieważ rozchodzi się głównie o porównanie ilości przerobionego mleka z rokiem ubiegłym, dlatego przedstawimy stosunek w tych mleczarniach, które przysłały sprawozdania.

	przerobiono mleka litr.	wyprodukowano masła kg.
Rok 1903	3,301.883	125.760
» 1904	2,821.691	107.166
	480.192	18.594

W roku 1904 zatem te same mleczarnie przerobiły 480.192 litr. mleka mniej niż w r. 1903 — i wyprodukowały mniej o 18.594 kg. masła, a więc mniej o 15%

Wykaz mleczarń za rok 1904.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
L. porządkowa	Powiat polityczny	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	Poczta	Rok założenia	Rodzaj mleczarni	Rodzaj ruchu	Ilość stacyi śmietankowych	Roczna przeróbka mleka w litrach	Produkcya masła w kg.	Ze 100 lit. mleka masła w kg.	Wysłano masła za granicę kraju kg.	Przeróbka trwała miesięcy	Wartość budynku własnego	Wartość maszyn i urządzenia	Cena masła w koronach	
															minimum	maximum
1	Biała	Jawiszowice*	loco	1899	spółkowa	ręczna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	»	Osiek*	»	1898	zbiorowa	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	»	Porąbka**	»	1904	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Bochnia	Królówka***	Wiśnicz	1897	spółkowa	»	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	»	Łapczyce	Bochnia	1904	»	»	—	20000	1080	3·6	—	6	200	1000	1·60	2·20
6	»	Łąkta górna***	Rzegocina	1899	prywatna	»	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	»	Rzezawa	Bochnia	1902	zbiorowa	»	1	51175	1821	3·56	200	10	—	2600	1·94	2·—
8	»	Ujazd	Trzciana	1903	prywatna	»	—	81993	3343	4·—	—	12	800	1110	2·—	2·30
9	Brzesko	Borzęcin	loco	1900	zbiorowa	ręczna	6	301930	11358	3·7	11358	12	10000	4810	2·—	2·30
10	»	Dołęga	Zaborów	1902	»	»	2	141317	5065	3·5	3000	12	1000	2100	2·—	2·60
11	»	Iwkowa	Tymowa	1904	»	»	—	3958	195	3·5	—	3	300	1240	—	2·40
12	»	Jurków	Czechów	1903	»	»	—	99150	3826	4·—	—	12	200	2400	2·—	2.40
13	»	Porąbka uszewska	loco	1902	»	»	2	168604	6109	3·65	6109	12	1400	1800	2·—	2·40
14	»	Przybysławice	Radłów	1903	spółkowa	»	—	48000	1920	3·5	—	8	1500	1500	2·—	2·50
15	»	Słotwina***	loco	1904	zbiorowa	»	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	»	Szczurowa	»	1900	»	motor parowy	1	224486	7787	3·—	7500	12	—	6000	2·—	2·20
17	»	Wola radłowska	Radłów	1902	»	ręczna	—	48000	1920	3·5	—	8	500	2000	2·—	2·50
18	Gorlice	Szalowa	Stróże	1904	prywatna	»	—	33200	1442	3·—	—	7	—	2000	2·20	2·40
19	Jasło	Czeluśnica*	Jasło	1898	zbiorowa	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	»	Kalembina	Wiśniowa	1898	»	»	1	3017	110	3·5	110	3	1000	1000	—	2·20
21	»	Łączki	loco	1903	»	»	—	18430	770	4·—	120	8	800	900	1·80	2·10
22	Kraków	Nowa wieś szlach.	»	1903	spółkowa	»	3	146130	5118	3·5	800	12	—	1360	1·40	2·60
23	»	Rybna	Przeginia duch.	1901	»	»	2	866134	33749	3·9	9000	12	16500	5000	2·—	3.—
24	Krosno	Suchodół	Krosno	1902	zbiorowa	»	—	27141	1053	3·5	112	12	—	1800	2·10	2·20
25	Limanowa	Lipowe*	Limanowa	1901	»	»	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	»	Męcina	loco	1902	»	»	2	102731	3587	3·5	—	12	—	2500	1·80	2·40
27	Myślenice	Myślenice	»	1899	spółkowa	»	—	99349	3672	4·—	—	12	—	2521	2·—	2·60
28	Nisko	Kamień	»	1903	zbiorowa	»	5	93309	2989	3·5	2989	11	—	6477	1·80	2·50
29	Nowy Sącz	Siedlce***	»	1902	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	»	Tęgoborze	»	1898	»	»	2	176271	7196	4·—	860	12	8000	8000	2·20	2·60
31	Pilzno	Łęki górne*	»	1896	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	»	Siedliska**	Brzostek	1904	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Podgórze	Radziszów***	Skawina	1904	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Rzeszów	Czudec*	loco	1898	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Sanok	Klimkówka***	»	1897	»	kierat	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	»	1897	przem. miejsk.	ręczna	—	20197	604	3·—	—	12	—	1237	2·20	2·40
37	Tarnów	Szynwałd*	»	1897	zbiorowa	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Wieliczka	Dobczyce	»	1904	spółkowa	»	—	18511	706	3·5	205	3	—	—	—	3·—
39	»	Gdów	»	1900	»	»	1	102757	3859	3·5	1300	12	—	—	—	2·60
40	»	Żerosławice***	Łapanów	1901	prywatna	»	—	—	—	—	—	—	—	—	2·10	—

* — nieczynna.
** — w organizacyi.
*** — nie przysłała na czas sprawozdania.

W poszczególnych miesiącach różnica ta dochodziła do 50%, jak to ze sprawozdań pojedynczych wynika.

Wydatek przeciętny w tym roku jest 3.75 klg. masła ze 100 ltr. mleka, a granice od 3 do 4 klg. ze 100 ltr. Najlepszy stosunkowo wydatek jest tam, gdzie wypłacają za % tłuszczu n. p. w Rybnej i Myślenicach. Na fałszowanie mleka przez dostawców uskarżają się prawie wszystkie mleczarnie. Komitet starał się przeciwdziałać w tym kierunku i dlatego wydał drukiem odpowiednie ostrzeżenia, wskazujące na łatwość wykrycia sfałszowania mleka i na skutki, pociągające nawet karę sądową za fałszowanie. Druki te rozesłano wszystkim mleczarniom i gdzieniegdzie wywołały one dodatni rezultat.

Ad 12. Wedle wykazu mleczarnie wysłały za granicę w tym roku 43.338 kg. masła; te same mleczarnie wysłały w zeszłym roku 70.280 kg. masła, a więc więcej o 26.942 kg.

Ponieważ ogólna obniżka w produkcyi wynosi 18,594 kg., zostaje więc nadwyżka w różnicy 8.348 kg., która wskazywałaby, że eksport masła zmniejszył się nietylko skutkiem obniżki w produkcyi, ale i wogóle; tak jednak nie jest, bo mleczarnie niektóre sprzedawały w tym roku więcej masła pośrednikom, którzy wysyłali je za granicę, a w sprawozdaniu podały mleczarnie tylko te ilości, które same wysłały za granicę.

Z masła eksportowanego wychodzi najwięcej do Katowic i na Morawy wprost do handlarzy masła, a przez pośredników najwięcej do Karlsbadu i Marienbadu. Tu zaznaczyć wypada pewną anomalię w stosunkach handlowych, niekorzystną dla nas, że z Moraw przychodzi więcej masła do Galicyi, niż wychodzi z Galicyi do Moraw. W ten sposób zdarza się często, że Kraków kupuje masło galicyjskie za pośrednictwem mleczarń morawskich i drożej, niżby je mógł kupić w Galicyi.

W sprawie regulacyi zbytu masła w lecie, poczynił Komitet starania, wysyłając instruktora mleczarstwa do Czech. Na podstawie zebranych dat okazuje się, że organizacya tego zbytu będzie możliwą, jeśli mleczarnie galicyjskie chcąc korzystać z ofert handlarzy z Karlsbadu i Marienbadu zgłoszą dość wcześnie dane co do ilości, a następnie jeśli będą gotowe zobowiązać się dotrzymać ściśle warunków umowy. Umowy te musiałyby być zawierane pojedynczo z każdą mleczarnią.

Zachodzą tu trudności następujące. Handlarze zagraniczni mają bardzo mało zaufania do zobowiązań naszych mleczarń, a następnie do jakości masła i sposobu wysyłki. Wskazanem więc jest, by w tym kierunku dążyć do ujednostajnienia, co nasuwa przypuszczenie, że tylko związek mleczarń, które chciałyby masło eksportować, będzie mógł uzyskać egzekutywę w tych kierunkach i zdobyć zaufanie u zagranicy. Związek taki musiałby sprzedawać masło za pośrednictwem swego urzędnika na miejscu w Karlsbadzie lub Marienbadzie, a najlepiej w Chebie, który leży w środku miejsc kąpielowych i jest dla nich źródłem dostawy wszelkich produktów spożywczych.

Ad. 13. W roku 1904, jak wspomniano na wstępie, 7 mleczarń było nieczynnych. Z innych Kalembina była 3 miesiące w ruchu, Dobczyce rozpoczęły ruch od 1 listopada, Łączki od 1 maja, Szalowa od 1 czerwca, Wola Radłowska zwinęła ruch na zimę, jakoteż Iwkowa, Łapczyce i Radziszów, a Porąbka i Siedliska są w organizacyi.

Ad 14 i 15. Tu należy zauważyć, że Spółka mleczarska w Rybnej wybudowała prawie z własnych funduszów wspaniały gmach wartości 16,500 kor. Nowa mleczarnia jest urządzona wedle wszelkich racyonalnych wymogów, na razie jeszcze do ruchu ręcznego, ale tak, że w każdej chwili można zastósować siłę motorową bez ważnych zmian.

Urządzenie dostarczone przez Biuro techniczne Gal. Tow. mleczarskiego, było wprowadzone pod kierunkiem Patronatu, pod którego opiekę poddała się Spółka w Rybnej.

Nadto zwiększyła się wartość budynku w Porąbce uszewskiej i Borzęcinie, gdzie wybudowano własne domy i zwiększono ilość maszyn.

Ad 16. Z zestawienia cen widzimy ogromną różnorodność, co dowodzi znowu, jak dalece jeszcze nieuregulowaną jest u nas kwestya handlu masłem; bo jeśli nawet cena w tym roku niepomiernie wzrosła, to jednak powinien być pewien stały stosunek we wszystkich mleczarniach. Trudno powiedzieć, że kwestya ta wnet się ureguluje; jest to zadanie trudne i tylko wolna i ścisła praca w tym kierunku może przynieść pomyślne rezultaty.

Wszystkie te dane nie przedstawiają stanu mleczarstwa w zachodniej części kraju. Dotyczą one tylko mleczarń subwencyjnych. Innych mleczarń jest razem z subwencyjnemi 114 w 28 powiatach. Dzisiaj bowiem niema już prawie zakątka, gdzieby nie słyszano o wirówce. Jest tylko wiele trudności z przeprowadzeniem organizacyi spółek mleczarskich, a następnie w walce z nierzetelną konkurencyą, która wywołuje ciągłą fluktuacyę cen mleka i bałamuci naiwnych chwilową zwyżką cen.

III. Wykaz lustracyi i wyjazdów krajowego instruktora mleczarstwa przydzielonego do Komitetu.

Na lustracyę dawniej założonych mleczarń zużyto dni	34
Na lustracyę i przygotowanie nowo założonych mleczarń zużyto dni	27
Na zbadanie miejscowości do założenia nowych mleczarń zużyto dni	20
Na inne wyjazdy, wystawy, egzamina w Szkole mleczarskiej w Rzeszowie, wyjazd w sprawie handlu masłem i inne wyjazdy urzędowe zużyto dni	52
Razem zużyto na lustracye i wyjazdy dni . .	133

IV. Czynności w zakresie produkcyi roślin.

I. Doświadczenia polowe

prowadzone pod kierunkiem c. k. Zakładu rolniczego doświadczalnego.

W celu zapewnienia wszelkim doświadczeniom rolniczym, prowadzonym z funduszów subwencyjnych należytej ścisłości, oraz zabezpieczenia przez to ogólnej z nich korzyści, postanowił Komitet powierzyć kierownictwo nad temi doświadczeniami c. k. Zakładowi rolniczemu doświadczalnemu Uniwersytetu Jagiellońsk. w Krakowie.

W myśl zawartej umowy Zakład doświadczalny objął zarówno organizacyę jak i inspekcyę doświadczeń, zajmuje się na podstawie uchwał Komitetu zakupnem nasion, nawozów itp. potrzebnych do doświadczeń, układa i rozsyła wszelkie instrukcye i objaśnienia i znosi się w sprawach odnoszących się do organizacyi i wykonania doświadczeń bezpośrednio z Towarzystwami okręgowemi, oraz z zarządami majątków, w których wykonywa się próby.

W r. 1904 zaprojektowano i wykonano następujące doświadczenia:

A. Próby z nowemi odmianami roślin:

1. Owies. 2. Jęczmień. 3. Pszenica. 4. Ziemniaki.

B. Próby nawozowe:

1. Nad działaniem nawozu stajennego.
2. Nad działaniem saletry chilijskiej na owsie.
3. Porównawcze nad działaniem marglu i wapna palonego.
4. Nad działaniem nawozów pomocniczych.

Prócz tego prowadzono w dalszym ciągu doświadczenia nad poprawą łąk i pastwisk w Tatrach.

Sprawozdania szczegółowe o otrzymanych w tych wszystkich próbach rezultatach, będą ogłoszone w oddzielnych broszurach, które prenumeratorzy »Tygodnika rolniczego« otrzymają bezpłatnie.

1. Doświadczenia z nowszemi odmianami owsów.

Do doświadczeń z owsami zakupiono 6.682 kg. nasienia nowszych uszlachetnionych odmian, a mianowicie:

1. ze stacyi produkcyi nasion w Svalöf w Szwecyi odmiany:
   po 1.000 kg. Ligowo, Hvitling, Probsztajski;
2. z Danii odmiany:
   po 100 kg. Trifolium, Förslev; 82 kg. Grenaa;
3. z Niemiec odmiany:
   po 500 kg. Beselera Nr. II, Kirschego Najplenniejszy, Strubego Szlansztedzki, 400 kg. Heinego Najplenniejszy, po 200 kg. Goldregen szwedzki repr. z Nassenheide, Sechsämter z Oberrösslau; 100 kg. Heinego Trauben;
4. od płockiej produkcyi nasion w Chojnowie po 250 kg. Rychlika lubelskiego i Marczaka płockiego.

Ze sprowadzonych nasion odstąpiono po cenie zapłaconej loco stacya nadawcza 1.750 kg. a mianowicie:

a) Zarządowi dóbr w Dzikowie po 200 kg. odmiany Ligowo i Hvitling (z doliczeniem kosztu transportu);
b) p. Władysławowi Żeleńskiemu w Grodkowicach 500 kg. odmiany Beselera nr. II;
c) p. Oskarowi Sittauerowi w Niewiarowie po 50 kg. odmiany Ligowo i Hvitling;
d) p. Franciszkowi Wójcikowi z Wyciąża 50 kg. odmiany Heinego Najplenniejszy;
e) sekcyi rolniczej Towarzystwa rolniczego okręgowego nowosądeckiego po 100 kg. odmiany Ligowo, Hvitling, Probsztajski; po 50 kg. odmiany Beselera II, Strubego, Goldregen, Grenaa, Sechsämter, Heinego Najplenniejszy, Rychlika i Marczaka.

Z pozostających 4.932 kg. owsów rozdzielono 4.582 kg. po 50 kg. każdej odmiany, w 19 gospodarstwach do prób większych, których się podjęli w okręgu Towarzystwa rolniczego:

1. bocheńskiego: pp. Michał hr. Rostworowski w Ostrowie szlach. (Szlansztedzki, Beselera, Kirschego, Goldregen). Jan Wykowski w Łężkowicach (Hvitling, Heinego-Trauben, Probsztajski, Sechsämter);
2. brzeskiego: pp. Jan Götz w Okocimiu (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Szlansztedzki), Edward Maurizio w Strzelcach wielkich (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Szlansztedzki);
3. jasielskiego: pp. Jan Kanty Dzianott w Lubli (Szlansztedzki, Förslev, Goldregen, Probsztajski, Grenaa), Roman Wiszniewski w Bieździatce (Ligowo, Kirschego, Heinego);
4. krakowskiego: pp. Stefan Reichard w Krzeszowicach (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Kirschego), Józef Cieślewicz w Wadowie (Probsztajski Hvitling, Ligowo, Beselera, Szlansztedzki);
5. mieleckiego: pp. Gustaw Szaszkiewicz w Rzemieniu (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Kirschego), Jan hr. Tarnowski w Chorzelowie (Probsztajski, Hvitling, Heinego, Szlansztedzki, Rychlik);
6. nowosądeckiego: pp. Fryderyk August hr. Breza w Witowicach dolnych (Hvitling, Ligowo, Kirschego, Trifolium, Szlansztedzki), Stanisław Fihauser w Brużniku (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Förslev);
7. nowotarskiego: p. Dr. Jan Zduń w Rabie wyżnej (Rychlik, Marczak, Ligowo, Sechsämter, Probsztajski);
8. ropczycko-pilzneńskiego: pp. Julian Bielański w Straszęcinie (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Kirschego, Marczak), Karol Bronec w Siedliskach (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Heinego Trauben, Rychlik);

9. rzeszowskiego: p. Aleksander Dąmbski w Nosówce (Szlansztedzki, Kirschego, Goldregen, Probsztajski, Heinego);
10. wadowickiego: p. Ludwik Chrząszcz w Graboszycach (Probsztajski, Hvitling, Ligowo, Beselera, Kirschego);
11. wielickiego: pp. Adam Fink w Komornikach (Beselera, Trifolium, Szlansztedzki, Heinego, Kirschego), Stanisław Konopka w Mogilanach (Probsztajski, Hvitling, Ligovo, Kirschego, Heinego Najplenniejszy, Marczak).

Oprócz tego rozdzielono 350 kg. owsa do prób mniejszych, a mianowicie posłano po 50 kg: pp. Janowi Grzimkowi w Luboczy (Probsztajski), Wiktorowi Fieberowi w Dziekanowicach (Heinego Najplenniejszy i Probsztajski). Walentemu Sanokowskiemu w Warzycach (Sechsämter), Piotrowi Michalikowi w Kurowie (Probsztajski) i do doświadczeń w Tatrach (Rychlik i Marczak).

Sekcya rolnicza Towarzystwa okręgowego nowo-sądeckiego rozdzieliła zakupionych 700 kg. owsów do trzech większych prób, których podjęli się: pp. Maryan Grodzicki w Polnej (Ligowo, Beselera, Grenaa, Heinego), Władysław Schwarz w Staszkówce (Ligowo, Hvitling, Probsztajski, Goldregen i Szlansztedzki), Czesław Czechowski w Brzeznej (Hvitling, Probsztajski, Sechsämter, Rychlik i Marczak). Zbiorowe zatem doświadczenia z nowszemi odmianami owsów wykonano równocześnie w 22 majątkach.

Właściciele majątków, którym udzielono nowych odmian owsów do wypróbowania, obowiązani byli stosować się do następującego regulaminu, uchwalonego przez Komitet:

1. Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego dostarcza nasienie do siewu bezpłatnie.
2. Próba ma być wykonywana ściśle wedle wskazówek Zakładu rolniczego doświadczalnego w Krakowie.
3. Każda odmiana ma być uprawiana tak długo, aż będzie można wyrobić sobie sąd o jej wartości i wymaganiach.
4. Z uzyskanego plonu ziarna Komitet ma prawo nabyć 50% po cenie za 100 kg. o 2 korony wyższej od ceny notowanej na wiosnę w marcu w Krakowie.
5. Ziarno nabyte przez Komitet ma być rozesłane pod wskazanymi adresami w stanie odpowiednim do siewu, zatem zupełnie czyste i bez pośladu.

2. Próby z jęczmieniem.

Do prób z jęczmieniem sprowadzono 1.100 kg. nasienia, a mianowicie:

1. ze stacyi produkcyi nasion w Svalöf odmiany Princessin 500 kg. i Chevalier 100 kg;
2. z Danii 200 kg. odmiany Printice;
3. z Morawy 300 kg. odmiany Hanna;

Sprowadzonego nasienia jęczmienia użyto 800 kg. do przeprowadzenia ściślejszej próby w następujących sześciu gospodarstwach:

1. p. Zdzisława Brzezińskiego w Łazanach (Princessin, Printice i Hanna);
2. p. Jana Götza w Okocimiu (Princessin, Chevalier, Printice);
3. p. Adolfa Grzimka w Luboczy (Princessin, Chevalier);
4. p. Dr. Józefa Kadena w Dobrkowie (Princessin, Printice i Hanna);
5. p. Stanisława Kunachowicza w Radoczy (Princessin i Hanna);
6. p. Jana Skąpskiego w Łososinie dolnej (Princessin, Printice i Hanna).

Każdą z odmian posłano do tych prób w ilości 50 kg. Z pozostałych 300kg. udzielono do mniejszych prób, celem porównania z jęczmieniem miejscowym, po jednej odmianie w ilości 50 kg: PP. Al. Dąmbskiemu w Nosówce (Princessin), Dr Janowi Kantemu Dzianottowi w Lubli (Princessin), Wiktorowi Fieberowi w Dziekanowicach (Princessin), Piotrowi Michalikowi w Kurowie (Hanna), ks. Franciszkowi Ratowskiemu w Wiśniczu starym (Hanna), Walentemu Sanakowskiemu w Warzycach (Hanna).

Gospodarstwa wykonywujące większe próby obowiazywał regulamin, podany powyżej w sprawozdaniu z prób z nowemi odmianami owsów.

3. Próby z pszenicą.

Do prób sprowadzono zarówno pszenicę jarą, jak i pszenicę ozimą. Pszenicy jarej nabyto w Svalöf 200 kg. perłowej i tyleż bezostnej. Z tej ilości posłano do wypróbowania po 50 kg. każdej z obu odmian:

PP. Fryderykowi hr. Brezie w Witowicach dolnych, Dr. Klemensowi Rutowskiemu w Łąkcie, Stanisławowi Fihauserowi w Bruśniku, oraz Aleksandrowi Dąmbskiemu w Nosówce.

Z powodu nieco opóźnionego siewu i niezwykłej posuchy, pszenice te wszędzie zawiodły.

W jesieni zakupiono do prób 200 kg. pszenicy ozimej, a mianowicie: w Svalöf 300 kg. Renodlade Squareheaded i 200 kg. Bore, u Heinego w Hadmersleben 300 kg. Squareheaded i 200 kg. Teverson, u Dołkowskiego w Nowej wsi 1.000 kg. uszlachetnionej ostki.

Z pszenic tych posłano pp. Stanisławowi Fihauserowi w Bruśniku, Janowi Skąpskiemu w Łososinie dolnej i Władysławowi Szwarcowi w Staszkówce po 50 kg. każdej z pięciu odmian, Piotrowi hr. Przychodzkiemu w Białej po 50 kg. odmian Renodlade, Bore i Dołkowskiego, Czesławowi Czechowskiemu w Brzeznej po 50 kg. Renodlade, Heinego Squareheaded i Dołkowskiego, Dr. Klemensowi Rutowskiemu po 50 kg. Heinego Squareheaded i Dołkowskiego, Towarzystwu rolniczemu w Rzeszowie 200 kg. pszenicy Dołkowskiego i po 50 kg. Heinego Squareheaded i Renodlade.

Oprócz tego otrzymali pp. Mieczysław Jaszczurowski w Połomie małym 50 kg. pszenicy Teverson, Józef Cieślewicz w Wadowie i Edward Maurizio w Strzelcach wielkich po 100 kg. pszenicy ostki Dołkowskiego, Mikołaj hr. Rey w Przyborowiu, Michał hr. Rostworowski w Ostrowiu i Kółko rolnicze w Strzelcach po 50 kg. ostki Dołkowskiego.

Pozostałych 150 kg. pszenicy Dołkowskiego przechowuje się do prób w roku bieżącym.

4. Doświadczenia z ziemniakami.

W celu dokładniejszego poznania użyteczności i przymiotów nowych odmian ziemniaków, postanowił Komitet utrzymywać przynajmniej po jednem stałem polu prób w okręgu każdego Towarzystwa rolniczego dla równoczesnej uprawy 20 do 25 odmian i uchwalił dla tych pól następujący regulamin:

1. Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego dostarcza ziemniaki do sadzenia bezpłatnie w ilości po 50 kg. każdej odmiany.

2. Próba ma być wykonywana ściśle wedle wskazówek Zakładu rolniczego doświadczalnego w Krakowie.

3. Każda odmiana ma być uprawiana tak długo, aż będzie można wyrobić sobie sąd o jej wartości i wymaganiach.

4. Plon trzech odmian, najlepiej się nadających do uprawy w miejscowych warunkach, może gospodarstwo prowadzące próbę w całości dla siebie zatrzymać, jeżeli zaraz w jesieni po wykopaniu tego zażąda.

5. Z plonów innych odmian ma prawo Komitet nabyć co najwyżej 50% po cenie za 100 kg. o 1 koronę wyższej od ceny targowej, płaconej na wiosnę w Krakowie. Przed końcem lutego tą ilością nie może gospodarstwo rozporządzać.

6. Nabyte przez Komitet ziemniaki mają być rozesłane na wiosnę pod adresami wskazanymi, w stanie odpowiednim do sadzenia, zatem zdrowe, przesortowane.

W roku 1904 założono stałe pola prób z ziemniakami w gospodarstwach pp. Karola Czecza w Płaszowie, Henryka Dolańskiego w Grębowie, Jana Skąpskiego w Łososinie dolnej i Gustawa Szaszkiewicza w Rzemieniu.

Do tych pól zakupiono w Nowej wsi u p. Henryka Dołkowskiego 3000 kg. w trzydziestu różnych odmianach, w Hadmersleben u Heinego 500 kg., w Frömsdorf u Cimbala 600 kg., w Nassengrund u Paulsena 150 kg., w Zwickau u Richtera 400 kg.

Z zakupionych ziemniaków otrzymało każde z czterech pól 15 odmian Dołkowskiego, prócz tego pola w Grębowie 7 odmian, sprowadzonych z Niemiec, w Łososinie i Rzemieniu po 8, a pole w Płaszowie 9 odmian niemieckich. Każdej odmiany posłano 50 kg., a ogółem nabyto dla wszystkich czterech pól próbnych 4650 kg ziemniaków do sadzenia.

Oprócz tych prób na większą skalę przeprowadzono, podobnie jak w latach poprzednich, w znaczniejszej liczbie gospodarstw próby mniejsze z czterema lub dwiema odmianami. Po 4 nowe odmiany, w ilości po 25 kg. rozesłano do następujących miejscowości:

1. W okręgu towarzystwa bocheńskiego: Grodkowice p. Władysława Żeleńskiego (po 50 kg.) i Łężkowice p. Jana Wykowskiego.

2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: Brzozowiec p. Jana Steca, Jasień p. Kazimierza Baltazińskiego, Nieprześnia p. Karola Sękowskiego, i Przyborów p. Józefa Łasińskiego.

3. W okręgu Towarzystwa ropczycko-pilzneńskiego: Lubzina p. Tadeusza Skołuby i Pustynia p. Karola Hrubego.

4. W okręgu Towarzystwa wadowickiego: Gierałtowice p. Juliusza Fuchsa.

Po dwie nowe odmiany w ilości po 25 kg. udzielono tym członkom Towarzystw okręgowych, którzy w roku poprzednim otrzymali do wypróbowania po 4 odmiany i zgodzili się prowadzić dalszą próbę, a mianowicie: pp. Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie, Edwardowi Filipowiczowi w Makowiskach, Edwardowi Maurizio w Strzelcach wielkich, Henrykowi Mieroszowskiemu w Biskupicach, oraz zarządom dóbr w Jedliczu, Nowojowej (po 50 kg.), Spytkowicach i Stubnie.

Do tych mniejszych prób nabyto 1425 kg. ziemniaków, z tego 1225 kg. u p. Dołkowskiego, a 200 kg. zagranicą. Oprócz tego udzielono p. Karolowi Hrubemu 50 kg. ziemniaków, sprowadzonych z Niemiec.

Ogólna zatem ilość ziemniaków, zakupionych do wypróbowania ich wartości, wynosi 6125 kg., z czego przypada na ziemniaki p. Dołkowskiego 4225 kg., zaś na ziemniaki zagranicznych hodowli 1900 kg.

5. Doświadczenia nawozowe.

Na doświadczenia nawozowe, jakkolwiek nadzwyczajnie ważne, rozporządza Komitet bardzo skromnymi funduszami, wskutek tego akcya na tem polu nie mogła się jeszcze należycie rozwinąć.

1. W roku sprawozdawczym rozpoczęto w kilku gospodarstwach doświadczenia ściślejsze nad działaniem nawozu stajennego, które mają dać odpowiedź na następujące zagadnienia:

a) Jakie składniki pokarmu roślinnego znajdują się w glebie danego majątku w niedostatecznej ilości i jakimi składnikami nawóz stajenny głównie działa.

b) Jak się rozkłada działanie nawozu stajennego na oddzielne rośliny następujące po sobie w rotacyi (zmianowaniu).

c) Jakimi nawozami pomocniczymi można z korzyścią działanie nawozu stajennego wspierać.

Doświadczenia tego rodzaju, wymagające stosowania kosztownych czystych soli nawozowych, rozpoczęto na razie w trzech gospodarstwach: w Grodkowicach p. Władysława Żeleńskiego, w Wadowie p. Józefa Cieślewicza i w Witowicach dolnych hr. Fryderyka Augusta

Brezy. W Grodkowicach i Witowicach dolnych zebrano już w roku 1904, jako pierwszy plon okopowe, w Wadowie zaś posiano w lecie rzepak ozimy.

2. Ze względu na korzyści, jakie obecnie zapewnia uprawa owsa i na potrzebę intensywniejszego prowadzenia uprawy tej rośliny, zainicyowano próbę zbiorową nad działaniem małej dawki saletry chilijskiej pod owies. Wykonania tej próby podjęły się prawie wszystkie gospodarstwa, w których przeprowadzono większą próbę z nowszemi odmianami owsów, a mianowicie: Bieździatka, Bruśnik, Brzezna, Graboszyce, Komorniki, Krzeszowice, Lubla, Łężkowice, Mogilany, Nosówka, Okocim, Polna, Rzemień, Siedliska, Staszkówka, Straszęcin, Strzelce wielkie, Wadów i Witowice. Do tej próby zbiorowej zakupiono 950 kg. saletry chilijskiej i rozesłano w ilości po 50 kg. Jakkolwiek nadzwyczajnie suchy rok nie sprzyjał działaniu saletry, skutki jej zastosowania były w kilku gospodarstwach bardzo wybitne.

3. Wobec ubóstwa gleb zachodniej Galicyi w wapno oraz wielkich trudności i niedogodności, z jakiemi łączy się użycie na nawóz wapna palonego, postanowiono wypróbować działanie marglu wapiennego Ponieważ nie udało się pozyskać do próby zmielonego wapienia krajowego, sprowadzono wagon miałkiego marglu nawozowego z Prus. Ze 120 worków posłano do próby po 10 worków: pp. Kazimierzowi Baltazińskiemu w Jasieniu, Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie, Czesławowi Czechowskiemu w Brzeznej, Dr. Janowi Dzianottowi w Lubli, Stanisławowi Fihauserowi (20 worków) w Bruśniku, Edwardowi Maurizio w Strzelcach wielkich, Stanisławowi Niedzielskiemu w Śledziejowicach, Mikołajowi hr. Reyowi w Przyborowiu, Michałowi hr. Rostworowskiemu w Ostrowie, Janowi Stecowi w Brzozowcu. Pozostałych 10 worków użyto do doświadczeń prowadzonych na pastwiskach tatrzańskich.

4. Próby nad działaniem nawozów pomocniczych wykonano:

a) w Bruśniku u p. Stanisława Fihausera (nawozy fosforowe pod żyto);

b) w Rabie wyżnej p. Dr. Jana Zdunia (nawozy fosforowe i azotowe na łące);

c) w Strzelcach wielkich u p. Edwarda Maurizio (tomasyna, mąka odklejona, kainit i wapno na łące);

d) w Witowicach dolnych u p. Fryderyka Augusta hr. Brezy (nawozy potasowe na łące i na pszenicy).

2. Próby polepszenia uprawy łąk i pastwisk w Karpatach.

W r. 1904, podobnie jak w latach poprzednich, prace w tym zakresie powierzone były p. S. Krzemieniewskiemu, asystentowi Uniw. Jagiell., a ogólny ich kierunek objął prof. Jentys.

Czynności w r. 1904 rozciągały się: 1) na szkółkową hodowlę roślin łąkowych górskich i nizinnych 2) doświadczenia z mieszankami, 3) doświadczenia nawozowe na łąkach naturalnych, 4) produkcyę nasienia traw górskich. Rozszerzone w roku ubiegłym kultury szkółkowe, zajmujące obecnie powierzchnię 1435 m², obejmują szereg traw i innych roślin pastewnych, górskich i nizinnych. Ilustrują one bardzo dobrze wartość pastewną różnych gatunków przeważnie z flory miejscowej, lecz nie będących w uprawie. Największa ilość kultur znajduje się na szkółce »za mostem« w dolinie kościeliskiej. Tutaj uprawia się już i te gatunki, które dotąd były tylko na szkółce »Stoły«. Tę ostatnią zaś przerobiono na nowo i nawieziono. Siewu, dla braku deszczu. nie można było podjąć. Szkółka »pod Stołami« uporządkowana i obsiana w r. ubiegłym (1903) okryła się w r. 1904 słabą jeszcze roślinnością; dwa gatunki nie wzeszły wcale, mianowicie: *Meum Mutellina* i *Trifolium caespitosum*.

Doświadczenia z mieszankami obejmują siedm parcel, na których jednocześnie prowadzi się próby z nawozami.

Parceli »Stoły«, gdzie przed 7-miu laty wysiano mieszankę traw i koniczyny szwedzkiej, oraz komonicy, obecnie nie brano już pod obserwacyę, ponieważ miejsce nie było odpowiednie do założenia łąki sztucznej.

Parcela »pod Restauracyą«, obejmująca dwie mieszanki, założona jednocześnie z poprzednią, stale daje dobre rezultaty. Zbiór r. 1904 przewyższył wszystkie dotychczasowe.

Jakkolwiek tegoroczne zbiory wypadły na tej parceli bardzo dobrze, to przecież nierównie lepsze mamy z mieszanki »na Zahradiskach«.

W ciągu pierwszych trzech lat, nim zastosowano tutaj nawozy, wydajność tej mieszanki, o składzie podobnym do poprzednich, wynosiła z 1 ara:

w roku 1899 . . .	54.8	kg.
» 1900 . . .	37.3	»
» 1901 . . .	28.8	»

Od czasu zastosowania nawozów, jak i na poprzedniej parceli, zbiory z parcel nawożonych żużlami zaraz od pierwszego roku się podniosły, kainit wpływ swój zaczyna później okazywać. I w ciągu następnych lat zbiory z 1 ara wynoszą w kilogramach:

w roku	bez nawozu	na żużlach	na kainicie	na żużlach i kainicie
1902	23.3	45.4	23.1	44.8
1903	23.6	52.2	27.2	56.5
1904	22.7	60.4	30.4	67.4

Ten dodatni rezultat z zastosowania kwasu fosforowego odbił się i na składzie samego siana. Wspomnieć tutaj należy, że koniczyna szwedzka, wysiana w tej mieszance w r. 1898, dzięki kwasowi fosforowemu wygląda tak, jak gdyby to był jej pierwszy zbiór. Wiadomo, że w odpowiednich warunkach jest ona trwalsza, niż łąkowa, ale tutaj zbiera się ją już 6 lat!

W r. 1904 podobną mieszankę wysiano na polanie Miętusiej, na gruncie przez dwa lata uprawianym

pod kartofle. Grunt ten, własność górala Błachuty, ma powierzchnię przeszło 26 arów.

Obsiana w 1902 r. 24 arowa parcela »Cichówka« pod Witowem mieszanką, złożoną z 70% koniczyn i 30% traw, podzielona na 12 parcelek 2-arowych o różnem nawożeniu, z jednorazowem wapnowaniem i 2-krotnem nawożeniem obornikiem, tam, gdzie te nawozy stosowano, dała wyniki znakomite, a i tutaj przedewszystkiem przypisać je należy żużlom; wpływ kainitu i wapna był niewidoczny.

Jednocześnie rezultaty te okazują wartość nawozów pomocniczych w porównaniu z obornikiem, co dla ludności miejscowej ma pierwszorzędne znaczenie.

Podobną mieszankę również w roku 1902 wysiano pod Palenicą na Budzówce u Jana Marusana. Powierzchnia jej zajmuje 20 arów, podzielonych na 4 części. Słabsze rezultaty tu otrzymane temu tylko przypisać należy, że wysiano ją w owies zanadto gęsty, a może też i temu, że zbioru dokonywa się tu wcześniej o 2 tygodnie.

Próby na parceli $^1/_2$-morgowej, oddzielonej w Kościeliskach z młaki Wojciecha Matei, w r. 1899 pod jesień zdrenowanej, dają w dalszym ciągu sposobność do licznych ciekawych spostrzeżeń i demonstrują znakomicie skutki osuszenia, a zarazem i nawożenia. Zanotować należy, że spadek w zbiorach najwybitniej występuje na parcelach bez nawozu i z obornikiem; na nawozach sztucznych natomiast zbiory z porostu naturalnego stoją na jednym poziomie, lub nawet się poprawiają, zbiory mieszanki na kainicie z wapnem wahają się nieznacznie, na żużlach spadają. I gdy mieszanka z 1-go ara przez 3 lata wydała ogółem na kainicie z wapnem 223 kg., a na żużlach, kainicie i wapnie 221, to na żużlach i kainicie 167, a na żużlach i wapnie 154 kg. siana.

Główny cel założenia tej parceli, wykazanie znaczenia osuszania, został w zupełności osiągnięty. Nie mogąc ująć w cyfry wydajności całego otoczenia parceli, znajdującego się poza drenami, ponieważ stanowi ono prawie nieużytek i dostarcza tylko ściółki złożonej, jak to analizy botaniczne wykazały, z 39% mchów i 43% trawy-chwastu *(Nardus stricta)*, poprzestać musimy na zaznaczeniu, że nawet część zdrenowanej parceli nie obsiewana i nie nawożona odbija zielonością swoją od szarego otoczenia i daje stosunkowo dużo i zdaniem górala nawet dobrej paszy. Mech tutaj, dzięki zastosowaniu brony, wprawdzie prawie zupełnie zginął, ale dobrych traw nie mamy; najwięcej znajdujemy mietlicy (*Agrostis canina* i *vulgaris*), bo aż 40% i mniej więcej po 20% przypada na *Nardus stricta* i turzyce z sitami.

Szczęśliwie obrane miejsce na tę szkółkę i ogólne zainteresowanie, jakie ona obudziła, skłoniły do założenia drugiej podobnej parceli. Koszt znaczny drenowania opłaci się, bo wskaże ludności drogę do podniesienia gospodarstwa.

W r. 1903 wybrano parcelę w Dzianiszu u Hyca Sperkowskiego o powierzchni jednego morga, gdzie p. inż. A. Kornella wytknął linie drenów. W r. 1904 wykonano drenowanie pod kierunkiem p. inż. Vetulaniego. Pod jesień większą część parceli zorano, pozostawiając niewielki pas z roślinnością pierwotną. Z wiosną r. 1905 parcela będzie obsiana owsem, a w następnym roku mieszankami dwóch typów: mieszanką z przeważającą koniczyną, podobnie jak na omówionej wyżej Cichówce lub Budzówce i mieszanką z przeważającemi trawami na użytek dłuższy.

Doświadczenia na łąkach naturalnych, założone w jesieni r. 1901 przy Małej Łące, prowadzono w dalszym ciągu. Tutaj, jak w większości wypadków poprzednich, wybitny wpływ wywierają stale żużle. Kainit pozostał bez znaczenia, tożsamo i wapno. Rozwój roślinności pod wpływem kwasu fosforowego bardzo prędko uległ zmianie na korzyść roślin motylkowych.

Rezultaty w tej próbie otrzymane pobudziły Zarząd Dóbr w Zakopanem do zastosowania żużli na całej łące, co pierwszy raz wykonano w r. 1903 na jesieni z bardzo dobrym skutkiem.

Chcąc doświadczalnie określić najodpowiedniejszą dawkę kwasu fosforowego, w r. 1904 obok tej parceli zajęto 32 ary i podzielono je na 8 części, z których 2 pozostały bez nawozu, a po dwie z 6 innych otrzymały różne dawki żużli, najmniejsza 3 kg., a największa 9 kg. na 1 ar.

Wreszcie w roku 1904-tym dokonano pierwszego zbioru nasion traw, wysianych latem roku 1902. Z czterech gatunków, wysianych wówczas, najlepszy rezultat dała kostrzewa czerwona *(Festuca rubra var. fallax)*. Z powierzchni 160 m² zebrano jej nasienia 9 kg. *Poa violacea* wypadła gorzej, tak samo jak i *Poa alpina*. Dwuarowe parcele pod nie zajęte z braku nasienia nie całe były obsiane, a i wody wiosenne część zasiewu zniosły. *Poa alpina* dała nasienia 130 gr., a *Poa violacea* 2 kg. Dość dobry rezultat wydało *Phleum alpinum:* ze 116 m² zebrano nasienia 2 kg. Oprócz tych nasion zebrano cały szereg innych z kultur szkółkowych.

Z robót, wykonanych w roku 1904 na bardzo znacznem wzniesieniu, wymienić należy urządzenie szkółki na hali Gąsienicowej. Właściciele hali zgodzili się na oddanie małej parceli pod doświadczenia. W roku 1903 ogrodzono ją drutem gładkim. W roku jednak 1904 ogrodzenie znaleziono zupełnie zniszczone. Parcelę tę, rozdzieloną na kilka części, obsiano mieszanką z traw i koniczyn wyłącznie alpejskich, oraz założono na niej kultury czyste tych samych roślin, które dane były do mieszanki.

Z powyższego zestawienia wynika, że praca dotychczasowa w Tatrach, jakkolwiek na górach samych dotąd nie wydała rezultatów ogólniejszego znaczenia, to przecież zawiera dostateczny materyał, aby z nim rozwinąć szerszą działalność.

Bardziej doniosłe znaczenie mają doświadczenia z łą-

kami sztucznemi i melioracyjne w miejscach niżej położonych. Dziś roboty w tym kierunku nie spotykają oporu ze strony ludności, która coraz większego nabiera zaufania do rozpoczętej akcyi. Naoczny przykład, do jakich można dojść rezultatów przy zastosowaniu osuszania, zachęcił górala do osuszania dalszej części młaki już na własną rękę. Na większą skalę drenowanie przeprowadził w Kościeliskach hr. Zamoyski, bo aż na 24 morgach.

W r. 1904 łąkę po zdrenowaniu zorano, na wiosnę r. 1905 zasieje się owies, a w roku następnym mieszankę w owsie. Tu należy pilną uwagą otoczyć pracę nad tą łąką, aby zebrać materyał faktyczny, na podstawie którego możnaby było spokojnie polecać podobne, jak w miejscowych warunkach nadzwyczaj kosztowne, melioracye.

Wielką wartość doświadczenia dotychczasowe mają i dlatego, że wykazały ludności miejscowej korzyści z zastosowania koniczyny szwedzkiej, zamiast czerwonej. Prowadzący te doświadczenia na żądanie ludności miejscowej, zamawia dla niej nasiona i nawozy, koniczynę w ilościach cetnarowych, nawozy w ładunkach wagonowych. Koniczynę szwedzką, zasiewaną dotąd na szkółkach, w roku 1905 można będzie oglądać na większej powierzchni.

Celem obznajomienia ludności z dotychczasowemi robotami, w r. 1904 poraz pierwszy urządzono 2 pogaganki z góralami w Zakopanem.

W r. 1905 obok sprawozdania, ściśle tyczącego się materyału faktycznego, zebranego w ciągu lat pięciu, zamierzone jest wydanie popularnego dziełka o łąkach i pastwiskach.

Wreszcie podczas zajęć letnich udziela się rad i wskazówek, tyczących się uprawy roślin pastewnych wszystkim, którzy się po nie zgłaszają.

Obok górali w r. 1904 zwrócił się o radę Dr. Janiszewski z Zakopanego, który w Dzianiszu na 12 morgach zamierza urządzić gospodarstwo wyłącznie łąkowe.

3. Len.

Działalność Komitetu w sprawie podniesienia uprawy lnu w kraju ograniczała się w roku sprawozdawczym w kierunku subwencyonowania zakupna oryginalnego nasienia rosyjskiego i w kierunku wprowadzania uprawy lnu do gospodarstw większych.

Co do subwencyonowania nasienia, to Komitet, podobnie jak w latach przeszłych, zakupił 240 worów nasienia rygskiego i 30 beczek nasienia pernawskiego za kwotę 7485 koron loco Wrocław.

Nasienie lnu rygskiego wysłano do następujących instytucyj, które się podjęły otrzymany len sprzedawać pomiędzy mniejszych rolników po cenach jednostkowych ustanowionych przez Komitet.

Len otrzymali:

1) Kółko rolnicze w Grzechyni	3	worów
2) Towarz. rolnicze okręg. w Wieliczce . .	10	»
3) Rada powiatowa w Grybowie	10	»
4) Towarz. roln. okręg. w Nowym Targu .	189	»
5) Kółko rolnicze w Makowie	5	»
6) Urząd parafialny w Lubieniu koło Myślenic	4	»
7) Kółko rolnicze w Chrosnej	2	»
8) Urząd parafialny w Trzebuni koło Myślenic	5	»
9) Obszar dwor. w Osieku koło Oświęcimia	12	»
Razem . . .	240	worów

Nasienie lnu pernawskiego zostało zużyte do przeprowadzenia doświadczeń nad uprawą lnu.

Z rozsprzedaży lnu uzyskano kwotę 6215 k. 15 h. a niedobór w porównaniu do kosztów zakupna i sprowadzenia lnu pokryto z funduszów subwencyjnych. Z uwagi na niekorzystne doświadczenia, porobione w latach poprzednich, gdzie len subwencyonowany stawał się źródłem niezasłużonych zysków dla pośredników, uwzględniał Komitet w roku sprawozdawczym zgłoszenia o udzielenie lnu subwencyonowanego tylko ze strony tych instytucyj, które dawały moralną gwarancyę, że przy rozdawnictwie nasienia zastosują się ściśle do wskazówek i poleceń Komitetu.

Stosownie do zapowiedzi w zeszłorocznem sprawozdaniu starał się Komitet zachęcić do uprawy lnu także i gospodarstwa większe, wychodząc z tego założenia, iż wszelkie usiłowania, dążące do podniesienia coraz więcej zanikającej uprawy lnu, mogą w obecnych stosunkach gospodarczych tylko wtedy liczyć na powodzenie, jeśli będą się starały udowodnić, iż uprawa lnu posiada zalety opłacalności.

Jak w zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczyliśmy, na opłacalność produkcyi lnu wpływa nietylko racyonalny sposób uprawy tego ziemiopłodu, ale głównie racyonalny sposób dalszej przeróbki, aż do uzyskania materyału znajdującego chętnych nabywców, t. j. aż do uzyskania gotowego włókna. W krajach wyżej pod tym względem stojących istnieją specyalne zakłady fabryczne, w których słoma lnu ulega dalszej przeróbce pod okiem fachowych kierowników. Tam rolnik dostawia do fabryki słomę lnu a rzeczą fabryki jest dalsza przeróbka tej słomy, czy to na rachunek przedsiębiorcy w fabrykach prywatnych, czy to na rachunek producenta słomy w zakładach spółkowych. U nas niema zakładów takich do wyprawy lnu; rolnik nasz, chcąc uprawiać len, musi zajmować się nietylko uprawą, ale i wyprawą tegoż. Naturalną jest rzeczą, że w tym wypadku, z uwagi na skomplikowaną manipulacyę przy wyprawie lnu, która wymaga wielkiej znajomości rzeczy i która absorbuje wiele sił roboczych, rentowność produkcyi lnu może być tylko tam zapewnioną, gdzie wszystkie te warunki sprzyjają. Pomijając uprawę i wyprawę lnu na własną potrzebę gospodarstwa, gdzie kwestya rentowności prawie nie wchodzi w rachubę, w kraju naszym warunków ta-

kich nie posiadamy i należałoby je dopiero wytworzyć. Ponieważ zaś w obecnym ustroju gospodarstwa społecznego każdy prawie przemysł fabryczny daje tem większe widoki rentowności, im na większą skalę może być prowadzonym, tak też i w tym wypadku, fabryczna wyprawa lnu w zakładach specyalnych może tam mieć szanse powodzenia, gdzie znajduje podostatkiem surowego materyału, t. j. słomy lnu. W naszych stosunkach materyału tego nie dostarczą w dostatecznej ilości mniejsze gospodarstwa, nie mówiąc już nawet o wyrównaniu tego materyału pod względem jakości. Dlatego to, chcąc podnieść uprawę lnu, należałoby zachęcić większe gospodarstwa do zajęcia się tą uprawą.

Naturalnie, że pierwszym krokiem w tym kierunku jest dostarczenie dowodu, iż uprawa lnu jest rentowną i potrafi wytrzymać konkurencyę z innymi płodami rolnymi. Na podstawie dopiero takiego dowodu, należałoby skierować akcyę ku tworzeniu w kraju zakładów do przeróbki lnu. Komitet kierując się tą myślą zainicyował w roku sprawozdawczym szereg doświadczeń w różnych okolicach kraju, zapewniwszy się wprzód, iż wyprodukowana słoma lnu zostanie po cenach stałych, zależnie od jakości i wysokości łodyg, przez zakłady pozakrajowe zakupioną.

Doświadczenia te zostały przeprowadzone w następujących majątkach:

1) w Rzemieniu u p. G. Szaszkiewicza na 2 morgach, 2) w Chorzelowie u hr. J. Tarnowskiego na 1 m., 3) w Baranowie u p. St. Dolańskiego na 1 m., 4) w Wymysłowie i 5) Borowie ad Dzików u hr. Z. Tarnowskiego na 4 mor. (przy użyciu nasienia własnego), 6) w Witowicach dolnych u hr. A. Brezy na 1 m., 7) w Bilsku u br. F. Przychockiego na 1 m., 8) w Dąbrowy u p. R. Wysockiego na 1 m., 9) w Brzeznej u p. Cz. Czechowskiego na 1 m., 10) w Gornem i 11) w Białobokach u ks. A. Lubomirskiego na 4 m., 12) w Piwodzie i 13) w Ryszkowoli u ks. W. Czartoryskiego na 4 morg., 14) w Targowiskach u p. M. Gotaszewskiej na 1 m. 15) w Iwoniczu u hr. J. Załuskiej na 1 m., 16) w Klimkówce u p. St. Ostaszewskiego na 1 m., 17) w Makowiskach u p. E. Filipowicza na 1 m. i 18) w Bierówce ad Szebnie u p. J. Gorayskiego na 1 mor. Razem zatem na 24-ch morgach zostały próby zorganizowane. We wszystkich miejscowościach znalazł Komitet najzupełniejsze poparcie i ułatwienia, za co na tem miejscu składa publiczne podziękowanie, a jeśli w roku sprawozdawczym nie otrzymano rezultatów, jakich się należało spodziewać, a któreby można uznać za miarodajne, jest to głównie winą niesprzyjających warunków klimatycznych, które usuwały się zupełnie zpod wpływu prowadzących doświadczenia.

Dla poinformowania o rezultatach uprawy zamieszczamy poniżej krótki wyciąg ze sprawozdania szczegółowego, zaznaczając, iż rok sprawozdawczy był dla uprawy lnu jednym z najgorszych lat pod względem klimatycznym i wskutek tego wykazane rezultaty (z niektórych miejscowości) nie mogą być uważane za miarodajne.

Patrz tabela na str. 62.

Doświadczenia te zostały przeprowadzone przez miejscowych kierowników gospodarstwa, a do oddzielania ziarna od słomy, t. zw. czochrania, sprowadził Komitet instruktora ze szkoły dla uprawy lnu w Trutnowie. Instruktor ten przeprowadzał czochranie lnu na miejscu w każdym majątku, pouczając robotników o sposobie przeprowadzenia tej czynności. Otrzymana słoma lnu, po sklasyfikowaniu i zakupieniu przez fabrykanta, została wysłana koleją do fabryki w Czechach. Komitet sprowadziwszy instruktora zamierzał także użyć go do przeróbki pewnej partyi słomy lnianej, chcąc tą drogą uzyskać pewne wskazówki, tyczące się wyprawy lnu. W tym celu odniósł się Komitet do Wysokiego Wydziału krajowego z prośbą o udzielenie Komitetowi niewielkiej kwoty na zakupno potrzebnych narzędzi i zezwolenie, aby przeróbka ta mogła odbyć się w zabudowaniach niższej szkoły rolniczej w Suchodole, pod kierunkiem instruktora Komitetu i przy użyciu sił donajętych. Wydział krajowy chętnie zgodził się na propozycyę Komitetu, ale tylko częściowo, polecając Dyrekcyi szkoły rolniczej, aby zajęła się skompletowaniem potrzebnych narzędzi, znajdujących się w Suchodole od czasu zwinięcia gródeckiej szkoły dla uprawy i wyprawy lnu.

Do Suchodołu sprowadził Komitet len wyprodukowany w Jasielskiem. Tam został len ten pod kierunkiem instruktora wyczochranym, a następnie poddany roszeniu w tej myśli, aby go na miejscu przerobić na włókno. Ponieważ jednak próba przeprowadzona (trzepanie trzepaczkami Erwertha) przedstawiała się finansowo bardzo niekorzystnie ze względu na brak wprawy robotników, a międlenie na ręcznych międlicach z powodu braku odpowiedniej suszarni i braku międlic nie mogło być wykonanem, zatem Komitet musiał zrzec się myśli przeprowadzenia dalszej przeróbki całej sprowadzonej do Suchodołu partyi lnu. Wobec tego także i len z okolicy Jasła został wysłanym do przeróbki fabrycznej do Czech.

Przeprowadzane w roku sprawozdawczym doświadczenia z uprawą lnu w większych gospodarstwach, wobec wyjątkowo w tym roku niekorzystnych warunków klimatycznych, nie dały rezultatu, jakiego należało się spodziewać. Z tego względu doświadczenia te nie mogą stanowić materyału dowodowego pod względem wydatności lnu i jego rentowności, tembardziej, iż brak wprawy tak ze strony robotników, jak i ze strony kierowników gospodarstwa narażać musi, jak wogóle przy wszelkich próbach, na nieuniknione mniej lub dalej sięgające niepowodzenia i trudności. Mimo wszystkiego jednak nie można rezultatów otrzymanych, uwzględniając bardzo niekorzystne warunki klimatyczne, nazwać na ogół biorąc chybionemi, bo rezultaty te mimo fatalnych wprost warunków tegorocznych, które dały się we znaki wszystkim ziemiopło-

Zbiory lnu z parcel doświadczalnych z 1 morga.

L. porządkowa	Miejscowość	Rodzaj gleby	Przedplon w r. 1903	Przygotowanie roli	Dzień wysiewu	Dzień zbioru	Zebrano kg.		Ilość godzin roboczych użytych do czochrania	UWAGA
							ziarna	słomy		
1	Bierówka	glinka zdrenowana, na podglebiu ilastem	ziemniaki	na wiosnę orka przed siewem na 15 cm., siew zabronowano	12-go kwietnia	16-go lipca	345	1723	Wykonano przez uczniów szkoły rolniczej w Suchodole.	
2	Iwonicz	glinka cięższa, napływowa, nieprzepuszczalna	buraki pastewne	na zimę orka 10 cm. przed siewem extyrpatory, po siewie brony i wał lekki	20-go kwietnia	15-go lipca	247	1317		
3	Klimkówka	glinka cięższa, napływowa	$^1/_2$ buraki $^1/_2$ ziemniaki	na zimę orka 15 cm., przed siewem orka 10 cm., po siewie brony	22-go kwietnia		273	933		bardzo rzadko powschodził
4	Makowiska	glinka lössowa, nieprzepuszczalna	jęczmień	na zimę orka 18 cm., przed siewem orka 7 cm., siew zawałowano	15-go kwietnia		322	1869		
5	Witowice dolne	namulisko, glinka z piaskiem przepuszczalna	żyto	w lecie spokładano a przed siewem extyrpator, siew zwałowano	15-go kwietnia	27-go lipca	272	1672	63	
6	Bilsko*)	glinka lekka przepuszczalna	ziemniaki	na zimę orka 10 cm., przed siewem extyrpator, siew zabronowano	18-go kwietnia			740	60	z końcem maja przez mróz uszkodzony
7	Baranów	rędzina przepuszczalna	buraki pastewne	na zimę orka 20 cm., przed siewem extyrpator, siew zawałowano	24-go kwietnia	16-go lipca	380	1362	160	
8	Chorzelów*)	glinka piaszczysta	ziemniaki	przed siewem orka 15 cm.	19-go kwietnia			792	96	wypalony przez posuchę
9	Wymysłów	sapy, świeżo drenowane	żyto	na zimę orka 20 cm., przed siewem orka 5 cm., siew zawałowano	23-go kwietnia	25-go lipca	262	1244	114	nierównomiernie zeszedł
10	Górne*)	glinka lössowa	pszenica	na zimę orka 20 cm., przed siewem głęboko extyrpowane, a po siewie lekki wał	14-go kwietnia	26-go lipca		1160	89	częściowo wypalony przez posuchę
11	Białoboki*)	glinka piaszczysta	ząb koński	na zimę orka 20 cm., przed siewem extyrpator, a po siewie wał	12-go kwietnia			1455	144	z końcem maja przez mróz uszkodzony
12	Ryszkowola	glinka piaszczysta drenowana	żyto	na zimę orka 15 cm., przed siewem orka 5 cm., siew zabronowano	18-go kwietnia	24-go lipca	275	1226	126	

*) Sprawozdania ze zbioru nasienia nie otrzymano.

dom, szczególnie zaś dla lnu jako rośliny wymagającej podczas wegetacyi wielkiej ilości wilgoci były bardzo niekorzystne, należy uznać za wskazówkę, iż uprawa lnu przy normalnych warunkach klimatycznych i w połączeniu z racyonalnem przygotowaniem roli i pielęgnowaniem rośliny może liczyć na powodzenie.

Dowodem tego jest ten fakt, że na zachodniem pograniczu kraju obszary dworskie obsiewają lnem kilkunastu — a nawet kilkudziesięciu — morgowe łany i słomę lnu wywożą do Ślązka i Moraw.

4. Ogrodnictwo.

Podobnie jak w latach ubiegłych Komitet także w r. 1904 otaczał opieką Zakład sadowniczy »Glinka« na Prądniku, prowadząc kasę tego Zakładu podobnie, jak prowadzi kasę Towarzystwa hodowców czerwonego bydła. W kuratoryi zasiada i nadal z ramienia Komitetu jako członek Dr. Jan Hupka, a jako zastępca Dr. Adam Krzyżanowski, który sprawował obowiązki sekretarza kuratoryi.

Subwencye, otrzymywane na cele ogrodnictwa od Rządu i Kraju, przekazywał Komitet krakowskiemu Towarzystwu ogrodniczemu, a wszystkie sprawy ogrodnicze załatwiał w ścisłem prorozumieniu z temże Towarzystwem.

Dr. Stanisławowi Golińskiemu, krajowemu instruktorowi ogrodnictwa, warzywnictwa i sadownictwa z siedzibą w Krakowie przydzielonemu do Komitetu, wypłacił Wydział krajowy za pośrednictwem Komitetu 300 kor. na pomoc biurową. Dr. Goliński przedkłada sprawozdania ze swej działalności za pośrednictwem Komitetu. Komitet wydelegował Dr. Golińskiego na posiedzenie Komitetu, złożonego z przedstawicieli ogrodnictwa wszystkich krajów Monarchii, które odbyło się w dniu 6 czerwca w Wiedniu w sprawie obesłania wystawy ogrodniczej w Düsseldorfie i ułożenia monografii działu owocarskiego dla tej wystawy. Monografia o owocarstwie w zachodniej Galicyi, opracowana przez Dr. Golińskiego, została zamieszczona w książce, wydanej przez Komitet wystawowy.

Za staraniem Komitetu uzyskał szereg lokalnych instytucyi sadowniczych w r. 1904 subwencye ze strony Rządu i Kraju. I tak Towarzystwo ogrodnicze w Wadowicach uzyskało 1200 kor. zasiłku rządowego; Rada powiatowa limanowska otrzymała od Rządu 1000 kor. na pielęgnowanie drzew owocowych, wreszcie spółka sadowniczo-ogrodnicza w Tarnowie 1000 kor. subwencyi powiatowej na zakupno przyrządów do zużytkowania jarzyn i owoców.

W dniach od 2—9 października 1904 roku odbyła się w Krakowie wystawa ogrodnicza. Komitet udzielił na urządzenie wystawy 500 kor. subwencyi, nadto za staraniem i pośrednictwem Komitetu subwencyonował wystawę Rząd kwotą 2000 kor., Kraj kwotą 1000 kor., a oprócz tego udzielił Wydział krajowy subwencyę w kwocie 600 kor. na budowę pawilonu wystawowego dla krajowych zakładów ogrodniczych w Tarnowie i Zaleszczykach, a Rada szkolna krajowa 300 kor. na budowę pawilonu dla wystawy szkół ludowych.

Komitet udzielił również dla wystawy 1 medal srebrny i 3 medale bronzowe, a nadto poparł z dobrym skutkiem prośbę Towarzystwa ogrodniczego o udzielenie znaczniejszej ilości państwowych medali srebrnych i bronzowych.

V. Czynności w zakresie rachunkowości rolniczej.

Rok 1904 można nazwać dla Biura rachunkowego rokiem przejściowym. Zmiana kierownika specyalnie w takiej instytucyi, jak nasza, jest zdarzeniem wcale niepożądanem, a właśnie fakt ten zaszedł w ubiegłym roku.

Pomimo jednak takiego wewnętrznego przejścia Biuro pracowało w wytkniętym kierunku. Prowadzono, jak w latach ubiegłych, rachunki wszystkich stałych klientów, a zamknięcia rachunkowe przeprowadzono z niewielkiem opóźnieniem.

W zasadzie nie przyjmowano nowych zgłoszeń w roku bieżącym zarówno ze względu na wspomnianą zmianę kierownictwa Biura, jak i z uwagi na to, że z powodów niżej przytoczonych brakło funduszów na utrzymanie drugiej siły fachowej, której przyjęcie dawniej już projektowano na wypadek przystąpienia do Biura nowych majątków.

W roku 1904 powołano do życia subkomitet dla Biura rachunkowego, wybrany z grona członków Komitetu, a złożony z P. P. hr. Augusta Brezy, prof. Władysława Lubomęskiego, dra Witolda Milieskiego i Zdzisława Włodka. Celem sprawiedliwszego rozdzielenia opłat i doprowadzenia budżetu Biura rachunkowego w przyszłości do równowagi subkomitet wypracował nową taryfę dla stron, obowiązującą od 1 lipca 1904 r., którą Komitet zatwierdził, a wedle której opłaty stron wynoszą:

1) za folwark do 300 morgów kwotę .	120.00 K.
2) za każdy mórg ponad 300 m. . .	0.12 »
3) za każdy mórg lasu, którego rachunki prowadzi się w Biurze rachunkowem . . .	0·06 »
4) za każdy hektolitr spirytusu wyprodukowanego w gorzelni, dla której rachunki prowadzi Biuro rachunkowe	0.10 »

5) za każde 100 koron obrotu w przedsiębiorstwach produktywnych, nie związanych ściśle z gospodarstwem . . . . . 2.00 K.

6) Jednorazowe wyjazdy urzędnika Biura do majątków, których rachunki prowadzi się w Biurze rach., dla zrobienia inwentury do bilansu rocznego, są bezpłatne; inne wyjazdy opłaca strona i to za każdy dzień pobytu (włącznie z podróżą) urzędnika Biura rach. w majątku, przyczem koszta podróży urzędnika nie będą liczone . . . . . 10.00 »

7) Wyjazdy informacyjne urzędnika, o ile mają w następstwie przystąpienie strony na uczestnika Biura rach. są bezpłatne, w przeciwnym razie opłaca strona za każdy dzień włącznie z podróżą . . . . . 20.00 »

W nadzwyczajnych wypadkach przysługuje subkomitetowi dla Biura rachunkowego, utworzonemu przez Komitet, prawo bezpośredniego porozumienia się ze stroną co do wysokości opłaty za prowadzenie rachunków. Subkomitetowi dla Biura rachunkowego przysługuje prawo obniżenia ex post taryfy lasowej *(ad 3)* w tym wypadku jeśli prowadzenie rachunków z tego tytułu nie wymaga wiele pracy w Biurze rachunkowem.

Dla uregulowania wzajemnego stosunku między Biurem rachunkowem i jego klientami wypracował subkomitet regulamin dla Biura rachunkowego, jak również instrukcyę dla personalu Biura, określającą stosunek Komitetu do Biura i kierownika Biura do personalu pomocniczego, co Komitet zatwierdził.

Wynika z tego, że Komitet zrobił wszystko, co leżało w zakresie jego działania, aby zapewnić Biuru najlepsze podstawy do działania odpowiedniego celowi.

Działalność Biura rachunkowego da się streścić w punktach następujących:

1) Prowadzenie rachunków majątków za pomocą raportów, nadsyłanych co pewien czas do Biura; 2) peryodyczna kontrola prowadzonych w majątkach rachunków i sporządzenie z końcem roku zamknięcia; 3) założenie i uporządkowanie rachunkowości danego majątku (czynność jednorazowa); 4) kontrola i rewizya zamkniętych ksiąg rachunkowych; 5) dostarczanie druków i formularzy rachunkowych, oraz udzielanie wskazówek i porady zgłaszającym się do Biura bądź osobiście bądź listownie rolnikom; 6) dążenie do rozszerzania wśród rolników odczucia potrzeby rachunkowości w gospodarstwie (przez odczyty, rozprawy i pogadanki).

Dążymy do tego, by rolnicy zrozumieli, że staraniem Biura jest z jednej strony pouczenie gospodarza o korzyściach racyonalnej rachunkowości w gospodarstwie, z drugiej zaś zmniejszenie pracy rachunkowej i kosztów, jakie pociąga za sobą porządne prowadzenie kancelaryi gospodarczej.

Zamknięcie rachunków Biura rachunkowego, zob. sprawozdanie rachunkowe, wykazuje ogólny obrót 20244.33 kor. Przychód kasowy wynosił 6092.72 kor., rozchód 10122.18 k., zatem niedobór 4029.46 k.

W przychodach kasowych, jak widać z zamknięcia rachunkowego, figuruje kwota 1900 kor., jako nadzwyczajna dotacya z funduszu Biuro. Dodawszy zatem:

Do	4029.46 k.
Kwotę	1900.00 »
Otrzymamy właściwy niedobór kasowy	5929.46 k.

Niedobór ten jest jednakże tylko pozornie tak wysoki, ponieważ nie wpłynęła zaległa subwencya rządowa

za rok 1903/1904 w kwocie	2000.00 k.
a zaległe zwroty stron wynoszą	2413.34 »
co czyni razem	4413.34 k.

Odjąwszy tę sumę od powyższych 5929.46 K., otrzymamy faktyczny niedobór w kwocie 1516.12 kor.

Z powyższego przedstawienia widać, że rok 1904 zamyka się znacznym, jak na tak mały fundusz, deficytem.

Deficyt ten powstał jednak przez nadspodziewane a znaczne koszta przy zmianie kierownictwa.

Odtrąciwszy od pozostałego salda deficytowego pensyę jednego kierownika przez dwa miesiące (300 kor.), następnie pokaźną kwotę na konieczne wspólne objazdy informacyjne i kontrolne (1516.05 kor.), pozycyę za wypracowanie regulaminu (100 kor.), dostalibyśmy jeszcze przewyżkę dochodów nad rozchodami. Okazuje się stąd, że przy normalnym biegu czynności mogłoby Biuro, pomimo szczupłych zasobów, rozwijać się dobrze bez trudności i w przyszłości stanąć na silnych podstawach.

VI. Czynności w sprawach statystyki, oraz nauki rolniczej.

Czynności w sprawach statystyki.

Główne zadanie Biura statystycznego, zorganizowanego przy Komitecie, polega na ułatwianiu c. k. Ministerstwu rolnictwa wszelkich prac, odnoszących się do prowadzenia przez Ministerstwo statystyki rolniczo-producyjnej. Jestto niejako poruczony zakres działania, za co ponosi Ministerstwo wszelkie wydatki Biura statystycznego, udzielając na ten cel ryczałtu w kwocie 3200 koron rocznie.

W tym kierunku Biuro ma za zadanie przedstawić Ministerstwu opracowane wykazy, odnoszące się do okręgu działalności Towarzystwa, a dotyczące

a) obszaru uprawnego i wysokości zbiorów pięciu głównych ziemiopłodów (pszenica, żyto, jęczmień, owies i kukurydza), w zestawieniu według poszczególnych powiatów sądowych;

b) zestawienia ogólnego obszaru uprawnego i wysokości zbiorów wszystkich ziemiopłodów według poszczególnych stref gospodarczych;

c) zestawienia ilości pni pszczół i wysokości zbioru miodu i wosku, wraz z wypośrodkowanemi cenami tych ostatnich;

d) zestawienia przeciętnych cen targowych głównych ziemiopłodów w główniejszych miejscach targowych zachodniej części kraju.

Wszystkie te wykazy służą Ministerstwu jako materyał do wydawanego corocznie przez Ministerstwo sprawozdania o obszarach uprawnych i wyniku zbiorów w całej Austryi.

Ta okoliczność uwalnia nas od podawania na tem miejscu szeregu cyfr odnośnych w takiem zestawieniu, w jakiem cyfry te ukażą się w roczniku Ministerstwa. Ponieważ jednak rocznik Ministerstwa musi z natury rzeczy obejmować zestawienia więcej ogólne, a z drugiej strony dla dokładniejszego poznania w naszej części kraju stosunków produkcyjno-rolniczych, o ile chodzi o produkcyę ziemiopłodów, może nie bez wartości będzie podanie do wiadomości szerszego ogółu cyfr więcej szczegółowych, zaznajamiających z produkcyą tą w poszczególnych powiatach sądowych, dlatego jest zamiarem Biura statystycznego przedstawić dane stosunki w osobnem szczegółowem wydawnictwie.

Na tem miejscu mamy zamiar przedstawić tylko sprawozdanie administracyjne co do czynności Biura statystycznego i sprawozdanie rzeczowe tylko o tyle i to w grubszych zarysach, o ile rezultaty ostateczne mogą interesować ogół czytelników.

Poza czynnościami, związanemi z wygotowywaniem wykazów dla Ministerstwa, przeprowadzało Biuro statystyczne na własną rękę badania statystyczne, dotyczące cen robocizny w poszczególnych powiatach sądowych i w poszczególnych okresach robót gospodarczych, a nadto badania nad rozprzestrzenieniem »dzierżaw parcelowych« w własności tabularnej, oraz badania nad intenzywnością gospodarstw większych pod względem ilości utrzymywanego inwentarza żywego w stosunku do jednostki obszaru. Szczegółowe rezultaty tych badań będą objęte osobnem sprawozdaniem. Nie potrzebujemy dodawać, iż Biuro statystyczne nie szczędziło pracy i sił, aby dążyć do coraz większego udoskonalenia statystyki rolniczo-produkcyjnej. Świadomość trudności, na jakie statystyka ta wobec swych rozmiarów i wobec różnolitości sił pomocniczych, dostarczających materyału podstawowego natrafia, była tem większą dla Biura naszego zachętą, aby uzyskać materyał, któryby bez obawy można uważać za miarodajny.

1) Sprawozdania miesięczne o stanie zasiewów.

Dla informowania szerszych kół rolniczych o stanie zasiewów przez cały okres wegetacyjny otrzymywaliśmy od naszych stałych korespondentów regularne sprawozdania, co miesiąc, na odpowiednich blankietach. Sprawozdania pojedyncze służyły Biuru do zestawienia ogólnego sprawozdania za dany okres. Takie ogólne sprawozdania były podawane do wiadomości rolników co miesiąc w »Tygodniku rolniczym«, a równocześnie były wysyłane do Ministerstwa, jako materyał dla ułożenia odnośnego sprawozdania dla całej Austryi.

Z prawdziwą przyjemnością przychodzi nam zaznaczyć, iż P. T. korespondenci, którzy podjęli się tej czynności, z możliwą sumiennością i regularnością nadsyłali swe sprawozdania i na tem miejscu niech nam wolno będzie złożyć im nasze podziękowanie za trud, poniesiony przez nich w interesie i dla dobra sprawy, oraz prosić, by i na przyszłość raczyli nie odmawiać Biuru swego cennego współpracownictwa.

Do naszych stałych korespondentów w roku 1904 mieliśmy zaszczyt liczyć następujące

a) Zarządy dóbr: Borki, Dzików, Głębowice, Hyżne, Komorniki, Kościelec, Kozy, Łodygowice, Łopuszna, Makowiska, Nowojowa, Olszana, Płaszów, Przeworsk, Przyłęk, Raciechowice, Tarnowiec, Targowisko, Trzebuska, Wadów, Wielkie drogi, Zaczernie.

b) P. T. korespondentów:

Artwiński J.	Kliszów
Breza Fr. A. hr.	Witowice dolne
Czechowski T.	Brzezna
Czecz K.	Bierzanów
Dzianott J. Dr.	Lubla
Dziewolski Konstanty	Krościenko
Drohojowski St. hr.	Czorsztyn
Dydyński M.	Raciborsko
Eminowicz B.	Równe

Frankiewicz J	Miechocin
Gawecki Gustaw	Góra ropczycka
Gawlikowski J.	Albigowa
Goldberg J.	Borek szlachecki
Haempel K.	Malec
Holzer G.	Budy
Hochberg B.	Jazowsko
Horodyński Z.	Zbydniów
Jordan A. Dr.	Więckowice
Kamiński	Narty
Kempner M.	Łętownia
Kielarski K.	Wierzawice
Korczyński E.	Radziszów
Kopetschny E.	Dobra
Kunachowicz St.	Biskupice melsztyńskie.
Loewenfeld A.	Chrzanów
Łasiński	Przyborów
Łubieński Dr. hr.	Stryszów
Maurizio E.	Strzelce wielkie
Maziarski J.	Mędrzechów
Mars K.	Łososina górna
Mateja T.	Witów
Milieski W. Dr.	Piekary
Mycielska M. hr.	Wiśniowa
Niemczycki A.	Turza wielka
Nowakowski J.	Kąkolówka
Olszewski J.	Sietnia
Ostaszewski St.	Klimkówka
Piekoś T.	Stróże wyżne
Rostworowski M. hr.	Ostrów szlachecki
Reichard Fr.	Krzeszowice
Rutowski K. Dr.	Łąkta górna
Rydel J.	Wola mielecka
Rydel M.	Niziny
Sękowski Stefan	Zawada
Skołuba T.	Lubzina
Schädl Wilhelm	Andrychów
Schwarz Władysław	Staszkówka
Szaszkiewicz Gustaw	Rzemień
Treter Piotr	Niwki
Turnau H.	Dobra
Turnau J.	Mikulice
Tyszkiewicz J. hr.	Werynia
Walitza Jan	Nidek
Wysocki J.	Polanka wielka
Zduń J. Dr.	Raba wyższa
Zwiernicki J.	Zwiernik
Żeleński Władysław	Grodkowice.

2. Statystyka obszarów zasiewanych w zachodniej części kraju.

a) Własność tabularna.

Wzorem lat poprzednich przeprowadza Biuro statystyczne obliczenia tyczące się obszarów uprawnych, osobno dla własności tabularnej, a osobno dla własności nietabularnej, i to dla każdego powiatu sądowego odrębnie.

Dla obliczeń w własności tabularnej posiada Biuro relacye indywidualne, z każdego powiatu sądowego po kilka i kilkanaście. Na tej podstawie wypośrodkowana przeciętna służy za miarodajną dla całej własności tabularnej w danym powiecie. Z tego względu wartość uzyskanych cyfr z własności tabularnych jest w danych warunkach możliwie największą.

Z początkiem czerwca 1904 wysłane zostały odpowiednie formularze statystyczne do tych wszystkich obszarów dworskich, co do których praktyka pouczyła, że można spodziewać się od nich odpowiedzi, opartej na rzeczywistych stosunkach. Formularzy takich wysłano 808, z czego zwrócono 274 odpowiedzi użytecznych t. zn. $33_9\%$. Załączona tabelka wykazuje ilość formularzy wysłanych, zwróconych i ogólny obszar roli uwzględniony w zwróconych formularzach.

Tablica I.

Ilość formularzy statystycznych z własności tabularnej.

Strefy	Ilość formularzy			W formularzach zwróconych	
	Wysłanych	Zwróconych	% Zwróconych	Wyszczególniono morgów roli	% Ogólnego obszaru roli
Strefa I. **Powiśle** .	194	37	19_{07}	20165	5_{86}
Strefa II. **Pagórki gliniaste**	442	159	35_{97}	55037	4_{69}
Strefa III. **Góry** . .	107	30	28_{04}	8769	1_{92}
Strefa IV. **Kraków**	38	13	34_{21}	2749	4_{76}
Strefa V. **Chrzanów**	27	9	33_{33}	3326	5_{87}
Razem	808	248	30_{69}	90046	4_{31}

Mała stosunkowo ilość zwróconych formularzy, które dla oszczędzenia sprawozdawcom jakichkolwiek kosztów wysyłano z opłaconą odpowiedzią, świadczy o znacznej niechęci, jaka panuje jeszcze wśród szerokich warstw oświeceńszych rolników, pod względem dostarczania dat statystycznych. Wprawdzie znać w tym kierunku znaczny postęp, gdyż nietylko otrzymaliśmy większy procent odpowiedzi, niźli w poprzednich latach, ale i odpowiedzi nadesłane świadczą, iż sprawozdawcy niejednokrotnie zadawali sobie trudu, aby udzielić odpowie-

dzi możliwie najdokładniejszej. Mimo to jednak nie możemy się w tym względzie porównywać z krajami niemieckimi i czeskimi a nawet i z Węgrami, gdzie znaczenie i wartość statystyki rolniczej wśród najszerszych Kół rolniczych znajduje wyraz w ochotnem i skrupulatnem dostarczaniu wszelkich żądanych wyjaśnień statystycznych.

Ogólny rezultat co do obszarów uprawnych na własności tabularnej przez gospodarstwa większe (wykluczamy więc te części obszaru własności tabularnej, które znajdując się w dzierżawie parcelowej, są uprawiane przez gospodarstwa mniejsze i jako takie tam też są policzone) przedstawia nam następujące zestawienie, w którem dla porównania przytaczamy rezultaty z lat poprzednich, zwracając jednak jeszcze raz uwagę na wyeliminowanie w r. 1904 obszaru tabularnego wydzierżawionego parcelami.

Obszar zasiewany w gospodarstwach większych w zachodniej Galicyi.

Tablica II.

Wyszczególnienie	1901		1902		1903		1904	
	uprawiano *ha*	% obszaru roli	uprawiano *ha*	% obszaru roli	uprawiano *ha*	% obszaru roli	uprawiano *ha*	% obszaru roli
Pszenica	37791	14_{83}	35355	14_{96}	34541	14_{7}	28556	15_{10}
Żyto	32519	12_{79}	32414	13_{72}	32571	13_{8}	24551	12_{98}
Jęczmień	23721	9_{29}	17741	7_{51}	20170	8_{2}	15052	7_{96}
Owies	44920	17_{63}	43013	18_{21}	41439	17_{2}	32681	17_{28}
Hreczka	492	0_{19}	327	0_{14}	360	0_{1}	257	0_{13}
Proso	130	0_{05}	306	0_{13}	231	0_{1}	75	0_{04}
Groch	2265	0_{89}	1803	0_{76}	1777	0_{8}	1231	0_{65}
Bób	4487	1_{76}	4308	1_{82}	4487	1_{9}	3542	1_{87}
Wyka nasienie	2406	0_{95}	2440	1_{03}	2837	1_{2}	2519	1_{33}
» na paszę	3745	1_{77}	3294	1_{39}	4294	1_{9}	1448	0_{76}
Ziemniaki	20355	8_{03}	20256	8_{58}	22391	9_{5}	17237	9_{11}
Buraki pastewne	3775	1_{49}	3369	1_{43}	3164	1_{4}	2757	1_{46}
» cukrowe	1643	0_{64}	1097	0_{46}	1102	0_{6}	1065	0_{56}
Cykorya	—	—	—	—	—	—	61	0_{03}
Kapusta	897	0_{35}	962	0_{41}	895	0_{4}	664	0_{35}
Koniczyna siano	38123	15_{03}	37267	15_{79}	37544	15_{9}	28895	15_{28}
» nasienie I pokos	1029	0_{40}	896	0_{44}	1179	0_{7}	433	0_{23}
Rzepak	2498	1_{06}	2271	0_{96}	2423	1_{0}	2049	1_{08}
Len	155	0_{06}	8	—	11	0_{0}	31	0_{02}
Konopie	86	0_{03}	20	—	15	0_{0}	4	0_{00}
Fasola	408	0_{15}	266	0_{11}	153	0_{1}	144	0_{08}
Łubin	685	0_{36}	1412	0_{59}	1422	1_{2}	1379	0_{73}
Mieszanki	3318	1_{38}	3365	1_{42}	3123	1_{3}	4532	2_{40}
Kukurydza na paszę	1392	0_{55}	1468	0_{62}	1091	0_{4}	1248	0_{66}
Inne pastewne	2408	0_{95}	2798	1_{18}	1644	0_{7}	1583	0_{84}
Chmiel	663	0_{26}	680	0_{28}	708	0_{3}	701	0_{37}
Marchew	—	—	—	—	453	0_{2}	378	0_{20}
Ugor	—	—	—	—	—	—	13404	7_{09}
Różne niewyszczególnione	24923	9_{83}	19021	8_{05}	14544	6_{2}	2665	1_{41}

b) Statystyka obszarów zasiewanych na własności nietabularnej.

Jak w sprawozdaniach z lat poprzednich zaznaczyliśmy, statystyka ta przedstawia najwięcej trudności, nie tyle co do ilości podstawowego materyału, ile co do jakości i statystycznej wartości tegoż. W tym kierunku usiłowaniom Biura statystycznego, popartym finansowo przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, które udziela na ten cel specyalnej subwencyi na t. zw. »koszta objazdów statystycznych« udaje się stopniowo ulepszać metodę otrzymywania danych podstawowych, wobec czego i ten dział statystyki daje rezultaty posiadające coraz większą wartość statystyczną.

Ogólne rezultaty przedstawia nam poniżej zamieszczona tablica III, ułożona analogicznie do tablicy II, a przedstawiająca obszar uprawiany w r. 1904 przez gospodarstwa mniejsze (z włączeniem dzierżaw parcelowych, pochodzących z własności tabularnej).

Obszar zasiewany w gospodarstwach mniejszych w zachodniej Galicyi.

Tablica III.

Ziemiopłody	1901		1902		1903		1904	
	uprawiano *ha*	%	uprawiano *ha*	%	uprawiano *ha*	%	uprawiano *ha*	%
Pszenica	89283	9_{43}	91783	9_{50}	88053	9_{02}	89873	8_{87}
Żyto	151243	15_{97}	160382	16_{61}	172968	17_{71}	189572	18_{71}
Jęczmień	95795	10_{11}	96234	9_{96}	102835	10_{53}	105114	10_{38}
Owies	238134	25_{14}	211623	21_{91}	203891	20_{88}	206810	20_{42}
Hreczka	4418	0_{47}	6322	0_{66}	7127	0_{73}	7073	0_{70}
Proso	4138	0_{44}	5727	0_{59}	6193	0_{63}	6345	0_{63}
Groch	12052	1_{27}	12184	1_{26}	5965	0_{61}	6580	0_{65}
Bób	13918	1_{46}	11656	1_{21}	10251	1_{05}	11042	1_{09}
Wyka na nasienie .	2710	0_{29}	3579	0_{37}	2615	0_{27}	4341	0_{43}
Ziemniaki	138675	14_{64}	144264	14_{94}	158346	16_{22}	176211	17_{40}
Buraki pastewne i marchew . . .	4648	0_{49}	6587	0_{68}	10027	1_{03}	11609	1_{15}
Buraki cukrowe . .	100	0_{01}	416	0_{04}	167	0_{02}	191	0_{02}
Kapusta	11760	1_{24}	12079	1_{25}	12773	1_{31}	14711	1_{45}
Koniczyna na siano 1-szy pokos . .	95461	10_{08}	98361	10_{18}	115206	11_{80}	120535	11_{90}
Koniczyna na nasienie	359	0_{04}	526	0_{05}	241	0_{02}	44	0_{00}
Rzepak	557	0_{06}	255	0_{03}	—	—	16	0_{00}
Len	9325	0_{98}	8824	0_{91}	3443	0_{35}	3361	0_{33}
Konopie	3666	0_{39}	3258	0_{34}	2240	0_{23}	2359	0_{23}
Łubin	31	0_{00}	376	0_{04}	431	0_{04}	705	0_{07}
Mieszanki, wyka, kukurudza, ząb koński, inne pastewne	11122	1_{17}	16618	1_{72}	19004	1_{95}	17110	1_{75}
Ugór i niewyszczególnione	59809	6_{32}	74817	7_{75}	54683	5_{60}	38714	3_{82}

3) Obliczenie zbiorów.

Na podstawie sprawozdań otrzymywanych od naszych stałych korespondentów, od sprawozdawców specyalnych i od Wydziałów Towarzystw rolniczych okręgowych, które uproszone były o kolegialne ustalenie średniej wysokości zbiorów na jednostce obszaru w poszczególnych powiatach sądowych, należących do okręgu działalności tych Towarzystw, opracowało Biuro nasze zestawienie ogólnej wysokości zbiorów w zachodniej części kraju. Sprawozdania dotyczące zbiorów, a pochodzące ze źródeł powyżej przytoczonych, kontrolowały się wzajemnie w granicach tego samego powiatu sądowego, a wskutek tego i użyteczność uzyskanych tą drogą cyfr dla celów statystycznych jest niezaprzeczenie możliwie największą. Wysokość zbiorów podawana przez sprawozdawców na jednostkę obszaru, odrębnie dla gospodarstw większych, a odrębnie dla gospodarstw mniejszych służyła jako podstawowa cyfra przy obliczaniu zbiorów ogólnych.

Tablica IV przedstawia nam ogólne wyniki zbiorów w r. 1904 w porównaniu z takimiż wynikami z roku poprzedniego (zobacz tablica IV).

Co do ogólnej charakterystyki roku sprawozdawczego pod względem znaczenia dla produkcyi rolnej, śmiało można powiedzieć, iż rok ten sprowadził na Galicyę zachodnią daleko większą klęskę, aniżeli rok 1903, który się odznaczał nadmiarem deszczów i wylewami. Gdy bowiem nadmiar wilgoci w roku 1903 stał się przyczyną znaczniejszych szkód dla gospodarzy, głównie na gruntach niżej położonych i ziemiach nieprzepuszczalnych, pomijając naturalnie obszary uległe powodzi, to klęska w r. 1904 dotknęła cały kraj i stała się przyczyną daleko sięgających obaw co do swego wpływu na ogólne położenie rolnictwa.

Bezśnieżna zima, chłodna wiosna, a następnie suche i gorące lato sprawiły, że zbiory ziemiopłodów przedstawiają się bardzo rozmaicie. Gdy bowiem oziminy co do swojej wydajności nie pozostawiają nic do życzenia, a zwłaszcza wydatek ziarna tak pod względem ilości, jako też i jakości należy do zupełnie zadowalniających, tak z drugiej strony zasiewy jare prawie w zupełności zawiodły. Z tych ostatnich szczególnie ucierpiały rośliny pastewne z powodu niebywałych upałów, trwających bez przerwy od połowy maja aż do końca sierpnia. Pod tym względem ucierpiały zarówno pastwiska, łąki, jak i ro-

Zbiory w roku 1904.

Tablica IV.

Ziemiopłody	Obszar zasiany	Zbiór					
		ogółem		z 1 ha		w porównaniu z rokiem 1903	
	Ogółem ha	hl.	ctn. m.	hl.	ctn. m	większy	mniejszy
Pszenica ozime	115180	1815447	1420554	15_8	12_3	406060 q	—
Pszenica jara	3249	41148	30095	12_7	9_3	632 q	—
Żyto ozime	211557	3444128	2484247	16_3	11_7	927136 q	—
» jare	2566	37261	25849	14_6	10_1	6312 q	—
Jęczmień	120166	1660249	1073810	13_8	8_9	—	19951 q
Owies	239491	3894038	1914373	16_3	8_0	—	354605 q
Mieszanka nasienie	4008	30530	—	7_6	—	—	—
Kukurydza	42	123	77	2_9	1_8	—	—
Hreczka	7330	50906	—	6_9	—	—	14606 hl.
Proso	6420	52122	—	8_1	—	—	23362 hl.
Rzepak	2065	—	25879	—	12_5	—	2336 q
Groch	7811	63952	—	8_2	—	716 hl.	—
Wyka nasienie	6860	58584	—	8_5	—	7886 hl.	—
Łubin »	2084	10081	—	4_8	—	—	5025 hl.
Bób »	14584	120270	—	8_2	—	21057 hl.	—
Len nasienie	3392	—	11438	—	3_4	554 q	—
» włókno			8126	—	2_4	—	7641 q
Konopie nasienie	—	—	7467	—	3_2	1981 q	—
» włókno	2363	—	8799	—	3_7	—	1302 q
Ziemniaki	193448	20978787	15001666	108_4	78_5	1298098 q	—
Buraki cukrowe	1256	—	292162	—	233_0	10224 q	—
Buraki pastewne, marchew	14774	—	4444159	—	301_0	783387 q	—
Kapusta	15355	—	2617328	—	170_0	1520397 q	—
Chmiel	701	—	2427	—	3_5	605 q	—
Słoma	—	—	10081999	—	—	—	1208573 q
Koniczyna wogóle	149907	—	3294901	—	22	—	2335287 q
Koniczyna nasienna 1 pokos	477	—	487	—	1_{02}	—	—
» » 2 pokos	1023	—	508	—	0_{50}	17 q	—
Pastewne rośliny, mieszanki, ząb koński	20423	—	227921	—	11_1	—	—
Rośliny handlowe, warzywa	478	—	—	—	—	—	—
Pastwiska na roli	2049	—	—	—	—	—	—
Ugór i niewyszczególnione	54449	—	—	—	—	—	—

śliny pastewne uprawiane na roli. Wielki brak paszy jest wskutek tego charakterystyczną cechą roku ubiegłego

Co do przebiegu robót gospodarskich w poszczególnych okresach gospodarczych należy zaznaczyć, iż roboty około zasiewów jesiennych zostały wykończone wśród pomyślnych warunków klimatycznych, oziminy powschodziły równo i pięknie, a sprzyjająca pogoda pozwoliła na dokonanie na roli wszelkich robót przedzimowych przed nastaniem mrozów.

Zima w r. 1903/4 była dość pomyślną, wprawdzie bezśnieżną, ale też i bez ostrych mrozów, przez co oziminy dobrze przezimowały.

Na wiosnę roku 1904 oziminy rozwijały się wskutek chłodnego i wilgotnego stanu atmosfery tak korzystnie, iż miejscami zachodziła obawa wylęgnięcia. Ten wzgląd spowodował też, że tu i ówdzie pospieszono się i oziminy zżynano.

Roboty wiosenne i zasiewy wiosenne wykonano przy dość korzystnej pogodzie i w stosunkowo krótkim przeciągu czasu. Niska jednak temperatura wiosenna nie dozwoliła ziarnu na szybkie i równomierne skiełkowanie, przez co powstrzymaną została cała wegetacya tych zasiewów.

Także nie małą szkodę wyrządziły panujące w niektó-

rych okolicach przy końcu maja przymrozki nocne, niszcząc szczególnie słabsze zasiewy, ziemniaków, fasoli i lnu. W ogóle można powiedzieć, iż panujące upały i posucha spowodowały nienormalną wegetacyę wszystkich zasiewów jarych.

Wśród tych warunków rozpoczęto zbiory siana i koniczyny, które skutkiem tego odznaczają się pierwszorzędną jakością. Natomiast ilościowo zbiory te okazały się mniej pomyślnymi.

Zbiory zbóż wobec bardzo korzystnej pogody przeproprowadzono w dość krótkim czasie i bez przeszkód, jakkolwiek z powodu równoczesnego prawie i nagłego dojrzewania wszystkich zbóż roboty żniwne na bardzo krótki okres czasu były ograniczone.

Panująca podczas całego lata spiekota powstrzymała porost traw na łąkach i koniczyskach, a wskutek tego drugie zbiory siana i koniczyny, z wyjątkiem nielicznych okolic, prawie w zupełności zawiodły. Tylko wyjątkowo, gdzieniegdzie, na niżej położonych i wilgotniejszych łąkach, decydowano się na koszenie, lecz znikomo mały zbiór siana nie wszędzie nawet pokrył koszta wyłożonej pracy.

Okres deszczowy, który zapanował przy końcu sierpnia i z początkiem września, przyczynił się nie mało do ożywienia wegetacyi roślin okopowych, przez co poprawiły się nadzieje i widoki na lepsze zbiory ziemniaków.

Co do rezultatów poszczególnych płodów, to na ogół nie można się uskarżać na wydajność zbóż ozimych. Przenica ozima i żyto przyniosły nie tylko ilościowo i jakościowo zadowalniający wydatek ziarna, lecz dostarczyły także stosunkowo dużo słomy. Kłosy silnie obsadzone a ziarno dobrze wypełnione, mączne, o nadzwyczaj delikatnej łusce posiada dobrą wagę.

Natomiast zboża jare odznaczają się nader miernym rezultatem i podczas gdy zbiory ziarna tylko wyjątkowo zadowalniają, na ogół zaś bardzo źle wypadły, to zbiory słomy jarej zawiodły zupełnie. Zły zaś wynik zbioru słomy jest bardzo niebezpiecznym ze względu na to, że słoma jara odgrywa w naszych gospodarstwach wielką rolę przy żywieniu bydła jako pasza objętościowa.

Hreczka i proso wydały mierne plony.

Rzepak dał na ogół rezultat dość dobry.

Rośliny strączkowe. które nadzwyczajnie ucierpiały z powodu spiekoty, wydały plony bardzo mierne, a łubin prawie zupełnie zawiódł, gdyż miejscami nawet wcale nie skiełkował.

Natomiast zbiory chmielu wypadły w porównaniu ze zbiorami r. 1903 o wiele lepiej, gdyż przeciętnie zebrano z 1 ha 350 kg.

Zbiory siana i koniczyny z pierwszego pokosu okazały się jakościowo bardzo dobrymi, a dotyczy to w szczególności siana łąkowego. Na ilość jednak wypadły one bardzo miernie, gdyż na ogół przyniosły tylko około 70% normalnych zbiorów, miejscami jeszcze znacznie mniej. Drugich pokosów na łąkach i koniczynach prawie nie robiono i łąki po większej części spasiono bydłem, zaś konicze pozostawiono na nasienie.

Zbiory ziemniaków nie wypadły tak źle, jak się wśród lata zapowiadały. Wprawdzie wcześniejsze gatunki zawiodły prawie zupełnie, a pod tym względem ucierpiały najwięcej piaszczyste i górzyste okolice, natomiast gatunki późniejsze, które już przy końcu swej wegetacyi doczekały się dostatecznych opadów, co spowodowało zawiązanie się nowych bulw, dały rezultat średni, którego się nawet niejednokrotnie nie spodziewano. W obec jednak nierównomiernej jakości bulw pod względem ich dojrzałości, zachodzą wielkie obawy co do dobrego ich przechowania przez zimę.

Buraki cukrowe wydały rezultat jakościowo zadowalniający, natomiast ilościowo pozostawiają nieco do życzenia, jakkolwiek nie w tym stopniu, jak się spodziewano.

Buraki pastewne i marchew bardzo różną odznaczają się wydatnością.

Zbiory roślin włóknistych, lnu i konopi, z powodu panującej posuchy wypadły bardzo niepomyślnie. Łodygi wyrosły mało wysokie, a gdzieniegdzie nawet zupełnie wyschły. Zawięzywanie się zaś ziarna i dojrzewanie z powodu zbyt silnych upałów były nienormalne i z tego powodu zbiór nasienia jakościowo i ilościowo wypadł miernie. Wydatek włókna z łodyg, pomijając już bardzo niekorzystną pogodę dla roszenia, był tak jakościowo, jak i ilościowo nieszczególnym.

Na ogół biorąc zbiory w zachodniej części kraju wypadły w r. 1904, pod względem wydatności ziarna zbóż głównych, nie gorzej jak w roku 1903, gdyż zboża ozime pokryły w zupełności brak w zbiorach zbóż jarych. Natomiast złe zbiory roślin pastewnych, już w jesieni wywołały ogromny brak paszy, który to brak szczególnie przy końcu zimy, gdy niewielkie zapasy zaczną się wyczerpywać, dać się może dotkliwie uczuć. Skutki tej posuchy nie ograniczą się tylko na tym jednym roku, lecz będą widoczne przez szereg lat, zwłaszcza tam, gdzie wskutek braku paszy zmniejszono ilość inwentarza żywego, a skutki te będą tem więcej niekorzystne, że tegoroczne zasiewy koniczyn z powodu posuchy prawie w zupełności zniszczone zostały i tylko wyjątkowo się utrzymały.

Dla wykazania ilości zbioru z jednostki obszaru podajemy poniżej przeciętny zbiór z 1 ha wszystkich płodów za 4 ostatnie lata (zobacz tab. V).

4) Badania nad obszarami zasiewanymi w pojedynczych gminach.

Dla statystycznego uchwycenia stosunku rozdziału gruntów włościańskich na poszczególne ziemiopłody, w pojedynczych gminach, przeznacza c. k. Ministerstwo rolnictwa specyalną nadzwyczajną subwencyę w kwocie 1200 kor. Celem tych badań jest uzyskanie danych procentowych, na których podstawie możnaby z możliwie największem

Przeciętne zbiory z 1 Ha.

Tablica V.

Ziemiopłody	1904		1903		1902		1901	
	ctn. m.	hl.	ctn. m.	hl.	ctn. m	hl.	ctn. m.	hl.
Pszenica ozima	12_3	15_8	8_9	11_7	10_0	13_1	9_1	11_9
Pszenica jara	9_3	12_7	7	9_9	7_1	10_0	7_8	11_0
Żyto ozime	11_7	16_3	7_9	11_7	8_8	12_7	8_5	12_4
» jare	10_1	14_6	6_4	9_6	7_5	11_2	6_7	10_2
Jęczmień	8_9	13_8	9_2	14_7	8_9	14_0	8_6	13_7
Owies	8_0	16_3	10_2	21_7	9_4	20_2	9_0	19_0
Kukurydza	1_8	2_9	—	—	—	—	—	—
Hreczka	—	6_9	—	9_0	—	8_8	—	6_7
Proso	—	8_1	—	12_0	—	11_3	—	10
Rzepak	12_5	—	12_1	—	13_1	—	13_7	—
Groch	—	8_2	—	8_4	—	9_1	—	9_0
Wyka	—	8_5	—	9_6	—	9_9	—	9_7
Łubin	—	4_8	—	8_2	—	8_2	—	9_7
Bób	—	8_2	—	9_9	—	11_7	—	10_7
Len nasienie	3_4	—	3_2	—	3_3	—	3_2	—
Len włókno	2_4	—	4_7	—	4_8	—	5_2	—
Konopie nasienie	3_2	—	2_5	—	2_5	—	2_6	—
Konopie włókno	3_7	—	4_6	—	4_7	—	4_7	—
Chmiel	3_5	—	2_7	—	3_5	—	5_9	—
Ziemniaki	78_5	108_4	78	109_0	98	138	90_1	123_2
Buraki cukrowe	233	—	222_2	—	218_1	—	197_6	—
Cykorya	92	—	77_0	—	79	—	—	—
Marchew, Buraki pastewne	301_0	—	175_3 / 269_6	—	159_3 / 248_9	—	202_8 / 283_8	—
Kapusta	170	—	82_7	—	97_8	—	96_2	—
Koniczyna siano	22	—	38_0	—	36_7	—	35_5	—
Mieszanki przeliczone na siano	10_6	—	35_1	—	33_6	—	28_8	—
Koniczyna nasienie	0_{66}	—	0_9	—	0_8	—	1_4	—
Siano z łąk	20_2	—	28_9	—	29_4	—	31_4	—

prawdopodobieństwem oznaczyć obszar gruntów włościańskich, poświęcony uprawie poszczególnych ziemiopłodów.

Metodę przeprowadzania tych badań wyjaśniliśmy w jednem z poprzednich sprawozdań rocznych.

Badania tego rodzaju przeprowadzono w roku sprawozdawczym w 27 gminach, w 5-ciu powiatach politycznych. Były to następujące miejscowości: *a)* w powiecie Biała: 1) Komorowice, 2) Bestwinka, 3) Rybarzowice, 4) Czaniec, 5) Przecieszyn, *b)* w powiecie Bochnia: 6) Baczków 7) Dąbrówka, 8) Cichawa, 9) Grabie, 10) Leksandrowa, 11) Łąkta górna, *c)* w powiecie Brzesko: 12) Biadoliny szlacheckie, 13) Tymowa, 14) Uszew. 15) Zaborów, 16) Gwoździec, *d)* w powiecie Jasło: 17) Bieżdziatka, 18) Chrząsówka, 19) Trzcinica, 20) Cieklin, 21) Makowiska, *e)* w powiecie Myślenice: 22) Dolna wieś, 23) Krzywaczka, 24) Trzebunia, 25) Toporzysko, 26) Bieńkówka, 27) Juszczyn.

Rezultaty tą drogą otrzymane przedstawia poniżej załączona tablica (zobacz tab. VI).

5) Statystyka dzierżaw parcelowych na własności tabularnej.

Sprawa parcelacyi obszarów dworskich jest dotychczas zbyt jednostronnie pojmowana. Wychodząc z założenia, iż parcelacya gruntów objawia się tylko hipotecznem przeniesieniem własności, wszystkie dotychczasowe badania nad sprawą parcelacyi, dotyczyły tylko parcelacyi »własności«, nie uwzględniały zaś zupełnie parcelacyi »gospodarczej«. Ta ostatnia nie zawsze objawia się objęciem danej parceli »na własność«, gdyż jest tylko objęciem danej parceli »do użytku«, bez przeniesienia prawa własności. Tę zaniedbaną stronę sprawy parcelacyi starało się Biuro nasze cyfrowo uchwycić. Podając w poniższem zestawieniu rezultaty cyfrowe zaznaczamy dla objaśnienia, iż cyfry podane nie są wynikiem oszacowań

Tablica VI.

Uprawa ziemiopłodów na obszarze nietabularnym w powiatach politycznych:

Ziemiopłody	Biała obszar zbadany 3710 morgów		Bochnia zbadano: 1906 m.		Brzesko zbadano: 2008½ m.		Jasło [1] zbadano: 825½ m.		Myślenice [1] zbadano: 1948 m.	
	Ilość parcel gospodarczych	% roli	Ilość parcel gospodarczych	% roli	Ilość parcel gospodarczych	% roli	Ilość parcel gospodarczych	% roli	Ilość parcel gospodarczych	% roli
Pszenica	218	1_{68}	921	13_{21}	669	8_{04}	678	18_{07}	1137	11_{92}
Żyto	1034	17_{90}	1387	24_{05}	2206	33_{08}	620	19_{19}	1575	18_{22}
Jęczmień	80	0_{92}	812	8_{56}	1325	14_{76}	527	14_{07}	1063	8_{52}
Owies	1601	33_{75}	1140	18_{21}	1299	14_{86}	735	15_{84}	2728	28_{37}
Kukurydza [2]	—	—	1	0_{00}	5	0_{02}	—	—	—	—
Mieszanka na ziarno	—	—	25	0_{25}	1	0_{00}	14	0_{20}	43	0_{39}
Hreczka	—	—	2	0_{01}	6	0_{01}	12	0_{10}	—	—
Proso	—	—	145	0_{99}	103	0_{98}	5	0_{01}	—	—
Rzepak	2	0_{06}	—	—	—	—	—	—	—	—
Groch [2]	6	0_{03}	56	0_{10}	8	0_{07}	23	0_{31}	15	0_{15}
Bób [2]	—	—	37	0_{19}	41	0_{16}	99	1_{03}	1	0_{00}
Wyka	—	—	—	—	18	0_{05}	31	0_{49}	—	—
Łubin	—	—	67	0_{28}	34	0_{28}	—	—	61	0_{66}
Fasola [2]	—	—	32	0_{02}	—	—	—	—	—	—
Len	1	0_{00}	29	0_{07}	19	0_{03}	26	0_{17}	151	0_{35}
Konopie	—	—	42	0_{06}	9	0_{04}	7	0_{02}	—	—
Ziemniaki [3]	1521	20_{29}	1708	19_{67}	1028	15_{50}	760	14_{59}	1896	16_{56}
Buraki, marchew [2]	81	0_{52}	61	0_{11}	18	0_{23}	49	0_{11}	32	0_{07}
Karpiele [2]	13	0_{02}	33	0_{03}	1	0_{00}	11	0_{17}	20	0_{05}
Kapusta [2]	58	0_{31}	76	0_{13}	4	0_{01}	181	0_{62}	193	0_{33}
Koniczyna	930	17_{80}	658	8_{68}	515	6_{19}	401	9_{72}	1202	12_{48}
Mieszanka na paszę	—	—	14	0_{16}	—	—	7	0_{14}	3	0_{08}
Lucerna	1	0_{00}	2	0_{00}	—	—		—	—	—
Trawy różne	18	0_{26}	2	0_{02}	24	0_{07}	—	—	—	—
Warzywa	7	0_{03}	22	0_{02}	—	—	—	—	1	0_{00}
Pastwisko	39	0_{70}	99	3_{23}	15	0_{03}	—	—	—	—
nieużytki	3	0_{03}	5	0_{32}	—	—	—	—	—	—
parcele budowlane	13	0_{08}	1	0_{02}	—	—	—	—	—	—
moczary, stawy	6	0_{41}	—	—	—	—	—	—	—	—
łąki	32	0_{69}	—	—	36	0_{47}	—	—	—	—
lasy, sady	2	0_{03}	—	—	13	0_{15}	—	—	—	—
ogrody	323	0_{04}	—	—	—	—	—	—	—	—
Ugor	299	4_{45}	147	1_{61}	406	4_{86}	232	5_{28}	201	1_{84}

(policzone w katastrze gruntowym jako rola)

[1]) Z powodu braku w gminach badanych map katastralnych badania przeprowadzano przez odmierzanie krokami.
[2]) Jako główny plon.
[3]) W każdej parceli jako międzyplon jest: Kapusta, buraki, fasola, rzadziej bób, groch, karpiele, marchew, kukurydza.

lub procentowych przeliczań, lecz są materyałem surowym podstawowym (zobacz tab. VII). Bliższe szczegóły co do rozprzestrzenienia dzierżaw parcelowych na własności tabularnej w poszczególnych powiatach sądowych znajdzie czytelnik w wydawnictwach Biura statystycznego.

Tablica VII.

Dzierżawy parcelowe na własności tabularnej w roku 1904.

Strefa gospodarcza	Grunta orne		
	W sprawozdaniach		
	wykazano ogółem morgów	z wykazanych było w dzierżawie	
		morgów	%
I. **Powiśle.** Powiaty. Dąbrowa, Kolbuszowa, Mielec, Nisko, Tarnobrzeg	20165	4087	20_{27}
II. **Pagórki gliniaste.** Powiaty: Biała, Bochnia, Brzesko, Jasło, Krosno, Łańcut, Myślenice, Pilzno, Ropczyce, Rzeszów, Strzyżów, Tarnów, Wadowice, Wieliczka, Podgórze	55037	10888	19_{78}
III. **Góry.** Powiaty: Gorlice, Grybów, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Żywiec	8769	1863	21_{24}
IV. **Kraków.** Powiat: Kraków	2749	376	13_{68}
V. **Chrzanów.** Powiat: Chrzanów	3326	1090	32_{77}
	90046	18304	20_{32}

2. Wykłady wędrowne.

Wobec pomyślnego wpływu jaki wywarły na rozwój rybactwa krajowego krótkie kursa rybackie, urządzane przez Komitet w poprzednich latach, urządzono także w r. 1904 czterodniowy kurs rybacki, który się odbył w Krakowie w dniach 10, 11, 12 i 13-go czerwca 1904 r. pod kierunkiem c. k. krajowego inspektora rybactwa p. Zygmunta Fiszera.

Do uczestnictwa w kursie zgłosiło się 75 kandydatów z prośbą o zasiłki pieniężne na koszta podróży i utrzymania podczas kursu. Z liczby tej wybrano 24-ch uczestników, którym udzielono zasiłki na koszta podróży z miejsca zamieszkania do Krakowa i napowrót, tudzież po 12 koron na utrzymanie, licząc po 3 korony dziennie. Ogólna suma udzielonych zasiłków wynosiła 458 kor. Liczba uczestniczących w kursie na koszt własny była w tym roku równie wielka, jak w roku ubiegłym i wynosiła 48 osób, tak, że ogółem brało w kursie udział 72 uczestników. Subwencyonowani uczestnicy pochodzili wyłącznie z powiatów zachodniej części kraju, a mianowicie: krakowskiego, podgórskiego, wielickiego, bocheńskiego, brzeskiego, mieleckiego, dąbrowskiego, jasielskiego, krośnieńskiego, wadowickiego i żywieckiego. Uczestniczący na koszt własny przybyli z różnych stron Galicyi, między innymi z powiatów: kolbuszowskiego, cieszanowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego, skałackiego i t. p., a także z Królestwa Polskiego i Podola rosyjskiego. Kilku z nich brało udział powtórnie, a nawet po raz trzeci w celu uzupełnienia nabytych poprzednio wiadomości. Przeważną część uczestników składali urzędnicy gospodarczy, tudzież właściciele i dzierżawcy, prócz tego byli hodowcy ryb, słuchacze wydziału rolniczego, rybacy zawodowi, młynarze, włościanie, nauczyciele szkół ludowych itp. Wykłady odbywały się codziennie po cztery godziny i obejmowały naukę hodowli ryb stawowych i rzecznych, budowy stawów, tudzież urządzenia i prowadzenia gospodarstwa rybnego. Z wykładami połączone były demonstracye żywych ryb, preparatów, modeli i przyrządów rybackich, planów itp. Ostatniego dnia po południu odbyła się wspólna wycieczka do najdawniejszej w Polsce pstrągarni JE. hr. Andrzeja Potockiego w Dubiu pod Krzeszowicami, gdzie uczestnicy, podejmowani gościnnie przez Zarząd dóbr, mieli sposobność poznać w praktyce wszelkie urządzenia i czynności, połączone z hodowlą pstrągów.

Do r. 1900 Komitet urządzał w Krakowie nie dłuższe, jak tylko 12-dniowe kursa nauki kucia koni — przyszedł jednak do przekonania, że tak krótkotrwałe kursa są niewystarczające do dość dokładnego wykształcenia kowali w nauce podkuwania koni i z tego powodu od r. 1900 zaczął przeprowadzać czterotygodniowe kursa i to tak, jak w latach ubiegłych, również w c. k. wojskowej szkole nauki kucia koni w Krakowie, w której to szkole Komitet c. k. krak. Towarz. roln. ma własne z funduszów subwencyjnych urządzone ognisko.

Do rozpisanego w dniu 2 stycznia 1904 roku pod L. 17 konkursu, zgłosiło się 15-tu kowali, z których 10-ciu, mających kwalifikacye rozp. minist. z 27 sierpnia 1873 r. Dz. u. p. Nr. 140 przepisane, na kurs przyjętych zostało, a mianowicie:

1. Wojciech Krupa	z Prądnika	powiat Kraków
2. Franc. Garycki	z Tomaszkowic	» Wieliczka
3. Jakób Jurkiewicz	z Jaworzna	» Chrzanów
4. Franc. Dereszowski	z Chrzanowa	» »
5. Jan Kurdziel	z Krzeszowic	» »
6. Stan. Ciekiera	z Nowej Góry	» »
7. Piotr Banach	z Krzeszowic	» »
8. Józef Armatys	z Przecławia	» Mielec
9. Jan Pająk	z Ostrowa szlach.	» Bochnia
10. Jan Gałczyk	z Grzegórzek	» Kraków.

Uczestnicy kursu otrzymali z funduszu subwencyjnego po 40 kor. na koszta podróży, mieszkanie i utrzymanie podczas pobytu swego na kursie w Krakowie.

Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego przekonawszy się podczas kursu, że jego uczestnicy kwalifikują się na podkuwaczy, wystosował do c. k. Namiestnictwa prośbę o przypuszczenie wyż wspomnianych uczestników kursu do egzaminu na »ukwalifikowanych podkuwaczy koni« w myśl § 6 rozp. minist. z d. 27-go sierpnia 1873 r. Dz. u. p. Nr. 140, załączając tem rozporządzeniem wymagane świadectwa poszczególnych kowali, a mianowicie:

1) Świadectwo wyzwolenia na czeladnika kowalskiego;

2) Książkę robotniczą;

3) Świadectwo moralności;

4) Poświadczenie odnośnego urzędu gminnego, że uczestnik kursu po wyzwoleniu na czeladnika, co najmniej przez trzy lata pracował jako kowal praktyczny i to w swoim fachu.

Poprzednie tego rodzaju przez Komitet w innych latach wnoszone podania doznawały ze strony c. k. Namiestnictwa przychylnego załatwienia, a przedstawieni przez Komitet uczestnicy kursu na mocy wyż wymienionych czterech świadectw, dopuszczani zawsze bywali do egzaminu na »ukwalifikowanych podkuwaczy koni« w myśl rozp. min. z 27 sierpnia 1873 r.

Z przedstawionych w r. 1904 przez Komitet dziesięciu uczestników kursu c. k. Namiestnictwo we Lwowie dopuściło do egzaminu, niestety tylko jednego kowala i to Jana Gałczyka z Grzegórzek, natomiast dziewięciu do egzaminu dopuszczonych nie zostało, ponieważ wedle reskryptu c. k. Namiestnictwa z d. 3 marca 1904 L. 29462 nie przedłożyli dowodów, że po wyzwoleniu pracowali przez 3 lata jako »czeladnicy przy kuciu koni« *(Hufschmiede-Gehilfe)*.

Taka niespodziewana i przez c. k. Namiestnictwo dotychczas niepraktykowana interpretacya rozporz. min. z 27 sierpnia 1873 Dz. u. p. Nr. 140 dotknęła tak uczestników kursu jak i Komitet bardzo niemile, bo uczestnicy kursu zawiedzeni zostali w swoich nadziejach co do złożenia egzaminu, a następnie i co do wykonywania swego fachu jako »ukwalifikowani podkuwacze koni« — Komitet zaś, nie przypuszczając takiej interpretacyi rozporządzenia, nietylko naraził 9 uczestników kursu na zawód, ale stanął nawet wobec pewnej niemożności przeprowadzania dalszych kursów nauki kucia koni, ponieważ byłoby zbyt mało w kraju takich na kurs kandydatów, którzyby przez 3 lata pracowali wyłącznie jako »czeladnicy przy kuciu koni (*Hufschmiede-Gesellen*).

Koszta przeprowadzenia w r. 1904 czterotygodniowego kursu nauki kucia koni dla 10 kowali przedstawiają się jak następuje:

10 stypendyów po 40 kor.	400 kor.
c. k. weterynarzowi, jako kierownikowi kursu tytułem honoraryum	150 »
konowałowi tytułem honoraryum . .	50 »
dwom kowalom wojskowym	30 »
za węgle, żelazo na podkowy i użycie narzędzi wojskowej szkoły . . .	150 kor.
razem . . .	780 kor.

Na wykłady wędrowne urządzane przez Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych, wypłacono z funduszów Komitetu 2000 koron; o ich zużyciu informuje sprawozdanie Towarzystwa Kółek rolniczych.

3. Wydawnictwa.

W r. 1904 wydał Komitet swoim nakładem szereg odbitek z artykułów, które były drukowane w »Tygodniku rolniczym«. Ogłoszono mianowicie: Dra Leonarda Biera: »Ujemne strony hygieniczne targu mlecznego w miastach większych i środki zaradcze przeciw nim«, p. Stefana Bojanowskiego: »Sprawozdanie z odbytego w dniach 16 i 17 kwietnia 1904 II-go targu na bydło rozpłodowe w Krakowie«, prof. Władysława Lubomęskiego; »Dopełniające kursa rolnicze«, p. F. Lubańskiego: »Wyniki zbiorowych doświadczeń organizowanych przez Podolskie Towarzystwo rolnicze«, prof. Tadeusza Sikorskiego: »Konkurs maszyn i narzędzi do uprawy kartofli, urządzony na wiosnę 1903 roku w Płaszowie staraniem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego« i p. Stefana Stobieckiego. »W sprawie technicznych ulepszeń rolnych«, referat wy-

głoszony na Walnem Zgromadzeniu. Oprócz tego wyszła jako odbitka »z Tygodnika« rozprawa p. Stefana Bojanowskiego p. t.: »Czy wobec wzrastającego popytu na konie krwi wschodniej za granicą, nie byłoby rzeczą wskazaną, aby hodowcy w Galicyi zainteresowali się więcej chowem koni oryentalnych, aniżeli krwi angielskiej«, wydana nakładem autora.

Nadto wydał Komitet jako pierwszy zeszyt swoich wydawnictw, które postanowiono ogłaszać peryodycznie, broszurę Dra Zygmunta Taszyckiego: »Taryfy i refakcye czyli ulgi taryfowe dla gospodarstw rolnych«, (część I)«.

»Tygodnik rolniczy« zasilali swojemi pracami w r. 1904 pp. Dr. Franciszek Bandrowski, A. Biedroń, Dr. Leonard Bier, Stefan Bojanowski, Zygmunt Chmielewski, Tadeusz Chrząszcz, H. Dołkowski, Jan Dyląg, Dr. J. Dzianott, Zygmunt Fiszer, Józef Gawlikowski, Zygmunt Ihnatowicz, Bronisław Janowski, prof. Dr. Jentys, prof. Dr. W. Klecki, Stefan Konopka, Dr. Adam Krzyżanowski, Z. Kubelka, A. Kurpisz, Kazimierz Langie, Feliks Lubański, prof. W. Lubomęski, Edward Maurizio, Józef Jan Neuman, Dr. Mieczysław Pańkowski, prof. Dr. Stefan Pawlik, hr. Mikołaj Rey, Dr. K. Rutowski, prof. Tadeusz Sikorski, prof. Gustaw Steingraber, Stefan Stobiecki, Dr. Zygmunt Taszycki, Dr. Jakób Tomalski, Stanisław Tylicki, A. Wesołowski, Stanisław Weigelt, Witold Wilkoszewski, Zakrzewski.

VII. Konkursa maszyn rolniczych.

Opierając się na doświadczeniu z lat poprzednich, iż konkursa maszyn, urządzane na większą skalę przez Komitet centralny, nie wywołują wśród rolników takiego zainteresowania, jakieby w interesie rozwoju rolnictwa było pożądanem, postanowił Komitet zdecentralizować w roku sprawozdawczym całą akcyę, aby tą drogą dać sposobność szerszym kołom do zaznajomienia się z nowymi typami narzędzi i maszyn rolniczych.

W tym celu postanowił Komitet akcyę tę poprowadzić w dwóch kierunkach. Obok urządzania ścisłych konkursów, w którychby w drodze współzawodnictwa pojedynczych maszyn tego samego rodzaju, przy pomocy fachowej i ścisłej oceny, można było przyznawać nagrody, podobnie jak to czyniono w latach poprzednich, postanowiono urządzać próby demonstracyjne i wystawy pokazowe w okręgach poszczególnych Towarzystw okręgowych.

O ile pierwszy kierunek akcyi przynosi niewątpliwe korzyści tak dla fabrykantów, którzy podczas współzawodnictwa swych maszyn mają sposobność ocenić działanie swych maszyn w dostosowaniu do miejscowych warunków i zbadać życzenia rolników, jak i dla rolników, którzy w fachowej ocenie mają wskazówkę, której z przedstawionych maszyn ma się przyznać pierwszeństwo, tak z drugiej strony nie da się zaprzeczyć, że próby demonstracyjne i wystawy pokazowe maszyn, uznanych przez miejscowych rolników za najodpowiedniejsze dla danej okolicy, przynoszą pod względem praktycznym obustronnie znaczne korzyści.

Nietylko bowiem fabrykanci rozszerzają koło swych odbiorców, ale i rolnicy mają sposobność naocznie zbadać i praktycznie zaznajomić się z obchodzeniem się i funkcyonowaniem danego narzędzia. Naturalną jest rzeczą, że wybór maszyn i narzędzi, jakie mają być »demonstrowane« powinien być przeprowadzony z całą skrupulatnością. Pod tym względem Komitet pozostawiając swobodę Towarzystwom rolniczym okręgowym sądzi, że decentralizacya akcyi przyniesie pod względem praktycznym pożądane korzyści.

W roku sprawozdawczym o subwencyę na przeprowadzenie ścisłego konkursu siewników ubiegało się Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wieliczce, a o subwencyę na przeprowadzenie wystaw pokazowych i prób demonstracyjnych ubiegały się: Towarzystwo rolnicze okręgowe w Brzesku i Towarzystwo leśno-rolnicze w Białej. Konkurs siewników musiano jednak odłożyć z różnych względów, przemawiających przeciwko takiemu konkursowi w roku sprawozdawczym. Widoki na niekorzystny wynik gospodarczy z powodu posuchy mogły były wpłynąć na mniej liczny zjazd rolników, a niechęć fabrykantów do obsyłania podobnych konkursów wogóle a szczególnie w roku ubiegłym mogła była spowodować, że konkurs musiałby się odbyć przy współudziale co najwyżej kilku fabryk, podczas gdy w tym kierunku około 15 siewników różnych systemów wchodzi w rachubę. To były główniejsze względy, które przemawiały za odłożeniem konkursu siewników do roku następnego.

Co do wystaw pokazowych i prób demonstracyjnych, to takowe odbyły się w Kozach pod Białą i w Okocimiu pod Brzeskiem. Sprawozdania z tych wystaw znajdują się w rocznych sprawozdaniach Wydziałów dotyczących Towarzystw.

VIII. Budowa wzorowych gnojowni.

Pod względem udzielenia subwencyi na budowę wzorowych gnojowni nie zaszła żadna zmiana. Subwencya, podobnie jak w latach dawniejszych, udzielaną bywa właścicielom gospodarstw mniejszych, na wniosek tego Towarzystwa okręgowego, w którego okręgu gospodarstwo się znajduje. Plan gnojowni, która musi być dostosowaną do miejscowych warunków gospodarczych, zatwierdza Towarzystwo okręgowe i ono też stawia wniosek co do wysokości subwencyi. Właściciel gnojowni zobowiązuje się tylko do poddania pod zatwierdzenie Towarzystwa rolniczego okręgowego planu mającej się budować gnojowni, względnie przy budowie stajni zagłębionej, w celu utrzymania nawozu pod bydłem, planu takiejże stajni, obowiązuje się do uwzględnienia w przedłożonym planie poprawek i wskazówek Towarzystwa okręgowego, względnie tegoż delegata, oraz do utrzymywania gnojowni w stanie nienagannym przez lat trzy od terminu przeprowadzenia kontroli budowy gnojowni ze strony Towarzystwa okręgowego.

Na takich warunkach przyznane zostały w r. 1904 subwencye w Towarzystwach rolniczych okręgowych:

I. Kraków:
1) Antoniemu Noworycie w Źródłach pod Alwernią na przebudowę stajni.

II. Wieliczka:
2) Jędrzejowi Okarmusowi w Radziszowie.
3) Antoniemu Matysowi w Radziszowie.

III. Rzeszów:
4) Józefowi Kalandykowi w Niechobrzu.
5) Wojciechowi Wilkowi w Zarzeczu.
6) W. Ciochowi w Racławówku.
7) Iwanowi Chruszczykowi w Hadlach.
8) Janowi Mytychowi w Niechobrzu.

IV. Wadowice:
9) Janowi Szwedowi w Ryczowie.

Wypłacono zaś w roku sprawozdawczym subwencyę za wykończone gnojownie:

I. Kraków:
1) Józefowi Ciubie w Babicach (za rok 1903) 50 kor.

II. Biała:
2) Franciszkowi Kramarczykowi w Osieku (zob. sprawozdanie za r. 1903) 80 kor.

III. Tarnów:
3) Ludwikowi Tyrka w Porębie radlnej 50 kor.
4) Filipowi Włodek w Łękawicy 80 kor.

IV. Rzeszów:
5) W. Ciochowi w Racławówku 80 kor.

Na przebudowę zaś stajni:

V. Kraków:
6) Antoniemu Noworycie w Źródłach 80 kor.

VI. Rzeszów:
7) Stanisławowi Przysieckiemu w Boguchwale (za r. 1903) 80 kor.

Wobec tego z końcem roku sprawozdawczego istniało w okręgu działalności Komitetu 28 wzorowych gnojowni (w czem 2 zagłębione stajnie) i wzorowa stajnia u Jana Drożdża w Jodłowniku.

Inne gnojownie, na które przyrzeczono subwencye, znajdują się w budowie.

IX. Sprawy administracyjne i reprezentacyjne.

Komitet odbył w roku 1904 jedenaście posiedzeń. W składzie Komitetu zaszła w ciągu roku zmiana o tyle, że w niejsce JE. hr. Antoniego Wodzickiego, który zrezygnował z godności członka Komitetu, wybrano na Ogólnem Zebraniu członkiem p. Stanisława Fihausera z Bruśnika. Ustępujący w myśl statutu członkowie Komitetu pp. Janusz hr. Tyszkiewicz i Władysław Żeleński zostali wybrani ponownie na temże Zebraniu Ogólnem. Na Walne Zgromadzenie Bratniego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, które odbyło się w marcu 1904, delegowano pp. Karola Czecza, Stanisława Ostaszewskiego i Stefana Bojanowskiego.

Na Radę ogólną Towarzystwa Kółek rolniczych w Przemyślu w dniach 4 i 5 lipca 1904 delegowano pp. Dr. Mikołaja hr. Reya i Dr. Adama Krzyżanowskiego.

Podobnie jak w latach poprzednich odbyło się równocześnie z Walnem Zgromadzeniem naszego Towarzystwa także posiedzenie Towarzystwa ogrodniczego. Również odbył się w tym czasie wiec mleczarski, zorganizowany przez nowo założone galicyjskie Towarzystwo mleczarskie. Prezydyum c. k. Namiestnictwa mianowało członka Komitetu prof. Dr. A. Górskiego członkiem krajowej komisyi dla regulacyi rzek. Do nieustającej austryackiej komisyi gorzelnianej w Wiedniu wybrano jako delegatów stałych pp. Dr. Franciszka Bandrowskiego, Stanisława Ostaszewskiego, Oskara Rudzińskiego, prof. Gustawa Steingrabera i Władysława

Żeleńskiego, jako zastępców pp. Dr. Witolda Milieskiego i Zdzisława Włodka. Do państwowej Rady rolniczej w Wiedniu wybrano jako delegata p. Karola Czecza, jako zastępcę prof. Dr. Juliana Nowaka. Prócz tego c. k. Minister rolnictwa powołał do państwowej Rady rolniczej z pośród członków Komitetu pp. Dr. Jana Hupkę i prof. Dr. Antoniego Górskiego jako członków, a Dr. Adama Krzyżanowskiego jako zastępcę. Na kongres rolniczych stowarzyszeń kooperacyjnych, który odbył się w Budapeszcie z początkiem września 1904, delegowano Dr. Adama Krzyżanowskiego. Delegatem do Wydziału galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego mianował Komitet p. Karola Czecza. Na kongres właścicieli austryackich gorzelń rolniczych, który odbył się w Wiedniu 29 maja 1904 delegowano pp. Karola Czecza i Władysława Żeleńskiego.

Drugim delegatem do Związku austryackich Stowarzyszeń rolniczych zamianowano prof. Dr. A. Górskiego.

Ekscelencyi baronowi Giovanellemu, Ministrowi rolnictwa, przedstawiła się w czasie jego pobytu w Krakowie w lipcu 1904 deputacya Komitetu pod przewodnictwem wiceprezesów pp. K. Czecza i prof. Milewskiego.

W czasie pobytu w Galicyi JE. Prezydenta Ministrów Dr. Koerbera przyjął JE. Prezydent w dniu 29 sierpnia 1904 w Dzikowie deputacyę naszego Towarzystwa, prowadzoną przez Prezesa hr. Zdzisława Tarnowskiego, który przedstawił cele i prace Towarzystwa, oraz wręczył P. Prezydentowi opracowany przez prof. Milewskiego memoryał Komitetu, przedstawiający między innemi sprawami także sprawę tegorocznej klęski, jaka z powodu niebywałej posuchy dotknęła tak bardzo zwłaszcza zachodnią część kraju.

Z powodu wspomnianej klęski posuchy zainicyował JE. P. Namiestnik akcyę ratunkową z zapomogowych funduszów państwowych, powierzając jej kierownictwo w zachodniej części kraju Komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Komitet wedle wskazówek JE. P. Namiestnika i na mocy zawartej z Nim specyalnej umowy, upoważniony został do udzielania opustów przy zakupnie pasz, zwłaszcza treściwych, rolnikom dotkniętym brakiem paszy, którym z tego powodu zagrażała redukcya stanu inwentarza żywego, a przedewszystkiem materyału rozpłodowego. Opusty przyznawano na podstawie opinii Towarzystw rolniczych okręgowych bez względu na przynależność petentów do Towarzystwa okręgowego, uwzględniając rozmiary klęski i stan majątkowy; przeprowadzaniem zakupna paszy dla rolników, którym przyznano opusty, zajmowało się Towarzystwo okręgowe w Wieliczce na zlecenie Komitetu.

Wobec tego, że akcya ta nie jest jeszcze ukończona, Komitet dopiero w roku przyszłym będzie mógł zdać z niej dokładną relacyę.

Nadto Komitet wniósł do Sejmu petycye o rozszerzenie ustawy o opustach podatkowych także na szkody spowodowane przez posuchę w młodnikach leśnych, o przyznanie przez Kraj i Rząd subwencyi na odnowienie zniszczonych posuchą kultur lasowych, oraz petycyę o powzięcie rezolucyi wzywającej Rząd, by opust frachtu kolejowego dla pasz był udzielany drogą kartowania, a nie refakcyi.

Komitet pośredniczył również w dostawie żyta na rachunek producentów dla magazynów wojskowych w Krakowie, Tarnowie i Rzeszowie. W Krakowie przyprzyjęto dostawę na 118 wagonów żyta po cenie 16 Kor. 75 h. za 100 kg.; w dostawie wzięło udział 34 producentów z zachodniej części kraju, a przeprowadzeniem czynności z dostawą związanych zajęli się z ramienia Komitetu pp. K. Czecz i Dr. Tomalski. W Tarnowie przyjęto dostawę na $33^1/_2$ wagonów żyta po cenie 16 K. 35 hal. za 100 kg., a przeprowadzenie czynności powierzono Dr. A. Jordanowi. W Rzeszowie przyjęto dostawę 20 wagonów żyta po cenie 16 K. 20 hal. za 100 kg., a załatwienia czynności z tem połączonych podjął się p. A. Dąmbski.

W r. 1904 powstał z inicyatywy Komitetu Centralny Wydział Stowarzyszeń rolniczych, jako instytucya mająca stanowić stały łącznik między Towarzystwem rolniczem krakowskiem i galicyjskiem Towarzystwem gospodarskiem lwowskiem, ewentualnie i innemi Towarzystwami, działającemi na polu rolniczem, w celu zapewnienia większej jednolitości w działaniu Stowarzyszeń rolniczych. W skład Centralnego Wydziału weszło 16 członków, mianowicie: prezes, 3 delegatów i 3 zastępców, z Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, prezes, 3 delegatów i tyluż zastępców z Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego, oraz 2 delegatów Towarzystwa Kółek rolniczych. Delegatami z Komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie wybrani zostali pp. Stanisław Brykczyński, Artur Cielecki i Juliusz Frommel, zastępcami pp. prof. Józef Pomorski, Jan Vivien i Adolf Wiesiołowski, z Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie delegatami pp. Karol Czecz, Aleksander Dąmbski i Maryan Dydyński, zastępcami pp. Dolański Henryk, Dr. Adam Jordan i Dr. Adam Krzyżanowski, delegatami Towarzyrzystwa Kółek rolniczych pp. Telesfor Adamski i Dr. Jan Steczkowski. Wydział odbył w r. 1904 dwa posiedzenia, mianowicie we Lwowie dn. 25 kwietnia i w Krakowie dn. 15 czerwca, obydwa pod przewodnictwem Zdzisława hr. Tarnowskiego.

W r. 1904 odbyła się międzynarodowa wystawa spirytusowa w Wiedniu, a do urządzenia galicyjskiego oddziału tejże przyczynił się również i Komitet przez udzielenie subwencyi w kwocie 800 kor. Galicyjska wystawa odznaczona została najwyższą nagrodą: medalem złotym, a w uroczystości otwarcia wystawy wziął udział Prezes naszego Towarzystwa. Przewodniczącym galicyjskiego Komitetu wystawowego był prof. Gustaw Steingraber.

W myśl uchwały, zapadłej na Walnem Zgromadzeniu w r. 1903, Komitet zajął się w r. 1904 zmianą statutu Towarzystwa, a zmieniony statut uchwalony został na Ogólnem Zebraniu w dniu 13 czerwca 1904.

W porozumieniu z Zakładem rolniczym doświadczalnym ułożoną została instrukcya, normująca stosunek Komitetu do tego zakładu, wedle której Zakład zajmuje się techniczną stroną wykonywania doświadczeń polowych z nasionami i nawozami sztucznymi przy pomocy przeznaczonych na te cele funduszów Komitetu, Dyrekcya Zakładu jednak obowiązana jest przedstawiać Komitetowi przed posiedzeniem wnioski co do użycia subwencyi i program doświadczeń.

Komitet zatrzymał dla siebie sposób zużytkowania subwencyi na podniesienie uprawy lnu zarówno pod względem technicznym, jak i administracyjnym. Sposób użycia innych subwencyi na cele podniesienia produkcyi roślinnej powierzono pod względem technicznym Zakładowi doświadczalnemu, zatrzymując dla Komitetu prawo decyzyi i kontroli finansowej. Komitet zajmował się również w ciągu roku 1904 przygotowaniem regulaminu dla posiedzeń Komitetu; sprawa ta, wymagająca wszechstronnego i gruntownego przygotowania, będzie mogła być definitywnie załatwioną w ciągu roku przyszłego.

Oprócz wspomnianych wyżej petycyi wniesionych z powodu klęski posuchy, wniósł Komitet do Sejmu w r. 1904 jeszcze petycye o przyznanie subwencyi na ożywienie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych, o subwencyę na organizacyę działów handlowych w tychże Towarzystwach, o zasiłek na instruktora rolnictwa i subwencyę na kontrolę mleczności krów, dalej petycyę o powzięcie rezolucyi, wzywającej Rząd do rozszerzenia eksploatacyi soli potasowych w Kałuszu i zarządzenia tamże produkcyi skoncentrowanych soli potasowych dla celów nawozowych, nadto, wspólnie z Komitetem Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, memoryał o subwencyę na podniesienie chowu koni roboczych. Przeważna część tych petycyi doznała przychylnego załatwienia. I tak: na instruktora rolnictwa otrzymał Komitet na r. 1905 subwencyę 5.000 kor., na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych 8.000 kor., na organizacyę działów handlowych w tych Towarzystwach 1000 kor., wreszcie na kontrolę mleczności krów 2.500 koron.

W myśl od dawna wyrażanych życzeń przystąpiono w r. 1904 do uporządkowania i skatalogowania biblioteki Towarzystwa; obejmuje ona obecnie 12 działów z 2365 dzieł, a 4597 voluminów. Czasopisma skatalogowano osobno i podzielono na dwa działy, mianowicie: Czasopism polskich i obcych.

Z d. 1 kwietnia 1904 ustąpił ze stanowiska sekretarza Dr. A. Krzyżanowski, którego w uznaniu zasług położonych dla Towarzystwa kooptowano na członka Komitetu. Od tego terminu powierzono prowadzenie agend sekretaryatu w zastępstwie Dr. Mieczysławowi Pańkowskiemu, który zatrzymał kierunek referatu hodowlanego, nie prowadził natomiast referatu agrarno-politycznego, który powierzono Drowi Krzyżanowskiemu. Nastąpiła również zmiana w osobie kierownika Biura rachunkowego, gdyż dotychczasowy kierownik tegoż p. Karol Turski ustąpił z dniem 1-go kwietnia 1904, a kierownictwo Biura rachunkowego objął p. Witold Wilkoszewski.

Kierownictwo Biura statystycznego, które prowadził p. Turski, objął po jego ustąpieniu Dr. Jakób Tomalski z dniem 1 kwietnia 1904. W miejsce instruktora-pomocnika mleczarstwa p. Stefana Bajorskiego, który ustąpił również w r. 1904, przydzielił Wydział Krajowy do Komitetu nowo mianowanego krajowego instruktora-adjunkta mleczarstwa p. Józefa Gawlikowskiego, który objął obowiązki z dniem 1 marca 1904.

Dziennik podawczy wykazał liczb 5295, a dziennik kasowy 2609. Ogólna kwota uzyskanych w r. 1904 subwencyi państwowych i krajowych wynosiła 172.604 koron 08 hal., z czego na zasiłki rządowe wypadało 100.933 kor. 34 hal., zaś reszta na krajowe. Ogólny obrót kasowy wynosił 1.094.335 kor 02 hal.

W wykonaniu uchwał Walnego Zgromadzenia Komitet przeprowadził co następuje:

1. Odnośnie do uchwały Walnego Zgromadzenia w sprawie ubezpieczania urzędników gospodarczych w »Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych«, Komitet rozesłał do Towarzystw rolniczych okręgowych projekty statutów i prospekty ubezpieczeń tego Towarzystwa, z zaleceniem rozesłania ich członkom Towarzystw i wezwania tychże, by urzędnikom swym ułatwiali ubezpieczenie się w tej instytutyi zarówno dla ich, jak i dla własnego dobra.

2. Komitet wystosował obszerny memoryał do Wydziału Krajowego w sprawie popierania uprawy buraków cukrowych, w którym wskazując na doniosłość znaczenia uprawy buraka dla kultury rolnej, przedstawił w szczegółowo umotywowanych punktach środki, za pomocą których należałoby dążyć do poparcia kultury buraka cukrowego. Środkami tymi byłyby: dążenie do ułatwienia drenowań w okolicach, nadających się pod uprawę buraków cukrowych, przez pomnażanie ekspozytur krajowego Biura melioracyjnego, subwencye na zakupno narzędzi do uprawy buraków celem demonstrowania ich rolnikom, popieranie produkcyi nasienia buraków cukrowych w kraju, zakładanie, w nadających się do tego okolicach, wzorowych plantacyj buraczanych, wykształcenie dostatecznej liczby ukwalifikowanych dozorców buraczanych, ułatwienie kredytu długoterminowego w formie bezprocentowej pożyczki na budowę domów dla robotników w tych gospodarstwach, gdzie uprawa buraków cukrowych musi opierać się o stałego robotnika, zakładanie suszarni wytłoków buraczanych, uwzględnianie przy udzielaniu zasiłków krajowych na budowę dróg przedewszystkiem tych okolic, które sprzyjają uprawie buraka cukrowego i tych dróg, które mają służyć do

transportu buraków, uregulowanie stosunków robotniczych, wreszcie usunięcie niekorzystnych dla cukrownictwa krajowego taryf kolejowych.

3. W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia wniósł Komitet memoryał do Sejmu w sprawie utworzenia szkoły gospodyń wiejskich.

4. W wykonaniu uchwał Walnego Zgromadzenia, odnoszących się do sprawozdania Komisyi rewizyjnej za r. 1903, postanowił Komitet na przyszłość zapraszać Komisyę rewizyjną, po przedłożeniu przez nią sprawozdania, na posiedzenie Komitetu, celem udzielenia wzajemnych wyjaśnień.

Postanowiono również w przyszłości przeprowadzać na Walnem Zgromadzeniu dyskusyę w sprawie ewentualnych zarzutów Komisyi rewizyjnej.

5. Komitet przeprowadził w r. 1904 organizacyę biur 4 Towarzystw rolniczych okręgowych (Dębica, Mielec, Nowy Sącz, Rzeszów), i dążyć będzie w dalszym ciągu usilnie i wytrwale do organizacyi Towarzystw rolniczych okręgowych i ożywienia ich działalności.

W myśl uchwały Walnego Zgromadzenia starał się Komitet usilnie o zwiększenie środków finansowych na te cele, a starania te uwieńczone zostały skutkiem o tyle pomyślnym, że Sejm krajowy przyznał naszemu Towarzystwu na r. 1905 na cele popierania działalności Towarzystw rolniczych okręgowych subwencyę w kwocie 8000 kor. Bliższe szczegóły o przeprowadzeniu całej akcyi w r. 1904 znajdują się w osobnej relacyi, umieszczonej w niniejszem sprawozdaniu.

6. Uchwałę Sekcyi ogólnej Walnego Zgromadzenia, odnoszącą się do organizacyi handlowej, można podzielić właściwie na dwie części. W pierwszej wspomina uchwała o rozwijaniu działów handlowych w Towarzystwach rolniczych okręgowych, w drugiej zaleca Komitetowi dążenie do zorganizowania Centralnego Biura zakupna. W wykonaniu pierwszej części tej uchwały Komitet starał się usilnie o uzyskanie wydatniejszej subwencyi krajowej na cele rozwoju działów handlowych w poszczególnych Towarzystwach okręgowych i uzyskał na r. 1905 od Sejmu krajowego na ten cel zasiłek 1000 kor. Ponieważ kwota ta jest zbyt skromna, aby można rozpocząć przy jej pomocy jakąś większą akcyę, przeto wcielono ją na razie do funduszu na popieranie działalności Towarzystw okręgowych, w najbliższej zaś przyszłości obmyśli Komitet sposób użycia tej subwencyi na cel właściwy. W wykonaniu drugiej części uchwały — mianowicie w sprawie zorganizowania Centralnego Biura zakupna, Komitet rozwinął żywą akcyę, a uznając doniosłość stworzenia tego rodzaju instytucyi dla ogółu rolników, powołał specyalną komisyę, której powierzył rozpatrzenie tej sprawy i przygotowanie całego materyału, potrzebnego dla wprowadzenia w życie instytucyi. Komisya ta, do której oprócz Prezydyum należeli jako delegaci Komitetu pp. Aleksander Dąmbski, Dr. Adam Jordan, Dr. Adam Krzyżanowski i Zdzisław Włodek, a jako delegaci Towarzystwa rolniczego okręgowego w Wieliczce pp. Kazimierz Bzowski, Maryan Dydyński, Adam Fink i Stefan Konopka, przygotowała projekt statutu stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką, mającego powstać w Krakowie pod nazwą »Dział handlowy Towarzystw rolniczych«, i przejąć interesy działu handlowego Towarzystwa rolniczego okręgowego w Wieliczce. Po rozpatrzeniu projektów wspomnianej komisyi, Komitet przyjął je do wiadomości i powierzył komisyi obmyślenie dalszych środków, mających na celu wprowadzenie w życie stowarzyszenia, z tem, że aktywowanie nowej instytucyi ma nastąpić najdalej do 1 kwietnia 1905. Zebranie w celu ukonstytuowania się stowarzyszenia odbędzie się z początkiem r. 1905.

7. W wykonaniu uchwał Sekcyi rolniczej Walnego Zgromadzenia, odnoszących się do spraw melioracyjnych, zwrócił się Komitet do wnioskodawcy p. inż. Stobieckiego z prośbą o przedłożenie szczegółowego projektu co do sposobu przeprowadzenia tych uchwał; sprawa ta znajduje się w toku.

8. W wykonaniu uchwały Sekcyi gorzelnianej, polecającej Komitetowi przygotowanie sprawy związania właścicieli gorzelń rolniczych zachodniej części kraju w organizacyę, któraby w razie jednomyślności z zamierzoną organizacyą lwowską, miała na celu osiągnięcie stałej ceny spirytusu, Komitet wszedł w porozumienie z Komitetem Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie i przygotował odezwę do właścicieli gorzelń. Z powodu jednak stale się utrzymujących wysokich cen spirytusu, projektowany zjazd właścicieli gorzelń celem utworzenia związku dla wspólnej sprzedaży spirytusu został na razie odroczony. Sprawa jest jednak przygotowaną, tak, że w razie danym organizacya związku może być doprowadzoną do skutku.

W dalszem wykonaniu uchwał tejże Sekcyi Komitet uzupełnił sekcyę gorzelnianą Komitetu do 9 członków, kooptując do niej pp. Stanisława Jędrzejowicza, Marka Łuszczkiewicza, Władysława hr. Mycielskiego i Oskara Rudzińskiego.

Sprawozdanie rachunkowe

za rok 1904.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	I. Subwencya na podniesienie chowu bydła rogatego.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	19255	26		
2	Zasiłek państwowy	25000	—		
3	» krajowy	25000	—		
4	» » z funduszu pożyczkowego hodowlanego	637	42		
5	» » na instruktora hodowli	4000	—		
6	» państwowy i krajowy na utrzymanie weterynarza . . .	2400	—		
7	Za sprzedane buhaje z obór prywatnych ras zagranicznych . . .	1979	87		
8	Zwroty zakupna 10 aparatów Gerbera 50%	65	87		
9	» za druki	3	80		
10	Zaległości	400	—		
11	Za sprzedane sztuki z obór zarodowych rasy czerwonej polskiej .	1099	61		
12	» » » z obór zarodowych ras zagranicznych . . .	1693	10		
13	» » buhaje z obór prywatnych czerwonego bydła polskiego	340	—		
14	Różne zwroty stron	3378	14		
15	Kompletowanie obór zarodowych czerwonego bydła polskiego . .			2551	61
16	» » » ras zagranicznych			8324	55
17	Zakupno buhai do obór prywatnych czerwonego bydła polskiego .			855	20
18	» » » » » ras zagranicznych			5200	—
19	Subwencya hodowlana dla Towarzystw rolniczych okręgowych . .			22475	—
20	Premiowanie bydła włościańskiego			9315	—
21	Zasiłek dla Związków hodowlanych włościańskich			3000	—
22	Wydatki weterynaryjne			2000	32
23	Asekuracya obór zarodowych			297	10
24	Pensye urzędników			5680	—
25	Koszta podróży i delegacyi			2460	05
26	Stemple i nieprzewidziane wydatki			90	—
27	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			4536	—
28	Zakupno aparatów Gerbera			600	—
29	Zakupno sztuk na rachunek osób prywatnych			2499	39
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			15368	85
		85253	07	85253	07

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	II. Subwencya na podniesienie chowu koni.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	2454	07		
2	Zasiłek państwowy	3333	34		
3	» krajowy	3333	32		
4	Dodatkowy zasiłek krajowy	2000	—		
5	Zaległości	325	—		
6	Dopłata interesowanych do otrzymanych ogierów i klaczy	800	—		
7	Subwencyonowanie 7 ogierów			2100	—
8	Wydatki na materyał rozpłodowy			3200	—
9	Pensya inspektora			733	—
10	Koszta podróży i delegacyi			260	75
11	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			533	—
12	Stemple i nieprzewidziane wydatki			118	90
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			5300	08
		12245	73	12245	73
	III. Subwencya na podniesienie chowu trzody chlewnej.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	9208	53		
2	Zasiłek państwowy	15000	—		
3	» krajowy	10000	—		
4	Za dostarczone sztuki do chlewni zarodowych $^1/_2$ krwi krajowej	308	60		
5	» » » » » zarodowych ras zagranicznych	947	20		
6	Za sprzedane sztuki z chlewni zarodowych ras zagranicznych	35	60		
7	Za rozdane sztuki z wychowalni prosiąt	1546	60		
8	Dopłata na inspektora z funduszu: »Konie, Owce i Drób«	1063	—		
9	Nieprzewidziane drobne dochody	—	80		
10	Zaległości	1934	90		
11	Założenie 2 chlewni ras zagranicznych			5449	45
12	Tworzenie stacyj knurów			211	52
13	Koszta zakładania i utrzymania wychowalni prosiąt			3142	26
14	Dopłata do wysłanych prosiąt			5859	75
15	Pensya inspektora			2800	—
16	Koszta podróży i delegacyi			1170	43
17	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			1120	—
18	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			228	32
19	Zwroty nadpłaconych zaległości			136	81
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			19926	69
		40045	23	40045	23
	IV. Subwencya na podniesienie chowu owiec.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	556	44		
2	Zasiłek państwowy	2500	—		
3	Za sprzedane sztuki z owczarń zarodowych	39	—		
4	Kompletowanie owczarń zarodowych i tworzenie stacyi tryków			720	—
5	Pensya inspektora			220	—
6	Koszta podróży			67	88
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
8	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			8	25
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1919	31
		3095	44	3095	44

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	V. Subwencya na podniesienie chowu drobiu.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	435	49		
2	Zasiłek państwowy	1200	—		
3	Założenie kurników zarodowych			559	40
4	Pensya inspektora			110	—
5	Koszta podróży			88	30
6	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			80	—
7	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			4	27
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			793	52
		1635	49	1635	49
	VI. Subwencya na podniesienie mleczarstwa.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	340	91		
2	Zasiłek rządowy na lustracyę mleczarń	1500	—		
3	» » » zakupno maszyn	9000	—		
4	Zwroty przez mleczarnie 25% na zakupno maszyn	528	47		
5	» zaległości z r. 1903 za maszyny	291	83		
6	Różne zwroty	154	42		
7	Zakupno maszyn dla nowych mleczarń			3945	75
8	» » » mleczarń za zwrotem 25%			5024	33
9	Koszta lustracyi mleczarń			2164	64
10	Wydatki na środki demonstracyjne			48	99
11	Koszta wyjazdu do Czech w sprawie zbytu masła			300	—
12	Subwencya dla Towarzystwa mleczarskiego			1000	—
13	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			640	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904	1308	08		
		13123	71	13123	71
	VII. Zakupno maszyn na rachunek mleczarń.				
1	Zwroty mleczarń za maszyny	4094	75		
2	» » » druki	83	58		
3	Różne zwroty	3	22		
4	Wydano na zakupno maszyn na rachunek mleczarń			6452	04
5	» » druki dla mleczarń			133	77
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904	2404	26		
		6585	81	6585	81
	VIII. Subwencya na podniesienie uprawy roślin pastewnych.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	867	95		
2	Zasiłek rządowy	6000	—		
3	Za odsprzedane nasiona	503	89		
4	Koszta doświadczeń polowych prowadzonych przez Zakład rolniczy doświadczalny			5080	52
5	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			320	—
6	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			20	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1951	32
		7371	84	7371	84

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	IX. Subwencya na podniesienie uprawy ziemniaków.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	165	96		
2	Zasiłek rządowy	4000	—		
3	Zakupno ziemniaków i pszenicy w Nowej Wsi do doświadczeń prowadzonych przez Zakład rolniczy doświadczalny			1887	40
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
5	Stemple i różne drobne wydatki			15	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			2103	56
		4165	96	4165	96
	X. Subwencya na podniesienie uprawy roślin w Nowotarszczyźnie.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	622	32		
2	Zasiłek rządowy	2000	—		
3	Zakupno nasienia owsów			895	—
4	Koszta doświadczeń polowych, prowadzonych przez Zakład rolniczy doświadczalny			505	33
5	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
6	Stemple i różne drobne wydatki			10	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1051	99
		2622	32	2622	32
	XI. Subwencya na podniesienie uprawy lnu.				
1	Zasiłek rządowy	3000	—		
2	Za len rozsprzedany	6215	15		
3	Niedobór z r. 1903			114	86
4	Zakupno nasienia lnu i koszta transportu			7711	50
5	Koszta podróży			340	59
6	» doświadczeń z uprawą lnu w większych gospodarstwach			507	73
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			240	—
8	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			10	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			290	47
		9215	15	9215	15
	XII. Subwencya na wykłady wędrowne.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	1003	65		
2	Zasiłek rządowy	7000	—		
3	Urządzenie kursu rybackiego			700	—
4	» » kucia koni			780	—
5	Towarzystwu Kółek rolniczych			2000	—
6	Koszta instruktora wyprawy lnu			483	58
7	Pensya i koszta podróży nauczyciela wędrownego			3242	46
8	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			520	—
9	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			26	41
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			251	20
		8003	65	8003	65

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XIII. Subwencya na doświadczenia polowe.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	2843	94		
2	Zasiłek rządowy	2400	—		
3	Zwrot honoraryum	200	—		
4	Renumeracya kierownika			800	—
5	Dozór parcel			200	—
6	Inspekcya pól doświadczalnych			501	56
7	Analiza próbek nasion			228	—
8	Koszta robót w Tatrach			808	54
9	Zakupno nasion			27	55
10	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			7	50
11	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			192	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			2678	79
		5443	94	5443	94
	XIV. Subwencya na statystykę.				
1	Subwencya rządowa	3200	—		
2	» na objazdy	600	—		
3	Niedobór z r. 1903			154	22
4	Pensya kierownika i pomocnika			2088	—
5	Koszta objazdów statystycznych			1303	78
6	Wysyłka formularzy			175	51
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			256	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904	177	51		
		3977	51	3977	51
	XV. Fundusz Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	4332	54		
2	Wpłynęło	10503	—		
3	Wydano wedle osobnego sprawozdania			5890	11
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			8945	43
		14835	54	14835	54
	XVI. Fundusz „Tygodnik rolniczy“.				
1	Zasiłek państwowy	1200	—		
2	» krajowy	2000	—		
3	Dochód z prenumeraty	3024	82		
4	» z inseratów	1517	77		
5	Pensya redaktora			1000	—
6	Koszta wysyłki, mauki			760	84
7	Koszta druku			4033	64
8	Honorarya autorskie			2125	78
9	Prenumerata czasopism i wydatki admnistracyjne			150	60
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904	328	27		
		8070	86	8070	86

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XVII. Subwencya na wydawnictwo książek popularnych.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	1345	24		
2	Zasiłek rządowy	800	—		
3	Za rozsprzedane broszurki	8	40		
4	Dr. Grabskiemu na broszurkę »O spółkach rolniczych«			400	—
5	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			64	—
6	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			3	02
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1686	62
		2153	64	2153	64
	XVIII. Fundusz „Biuro“.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	3892	40		
2	Zasiłek państwowy	4000	—		
3	» krajowy	12000	—		
4	38% wkładek Towarzystw rolniczych okręgowych	2043	17		
5	Dochody nadzwyczajne	1791	20		
6	Tytułem zwrotu kosztów administracyjnych z innych funduszów	10101	—		
7	Zasiłek krajowy na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych	4000	—		
8	Najem lokalu			2678	—
9	Pensye urzędników i woźnego			9968	82
10	Pensya wdowia			1000	—
11	Koszta podróży			3187	14
12	Wydatki biurowe			4786	06
13	Światło i opał			393	40
14	Druki i sprawozdania			3291	75
15	Portorya i telegramy			1990	68
16	Zakupno książek i gazet			532	84
17	Dopłata do Biura rachunkowego			1900	—
18	Wydatki nadzwyczajne z funduszu prezydyalnego			3000	—
19	Na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych			4000	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1099	08
		37827	77	37827	77
	XIX. Subwencya na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych.				
1	Zasiłek krajowy	4000	—		
2	» z funduszu prezydyalnego	1500	—		
3	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Rzeszowie subwencya na założenie i prowadzenie biura			800	—
4	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Dębicy subwencya na założenie i prowadzenie biura			800	—
5	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Mielcu subwencya na założenie i prowadzenie biura			550	—
6	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Nowym Sączu subwencya na założenie i prowadzenie biura			800	—
7	Koszta inspekcyi biur			400	—
8	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			320	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1830	—
		5500	—	5500	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XX. Fundusz Wystawy i Konkursa maszyn.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	328	69		
2	Zasiłek rządowy	2500	—		
3	» krajowy	1000	—		
4	Koszta wystawy maszyn w Kozach			422	10
5	» » » w Brzesku			457	41
6	Zakupno siłomierza			335	42
7	Koszta podróży i delegacyi			110	30
8	» transportu powrotnego maszyn z konkursu płaszowskiego			2	05
9	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			240	—
10	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			85	—
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			2176	41
		3828	69	3828	69
	XXI. Subwencya na urządzenie wystaw.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	2767	73		
2	Zasiłek państwowy	2500	—		
3	» krajowy	1500	—		
4	Różne subwencye na wystawę spirytusową	6000	—		
5	Nieprzewidziane dochody	43	—		
6	Wypłacono na wystawę spirytusową subwencye nadeszłe w r. 1903			1804	—
7	» » » » » » w r. 1904			6000	—
8	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Jaśle zwrot kosztów urządzenia wystawy okręgowej w Krośnie w r. 1903			1354	—
9	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Dębicy na urządzenie wystawy w Dębicy			1760	—
10	Urządzenie targu na bydło rozpłodowe w Krakowie			428	24
11	Towarzystwu ogrodniczemu subwencya na wystawę ogrodniczą w Krakowie			500	—
12	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			240	—
13	Stemple i nieprzewidziane drobne wydatki			22	50
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			701	99
		12810	73	12810	73
	XXII. Subwencya na zakładanie gnojowni.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	1409	17		
2	Zasiłek rządowy	1000	—		
3	Towarzystwom rolniczym okręgowym na urządzenie 9 gnojowni i przebudowę dwóch stajen			1051	37
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			80	—
5	Nieprzewidziane drobne wydatki			3	76
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1274	04
		2409	17	2409	17

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XXIII. Fundusz „Biuro rachunkowe“.				
1	Zasiłek rządowy za r. 1902/3	2000	—		
2	« krajowy	1000	—		
3	Zwroty stron	1192	72		
4	Na częściowe pokrycie deficytu z funduszu ogólnego	1900	—		
5	Niedobór z roku 1903			1670	69
6	Pensye urzędników i sił pomocniczych			4143	33
7	Koszta podróży			3166	55
8	Bilet kolejowy do podróży dla kierownika			130	—
9	Introligator			134	—
10	Druki i formularze			515	98
11	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			240	—
12	Stemple i drobne wydatki administracyjne			121	63
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904	4029	46		
		10122	18	10122	18
	XXIV. Zakład sadowniczy.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	2146	32		
2	Wpłynęło na rachunek Zakładu	27847	91		
3	Wydano na rachunek Zakładu			29379	15
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			615	08
		29994	23	29994	23
	XXV. Conto pro diversi.				
	Saldo z dniem 31 grudnia 1904			1300	12
	Zestawienie ogólne:				
	Stan czynny poszczególnych funduszów	71264	55		
	Niedobory poszczególnych funduszów			8247	58
	Stan gotówki ulokowanej w Towarzystwie Wzajemnego Kredytu			60245	
	Stan gotówki ulokowanej w pocztowej Kasie Oszczędności			1425	35
	Zaliczki			663	40
	Gotówka w Kasie			683	22
		71264	55	71264	55

Powyższe saldo kasowe w kwocie Kor. sześćset ośmdziesiąt trzy 22 halerze znalazła Komisya jako zgodne z alegatami.

Kraków, dnia 11 lutego 1905.

Dr. Stefan Skrzyński m. p. *A. Dydyński* m. p. *I. Zagórski* m. p.

Skład Prezydyum i Członków

Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w roku 1904.

Prezes: Zdzisław hr. Tarnowski.
I. Wiceprezes: Karol Czecz de Lindenwald.
II. Wiceprezes: Prof. Dr. Józef Milewski.

Członkowie Komitetu:

Z urzędu:

Breza F. August hr.
Czecz de Lindenwald Herman br.
Chrząszcz Ludwik
Dąmbski Aleksander
Dydyński Maryan
Jordan Adam Dr.
Ks. Krawczyński Piotr
Męciński Józef hr.
Ostaszewski Stanisław
Rostworowski Michał hr.
Rey Mikołaj hr.
Skirliński Jan
Tarnowski Jan hr.

Z wyboru:

Bzowski Kazimierz
Dolański Henryk
Dzianott Jan Kanty Dr.
Fihauser Stanisław
Górski Antoni Prof. Dr.
Hupka Jan Dr.
Konopka Stefan
Lubomęski Władysław Prof.
Milieski Witold Dr.
Tyszkiewicz Janusz hr.
Włodek Zdzisław
Zduń Jan Dr.
Żeleński Władysław.

Z kooptacyi:

Jentys Stefan Prof. Dr.
Krzyżanowski Adam Dr.
Rutowski Klemens Dr.

Biuro Komitetu:

Zastępca Sekretarza: Dr. Mieczysław Pańkowski
Inspektor hodowli: Stefan Bojanowski.
Nauczyciel wędrowny i kierownik biura statystycznego: Dr. Jakób Tomalski.
Inspektor biur Towarzystw rolniczych okręgowych: Stefan Bojanowski.
Kierownik biura rachunkowego: Witold Wilkoszewski.
1 kancelista, 1 rachmistrz, 5 pisarzy, 1 woźny.

Przydzieleni do biura Komitetu przez Wydział krajowy:

1. Feliks Sandoz, *instruktor hodowli.*
2. Dr. Stanisław Goliński, *instruktor ogrodnictwa.*
3. Józef Gawlikowski, *krajowy instruktor-adjunkt mleczarstwa.*

Skład Sekcyi:

Administracyjnej:

Z wyboru:

1. Milieski Witold Dr.
2. Hupka Jan Dr.
3. Bzowski Kazimierz.
4. Górski Antoni Prof. Dr.
5. Jordan Adam Dr.
6. Lubomęski Władysław Prof.
7. Włodek Zdzisław.

Z kooptacyi:

8. Scipio Karol hr.
9. Jaworski Leopold Władysław Prof. Dr.

Chowu drobnego inwentarza:

Z wyboru:

1. Rutowski Klemens Dr.
2. Zduń Jan Dr.
3. Jordan Adam Dr.
4. Tyszkiewicz Janusz hr.
5. Włodek Zdzisław.
6. Dzianott Jan Kanty Dr.

Z kooptacyi:

7. Maurizio Edward.

Chowu koni:

Z wyboru:

1. Tarnowski Jan hr.
2. Dąmbski Aleksander.
3. Dolański Henryk.
4. Ostaszewski Stanisław.
5. Rostworowski Michał hr.

Gorzelnianej:

Z wyboru:

1. Żeleński Władysław.
2. Milieski Witold Dr.
3. Rey Mikołaj hr.
4. Dolański Henryk.

Z kooptacyi:

5. Gustaw Steingraber Prof.
6. Stanisław Jędrzejowicz.
7. Marek Łuszczkiewicz.
8. Władysław hr. Mycielski.
9. Oskar Rudziński.

Hodowlano-mleczarskiej:

Z wyboru:

1. Czecz Karol de Lindenwald.
2. Dąmbski Aleksander.
3. Jordan Adam Dr.
4. Ostaszewski Stanisław.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Żeleński Władysław.
7. Rey Mikołaj hr. Dr.
8. Zduń Jan Dr.

Z kooptacyi:

9. Klecki Waleryan Prof. Dr.
10. Nowak Julian Prof. Dr.

Rolniczej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Dąmbski Aleksander.
4. Jentys Stefan Prof. Dr.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Zduń Jan Dr.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Z kooptacyi:

8. Sikorski Tadeusz Prof.

Redakcyjnej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Dąmbski Aleksander.
4. Jentys Stefan Prof. Dr.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Zduń Jan Dr.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Statystycznej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Dąmbski Aleksander.
4. Jentys Stefan.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Zduń Jan Dr.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Komisya Rewizyjna:

1. Aleksander Dydyński.
2. Jan Zagórski.
3. Konstanty Chrzanowski.
4. Niedzielski-Larysz Stanisław Dr.
5. Skrzyński Stefan Dr.

Delegaci Komitetu:

Państwowa Rada rolnicza:

Czecz Karol de Lindenwald, członek
Nowak Julian Dr. Prof., zastępca.

Państwowa Rada kolejowa:

Struszkiewicz Władysław c. k. radca dworu, członek.
Jordan Adam Dr., zastępca.

Centralny Wydział Stowarzyszeń rolniczych:

Tarnowski hr. Zdzisław, członek
Czecz Karol de Lindenwald, członek.
Dąmbski Aleksander, członek.
Dydyński Maryan, członek.
Dolański Henryk zastępca.
Jordan Adam Dr., zastępca.
Krzyżanowski Adam Dr., zastępca.

Zarząd główny Tow. Kółek rolniczych:

Konopka Stefan.
Tyszkiewicz Janusz hr.

Krajowa Rada kolejowa:

Struszkiewicz Władysław c. k. radca dworu.

Krajowa Komisya dla spraw rolniczych:

Czecz de Lindenwald Karol.
Jordan Adam Dr.
Milieski Witold Dr.

Kuratorya Szkoły czernichowskiej:

J. E. Wodzicki Antoni hr. członek.
Badeni Stanisław hr., zastępca.

Rada znawców w sprawie opodatkowania piwa, wódki, olejów mineralnych i cukru:

Czecz de Lindenwald Karol, członek.
Hupka Jan Dr., zastępca.

Komitet doradczy dla spraw chowu koni w Galicyi:

Tarnowski Jan hr., członek.
Dąmbski Aleksander, zastępca.

Związek austr. Tow. rolniczych:

Krzyżanowski Adam Dr.
Górski Antoni Dr. Prof.

Krajowa Rada dla budowy dróg wodnych:

Górski Antoni Prof. Dr.

Kuratorya Zakładu sadowniczego:

Hupka Jan Dr., członek.
Krzyżanowski Adam Dr., zastępca.

Członkowie honorowi.

Jego Ces. i Król. Wysokość Arcyksiążę Karol Stefan.
Homolacs Stanisław.
Kurnatowski Stanisław.
Kwilecki Mieczysław hr.
Dr. Andrzej hr. Potocki, c. k. Namiestnik.
Sanguszko Eustachy, książę.
Struszkiewicz Władysław, c. k. radca dworu, insp. kult. kraj. dla Galicyi przy Min. roln.
Szułdrzyński Zygmunt Dr.
J. E. Antoni hr. Wodzicki.

Członkowie Towarzystw Rolniczych okręgowych.

Biała-Żywiec.

Zarząd:

1. *Prezes:* Dr. Herman br. Czecz, zmarły 18 listopada 1904.
2. *Wiceprezes I:* Adolf Poniński, Kobiernice, p Kęty.
3. *Wiceprezes II:* Franciszek Kramarczyk, Osiek, p. loco.

Wydział:

4. Dubowski Ludwik, Żywiec, p. loco.
5. Dołkowski Henryk, Nowa Wieś, p. Kęty.
6. Dołkowski Wiktor, Hecznarowice, p. Wilamowice.
7. Grygierzec Józef, Bestwina, p. loco.
8. Haempel Karol, Malec, p. Kęty.
9. Krzemień Gustaw, Jawiszowice, p. loco.
10. Zwilling Wincenty, Harmęże, p. Oświęcim.
11. Karczmarczyk Józef, Porąbka, p. Kęty.

Członkowie:

12. Adamski Franciszek, Janowice, p. Bestwina.
13. Bilczewski Jan, Kęty, p. loco.
14. Böhm Ludwik, Żywiec, p. loco.

15. Białek Tomasz, Żywiec, p. loco.
16. Budiner Max, Obszar, p. Żywiec.
17. Bułka Melchior, Kobiernice, p. Kety.
18. Drabek Jakób, Bielany, p. Kęty.
19. Dusik Antoni, Bielany, p. Kęty.
20. Dydusiak Karol, Włosiennica, p. Oświęcim.
21. Figwer Józef, Wilamowice, p. loco.
22. Foks Józef, Wilamowice, p. loco.
23. Foks Alojzy, Wilamowice, p. loco.
24. Foks Kazimierz, Wilamowice, p. loco.
25. Foks Jan, Wilamowice, p. loco.
26. Formas Karol, Hecznarowice, p. Wilamowice.
27. Grygierczyk Józef, Janowice, p. Bestwina.
28. Gogulski Franciszek, Kobiernice, p. Kęty.
29. Gałuszka Piotr, Porąbka, p. Kęty.
30. Gniłka Jan, Kobiernice, p. Kęty.
31. Gniłka Wojciech, Kobiernice, p. Kęty.
32. Gałuszka Józef, Czaniec, p. Kęty.
33. Grabowski Ignacy, Kobiernice, p. Kęty.
34. Haempel Oskar, Osiek, p. loco
35. Hirth Henryk, Żywiec, p. loco.
36. Ks. Hajost Jan, Osiek, p. loco.
37. Jankowski Robert, Bielsko, p. loco.
38. Jaworek Karol, Grojec, p. Oświęcim.
39. Kubik Jan, Janowice, p. Bestwina.
40. Kubik Antoni, Janowice, p. Bestwina.
41. Kaleta Jan, Wilamowice, p. loco.
42. Kolassa Jan, Malec, p. Kęty.
43. Kółko rolnicze, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
44. Koziołek Adam, Bujaków, p. Kozy.
45. Klimczak Wojciech, Czaniec, p. Kęty.
46. Klobus Adolf, Łodygowice, p. loco.
47. Krzemień Adolf, Skidziń, p. Oświęcim.
48. Kwieciński Józef, Komorowice, p. Biała.
49. Krause Józef, Janowice, p. Bestwina.
50. Ligęza Józef, Nowa Wieś, p. Kęty.
51. Larisch br. Adryan, Bulowice, p. Kęty.
52. Dr. Łazarski Stanisław, Wadowice, p. loco.
53. Łukasik Jan, Malec, p. Kęty.
54. Maga Jan, Janowice, p. Bestwina.
55. Mynarski Antoni, Stara Wieś dolna, p. Wilamowice.
56. Mynarski Józef, Wilamowice, p. loco.
57. Mynarski Stanisław, Wilamowice, p. loco.
58. Mika Maciej, Hecznarowice, p. Wilamowice,
59. Mitoraj Franciszek, Malec, p. Kęty.
60. Moleński Antoni, Żywiec, p. loco.
61. Niemiec Jan, Osiek, p. loco.
62. Nikiel Jan, Czaniec, p. Kęty.
63. Nowak Jan, Wilamowice, p. loco.
64. Nowak Franciszek, Wilamowice, p. loco.
65. Nycz Józef, Wilamowice, p. loco.
66. Nycz Marcin, Pisarzowice, p. Kozy.
67. Pająk Franciszek, Hecznarowice, p. Wilamowice.
68. Ks. Paleczny Jan, Rajcza, p. loco.
69. Pudełko Józef, Pisarzowice, p. Kozy.
70. Pyzda Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
71. Papla Franciszek, Janowice, p. Bestwina.
72. Rosner Stanisław, Wilamowice, p. loco.
73. Rączka Franciszek, Żywiec, p. loco.
74. Rudziński Oskar, Osiek, p. loco.
75. Stanelik Antoni, Komorowice, p. Biała.
76. Stafiński Maciej, Hecznarowice, p. Wilamowice.
77. Stafiński Jan, Hecznarowice, p. Wilamowice.
78. Szpila Eranciszek, Czaniec, p. Kęty.
79. Schneider Jan, Wilamowice, p. loco.
80. Schalz Adolf, Wieprz, p. Żywiec.
81. Schmeja Edmund, Kęty, p. loco.
82. Schlee Franciszek, Biała, p. loco.
83. Schröter Robert, Żywiec, p. loco.
84. Studencki Józef, Żywiec, p. loco.
85. Szatanik Michał, Zadziele, p. Żywiec.
86. Czecz Karol, Kozy, p. loco.
87. Wiśniowski Franciszek, Czaniec, p. Kęty.
88. Wojewodzic Antoni, Cielany p. Kęty.
89. Wojewodzic Franciszek, Kańczuga, p. Kęty.
90. Wojcik Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
91. Warmus Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
92. Ks. Warmus Józef, Kęty, p. loco.
93. Wysocki Teofil, Polanka, p. Oświęcim.
94. Wagner Juliusz, Żywiec p. loco.
95. Zontek Józef, Bujaków, p. Kozy.
96. Zajączek Franciszek, Kęty, p. loco.
97. Zipser Jan, Helenów, p. Biała.
98. Zipser Wojciech, Lipnik, p. Biała.
99. Żmuda Jan, Osiek, p. loco.
100. Ochman Jan, Stara Wieś, Wilamowice.

Bochnia.

Zarząd:

1. *Prezes:* Rostworowski hr. Michał, Ostrów szlachecki, p. Gawłów.
2. *Wiceprezes:* Dr. Klemens Rutowski, Łąkta górna, p. Żegocina.

Wydział:

3. X. Albin Adolf, Chełm. p. loco.
4. Baudi Karol, Bochnia, p. loco.
5. Chrzanowski Konstanty, Kraków, p. loco.
6. X. Ratowski Franciszek, Wiśnicz stary, p. Wiśnicz nowy.
7. Wykowski Jan, Łężkowice, p. Kłaj.

Członkowie:

8. Anlauf Alojzy, Wieruszyce, p. Łapanów.
9. Czaplicki Aleksander, Bochnia, p. loco.
10. Dziurdzia Ignacy, Siedlec, p. Chełm.
11. Gońka Jan, Brzeźnica, p. Bochnia.
12. Jan Jarosz, Mikluszowice, p. Gawłówek.

13. Jasiński Witold, Bieńkowice, p. Uście solne.
14. Kisielewski Ludwik, Barczków, p. Uście solne.
15. Kostuch Michał, Nieszkowice małe, p. Bochnia.
16. Komierowski Konstanty, Sobolów, p. Chrostowa.
17. Karpiński Władysław, Bochnia, p. loco.
18. Kogut Piotr, Kobylcc, p. Łapanów.
19. Kółko rolnicze, Królówka, p. Wiśnicz.
20. » » Targowisko, p. Kłaj.
21. » » Siedlec, p. Chełm.
22. » » Brzeźnica, p. Bochnia.
23. » » Uście solne, p. loco.
24. » » Mikluszowice, p. Gawłówek.
25. X. Mucha Andrzej, Okulice, p. Gawłów.
26. X. Migdał Zygmunt, Brzezie, p. loco.
27. Maurizio Edward, Strzelce Wielkie, p. Szczurowa.
28. Meysner Tytus, Kopaliny, p. Wiśnicz.
29. Niwicka Marya, Zawada, p. Bochnia.
30. Nowak Jan, Kamionna, p. Trzciana.
31. Niwicka Jadwiga, Ujazd, p. Trzciana.
32. Neusser Antoni, Pogwizdów, p. Bochnia.
33. Ożegalski Józef, Kamionna, p. Trzciana.
34. Popiel Antoni, Zbydniów, p. Trzciana.
35. Popowski Józef, Kraków, p. loco.
36. Popiel Zofia, Ruszcza, p. Pleszów.
37. X. Rampelt Henryk, Mikluszowice, p. Gawłówek.
38. Ruebenbauer Mieczysław, Proszówki, p. Bochnia.
39. Rzepka Józef, Targowisko, p. Kłaj.
40. Ruebenbauer Zygmunt, Kobylec, p. Łapanów.
41. X. Sękowski Andrzej, Wiśnicz nowy, p. loco.
42. Stokłosa Jan, Kolanów, p. Bochnia.
43. Siemieński Władysław, Bochnia, p. loco.
44. Sittauer Oskar, Niewiarów, p. Niegowić.
45. Sadulski Jan, Mikluszowice, p. Gawłówek.
46. Stopa Andrzej, Wola batorska, p. Niepołomice.
47. Sękowski Karol, Stradomka, p. Chrostowa.
48. Stachoń Józef, Chronów, p. Wiśnicz.
49. Sawicki Franciszek, Wiśnicz nowy, p. loco.
50. Stroner Józef, Staniątki, p. loco.
51. Stobrawa Jakób, Olchawa p. Wiśnicz.
52. Wróbel Jan, Moszczenica, p. Bochnia.
53. X. Warzewski Adam, Chronów, p. Wiśnicz.
54. Zawisza Franciszek, Wiśnicz nowy, p. loco.
55. Żeleński Władysław, Grodkowice, p. Brzezie.

Brzesko.

Zarząd:

1. *Prezes:* Dr. Jordan Adam, Więckowice, p. Wojnicz.
2. *Wiceprezes:* Maurizio Edward, Strzelce Wielkie, p. Szczurowa.

Wydział:

3. Łasiński Józef, Przyborów, p. Szczepanów.
4. Dr. Baltaziński Kazimierz, Jasień, p. Brzesko.
5. Stec Jan, Brzezowiec, p. Słotwina.
6. Dolański Henryk, Radłów, p. loco.
7. Elterlein Władysław, Górka, p. Szczurowa.
8. Lewartowski br. Karol, Dobrociesz, p. Tymowa.

Członkowie:

9 Adamczyk Jan, Brzezowiec, p. Słotwina.
10. Bujak Jan, Maszkienice, p. Brzesko.
11. Bętkowski Wiktor, Słotwina, p. loco.
12. Dunikowski Adam, Łososina, p. Tęgoborze.
13. Florkowski Antoni, Zawada lanckorońska, p. Zakliczyn.
14. Götz-Okocimski Jan, Okocim, p. loco.
15. Gucwa Józef, Wola przemykowska, p. Zaborów.
16. Gładysz Tomasz, Szczepanów, p. loco.
17. Jordan Roman, Roztoka, p. Wojnicz.
18. Jaszczurowski Mieczysław, Połom mały, p. Tymowa.
19. Kępiński Aleksander, Szczurowa, p. loco.
20. Kossecki Szczepan, Szczepanów, p. loco.
21. Kmietowicz Antoni, Radłów, p. loco.
22. Kargól Władysław, Łęki, p. Szczepanów.
23. Kunachowicz Stanisław, Biskupiec melsztyński, p. Zakliczyn.
24. Kądziołka Franciszek, Jasień, p. Brzesko.
25. Kielawa Julian, Stróże, p. Zakliczyn.
26. Kółko rolnicze, Strzelce Wielkie, p. Szczurowa.
27. Lis Grzegorz, Mokrzyska, p. Szczepanów.
28. Łysakowski Józef, Gnojnik, p. Uszew.
29. Michałek Jan, Dembno, p. loco.
30. Michałek Józef, Sufczyn, p. Dembno.
31. Mendel Franciszek, Tęgoborze, p. loco.
32. Morawski Ludwik, Lustawice, p. Zakliczyn.
33. Nowak Kazimierz, Okocim, p. loco.
34. Pikulski Franciszek, Wokowice, p. Biadoliny szlacheckie.
35. Pikulski Stanisław, Wokowice, p. Biadoliny szlacheckie.
36. Piórek Józef, Strzelce Wielkie, p. Szczurowa.
37. Olszewski Michał, Lusławice, p. Zakliczyn.
38. Oszelda Jerzy, Zdonia, p. Zakliczyn.
39. Rzepa Wojciech, Łoniowy, p. Porąbka uszewska.
40. Sadowski Konstanty, Borzęcin, p. loco.
41. Solak Józef, Borzęcin, p. loco.
42. Świerczek Tomasz, Jadowniki, p. Brzesko.
43. Schimmer Leon, Brzesko, p. Brzesko.
44. Wróbel Jan, Porąbka uszewska, p. loco.

Dębica.

Zarząd:

1. *Prezes:* Dr. Rey hr. Mikołaj, Przyborów, p. Grabiny.
2. *Wiceprezes:* Ks. Prałat Wolski Eugeniusz, Dębica, p. loco.

Wydział:

3. Czerwiec Kazimierz, Róża, p. Zasów.
4. Gąsior Tomasz, Brzeziny, p. loco.

5. Ks. Golonka Stanisław, Brzeziny, p. loco.
6. Ks. Grochola Walenty, Mała, p. Łączki kucharskie.
7. Hruby Karol, Pustynia, p. Dębica.
8. Jagielski Władysław, Dębica, p. loco.
9. Dr. Kaden Józef, Dobrków, p. Pilzno.
10. Kamiński Edward, Przyborów, p. Grabiny.
11. Kleszcz Piotr, Wiewiórka, p. Zasów.
12. Kwieciński Apolinary, Gawrzyłowa, p. Dębica.
13. Moskal Jan, Głowaczowa, p. Grabiny.
14. Ośmiałowski Stanisław, Brzeziny, p. loco.
15. Panek Jan, Ropczyce, p. loco.
16. Pieniążek Franciszek, Nagawczyna, p. Dębica.
17. Podraza Stanisław, Łęki górne, p. loco.
18. Prokuski Stanisław, Głobikówka, p. Brzostek.
19. Ks. Ruminowski Antoni, Siedliska, p. Brzostek.
20. Skłodzień Jan, Zawada, p. Dębica.
21. Skołuba Tadeusz, Lubzina, p. Ropczyce.
22. Skarszewski Żuk Stanisław, Brzeźnica, p. Dębica.
23. Tabor Stanisław, Róża p. Zasów.
24. Warzecha Maciej, Jodłowa, p. Jodłowa.
25. Wejda Antoni, Parkosz, p. Dębica.
26. Wadas Jan, Lubcza, p. Jodłowa.
27. Zanderer Henryk, Dębica, p. loco.

Sekretarz: Hubicki Stanisław.

Członkowie:

28. Andrasik Józef, Brzeziny, p. loco.
29. Bahr Juliusz, Róża, p. Zasów.
30. Balas Dominik, Cholowa, p. Pilzno.
31. Bielański Julian, Straszęcin, p. Grabiny.
32. Brandt Henryk, Bobrowa, p. Grabiny.
33. Bronec Karol, Siedliska, p. Brzostek.
34. Bronikowski Jan, Róża, p. Zasów.
35. Brunicka Wanda, Smarzowa, p. Brzostek.
36. Chmura Stanisław, Brzeziny, p. loco.
37. Chorzempa Szczepan, Zwiernik, p. Pilzno
38. Chmielewski Józef, Sepnica, p. Dębica.
39. Cwik Stanisław, Jaźwiny, p. Czarna.
40. Czechowski M., Ropczyce, p. loco.
41. Daniel Floryan, Przedmieście sędziszowskie, p. Sędziszów.
42. Darłak Józef, Zasów, p. loco.
43. Dobrowolski Stanisław, Głowaczowa, p. Grabiny.
44. Dolińska Zofia, Łęki górne, p. loco.
45. Doliński, Nockowa, p. Sędziszów.
46. Ks. Fąferko, Pilzno, p. loco.
47. Dr. Friedberg Sydon, Dębica, p. loco.
48. Gawroński Władysław, Siedliska, p. Brzostek.
49. Gąsior Jakób, Kamienica górna, p. Brzostek.
50. Hubicki Stanisław, Dębica, p. loco.
51. Jaśkiewicz Władysław, Paszczyna, p. Dębica.
52. Kaczorowski Henryk, Przeczyna, p. Brzostek.
53. Kania Jan, Mokre, p. Zasów.
54. Korasadowicz Józef, Zawadka, p. Brzostek.
55. Ks. Krośnieński, Zasów, p. loco.
56. Kurcz Wojciech, Smarzowa, p. Brzostek.
57. Kudłacz Wojciech. Siedliska p. Brzostek.
58. Kurczyk Jan, Bobrowa, p. Grabiny.
59. Lagosz Wojciech, Brzeziny, p. loco.
60. Ks. Lenartowicz Józef, Lubcza, p. Jodłowa.
61. Dr. Lewicki Witold, Głobikówka, p. Brzostek.
62. Łubieński hr. Tadeusz, Zasów, p. loco.
63. Madurski Józef, Zawada, p. Dębica.
64. Matraj Ignacy, Dąbie, p. Zasów.
65. Maziarka Józef, Dęborzyn, p. Jodłowa.
66. Ks. Miętus Maciej, Lubzina, p. Ropczyce.
67. Misiewicz Mieczysław, Dulczówka, p. Pilzno.
68. Momola Józef, Stobierna, p. Dębica.
69. Morawek Antoni, Bobrowa, p. Grabiny.
70. Muszyński Walenty, Gumniska, p. Dębica.
71. Nowacki Szczepan, Witkowice, p. Ropczyce.
72. Pliński Juliusz, Pustynia, p. Dębica.
73. Pająk Jan, Gawrzyłowa, p. Dębica.
74. Paliszewska Ewa, Skrzyszów, p. Ropczyce.
75. Perz Franciszek, Róża, p. Zasów.
76. Pieniążek Tadeusz, Strzegocice, p. Pilzno.
77. Pluta Marcin, Chotowa, p. Pilzno.
78. Popiel Wacław, Róża, p. Zasów.
79. Raff Ezechiel, Pilzno, p. loco.
80. Rogoziewicz Wojciech, Ropczyce, p. loco.
81. Skarbek Jan, Wiewiórka, p. Zasów.
82. Skrzynecki Piotr, Zawada, p. Dębica.
83. Śliwa Antoni, Brzeziny, p. loco.
84. Stojak Wojciech, Lubcza, p. Jodłowa.
85. Dr. Strzelbicki Stanisław, Łopuchowa, p. Ropczyce.
86. Święch Franciszek, Brzeziny, p. loco.
87. Synowiecki Stanisław, Smarzowa, p. Brzostek.
88. Śliwa Tomasz, Brzeziny, p. loco.
89. Sztorc Jakób, Zwiernik, p. Pilzno.
90. Trojan Józef, Nawsie brzosteckie, p. Brzostek.
91. Wachowicz Andrzej, Podgrodzie, p. Dębica.
92. Warzecha Jan, Jodłowa, p. loco.
93. Weiss H., Dębica, p. loco.
94. Wójtowicz Gabryel, Jaźwiny, p. Czarna.
95. Wydźga Józef Tomasz, Ocieka, p. Dąbie.
96. Wyźnia Jan, Zasów, p. loco.
97. Zanderer Henryk, Dębica, p. loco.
98. Zarychta Wojciech, Grabiny, p. loco.
99. Zembaty Leon, Przyborów, p. Grabiny.
100. Żmuda Jan, Wiewiórka, p. Oasów.
101. Kółko rolnicze, Lubcza, p. Jodłowa.
102. » » Łęki górne, p. loco.
103. » » Pilzno, p. loco.
004. » » Wiewiórka, p. Zasów.
105. » » Brzostek, p. loco.
106. » » Głowaczowa, p. Grabiny.
107. » » Grabiny, p. loco.
108. » » Chotowa, p. Pilzno.
109. » » Głobikówka, p. Brzostek.

Jasło.

Zarząd:

1. *Prezes:* Ostaszewski Stanisław, Klimkówka, p. Rymanów.
2. *Wiceprezes:* Piliński Kazimierz, Tarnowiec, p. loco.

Wydział:

3. Dr. Dzianott Kanty, Lubla, p. Frysztak.
4. Gorayski Jan, Szebnie, p. Moderówka.
5. Groblewski Henryk, Szymbark, p. loco.
6. Stawiarski Waleryan, Jedlicze, p. loco.
7. Ks. Sarna Władysław, Szebnie, p. Moderówka.
8. Cebula Jan Łączki, p. loco.

Członkowie:

9. Dr. Adamski Roman, Jasło, p. loco.
10. Bielski Edmund, Suchodół, p. Krosno.
11. Bobrowska hr. Ludwina, Bogoniowice. p. Ciężkowice.
12. Brykczyński Józef, Gliny, p. Borowa.
13. Biesiadecki Władysław, Gorajowice, p. Jasło.
14. Brach Jan, Moszczenica, p. loco.
15. Dr. Czyszczan Tadeusz, Skołyszyn, p. loco.
16. Czernicki Tomasz, Lubla, p. Frysztak.
17. Chap Wojciech, Sądkowa, p. Tarnowiec.
18. Dąbrowski Franciszek, Krosno, p. loco.
19. Dąbrowski Ludwik, Dąbrówka lubatowska, p. Iwonicz.
20. Dziewałtowski Narcyz, Siepietnica, p. Biecz.
21. Ks. Dzierzyński, Cieklin, p. loco.
22. Dutkiewicz Stanisław, Kołaczyce, p. loco.
23. Dzwonkowicz Jan, Umieszcz, p. Tarnowiec.
24. Ks. Dybaś Józef, Trzcinica, p. loco.
25. Ks. Fełenczak Michał, Polany, p. loco.
26. Filipowicz Edward, Makowiska, p. Żmigród.
27. Froń Józef, Suchodół, p. Krosno.
28. Floch Jan, Jasło, p. loco.
29. Gorayski August, Moderówka, p. loco.
30. Groblewski Zygmunt, Bystra, p. Gorlice.
31. Grotowski Władysław, Jaćmierz, p. loco.
32. Gołaszewska Marya, Targowiska, p. loco.
33. Gierudzki Franciszek, Krościenko, p. Krosno.
34. Habrat Jan, Suchodół, p. Krosno.
35. Ks. Hański Stanisław, Harklowa, p. Skołyszyn.
36. Ks. Jakich Jan, Osiek, p. loco.
37. Ks. Jakich Józef, Klimkówka p. loco.
38. Janiszewski Kazimierz, Osiek, p. loco.
39. Jastrzębski Jan, Draganowa, p. Dukla.
40. Kotarski Władysław, Brzyska, p. Kołaczyce.
41. Koczonowicz Walery, Moszczenica, p. loco.
42. Ks. Kisielewski Filemon, Krempna, p. loco.
43. Kotowicz Adam, Jasło, p. loco.
44. Kopczak Antoni, Wrocanka, p. Tarnowiec.
45. Kaczmański Jędrzej, Teodorówka, p. Dukla.
46. Kusiak Marcin, Jasło, p. loco.
47. Koś Jan, Lubla, p. Frysztak.
48. Kapała Franciszek, Potakówka, p. Tarnowiec.
49. Książkiewicz Szymon, Żmigród stary, p. Żmigród.
50. Ks. Kłeczek Karol, Korczyna, p. loco.
51. Ks. Krygowski Julian, Lipinki, p. loco.
52. Lebowska Marya, Wola dębowiecka, p. Dębowiec.
53. Dr. Lisowiecki Antoni, Bieździedza, p. Kołaczyce.
54. Mycielski hr. Jan, Przeworsk, p. loco.
55. Miłkowski Edward, Gorlice, p. loco.
56. Marynowski Franciszek, Mszanka, p. Gorlice.
57. Morawski Władysław, Odrzechowa, p. loco.
58. Ks. Małek Franciszek, Kołaczyce, p. loco.
59. Michałowski hr. Roman, Dobrzechów, p. loco.
60. Dr. Michałowski Władysław, Jasło, p. loco.
61. Ks. Niepokoy Stanisław, Szałowa, p. Stróże.
62. Nawrocki Franciszek, Wojaszówka,
63. Ogrodnik Wincenty, Zagorzany, p. loco.
64. Orpiszewska Marya, Krościenko, p. Krosno.
65. Pelczar Jędrzej, Korczyna, p. loco.
66. Przyłęcki Józef, Łubno szlacheckie, Sieklówka, p. Jasło.
67. Przyłęcki Stanisław, Sieklówka, p. Jasło.
68. Przyłęcki Stefan, Jasło, p. loco.
69. Palch Romuald, Jasło, p. loco.
70. Ks. Puzon Jan, Tamowice, p. loco.
71. Pieniążek Wacław, Lipinki, p. loco.
72. Ks. Pastor Leon, Biecz, p. loco.
73. Płocki Władysław, Nowodworze, p. Gorlice.
74. Rylski Emil, Dąbrówka, p. Kołaczyce.
75. Rozpara Stanisław, Roztoki p. Tarnowiec.
76. Rogawska Eufemia, Ołpiny, p. loco.
77. Ks. Rychel Józef, Samoklęski, p. Żmigród.
78. Szarek Jan, Wójtówka, p. Łączki.
79. Skrzyński hr. Adam, Zagorzany, p. loco.
79. Syrek Karol, Łęgoż, p. Jasło.
81. Ks. Skowron Jakób, Lubatówka, p. Iwonicz.
82. Skwara Jan, Targowiska, p. loco.
83. Słowikowski Alojzy, Szymbark, p. loco.
84. Szwarz Władysław, Staszkówka, p. Ciężkowice.
85. Sanokowski Walenty, Warzyce, p. Jasło.
86. Ks. Szura Jan, Łubienko, p. Żmigród.
87. Sroczyński Tadeusz, Gorajowice, p. Jasło.
88. Stojowski August, Jaszczew, p. Moderówka.
89. Trzecieski Jan, Miejsce Piastowe, p. loco.
90. Twaróg Jan, Przybówka, p. Frysztak.
91. Truskolaski Alfred, Jasło, p. loco.
92. Trznadel Józef, Wójtówka, p. Łączki.
93. Włodek Stanisław, Trześnia, p. loco.
94. Wiszniewski Roman Witold, Bieździatka, p. Kołaczyce.
95. Ks. Wnęk Wojciech, Dobrzechów, p. loco.
96. Wojtynkiewicz Wincenty, Jasło, p. loco.
97. Wiktor Jan, Zarszyn, p. loco.
98. Wojtunik Józef, Zarzecze, p. Dębowiec.
99. Zaykowski Stanisław Edward, Czermna, p. Skołyszyn.
100. Szkoła rolnicza, Suchodół, p. Krosno.
101. Kółko rolnicze, Wojaszówka, p. Łączki.
102. Kółko rolnicze, Zarzecze, p. Dębowiec.

Kraków.

Zarząd:

1. *Prezes:* Skirliński Jan, Kryspinów, p. Liszki.
2. *Wiceprezes:* Dr. Skrzyński Stefan, Karniowice, p. Bolechowice.

Wydział:

3. Cieślewicz Józef, Wadów, p. Pleszów.
4. Milieski Dr. Witold, Piekary, p. Liszki.
5. Mycielski Hr. Władysław, Łuczanowice, p. Kocmyrzów.
6. Reichard Stefan, Krzeszowice, p. loco.
7. Sikorski Tadeusz, Kraków, ul. Łobzowska 22.

Członkowie:

8. Bocheński Jan, Wróżenice, p. Kocmyrzów.
9. Bulicz Ignacy, Łuczanowice, p. Kocmyrzów.
10. Broś Piotr, Sulechów, p. Kocmyrzów.
11. Bojanowski Stefan, Kraków, Basztowa 6.
12. Badeni Hr. Stanisław, Branice, p. Pleszów.
13. Bogusz Ludwik, Tomaszowice.
14. Cyharowski Władysław, Aleksandrowice, p. Balice.
15. Chilewski Alojzy, Bieńczyce, p. Mogiła.
16. Dr. Caro Leopold, Kraków, Szczepańska 20.
17. Dr. Cybulski Napoleon, Kraków, Szczepańska 11.
18. Ciuba Józef, Babice, p. Alwernia.
19. Chmielewski Zygmunt, Radziszów, p. Skawina.
20. Cybulski Antoni, Grębałów, p. Kocmyrzów.
21. Chwalibóg Strzemieńczyk Andrzej, Bolęcin, p. Trzebinia.
22. Czajka Jan, Wadów, p. Pleszów.
23. Dąbski Antoni, Czulice, p. Kocmyrzów.
24. Dyndowicz Michał, Ruszcza, p. Pleszów.
25. Dobrzańska Róża, Kraków, ul. Loretańska 9.
26. Furmanik Piotr, Paczołtowice, p. Krzeszowice.
27. Fieber Wiktor, Prądnik Czeewony, p. loco.
28. Firszt Jakób, Wadów, p. Pleszów.
29. Fieber Edward, Mistrzowice, p. Rabirowice.
30. Greyber Aleksander, Pękowice, p. Zielonki.
31. Dr. Górski Piotr, Kraków, ul. Jabłonowskich 3.
32. Dr. Goliński Stanisław, Kraków, Nad Rudawą 27.
33. Grzimek Jan, Lubcza, p. Pleszów.
34. Dr. Grabski Stanisław, Dąbie, p. Grzegórzki.
35. Haberka Jakób, Giebułtów, p. Zielonki.
36. Hallenburg Haller Mieczysław, Polanka Haller, p. Skawina.
37. Ks. Jelonek Władysław, Czernichów, p. loco.
38. Jarzyna Jan, Bosułów, p, Raciborowice.
39. Dr. Jentys Stefan, Kraków.
40. Ks. Królikowski Edward, Czernichów, p. loco.
41. Kołodziejczyk Władysław, Mogiła, p. loco.
42. Kolegowicz Józef, Węcrzynowice, p. Cło.
43. Dr. Krzyżanowski Adam, Kraków, Basztowa.
44. Kot Michał, Pleszów p. loco.
45. Kółko rolnicze, Krzeszowice, p. loco.
46. Kalisz Wojciech, Wyciąże, p. Cło.
47. Kopiec Leon, Krzeszowice, p. loco.
48. Kleja Teodor, Olszanica, p. Wola Justowska.
49. Kolegowicz Jan, Zabierzów, p. loco.
50. Kudasiewicz Józef, Prądnik Czerwony, p. loco.
51. Łakomski Józef, Rakowice, p. Kraków.
52. Dr. Łubieński Franciszek, Stryszów (pod Kalwaryą), p. loco.
53. Łempicka Marya z Hr. Michałowskich, Krzysztoforzyce, p. Kocmyrzów.
54. Ks. Łobczowski Józef, Rudawa, p. loco.
55. Myszal Andrzej, Kraków, ul. Staszica.
56. Miecik Jan, Wyciąże, p. Cło.
57. Milieski Alfred, Kraków, ul. Karmelicka 29.
58. Madej Jan, Liszki, p. loco.
59. Michno Jakób, Dąbie, p. Kraków.
60. Mól Jan, Rączna, p. Liszki.
61. Matejko Jerzy, Batowice, p. Raciborowice.
62. Matys Jerzy, Rączna, p. Liszki.
63. Miłkowska Jadwiga, Bosułów, p. Raciborowice.
64. Mikucki Bogusław, Krzeszowice, p. loco.
65. Nitkowski Jakób, Kościelniki p. Cło.
65. Nowakowski Adam, Spytkowice, p. Ryczów ad Zator.
67. Noworyta Antoni, Źródła, p. Ąlwernia.
68. Obratschay Adam, Górka Kościelnicka, p. Cło.
69. Ożegalski Ludwik, Bolechowice, p. Zabierzów.
70. Pietrzak Stanîsław, Zwierzyniec, p. loco.
71. Dr. Paszkowski Franciszek, Kraków
72. Potocki Hr. Andrzej, Krzeszowice-Lwów.
73. Dr. Pańkowski Mieczysław, Kraków, Basztowa 6.
74. Ptak Franciszek, Bieńczyce, p. Mogiła.
75. Rudek Arnold, Morawica, p. Balice.
76. Dr. Rogoyski Kazimierz, Kraków, Karmelicka 31.
77. Romanowski Szymon, Rybna, p. Przeginia Duchowna.
78. Rogaliński Mieczysław, Kraków, Gołębia 18.
79. Rogowski Roman, Węgrzynowice, p. Cło.
80. Książę Radziwiłł Dominik, Balice, p. loco.
81. Siegler de Eberswald Juliusz, Krzeszowice, p. loco.
82. Dr. Stafiej Sebastyan, Kraków, Kapucyńska 7.
83. Strzelecki Jan, Kobylany, p. Zabierzów.
84. Dr. Surzycki Stefan, Czernichów, p. loco.
85. Szczęsny Władysław, Wadów, p. Pleszów.
86. Spółka mleczarska w Rybnej, p. Przeginia duchowna.
87. Starzeński Hr. Adam, Płaza, p. Chrzanów.
88. Schütz Adolf, Kraków, Wolska 22.
89. Skalda Jan, Raciborowice, p. loco.
90. Scipio Hr. Karol, Kraków,
91. Szołajski Adam, Kraków, Szczepańska 1.
92. Stobiecki Stefan, Kraków, Szpitalna 36.
93. Stanek Szczepan, Branice, p. Pleszów.
94. Skrzyński Hr. Adam, Kraków, Pawia 1.
95. Tiefenbrun Eliasz, Wyciąże, p. Cło.
96. Dr. Tomalski Jakób, Kraków, Basztowa 6.
97. Tetmayer-Przerwa Włodzimierz, Bronowice małe, p. Łobzów.

98. Ks. Uryga Eranciszek, Mogiła, p. loco.
99. Vetulani Franciszek, Kraków,
100. Wójcik Franciszek, Wyciąże, p. Cło.
101. Wojciechowski Mikołaj, Czernichów, p. loco.
102. Wodzicki Hr. Antoni, Kraków, Wolska 8.
103. Weich Robert, Wola Justowska, p. loco.
104. Wodzicki Hr. Aleksander, Kościelec, p. Chrzanów.
105. Woynarowski Franciszek, Kraków,
106. Zbroja Adam, Krowodrza, p. loco.
107. Zbroja Jan, Czyżyny, p. loco.
108. Zakrzówiecki Adam, Dębniki, p. loco.
109. Żeleński Ludwik, Kraków, Jabłonowskich 9.

Mielec.

Zarząd:

1. *Prezes:* Tarnowski Hr. Jan, Chorzelów, p. loco.
2. *Wiceprezes I:* Horodyński Zbigniew, Zbydniów, p. loco.
3. *Wiceprezes II:* Szaszkiewicz Gustaw, Rzemień, p. Rzochów.

Wydział:

4. Artwiński Mieczysław, Kliszów, p. Gawłuszowice.
5. Dolański Stanisław, Baranów, p. Baranów.
6. Mazur Walenty, Cyranka, p. Mielec.
7. Mączka Jan, Zaleszany, p. Zbydniów.
8. Oborski Wacław, Mielec, p. loco.
9. Rządzki Jan, Rzędzianowice, p. Mielec.
10. Trzecieski Władysław, Zdaków, p. Gawłuszowice.
11. Ulrych Ludwik, Malinie, p. Chorzelów.
Sekretarz: Madejski Karol.

Członkowie:

12. Artwiński Jan, Kliszów, p. Gawłuszowice.
13. Budzyński Maurycy, Giełda, p. Radomyśl.
14. Budzyński Piotr, Partyń, p. Radomyśl.
15. Burdzel Franciszek, Domacyny, p. Baranów.
16. Blamarski Józef, Kliszów, p. Gawłuszowice.
17. Bęc Michał, Trześń, p. Nadbrzezie.
18. Chmielowiec Karol, Radomyśl, p. loco.
19. Dolański Henryk, Radłów, p. loco.
20. Duj Mikołaj, Padew, p. loco.
21. Duj Walenty, Padew, p. loco.
22. Duszkiewicz Jan, Złotniki, p. Mielec.
23. Gawecki Gustaw, Tarnobrzeg, p. loco.
24. Głowacki Jan, Żabno, p. Radomyśl nad Sanem.
25. Gubernat Adam, Witkowice, p. Ropczyce.
26. Gargas Franciszek, Borowa, p. loco.
27. Golik Jan, Rzeczyca długa, p. Rozwadów.
28. Gottwald Michał, Ruda Stalarska, p. Majdan koło Kolbuszowy.
29. Grzywacz Adam, Gorzyce, p. loco.
30. Golik Józef, Bradnica, p. Tarnobrzeg.
31. Jakóbik Jan, Zaleszany, p. Zbydniów.
32. Jała Piotr, Mokrzyszowa, p. Tarnobrzeg.
33. Kisielewski Seweryn, Słupiec, p. loco.
34. Kwiatkowski Feliks, Lisówek, p. Borowa.
35. Komorowski hr. Stefan, Górki, p. Borowa.
36. Kierwińska Marya, Zborowice, p. Ciężkowice.
37. Kolisz Piotr, Cyranka, p. Mielec.
38. Konrad Henryk, Goleszów, p. Mielec.
39. Kaczak Jan, Kaczaki, p. Baranów.
40. Książę Lubomirski Andrzej, Przeworsk.
41. Łaz Jan, Trzciana, p. Czermin.
42. Michałowski Józef, Witkowice, p. Ropczyce.
43. Mazur Piotr, Cyranka, p. Mielec.
44. Nowak Szczepan, Baranów, p. loco.
45. Nowicki Paweł, Rzochów, p. loco.
46. Pyź Józef, Chrząstów, p. Chorzelów.
47. Rey hr. Mieczysław, Przecław, p. loco.
48. Romer hr. Zygmunt, Dąbie, p. loco.
49. Rydel Józef, Wola mielecka, p. Mielec.
50. Rydel Mikołaj, Niziny, p. Gawłuszowice.
51. Rokoszak Michał, Chrząstow, p. Chorzelów.
52. Sękowski Stefan, Wojsław, p. Rzochów.
53. Schmidt Ludwik, Reichsheim, p. Chorzelów.
54. Śpiewak Michał, Antoniów, p. Radomyśl nad Sanem.
55. Sechn Andrzej, Tuszów kol., p. Chorzelów.
56. Tarnowski hr. Zdzisław, Tarnobrzeg, p. loco.
57. Tarnowski hr. Juliusz, Malinie, p. Chorzelów.
58. Tyniec Jan, Zaduszniki, p. Padew.
59. Wiącek Józef, Suchorzów, p. Baranów.
60. Wiącek Wojciech, Machów, p. Tarnobrzeg.

Nowy Sącz.

Zarząd:

1. *Prezes:* Breza Hr. August, Witowice dolne, p. Czchów.
2. *Wiceprezes:* Czechowski Czesław, Brzezna, p. Nowy Sącz.

Wydział:

3. Fihauser Stanisław, Bruśnik, p. loco.
4. Ks. Figiel Jan, Tęgoborza, p. loco.
5. Krzyszkowski Zygmunt, Świdnik, p. Łukowica.
6. Miczyński Kazimierz, Przetakówka, p. Nowy Sącz.
7. Przychocki Br. Piotr, Biała, p. Tęgoborza.
8. Smiałowski Wincenty, Chodorowa, p. Grybów.
9. Walter Władysław, Świdnik, p. Łukowica.
10. Wysocki Roman, Dąbrowa, p. Nowy Sącz.
Sekretarz: Kopaczyński Franciszek.

Członkowie:

11. Ader Michał, Jazowsko, p. loco.
12. Aleksander Eugeniusz, Załubińcze, p. Nowy Sącz.
13. Bauman Kazimierz, Berdychów, p. Stróże.
14. Bednarek Błażej, Nowy Sącz, p. loco.

15. Bednarek Jan, Michalczowa, p. Tęgoborza.
16. Bobrowski, Hr. Ignacy, Bogoniowice, p. Ciężkowice.
17. Berski Feliks, Gorzków, p. Nowy Sącz.
18. Ks. Czopek Jan, Jakubkowice, p. Tęgoborza.
19. Ciągło Tomasz, Podegrodzie, p. loco.
20. Chełmecki Józef, Stara Wieś, p. Tęgoborza.
21. Chwalibóg Aleksander, Jasienna, p. Lipnica Wielka.
22. Dembiński Bronisław, Krynica, p. loco.
23. Dunikowski Adam, Łososina dolna, p. Tęgoborza.
24. Długoszewski Antoni, Lipnica Wielka, p. loco.
25. Domagalski Władysław, Męcina, p. loco.
26. Dzwigniewski Jan, Wojakowa, p. Tymowa.
27. Ks. Dutkowski Wojciech, Bruśnik, p. loco.
28. Dzwigniewski Franciszek, Korzenna, p. loco.
29. Filipek Wiktor, Krasne Potockie, p. Klęczany.
30. Głębocki Władysław, Zbyszyce, p. loco.
31. Grodzicki Maryan, Polna, p. Stróże.
32. Hołubowicz Bronisław, Biesna, p. Bobowa.
33. Horodyński Władysław, Łabowa, p. loco.
34. Hajduk Jan, Rodajowice, ad Rożniów, p. Gródek n. D.
35. Jaszczurowski Mieczysław, Połom, p. Czchow.
36. Jäntschke, Barcice, p. Rytro.
37. Konwikt OO. Jezuitów, Zabełcze, p. Nowy Sącz.
38. Ks. Jachtyl Jan, Rożnów, p. Gródek n. D.
39. Jankowski Kazimierz, Kąśna dolna, p. Ciężkowice.
40. Prof. Dr. Jentys Stefan, Kraków, p. loco.
41. Kopaczyński Franciszek, Nowy Sącz, p. loco.
42. Kłobukowski Władysław, Gródek nad Dunajcem, p. loco.
43. Ks. Kobiela Jan, Tropie, p. Czchów.
44. Ks. Krośniński Józef, Wojakowa, p. Tymowa.
45. Kosterkiewicz Stanisław, Wielopole, p. Nowy Sącz.
46. Ks. Kosaczyński Maciej, Przyszowa, p. Limanowa.
47. Krużel Jan, Szalowa, p. Stróże.
48. Kodrębski Włodzimierz, Kąśna dolna, p. Ciężkowice.
49. Kumor Józef, Nowy Sącz, p. loco.
50. Krasuski Ludwik, Drużkow, p. Czchow.
51. Krynicki Julian, Żegiestów, p. loco.
52. Kosiaty Jan, Tęgoborza, p. loco.
53. Ligaszewski Leon, Trzetrzewina, p. Nowy Sącz.
54. Latinik Teodor, Nawojówka, p. Nowy Sącz.
55. Lipiński Kazimierz, Kamienica, p. loco.
56. Ks. Łękawa Leon, Łukowica, p. loco.
57. Maniecki Jan, Nawojowa, p. loco.
58. Mars Kazimierz, Łososina górna, p. Limanowa.
59. Mars Zygmunt, Stara Wieś, p. Limanowa.
60. Maszewski Władysław, Nawojowa, p. loco.
61. Marszałkowiczowa Wanda, Niźnie, p. Tęgoborza.
62. Mąciuszek Józef, Podegrodzie, p. loco.
63. Mączyński Jan, Siedliska, p. Bobowa.
64. Majcher Michał, Świniarsko, p. Nowy Sącz.
65. Majcher Piotr, Hełmiec, p. Nowy Sącz.
66. Michalik Piotr, Kurów. p. Nowy Sącz.
67. Mouson Jan, Koczanka, p. Bobowa.
68. Ks. Niemiec Andrzej, Biegonice, p. Stary Sącz.
69. Ks. Oleksik Jan, Podegrodzie, p. loco.
70. Ks. Opoka Józef, Skrzętla, p. Nowy Sącz.
71. Dr. Orzeł Józef Ujanowice, p. loco.
72. Pawlikowski Bolesław, Grodzkie, p. Nowy Sącz.
73. Przychocki Br. Ignacy, Łączne, p. Tągoborza.
74. Potocki Wincenty, Stopnice szlacheckie, p. Limanowa.
75. Potoczek Jan, Świniarsko, p. Nowy Sącz.
76. Potoczek Stanisław, Rdziostów, p. Nowy Sącz.
77. Piękoś Tadeusz, Stróże, p. loco.
78. Paschek Franciszek, Grybów, p. loco.
79. Pisztek Franciszek, Zawada, p. Nowy Sącz.
80. Rudnicki Kazimierz, Łukowica, p. loco.
81. Reklewski Józef, Rogi, p. Podegrodzie.
82. Dr. Ramułt Kazimierz, Jeżów, p. Bobowa.
83. Reklewski Jan, Czarny Potok, p. Łukowica.
84. Rylska Sydonia, Szalowa, p. Stróże.
85. Stahlberger Bogdan, Łącko, p. Łącko.
86. Stadnicki Hr. Jan, Rożnów, p. Gródek nad Dunajcem.
87. Skarszewski Żuk Adam, Przyszowa, p. Limanowa.
88. Stachoń Paweł, Jakubkowice, p. Tęgoborza.
89. Stuber Krystyn, Nowy Sącz, p. loco.
90. Skarłat Józef, Gaj, p. Nowy Sącz.
91. Smółka Błażej, Chochorowice, p. Podegrodzie.
92. Stadnicki Hr. Adam, Nawojowa, p. loco.
93. Dr. Stuber Gustaw, Nowy Sącz, p. loco.
94. Ks. Szymanek Władysław, Krużlowa, p. Grybów.
95. Ks. Stasiński Jan, Wielogłowy, p. Nowy Sącz.
96. Dr. Sterkowicz Jan, Nowy Sącz, p. loco.
97. Schwarz Władysław, Staszkówka, p. Ciężkowice.
98. Skąpski Jan, Łososina dolna, p. Tęgoborza.
99. Ks. Słotwiński Franciszek, Żeleźnikowa, p. Stary Sącz.
100. Tustanowski Wiktor, Tęgoborza, p. loco.
101. Urbańczyk Józef, Zawadka, p. Tęgoborza.
102. Wadowski Jan, Łącko, p. loco.
103. Wielogłowski Władysław, Tęgoborza, p. loco.
104. Ks. Wcisło Jan, Chomranice, p. Klęczany.
105. Wójcik Józef, Biegonice, p. Stary Sącz.
106. Wyszkowski Wincenty, Lipie, p. Zbyszyce.
107. Zaykowska Helena, Stróże, p. loco.
108. Zieliński Władysław, Klęczany, p. loco.
109. Znamirowski Józef, Krynica, p. loco.
110. Ks. Żabecki Jakób, Nawojowa, p. loco.

Nowy Targ.

Zarząd:

1. *Prezes:* Ks. Krawczyński Piotr, Ludzimierz, p. Nowy Targ.
2. *Wiceprezes:* Lgocki Aleksander, Nowy Targ, p. loco.

Wydział:

3. Ks. Brossig Leopold, Czarny Dunajec, p. loco.
4. Grabowski Józef, Nowy Targ, p. loco.
5. Pietraszkiewicz Jan, Nowy Targ, p. loco.
6. Dr. Weigel Artur, Nowy Targ, p. loco.

7. Dr. Zduń Jan, Raba Wyżna, p. loco.
8. Zamojski hr. Władysław, Zakopane, p. loco.

Członkowie:

9. Dr. Bednarski Jan, Nowy Targ, p. loco.
10. Cieśla Wojciech, Bańska, p. Nowy Targ.
11. Ks. Dańkowski Józef, Harklowa, p. loco.
12. Dudziński Władysław, Nowy Targ, p. loco.
13. Drohojewski Stanisław, Czorsztyn, p. loco.
14. Engel Kazimierz, Nowy Targ, p. loco.
15. Halikowski Mikołaj,
16. Kabłak Michał, Klikuszowa, p. Nowy Targ.
17. Kwapniewski Arnold, Starebystre, p. Czarny Dunajec.
18. Kółko rolnicze, Czarny Dunajec, p. loco.
19. Lgocki Stanisław, Łopuszna, p. Harklowa.
20. Łapczyński Ludwik, Ludzimierz, p. Nowy Targ.
21. Ks. Maciejewski Wojciech, Ostrowsko, p. Nowy Targ.
22. Mateja Tomasz, Witów, p. Czarny Dunajec.
23. Połkanowicz Jakób, Nowy Targ, p. loco.
24. Rekucki Józef,
25. Rajski Józef,
26. Ks. Rottermund Maurycy, Szaflary, p. Nowy Targ.
27. Rysula Jan, Kościelska, p. Zakopane.
28. Świder Jan, Biały Dunajec, p. Poronin.
29. Scudecki Jan, Starebystre, p. Czarny Dunajec.
30. Uznański Witold, Poronin, p. loco.
31. Wilk Stanisław, Nowy Targ, p. loco.

Rzeszów.

Zarząd:

1. *Prezes:* Aleksander Dąmbski, Nosówka, p. Rzeszów.
2. *Wiceprezes:* Ks. Michał Trybus, Zgłobień, p. Rzeszów.

Wydział:

3. Dr. Dąmbski Stanisław, Rudna, p. Rzeszów.
4. Frankiewicz Marcin, Lutoryż, p. Boguchwała.
5. Jaworski Bolesław,
6. Kuźniar Jan, Łukawiec, p. Strażów.
7. Skalak Karol, Przybyszówka, p. Rzeszów.
8. Tomaka Marcin, Krasne, p. Strażów.
9. Woynarowski Władysław,
10. Wiśniewski Wojciech, Staromieście, p. Rzeszów.
Sekretarz: Turowski Wincenty.

Członkowie:

11. Błotnicki Jan, Dzikowiec, p. loco.
12. Bomba Antoni, Budziwój, p. Tyczyn.
13. Ks. Broda Jan, Przewrotne, p. Głogów.
14. Ks. Chmurowicz Józef, Przybyszówka, p. Rzeszów.
15. Cisek Walenty, Nosówka, p. loco.
16. Czubek Wawrzyniec,
17. Daszkowski Stanisław, Kraczkowa, p. Łańcut.
18. Doliński Dr. Franciszek, Przemyśl, p. loco.
19. Draus Jan, Trzciana, p. loco.
20. Draus Józef, Trzciana, p. loco.
21. Dydyński Stanisław, Strzyżów, p. loco.
22. Dziedzic Jan, Trzciana, p. loco.
23. Gliwa Andrzej, Zalesie, p. Rzeszów.
24. Goniewski Jan, Zalesie p. Rzeszów.
25. Ks. Gryziecki Stanisław, Rzeszów, p. loco.
26. Grzebyk Jan, Siedliska, p. Tyczyn.
27. Dr. Holzer Gustaw, Budy Głogowskie, p. Głogów.
28. Hruszczyk Iwan, Hadle, p. Jawornik polski.
29. Dr. Hupka Jan, Niwiska, p. Kolbuszowa.
30. Dr. Jędrzejowicz Adam, Staromieście, p. Rzeszów.
31. Dr. Jędrzejowicz Kazimierz, Rudnik, p. loco.
32. Jędrzejowicz Maryan, Dylągówka, p. Hyżne.
33. Jędrzejowicz Stanisław, Jasionka, p. loco.
34. Kalandyk Franciszek, Racławówka, p. Rzeszów.
35. Kalandyk Józef, Niechóbrz, p. Rzeszów.
36. Kalandyk Marcin, Racławówka, p. Rzeszów.
37. Kanarek Rachmiel, Skowierzyn, p. Zbydniów.
38. Kawa Marcin, Budziwój, p. Tyczyn.
39. Kędzior Józef, Kamień,
40. Klus Józef, Kraczkowa, p. Łańcut.
41. Klus Marcin, Krasne, p. Strażów.
42. Kółko rolnicze w Gwoźnicy górnej, p. Barycz.
43. » » w Przewrotnem, p. Głogów.
44. » » w Sokołowie, p. loco.
45. » » w Świlczy, p. Mrowka.
46. Komorowski Władysław, Bojanów, p. loco.
47. Kozłowiecki Adam, Majdan, p. loco.
48. Ks. Kwieciński Stanisław, Strzyżów, p. loco.
49. Łastowiecki Piotr, Hadle, p. Jawornik polski.
50. Mazaraki Jan, Krasne, p. Strażów.
51. Ks. Malinowski Roman, Słocina, p. Rzeszów.
52. Miąsik Franciszek, Zwięczyca, p. Rzeszów.
53. Miś Piotr, Staroniwa, p. Rzeszów.
54. Moskal Wojciech, Godowa, p. Strzyżów.
55. Mytych Jan, Niechóbrz, p. Rzeszów.
56. Neustein Feliks, Hucisko, p. Jawornik polski.
57. Nowakowski Jan, Lutcza, p. loco.
58. Pacześniak Walenty, Drabinianka, p. Rzeszów.
59. Paja Józef, Kielanówka, p. Rzeszów.
60. Pasternak Jan, Babica, p. Czudec.
61. Pasternak Tomasz, Babica, p. Czudec.
62. Ks. Patla Michał, Wola rafałowska, p. Łańcut.
63. Pruc Michał, Biała, p. loco.
64. Przysiecki Kazimierz, Boguchwała, p. loco.
65. Ks. Purzycki Władysław, Boguchwała, p. loco.
66. Radziwiwił Książe Janusz, Tyczyn, p. loco.
67. Ratowski Jan, Niechóbrz, p. Rzeszów.
68. Rąb Andrzej, Krasne, p. Strażów.
69. Ks. Siara Stanisław, Krasne, p. Strażów.
70. Sikora Wojciech, Niechóbrz, p. Rzeszów.
71. Skrzyński Jan, Niechóbrz, p. Rzeszów.
72. Skrzyński Zdzisław, Harta-Bachórz, p. Dynów.

73. Ślisz Feliks, Lubenia, p. Czudec.
74. Smagała Antoni, Trzciana, p. loco.
75. Ks. Sochański Marceli, Zabierzów, p. Rzeszów.
76. Sufczyńska-Lenk Sabina, Borki, p. Ulanów.
77. Suszycki Zenon, Boguchwała, p. loco.
78. Szajer Tomasz, Słocina, p. Rzeszów.
79. Szalacha Jan, Zwięczyca, p. Rzeszów.
80. Szczupak Jan, Krasne, p. Strażów.
81. Szela Józef, Przedmieście czudeckie, p. Czudec.
82. Szela Stanisław, Przedmieście czudeckie, p. Czudec.
83. Szwed Karol, Budziwój, p. Tyczyn.
84. Turnau Jerzy, Mikulice, p. Kańczuga.
85. Tyszkiewicz hr. Janusz, Werynia, p. Kolbuszowa.
86. Wagner Jakób, Ranizów, p. loco.
87. Warchoł Paweł, Lubenia, p. Tyczyn.
88. Wiktorowa Aleksandra, Czudec, p. loco.
89. Wilk Wojciech, Zarzecze, p. Czudec.
90. Wojciechowski Romuald, Dąbrowa, p. Trzciana.
91. Wróbel Jan, Zwięczyca, p. Rzeszów.

Tarnów.

Zarząd:

1. *Prezes:* Męciński hr. Józef, Partyń, p. Tarnów.
2. *Wiceprezes:* Czaykowski Tadeusz, Tarnów, p. loco.

Wydział:

3. Bernaś Michał, Tarnów, p. loco.
4. Bossowski Bolesław, Bistuszowa, p. Ryglice.
5. Potocki hr. Dominik, Bobrowniki małe, p. Bogumiłowice.
6. Tyrka Ludwik, Poręba radlna, p. Tarnów.
7. Wódczyński Władysław, Skrzyszów, p. Tarnów.
8. Zawadzki Zygmunt, Szydłowa, p. Gromnik.

Członkowie:

9. Błażowski Józef, Okrey, p. Siedliszowice.
10. Bomba Jan, Kobierzyn, p. Lisia Góra.
11. Budzik Wojciech, Świebodzin, p. Lisia Góra.
12. Bujak Jakób, Lichwin, p. Lisia Góra.
13. Bator Józef, Tuchów, p. loco.
14. Berke Karol, Karwodża, p. Tuchów.
15. Bartik Franciszek, Tarnów, p. loco.
16. Cich Piotr, Rychwałd,
17. Chmielowski Józef, Okolne, p. Siedliszowice.
18. Dietl Leopold, Rzuchowa, p. loco.
19. Długosz Paweł, Niedomice, p. Żabno.
20. Deszcz Józef, Karsy, p. Dąbrowa.
21. Florek Stanisław, Gromnik, p. loco.
22. Harlender Stanisław, Lubinka, p. Janowice.
23. Jaśkiewicz Tadeusz, Gręboszów, p. Siedliszowice.
24. Jordan Franciszek, Brzezinki, p. Tarnów.
25. Dr. Krzeczunowicz Włodzimierz, Janowice, p. loco.
26. Kita Józef, Siedliska, p. Tuchów.
27. Kozioł Jakób, Łękawka, p. Tarnów.
28. Kania Jan, Ostrów, p. Bogumiłowice.
29. Kozarski Antoni, Pleśna, p. loco.
30. Kumor Stanisław, Pleśna, p. loco.
31. Kuta Marcin, Jódłowka Wałki, p. Lisia Góra.
32. Kozioł Józef, Wola rzedz. p. Tarnów.
33. Konopka br. Jan, Bren, p. Dąbrowa.
34. Lewandowski Ludwik, Bukowiec, p. Szczucin.
35. Maziarski Józef, Mędrzechów, p. Bolesław.
36. Michalik Jan, Klikowa, p. Tarnów.
37. Ks. Dr. Maciejowski, Tuchów, p. loco.
38. Majewicz Adam, Lubinka, p. Janowice.
39. Maziarz Jan, Śmigno, p. Lisia Góra.
40. Masło Józef, Jodłówka-Wałki, p. Lisia Góra.
41. Michalik Stanisław, Łęg ad Partyn, p. Żabno.
42. Nosek Franciszek, Dąbrówka szczepanowska, p. Rzuchowa.
43. Nowotny Julian, Wróblowice, p. Zakliczyn.
44. Paszcza Wincenty, Rudy, p. Tarnów.
45. Ks. Poniewski Ignacy, Poręba Radlna, p. Tarnów.
46. Pytel A1am, Żukowice stare, p. Lisia Góra.
47. Prokop Maciej, Szynwałd, p. loco.
48. Potyrała Jan, Krzyż, p. loco.
49. Regiec Franciszek, Kółko rolnicze, Janowice, p. loco.
50. Rogoż Michał, Chyszów, p. Tarnów.
51. Rodak Michał, Ilkowice, p. Żabno.
52. Rogoyski Stanisław, Szczucin, p. loco.
53. Ks. Siemiński Aleksander, Kółko rolnicze, Szynwałd, p. loco.
54. Straszewski Stanisław, Mikołajowice, p. Wojnicz.
55. Szczękowski Edward, Tarnów, p. loco.
56. Szponder Piotr, Krzyż, p. loco.
57. Dr. Starachowicz Jan, Tarnów, p. loco.
58. Stawarz Jan, Wierzchosławice, p. loco.
59. Dr. Stec Jan, Tarnów, p. loco.
60. Strojny Jan, Mikołajowice, p. Wojnicz.
61. Szymczak Jan, Radlna, p. Tarnów.
62. Szalay Leon, Diament, p. Siedliszowice.
63. Szatko Antoni, Lisia Góra, p. loco.
64. Treter Piotr, Niwki, p. Dąbrowa.
65. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Wieliczka, p. loco.
66. Vetulani Franciszek, Kraków, p. loco.
67. Wajda Jan, Siedliska, p. Tuchów.
68. Włodek Filip, Łękawica, p. Tarnów.
69. Wróblewski Piotr, Tarnów, p. loco.
70. Wróblewski Jan, Zgłobice, p. Tarnów.
71. Wańtuch Jan, Burzyn, p. Tuchów.
72. Wink Stanisław, Okolice, p. Siedliszowice.
73. Zaucha Stanisław, Kółko rolnicze Lisia Góra, p. loco.
74. Zabęcki Bronisław, Lisia Góra, p. loco.
75. Zbyszewski Kazimierz, Gumniska, p. Tarnów.
76. Ziemiński Józef, Ilkowice, p. Żabno.
77. Ks. Dr. Zyguliński Michał, Tarnów, p. loco.
78. Zborowski hr. Jan, Zgłobice, p. Tarnów.
79. Zaucha Adam, Jodłówka-Wałki, p. Lisia Góra.
80. Żaba Stanisław, Zbyltowska góra, p. Tarnów.

Wadowice.

Zarząd:

1. *Prezes:* Łuszkiewicz Marek, Frydrychowice, p. Wadowice.
2. *Wiceprezes:* Dr. Jaworski Zygmunt, Kossowa, p. Brzeźnica.

Wydział:

3. Dziobek Franciszek, Żygodowice, p. Wadowice.
4. Gonscher Jerzy, Rudze, p. Zator.
5. Schädel Wilhelm, Andrychów, p. loco.

Członkowie:

6. Baum Walerya, Kopytówka, p. Brzeźnica.
7. Ks. Batko Szymon, Barwald, p. Klecza górna.
8. Bobak Jakób, Witanowice, Klecza górna.
9. Bober Frauciszek, Witanowice, p. Klecza górna.
10. Bobrowski Hr. Stefan, Andrychów, p. loco.
11. Borcz Jerzy, Radocza, p. Wadowice.
12. Chwałek Józef, Przybradz, p. Wadowice.
13. Chrząszcz Ludwik, Graboszyce, p. Zator.
14. Czapik Józef, Chocznia, p. Wadowice.
15. Ks. Dunajecki Józef, Chocznia, p. Wadowice.
16. Dunin Marya, Głębowica, p. Polanka Wielka.
17. Dziedzic Ludwik, Wadowice.
18. Fijałek Wojciech, Witanowice, p. Klecza górna.
19. Fuchs Jan, Jastrzębia, p. Lanckorona.
20. Fuchs Juliusz, Gierałtowiczki, p. Zator.
21. Góra Franciszek, Wadowice, p. loco.
22. Górczyński Bronisław, Brzeźnica, p. loco.
23. Górczyński Józef, Nowe dwory, p. Brzeźnica.
24. Górkiewicz Czesław, Witanowice, p. Klecza górna.
25. Gostkowski Aleksander, Tomice, p. Wadowice.
26. Dr. Grabowicz Władysław, Jaśkowice, p. Wielkie Drogi.
27. Ks. Grębosz Piotr, Woźniki, p. Wadowice.
28. Han Robert, Wadowice, p. loco.
29. Hończyk Karol, Harbutowice, p. Sułkowice.
30. Hönel Artur, Gierałtowice, p. Zator.
31. Ks. Janas Wojciech, Zebrzydowice, p. Kalwarya.
32. Kozieł Paweł, Frydrychowice, p. Wadowice.
33. Kozłowski Adam, Wadowice, p. loco.
34. Dr. Krobicki Henryk, Wadowice, p. loco.
35. Ks. Krzysica Marcin, Wieprz, p. Andrychów.
36. Kubarek Franciszek, Zygodowice, p. Wadowice.
37. Knbeczko Paweł, Twierdza, p. Andrychów.
38. Kunachowicz Stanisław, Biskupice melsztyńskie, p. Zakliczyn.
39. Kwiatkowski Karol, Radocza, p. Wadowice.
40. Lagosz Wojciech, Mucharz, p. loco.
41. Lempart Jan, Zahełmna, p. Lanckorona.
42. Dr. Lewandowski Józef. Tłuczań, p. Brzeźnica.
43. Łopatecki Jędrzej, Witamowice, p. Klecza górna.
44. Medwecki Józef, Zator, p. loco.
45. Ks. Michalak Józef, Gierałtowice, p. Zator.
46. Naimski Michał, Zator, p. loco.
47. Nidecki Jan, Radocza, p. Wadowice.
48. Ks. Nieć Józef, Głąbowice, p. Polanka Wielka.
49. Papieżnik Józef, Wadowice, p. loco.
50. Ripper Władysław, Wadowice, p. loco.
51. Ks. Rychlik, Radocza, p. Wadowice.
52. Seeling Ludwik, Izdebnik, p. loco.
53. Sławiński Przecław, Klecza górna.
54. Smolarski Czesław, Przybradz, p. Wadowice.
55. Sokalski Kazimierz, Wadowice, p. loco.
56. Świerguła Jan, Laskowa, p. Zator.
57. Szczerbowski Antoni, Frydrychowice, p. Wadowice.
58. Ks. Szewczyk Jan, Tłuczań, p. Brzeźnica.
59. Szwed Jan, Ryczów, p. loco.
60. Tetschel Helena, Jaszczurowa, p. Mucharz.
61. Walter Mieczysław, Przeciszów, p. Zator.
62. Wlassak Adam, Wadowice, p. loco.
63. Wądolny Tomasz, Wadowice, p. loco.
64. Zajączkowski Leszek, Paszkówka, p. Wielkie Drogi.
65. Zebrzydowice, Konwent Braci miłosierdzia, Kalwarya, p. loco.
66. Zipser Henryk, Inwałd, p. Andrychów.
67. Zaroffe Kornel, Wadowice, p. loco.
68. Ks. Żyła Ignacy, Klecza górna, p. loco.

Wieliczka.

Zarząd:

1. *Prezes:* Dydyński Maryan, Raciborsko p. Wieliczka.
2. *Wiceprezes:* Fink Adam, Komorniki p. Dąbie, k. Dobczyc.

Wydział:

3. Czecz Karol, Bierzanów p. loco.
4. Dydyński Aleksander, Słupia p. Jodłownik.
5. Niedzielski Stanisław Dr. Śledziejowice p. Wieliczka.
6. Rzowski Kazimierz, Droginia p. loco.

Członkowie:

7. Ajdukiewicz Kazimierz, Lwów.
8. Bielański Juljan, Straszęcin p. Grabiny.
9. Biesiadecki Stanisław Dr., Kraków.
10. Bobrowski Hr. Ignacy, Bogoniowice p. Ciężkowice.
11. Bogusz Ksawery, Lubasz p. Szczucin.
12. Bohdan Hipolit, Zadwórze p. loco.
13. Bohdan Tadeusz, Milatyn p. loco.
14. Borkowski Hr. Mieczysław, Mielnica p. loco.
15. Brunicka Br. Wanda, Okopy p. Lubaczów.
16. Brzeziński Zdzisław, Łazany, p. Wieliczka.
17. Bujwid Odo Dr., Kraków.
18. Bzowski Bogusław, Kraków.

19. Bzowski Jan, Radwan p. Szczucin.
20. Bzowski Kazimierz, Żerosławice, p. Łapanów.
21. Bzowski Stanisław, Wrząsowice p. Świątniki górne.
22. Chełmecki Izydor, Koźmice małe p. Wieliczka.
23. Czerwiński Stanisław, Gaik p. Dobczyce.
24. Denker Kazimierz, Strzelce p. Szczurowa.
25. Dettlof Karol, Prądnik czerwony p. loco.
26. Drużbacki Feliks Dr., Prałkowce p. Przemyśl.
27. Drużbacki Filip Dr. Wieliczka.
28. Dunikowski Adam Łososina dolna p. Tęgoborze.
29. Dzieduszycki Hr. Klemens, Martynów p. loco.
30. Elterlein Zygmunt, Niezdów p. Dobczyce.
31. Feil Antoni, Wola Zręczycka p. Gdów.
32. Feil Rudolf, Zagorzany p. Gdów.
33. Friedberg Gwido Dr., Wieliczka.
34. Gąsiecki Władysław, Wieliczka.
35. Górkiewicz Józef, Toporzysko p. Jordanów.
36. Górski Antoni Dr., Kraków.
37. Grodzicki Maryan, Polna p. Stróże.
38. Homolacs Stanisław, Kraków.
39. Hoszard Władysław, Wieliczka.
40. Jakubowicz Władysław, Zarębki p. Dąbie k. Dobczyc.
41. Jaroszyński Zygmunt, Kraków.
42. Jelonek Piotr, Liplas p. Niegowić.
43. Jordan Zygmunt, Wojnicz p. loco.
44. Jurystowski Józef, Kurowce p. Hłuboczek wielki.
45. Kaden Józef Dr., Dobrków p. Pilzno.
46. Kałuski Stefan, Zegartowice p. Dąbie k. Dobczyc.
47. Kamiński Roman, Żelechów mały p. Żelechów wielki.
48. Koczanowicz Jan, Bochnia.
49. Kolischer Henryk Dr. Czerlany p. loco.
50. Komierowski Konstanty, Sobolów p. Chrostowa.
51. Konopka Aadam, Kraków.
52. Konopka Stanisław, Mogilany p. loco.
53. Konopka Stefan, Wieliczka.
54. Ks. Kowalczyk Wojciech, Pcim p. Lumień k. Myślenic.
55. Krasiński Hr. Henryk, Mszana dolna p. loco.
56. Krusenstern Karol, Niemirów p. loco.
57. Krzeczunowicz Waleryan, Jaryczów p. loco.
58. Krzysztofowicz Jan, Artassów p. Dzibułki.
59. Leśniak Teodor, Wróblowice p. Podgoórze.
60. Lipowski Br. Edward, Kraków.
61. Lisowski Władysław Dr. Kraków.
62. Lubomirski Książe Kazimierz, Myślenice p. loco.
63. Łączyński Gustaw, Batiatycze p. Kamionka strum.
64. Łączyński Zygmunt, Zaborze p. Zielona.
65. Łempicki Seweryn, Wieliczka.
66. Łubkowski Juliusz, Porzecze p. Łubień wielki.
67. Ks. Magiera Teodor, Góra Św. Jana p. Skrzydlna.
68. Majer Alojzy, Borek Fałęcki p. Swoszowice.
69. Meysner Feliks, Rupniów p. Tymbark.
70. Miarczyński Ignacy, Janowice p. Wieliczka.
71. Michałowski Józef, Witkowice p. Ropczyce.
72. Michałowski Hr. Roman, Dobrzechów p. loco.
73. Mieroszowski Henryk, Biskupice p. Wieliczka.
74. Milieski Witold Dr., Piekary p. Liszki.
75. Młodkowski Józef, Nieprześnia p. Chrostowa.
76. Moraczewski Stanisław, Stróża p. Skrzydlna.
77. Morawski Witold, Łagiewniki p. Podgórze.
78. Mycielski Hr. Jan, Wiśniowa nad Wisłokiem.
79. Myczkowski Stefan, Głęboka p. Jarosław.
80. Myszkowski Józef, Tymbark p. loco.
81. Niemczewski Władysław, Chorowice p. Mogilany.
82. Niemojowski Jan Nepomucen, Rząska p. Łobzów.
83. Nikorowicz Józef, Ulwówek p. Sokal.
84. Ks. Nowak Józef, Dobczyce p. loco.
85. Nowotny Gustaw, Biskupice melsztyńskie p. Zakliczyn.
86. Obertyński Adam, Nowe Sioło p. Kulików.
87. Obertyński Zdzisław, Hujcze p. loco.
88. Obratschay Karol, Bodzanów p. Wieliczka.
89. Ożegalski Ludwik, Bolechowice p. Zabierzów.
90. Padlewski Stanisław, Gaj p. Mogilany.
91. Pieprzak Antoni, Ochmanów p. Wieliczka.
92. Ks. Piotrowski Walenty, Mogilany p. loco.
93. Podlewski Ignacy, Czernielów mazowiecki, p. Romanówka.
94. Podlewski Leon, Bajkowce stare p. Tarnopol.
95. Popowski Józef, Kraków.
96. Płocki Władysław, Nowodwórze p. Gorlice.
97. Przychocki Br. Jan, Kunice p. Gdów.
98. Przychocki Br. Piotr, Biała p. Tęgoborze.
99. Reichard Stefan, Krzeszowice p. loco.
100. Rey Hr. Mikołaj, Przyborów p. Grabiny.
101. Romer Adam, Wierzbica p. Uhnów.
102. Romer Józef Grądy p. Bolesław.
103. Romer Stefan, Jodłownik p. loco.
104. Rostworowski Hr. Michał, Ostrów p. Gawłów nowy.
105. Rozwadowski Wincenty Kozłów p. Milatyn nowy.
106. Ruebenbauer Zygmut, Kobylec p. Łapanów.
107. Rutowski Klemens Dr., Łąkta p. Rzegocina.
108. Sandoz Feliks, Soboniowice p. Wieliczka.
109. Schmidt Wincenty, Krzywaczka p. Izdebnik.
110. Skoda Jan, Jawczyce p. Gdów.
111. Skołuba Tadeusz, Lubzin p. Ropczyce.
112. Śliwiński Bronisław, Kraków.
113. Śliwiński Józef, Kosocice p. Podgórze.
114. Słonecki Zenon, Kraków.
115. Smarzewski Tadeusz, Moczerady p. Hussaków.
116. Staszewicz Julian, Dobranowice p. Wieliczka.
117. Stoczkiewicz Bolesław, Glichów p. Wiśniowa k. Dobczyc.
118. Stonawski Ludwik, Wojtkówka p. Wojtkowa.
119. Stonawski Paweł Dr. Tomaszkowice p. Wieliczka.
120. Sołowij Jan, Kamionka Lipnik p. loco.
121. Strumiłło Jan, Kraków.
122. Struszkiewicz Władysław, Wiedeń.
123. Szczerbiński Bolesław, Wieliczka.
124. Szulczewski Włodzimierz, Śledziejowice p. Wieliczka.
125. Ks. Tajduś Alojzy, Szczyrzyc p. loco.

126. Targowski Bolesław, Tokarnia p. Myślenice.
127. Turnau Henryk, Kraków.
128. Turnau Jerzy, Mikulice p. Kańczuga.
129. Tylicki Stanisław, Przewóz p. Podgórze.
130. Tyszkiewicz Hr. Janusz, Werynia p. Kolbuszowa.
131. Ks. Twardowski Stanisław, Wieliczka.
132. Ks. Uryga Franciszek, Mogiła p. loco.
133. Welencinowicz Paweł, Bojanczyce p. Łapanów.
134. Wattmann Br. Ludwik, Ruda różaniecka p. loco.
135. Wątorek Zygmunt, Gruszów p. Dąbie k. Dobczyc.
136. Ks. Wcisło Jan. Podstolice p. Wieliczka.
137. Ks. Wędzicha Henryk, Gruszów p. Dąbie k. Dobczyc.
138. Weigel Artur Dr. Nowy Targ.
139. Wernikowski Bronisław, Fałkowice p. Gdów.
140. Wiktor Władysław, Wola Sękowa p. Nowotaniec.
141. Wiszniewski Konstanty, Kraków.
142. Wiszniewski Roman, Kraków.
143. Włodek Bolesław, Sygneczów p. Wieliczka.
144. Włodek Zdzisław, Dąbrowica p. Chrostowa.
145. Wodzicki Hr. August, Wola duchacka p. Podgórze.
146. Wójtowicz Edmund Dr. Pychowice p. Dębniki.
147. Wołkowicki Ignacy Dr., Strzyżów.
148. Wysocki Teofil, Polanka wielka p. loco.
149. Zagórski Jan, Swoszowice p. loco.
150. Ks. Zastawniak Stanisław, Krzywaczka p. Izdebnik.
151. Zawadzki Józef, Zalesiany p. Gdów.
152. Zduń Jan Dr. Raba wyżnia p. loco.
153. Żeleński Władysław, Grodkowice p. Brzezie.
154. Żuk Skarszewski Adam, Przyszowa p, Limanowa.

Członkowie nadzwyczajni:

155. Spółka rolnicza, Sokal.
156. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Bochnia.
157. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Brzesko.
158. Towarzystwo rolnicze okręgowe Jasło.
159. Towarzystwo leśno-rolnicze dla pow. Biała-Żywiec Kobiernice p. Kęty.
160. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Mielec.
161. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Nowy Sącz.
162. Towarzystwo rolnicze zaliczkowe, Nowy Targ.
163. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Rzeszów.
164. Towarzystwo rolnicze okręgowe Tarnów.
165. Towarzystwo rolnicze okręgowe Wadowice.
166. Wydział Rady Powiatowej w Dąbrowie.
167. Zarząd powiatowych Kółek rolniczych w Myślenicach.

Organizacya biur Towarzystw rolniczych okręgowych.

Ponieważ rozwój Towarzystwa rolniczego zależy od tego, czy Towarzystwa okręgowe odpowiadają zadaniu, jakie organizacya rolnicza ma do spełnienia, bo w tych Towarzystwach winna się skupiać organiczna praca, wykonywana przez praktycznych rolników, podczas gdy Komitet centralny pozostaje łącznikiem tych Towarzystw, ich doradcą i orędownikiem interesów ogólno-rolniczych, jak nie mniej administratorem subwencyjnych funduszów, przeto Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego wniósł w r. 1903 podanie do Wydziału krajowego i Sejmu o przyznanie subwencyi na wzmocnienie dotychczasowej działalności Towarzystw rolniczych okręgowych.

Wysoki Sejm krajowy, załatwiając w części podanie Komitetu przychylnie, przyznał c. k. krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu na powyższy cel kwotę 4000 kor. na r. 1904.

Ponieważ Prezesom poszczególnych Towarzystw okręgowych, którzy działalność i rozwój swych Towarzystw winni zawsze mieć na pamięci, trzeba dać pomoc ludzi fachowych i ze sprawami rolniczemi obznajomionych, którzy nie krępowani innemi zajęciami mogliby Prezesom Towarzystw okręgowych pracę umożliwiać i ułatwiać, przeto Komitet z pomocą wyż wspomnianego zasiłku krajowego przystąpił w pierwszym rzędzie do organizacyi oddzielnych biur poszczególnych Wydziałów Towarzystw okręgowych, których Sekretarze załatwiając sprawy urzędowe biurowej natury, lustrując subwencyjne i subwencyonowane obory, lub stacye rozpłodników, zakładając pólka doświadczalne ze sztucznymi nawozami, odmianami zbóż i t. d. przyczynialiby się do ożywienia działalności Towarzystw okręgowych, a ich Prezesom z fachową w tym kierunku przychodzili pomocą.

Komitet, udzielając jednorazowego zasiłku 300 kor. na urządzenie, a 1000 kor. rocznie na prowadzenie, zorganizował w r. 1904 odzielne biura w Towarzystwach rolniczych okręgowych w Rzeszowie, w Nowym Sączu, w Dębicy i w Mielcu.

1. Rzeszów.

Biuro tamtejszego Towarzystwa, umieszczone w osobnym lokalu przy ul. Sobieskiego, otworzone zostało 1-go sierpnia 1904 r., a na sekretarza powołano Gustawa Grothusa, ukończonego słuchacza Studym rolniczego w Krakowie. Pan Grothus, urzędował tylko do 31 października, bo jako oficer rezerwowy kawaleryi rosyjskiej powołany został na plac wojny rosyjsko-japońskiej.

Prezes Towarzystwa p. Aleksander Dąmbski na opróżnioną posadę powołał p. Wincentego Turowskiego, który po ukończeniu Studym rolniczego w Krakowie był asystentem w rolniczej stacyi doświadczalnej w Sobieszynie w Królestwie Polskiem.

2. Nowy Sącz.

Biuro tamtejszego Towarzystwa, umieszczone w osobnym lokalu w Rynku otworzone zostało 1 sierp. 1904 r., a na Sekretarza powołano p. Franciszka Kopaczyńskiego, który po stracie żony wydzierżawiwszy sąsiadowi w całości swój majątek Olszany w pow. Nowosądeckim, osiadł w Nowym Sączu.

Pan Kopaczyński, będąc praktycznym rolnikiem i wieloletnim Członkiem Wydziału Towarzystwa rolniczego w Nowym Sączu, jest jako Sekretarz prawdziwą pomocą w pracy Prezesa tegoż Towarzystwa Hr. Brezy.

3. Dębica.

Biuro tamtejszego Towarzystwa, umieszczone w oddzielnym lokalu w gmachu Towarzystwa Wzajemnego Kredytu, zostało otwarte 1 lipca 1904 r., a na Sekretarza powołano p. Stanisława Hubickiego.

Ponieważ p. Hubicki jest kasyerem dębickiego Towarzystwa wzajemnego kredytu, przeto lustracye subwencyjnych i subwencyonowanych obór zarodowych i stacyi rozpłodników przeprowadzają za osobnem wynagrodzeniem dwaj pp. Weterynarze i to jeden w powiecie pol. Pilzno, a drugi w powiecie pol. Ropczyce.

4. Mielec.

Biuro tamtejszego Towarzystwa, umieszczone w oddzielnym lokalu przy ul. Kościuszki, otworzone zostało 1 października 1904. Sekretarzem mianowano początkowo p. Mieleckiego, kierownika szkoły zimowej w Woysławiu. Ponieważ Wydział krajowy powołał p. Mieleckiego do seminaryum nauczycielskiego w Tarnowie, przeto Wydział Towarzystwa rolniczego w Mielcu zatrzymał nadal dotychczasowego Sekretarza p. Karola Madejskiego, jako najlepiej obznajomionego z agendami Towarzystwa.

Każde z wyż wymienionych czterech biur, na których urządzenie Komitet wypłacił z funduszu subwencyjnego jednorazowy zasiłek po 300 kor., oraz po 250 kor. kwartalnie na prowadzenie biura, ma swoje ściśle oznaczone urzędowe godziny, w których rolnicy i strony otrzymują wszelkie informacye i wyjaśnienia.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, pragnąc utrzymać ścisłą łączność i wywierać pewien bezpośredni wpływ na działalność poszczególnych Towarzystw rolniczych okręgowych, powierzył ich lustracye Inspektorowi p. Stefanowi Bojanowskiemu, który

biorąc zarazem udział w obradach tak Wydziałów tych Towarzystw, jak i w Ogólnych Zebraniach członków — utrzymywać będzie w ten sposób stałą łączność poszczególnych Towarzystw z Komitetem centralnym.

W r. 1904 p. Stefan Bojanowski lustrował wyż wspomniane subwencyonowane Towarzystwa rolnicze okręgowe, a z każdorazowej czynności dokładne Komitetowi przedkładał sprawozdania.

Zbyt krótki czas i co dopiero rozpoczęta akcya nie wydała jeszcze takich rezultatów, iżby można już dzisiaj dokładnie ocenić, o ile organizacya biur odpowie zadaniu t. j. o ile przyczyni się do wzmocnienia działalności poszczególnych Towarzystw rolniczych okręgowych. Komitet dołoży wszelkich starań i dopilnuje, aby zorganizowane biura funkcyonowały prawidłowo, a stosując się całkowicie do przepisanych warunków przyczyniały się rzeczywiście do wzmocnienia działalności poszczególnych Towarzystw okręgowych. — Gdyby się jednakowoż miało z czasem okazać, że jedno, lub drugie zorganizowane a subwencyonowane biuro nie odpowiada zadaniu i przepisanym warunkom, to Komitet, niechcąc wyrzucać grosza publicznego na marne, zrzekłby się dobrowolnie części subwencyi na ten cel przez Sejm krajowy przyznanej.

Wydział krajowy reskryptem z d. 9 grudnia 1904 r. L. 117,474 zawiadomił Komitet, że Sejm krajowy na posiedzeniu 11 listopada 1904 r. przyznał c. k. krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu na rok 1905 zasiłek w kwocie 8000 kor. na wzmocnienie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych.

Z pomocą tego zwiększonego zasiłku przystąpi Komitet w r. 1905 do zorganizowania dalszych biur Towarzystw okręgowych, a z tej czynności dokładne w roku przyszłym przedłoży sprawozdanie.

Sprawozdanie

z czynności Towarzystw rolniczych okręgowych za rok 1904.

Biała — Żywiec.

Przed przystąpieniem do zdania sprawy z naszych czynności za rok ubiegły 1904, musimy dać wyraz głębokiemu żalowi z powodu nieodżałowanej straty ś. p. Dr. Hermana barona Czecza, założyciela i długoletniego prezesa naszego Towarzystwa.

Śp. Herman baron Czecz znaczną część swego życia poświęcił pracy publicznej i przy tej to pracy, jak żołnierza na posterunku, dotknęła przed kilku laty ciężka choroba, gdy żywo bronił istnienia i spraw Towarzystwa rybackiego, którego był założycielem. W pełnej sile żywotnej, jak dąb podcięty, runął, aby skazany na długą i bolesną bezczynność doczekał się nareszcie wyzwolenia. Jeżeli mielibyśmy szukać męża, którego moglibyśmy za przykład postawić, przykład godny naśladowania, to pewno wybralibyśmy śp. Hermana bar. Czecza.

Czy to na stanowisku posła do Rady Państwa, czy marszałka Rady powiatowej bialskiej, czy prezesa Towarzystwa rolniczego, czy jako gospodarz na swojej ziemi, pracą swą, sumiennością i wielką przystępnością zyskiwał sobie powszechny szacunek, uznanie i poważanie.

Znawca doskonały potrzeb rolnika, a w szczególności rolnika-włościanina, pierwszy podnosi głos przeciwko nadmiernemu rozdrabnianiu gruntów przez włościan, prowadzącemu do ruiny i zupełnego upadku stanu włościańskiego. Na wiecu katolickim wygłasza obszerny i gruntowny referat w tej sprawie, a głos Jego nie idzie na marne, zaczynają podnosić go inni, a wreszcie po latach kilku, zostaje myśl ta urzeczywistniona, czego niestety już nie doczekał.

Widzi On, jak wielkie szkody i straty ponosi kraj z powodu chorób zakaźnych panujących u trzody chlewnej, zbiera daty statystyczne, wykazuje wielką doniosłość tych strat dla małego rolnika i pracą swoją zmusza do zajęcia się racyonalnem tępieniem choroby pomoru, a dzięki temu choroby tej coraz mniej i straty z tego płynące także mniejsze.

Trudno wyliczać tu wszystkie Jego prace i zasługi na polu publicznem, ale tak, jak tu był czynnym i niezmordowanym, tak również nie zaniedbywał swego własnego gospodarstwa, prowadząc je wzorowo i podnosząc wysoko.

Pierwszy zwraca uwagę na nasze rodzime od wieków u nas znajdujące się bydło, jako użyteczne i dobre, lecz niestety będące w upadku i zaniedbaniu. Nieszczędzi kosztów i pracy i stwarza pierwszy oborę czerwonego bydła polskiego. Uzyskanymi rezultatami zachęca do pracy innych i dziś to bydło włościańskie, w wielu okolicach poprawione i uszlachetnione, staje się coraz więcej użytecznem, coraz bardziej cennem.

Dowiedziawszy się o zgonie naszego prezesa, złożyliśmy wieniec na Jego trumnie i wzięliśmy udział w pogrzebie.

I jeszcze raz przy tej sposobności, niech zostanie

Mu złożony hołd i wdzięczność za to że ie pełne pracy i pełne zasług. A chociaż Jego rada i pomoc zostały nam już odebrane, to jednakże przykład ten przyświecać nam długo powinien, a pamięć Jego w sercu każdego z nas z pewnością na zawsze zapisaną zostanie.

Towarzystwo liczyło na początku roku 1904 członków 89, wskutek śmierci ubyło 3 członków, wykreślono dla niepłacenia wkładek członków 9, przybyło nowych 23, tak, że z końcem roku 1904 stan członków wynosił 100.

Rozwoju Towarzystwa nie można nazwać świetnym, bo też znajduje się w warunkach daleko trudniejszych, aniżeli inne Towarzystwa okręgowe, lecz miejmy nadzieję, że przy dobrych chęciach wszystkie te trudności dadzą się powoli usunąć.

W ciągu roku odbyło się jedno ogólne zebranie w Białej przy udziale 50 członków i cztery posiedzenia Wydziału przy udziale 7—10 członków.

Przez protokół czynności	przeszło	exhibitów	632
w roku 1903	»	»	345
» 1902	»	»	210
» 1901	»	»	185,

wzrost więc korespondencyj w porównaniu z r. 1903 prawie podwójny, a z rokiem 1901 prawie poczwórny. Wobec tak rozległej korespondencyi Towarzystwo bez sekretarza obejść się nie może, a z drugiej strony stworzenie biura z pewnością przyczyni się do ożywienia działalności Towarzystwa.

Zdając sprawę z akcyi hodowlanej zaznaczyć musimy, że pracowało się dalej konsekwentnie w raz obranym kierunku popierania hodowli czerwonego bydła polskiego, urządzając i utrzymując swoje własne stacye buhai, subwencyonując buhaje prywatne, wreszcie premiując bydło.

W roku 1904 było własnych stacyj Towarzystwa 25, a rozmieszczanie tych stacyj ogranicza się do okolic posiadających lepszą hodowlę, której trzeba dostarczyć dobrych rozpłodników, ażeby nietylko utrzymać hodowlę na obecnym stopniu rozwoju, ale owszem aby ją naprzód posunąć. O ile fundusze pozwalały, rozszerzało się te koła lepszych rozpłodników, których zadaniem przygotowanie materyału do silniejszej i wydatniejszej pomocy. Lokowanie zaś tej wydatniejszej pomocy w okolicy należycie nie przygotowanej, bez jednolitego materyału, smutne rezultaty przyniosłoby tylko.

Okręg hodowlany Wilamowicki, posiadający niezaprzeczenie najlepsze bydło, tworzy związek Wilamowicki, który z końcem r. z. liczył 74 sztuk krów, prawdziwie dobrych i użytecznych matek; wykazuje to najlepiej, co może konsekwentna praca w raz obranym kierunku. Na dowód weźmy wagę krów; gdy dawniej na premiowaniu spotykało się krowy o wadze 300—350 kg., dzisiaj widzi się krowy o wadze 400—450 kg. i wyżej. To już postęp znaczny, gdyż z tą wagą większą i kierunek mleczności zupełnie się nie zmniejszył, owszem podnosi się. W ubiegłym roku odbyło się premiowanie w Wilamowicach ostatniego września. Przedstawiono wszystkie sztuki związkowe, a oprócz tego znaczną ilość bydła nie związkowego i młodzieży. Mimo tegorocznego braku paszy, bydło było na ogół dobrze utrzymane. to też rozdano premij w kwocie 534 k. i przyjęto 10 krów do związku Już w r. 1903 założono drugi związek w okręgu Czańca i Porąbki. gdyż nadszedł czas do wydatniejszej pomocy i energiczniejszej pracy w tym okręgu. Premiowanie w Czańcu odbyło się 1 października, na które przyprowadzono 200 sztuk, w tem 38 jałówek i 6 buhai.

Bydło w tym okręgu drobniejsze niż wilamowickie, lecz niemniej użyteczne. Przedstawiono młodzież tak piękną, że śmiało można jak najlepszą przyszłość wróżyć temu okręgowi, rozporządzającemu tak pięknym i dobrym materyałem.

Premij rozdano w Czańcu 474 k. i przyjęto do związku krów 9.

W celu energiczniejszego poparcia rozwoju hodowli w tym okręgu, postanowiło Towarzystwo hodowców czerwonego bydła zakupić partyę jałówek i rozdać je pomiędzy włościan hodowców.

Komisya, złożona z p. inspektora Sandoza i p. Adolfa Ponińskiego, zakupiła 13 sztuk jałówek cielnych w Wilamowicach, Hecznarowicach i Kobiernicach za łączną kwotę 2287 koron i rozdała je pomiędzy 13-tu gospodarzy w Czańcu za kontraktami.

Spodziewać się należy, że przyczyni się to w niemałym stopniu do polepszenia hodowli, gdyż materyał rozdany był dobry i pochodził od sztuk użytecznych. Jałówki przeważnie wysoko cielne, tak, że ci, którzy je dostali, w krótkim czasie użytek z nich mieć będą.

Otrzymali jałówki następujący hodowcy:

1. Błasiak Stanisław	Nr. domu		96
2. Ciężka Anna	»	»	325
3. Czuma Jan	»	»	12
4. Kozioł Tomasz	»	»	52
5. Nalborczyk Franciszek	»	»	123
6. Pawiński Tomasz	»	»	8
7. Pawica Franciszek	»	»	119
8. Piekiełko Józef i Anna	»	»	186
9. Rodak Jan	»	»	183
10. Rylko Wincenty	»	»	144
11. Szpila Jan	»	»	403
12. Szpila Józef	»	»	127
13. Szpila Antoni	»	»	131.

Wydatki na bydło rogate znajdują się w zestawieniu rachunkowem.

Kończąc to sprawozdanie o bydle rogatem, uważamy za swój obowiązek przekazać ten sam kierunek i pracę konsekwentną nowemu zarządowi, a z pewnością doczeka się dobrych rezultatów. Również musimy zwrócić uwagę na konieczność uzyskania większych fun-

duszów, aby dbając o stare centra hodowlane tworzyć nowe i w ten sposób dobrobyt ludności podnosić.

Dążeniem powinno być, aby w każdej gminie stał na stacyi własny buhaj Towarzystwa.

W dziale chowu drobnego inwentarza, jak trzody i drobiu nie składamy żadnego sprawozdania, gdyż akcyą tą kieruje wprost Komitet krakowskiego Towarzystwa rolniczego, bez odnoszenia się do Towarzystwa okręgowego, co dzieje się do pewnego stopnia ze szkodą akcyi samej. I w tej hodowli bezpośredni rozdział subwencyi, czy zwierząt powinien spoczywać w rękach Towarzystwa okręgowego, to też nowy zarząd powinien usilnie się o to starać i dążyć do założenia przynajmniej jednej chlewni zarodowej i kurnika, aby z nich czerpać było można materyał do dalszej hodowli.

W ubiegłym roku otrzymało nasze Towarzystwo subwencyę na jedną gnojarnię, którą to subwencyę wręczono p. Franciszkowi Kramarczykowi za zbudowanie pięknej i użytecznej gnojarni.

Zarząd Towarzystwa, chcąc zapoznać rolników z lepszemi i nowszemi narzędziami rolniczemi, otrzymał wszy pomoc materyalną ze strony Komitetu, urządził wystawę i próbę demonstracyjną narzędzi rolniczych. Próba miała miejsce we wrześniu w Kozach.

Maszyn i narzędzi dostarczyły następujące firmy:

Kühne z Mosson: trzy pługi, parnik, bronę sprężynową.

Czerwinka z Pragi: trzy pługi.

Cegielski z Poznania: jeden parnik.

Towarzystwo rolnicze w Wieliczce: trzy pługi firmy Sacka, dwa pługi Bertram i Dietrich, dwie brony siewne, bronę talerzową Deeringa, kultywator sprężynowy ze siewnikiem, brony sprężynowe.

Schlee z Białej: młocarnię małą kieratową, młocarnie ręczne, sieczkarnie, centryfugę Krone.

Zatem na wystawie przedstawionych było 30 sztuk narzędzi; byłoby ich znacznie więcej, gdyby nie długotrwające manipulacye cłowe, wskutek których duży transport maszyn Cegielskiego z Poznania i Wenckiego nadszedł w kilka dni po wystawie. Zjazd rolników, jak na tutejsze stosunki, można uważać za dość liczny, gdyż przybyło około 60 rolników.

Zainteresowanie się wystawionemi maszynami było wielkie, szczególnie ze strony włościan, którzy na każdym kroku prosili o wyjaśnienie, a i sami wybierali narzędzia do próby, aby je ocenić pracujące. Próby demonstracyjne wykonano przed i popołudniu na dwóch poletkach, tuż koło placu wystawy położonych. Jedno poletko o ziemi glinkowatej, drenowane, było już dawniej spokładane i zbronowane.

Drugie o ciężkiej podkarpackiej glinie, miejscami szuter, niedrenowane, pozostawione jako ściernisko, które wskutek suszy zeschło i stwardniało doskonale. Na tem poletku pracowały pługi Kühnego i Czerwinki. Tak w płytkiej jak i głębokiej orce dobre, lecz naturalnie wymagały dużej siły pociągowej. Na tem samem ściernisku twardem próbowano brony talerzowej i sprężynowej, a szczególnie ta ostatnia pracowała mimo tak złych warunków doskonale, zastępując prawie pokład.

Na drugim kawałku demonstrowano pługi lżejsze, których robota i użycie szczególnie włościanom się podobało, dla lekkości chodu, dobrej orki i niewysokiej ceny. Tu również pracowały brony sprężynowe i kultywatory, które w spulchnianiu ziemi, wyciąganiu perzu i wydatnej pracy wykazały olbrzymią wyższość nad drapaczami i gruberami itp. narzędziami antiquo modo dotychczas używanemi. Mają niestety tę wadę, że wydają się na oko drogie, lecz gdy weźmie się pod uwagę ich pracę wydatną, to cena ta wyższa jest tylko pozorną.

Transakcye handlowe były stosunkowo niewielkie; zakupiono dwie młocarnie kieratowe, jeden pług i trzy sieczkarnie.

W każdym razie urządzanie takich prób demonstracyjnych jest dobre, gdyż daje rolnikowi sposobność naocznego przekonania się o wartości każdego narzędzia i w ten sposób nie ryzykuje wydatku na narzędzie, które może się okazać po zakupieniu złem i nieużytecznem.

Przechodząc z kolei do działu handlowego zaznaczyć należy, że obroty w porównaniu z rokiem zeszłym również się podniosły.

Przy zakupnie nasion i nawozów miał zarząd przedewszystkiem na oku dostarczanie towaru jak najlepszej jakości i dlatego sprowadzał Zarząd wszystko przez Towarzystwo rolnicze w Wieliczce i tu na tem miejscu składamy gorące podziękowanie Towarzystwu rolniczemu w Wieliczce za zaufanie, jakiem nas obdarzało, a bez którego, nie mając dostatecznego kapitału, nie bylibyśmy w stanie należycie obsłużyć naszych członków. Udzielanie nam przez Towarzystwo rolnicze w Wieliczce często nawet wysokich kredytów, umożliwiło tych wiele dogodności i ułatwień, które byliśmy w możności świadczyć naszym członkom. Zarząd, licząc się z klęskami jakie nawiedziły rolników w ostatnich dwóch latach, oddawał członkom nasiona tak do obsiewów wiosennych, jak i jesiennych po znacznie zniżonej cenie, dokładając do tychże ze swoich funduszów własnych, które poważnie zostały nadszarpnięte.

Nawozów sztucznych dostarczono członkom za 2150 kor,, nasion za 6522 kor.

Oprócz tego pośredniczyliśmy przy zakupnie pasz jak: otrąb, makuchów, owsa, w ilości mniej więcej 30 wagonów.

Dział handlowy powinien się znacznie więcej rozszerzyć, a możliwem to będzie wtedy tylko, gdy powstanie jakiś magazyn w mieście, w którym drobiazgowa sprzedaż nasion i nawozów mogłaby się odbywać dla członków, którzy nie są w stanie większych ilości naraz zakupywać.

Wiceprezes:

Adolf Poniński m. p.

Bochnia.

Towarzystwo nasze z końcem r. 1904 liczyło członków 55, przybyło w ciągu roku 9, ubyło 2, liczba członków zwiększyła się zatem o 7 w porównaniu do r. 1903. W tej liczbie było 17 właścicieli dóbr i 3 właścicielki dóbr, 4 dzierżawców dóbr tabularnych, 1 zarządca dóbr, 1 emer. radca sądowy, właściciel folwarku, 1 dyrektor szkoły rolniczej, 1 rentyer, 1 kierownik szkoły ludowej, 1 urzędnik autonomiczny, 7 księży proboszczów, 12 włościan i 6 kółek rolniczych.

Zaległości wkładek wynoszą z końcem 1904 r. 242 kor., w tem 42 kor. z lat dawniejszych u członków, 200 kor. zaś z r. 1904.

Według zamknięć i inwentarza stan Towarzystwa powiększył się w roku 1904 o blisko 300 kor., co, jeśli się zważy na to, że w samym funduszu hodowlanym wydano z funduszów własnych Towarzystwa przeszło 700 kor. na zakupno buhajów subwencyjnych, można nazwać rezultatem bardzo pomyślnym.

Powodem tego pomyślnego wyniku był zysk osiągnięty w roku 1904 ze sprzedaży nasion i nawozów sztucznych.

Tych ostatnich sprowadzono 35 wagonów, t. j. 33 wagony żużli i 2 wagony superfosfatów; z tego sprzedano w drodze drobnej rozsprzedaży 11 wagonów żużli i 1 wagon superfosfatu, zaś wagonowo 22 wagony żużli, 1 wagon superfosfatu.

Z tej liczby 22 wagonów żużli zakupiły obszary dworskie 9 wagonów, gminy zaś i kółka rolnicze 13 wagonów, z 11 wagonów zaś sprzedanych cząstkowo, zakupiły obszary dworskie około 4 wagony, 7 zaś włościanie i księża proboszcze.

Popyt za nawozami sztucznymi, zwłaszcza za żużlami wzrasta z roku na rok, nie można atoli przemilczeć, że włościanie z okolic górskich bezwarunkowo żądają wyłącznie żużli nisko procentowych (13 i 14 %) i pomimo perswazyi do zakupna żużli wysokoprocentowych nakłonić się nie dadzą.

W roku bieżącym Towarzystwo sprowadziło 62 metr. cetn. koniczyny, z czego 34 cetn. zakupiły obszary dworskie, resztę włościanie i kółka rolnicze. W grudniu zajęło się Towarzystwo sprowadzaniem otrąb z 10% zniżką dla rolników, dotkniętych brakiem paszy wskutek dotkliwej klęski posuchy. Niestety, akcya ta jest w stosunku do zapotrzebowania tak nikłą, że rezultaty jej są bardzo nieznaczne. Spodziewać się należy, że przecież parlament niebawem uchwali fundusze zapomogowe i że wtedy akcya ratunkowa raźniejszem tempem pójdzie i wydatniejszą się okaże.

Sam powiat bocheński nie 15 wagonów otrąb, które dotąd otrzymał, ale 150 wagonów by potrzebował, aby uzupełnić braki paszy, zwłaszcza, że to jeszcze 4 miesiące upłynie, zanim bydło będzie się mogło paść na świeżej trawie.

Najważniejszym momentem akcyi ratunkowej byłoby udzielanie ludności, kupującej paszę, kredytu bodaj do jesieni 1905, bo rolnik w obecnej porze gotówki nie ma i swoją potrzebę paszy musi pokrywać u żydów, którzy mu jej wprawdzie drogo, ale na kredyt dostarczają.

W dziale hodowlanym zamknięcie rachunków wykazuje znaczne zmniejszenie się remanentu z r. 1903, spowodowane dodaniem z funduszów własnych kwoty 700 kor. do subwencyi ministeryalnej na kupno buhajów.

Buhaje zakupiono 4, kosztem 2.000 kor. Subwencyonowano w r. 1904 jedenastu właścicieli buhajów włościańskich, prenotowano w r. 1903 do subwencyi 25, atoli 14 hodowców sprzedało swe buhaje przed licencyonowaniem wiosennem, na którem subwencye wypłacano. Komisya licencyonująca przedstawiła Wydziałowi Towarzystwa do subwencyi na rok 1904/5 34 sztuk buhajów, a Wydział uchwalił przeznaczyć dla nich subwencye w kwocie 1.235 kor., o ile zostaną one przedstawione komisyi licencyonującej z wiosną 1905 r.

Premiowanie bydła włościańskiego przeprowadzono w r. 1904 w Ostrowie król. i Łężkowicach, z rezultatem nieszczególnym. Rozdano premie z subwencyi ministeryalnej na ten cel przeznaczonej, ale Wydział Towarzystwa przychodzi do coraz większego przekonania, że ten rodzaj subwencyonowania hodowli bydła włościańskiego mija się zupełnie z swym celem, i do podniesienia hodowli bynajmniej się nie przyczynia. Daleko racyonalniejszem byłoby wydatniejsze subwencyonowanie hodowców buhajów, celem zapewnienia włościanom dobrych rozpłodników dla ich bydła.

Wydział Towarzystwa starał się w roku zeszłym o subwencyę na powiększenie swej działalności, atoli subwencyi tej nie otrzymał, z powodu, że nie posiada osobnego biura i osobnego urzędnika do załatwiania spraw Towarzystwa. Wobec tego na rok bieżący o subwencyę tę się nie ubiega, bo Towarzystwo, mające z wkładek dochodu 350 kor., nie jest w stanie utrzymywać własnego lokalu i opłacać samoistnego urzędnika, gdyż kwota na to potrzebna pochłonęłaby znacznie większą sumę, aniżeli wynoszą dochody Towarzystwa i ewentualna subwencya Komitetu.

Wszak osobny urzędnik, obznajomiony z rolniczemi sprawami, samodzielny referent, i umiejący prowadzić rachunkowość, sam jeden musiałby kosztować najmniej 2.400 kor.

Biuro Towarzystwa obecnie mieści się w biurze sekretarza Rady powiatowej, gdzie jest osobne biurko dla załatwiania spraw Towarzystwa, a urzędnik ten sprawuje zarazem funkcye sekretarza Towarzystwa rolniczego bez uszczerbku dla spraw Towarzystwa, które jak wynika z rosnącej wciąż agendy handlowej są prowadzone sumiennie i rzetelnie, a znacznie mniej kosztują, Towarzystwo zaś ma na każde zawołanie do swej dyspozycyi lokal Rady pow. na swe zebrania i to zupełnie bezpłatnie.

Wydział Towarzystwa odbył w r. 1904, 4 posiedzenia Wydziału, Ogólne zebranie odbyło się jedno przy komplecie 25 członków. Na zebraniu tem odbył się odczyt Dra Rutowskiego o mleczarstwie.

W r. 1904 wpłynęło do dziennika podawczego Towarzystwa 336 liczb, a więc blisko 2 razy tyle co w roku 1903.

Prezes: *M. Rostworowski* m. p. Sekretarz: *Siemieński* m. p.

Brzesko.

Towarzystwo liczy obecnie 44 członków, w tem przybyło w r. 1904 nowych 20, zaś ubyło już to wskutek śmierci, już to przeniesienia się z powiatu 5, przybytek zatem wynosi 15 członków. Wskutek gwałtownego znikania obszarów dworskich z powodu parcelacyi takowych, rekrutują się nowi członkowie przeważnie z włościan i w tym też kierunku rozwija Wydział Towarzystwa swą działalność w przysparzaniu mu członków. Roczna wkładka, jaką opłacają włościanie i Kółka rolnicze jako członkowie, wynosi 4 korony, przyczem zwykle nie pobiera się już wpisowego, reszta członków opłaca po 8 koron tytułem rocznej wkładki, nadto wpisowe wynosi 4 korony.

Zamknięcie rachunków wykazuje, iż cały fundusz Towarzystwa, obrócony obecnie w głównej części na prowadzenie akcyi handlowej, wynosi kwotę 5684 kor. 64 gr. i że Towarzystwo posiada oprócz tego drewniany magazyn na podmurowaniu kryty dachówką, mogący pomieścić do 800 cetnarów metrycznych nawozów sztucznych.

Posiedzeń Wydziału odbyto w r. 1904 sześć przy udziale wszystkich członków, nadto odbyto dwa Ogólne Zebrania, przy udziale 16 i 21 członków. Owocem uchwał Wydziału było między innemi postanowienie urządzenia wystawy i prób praktycznych maszyn rolniczych w Okocimiu. Przedsięwzięcie powyższe przyszło do skutku dzięki subwencyi, jaką na urządzenie wystawy udzielił Komitet. Wystawa odbyła stę w dniu 10 września przy sprzyjającej pogodzie na placu na ten cel udzielonym przez właściciela Okocima JWnego Jana Götza-Okocimskiego. Nadesłane przez firmy tak krajowe jak zagraniczne, jako też Towarzystwo rolnicze w Wieliczce maszyny w odpowiedniej do rozmiarów wystawy ilości, rozsortowano systematycznie, tak, aby sam ich układ wskazywał na sposób użycia, a następnie przystąpiono do próbnych działań na poletkach, przez zarząd dóbr Okocim do tego przygotowanych. Próby te wykonywano naturalnie bez siłomierza, bo nie chodziło tu o wypróbowanie dotyczącej maszyny, lecz głównie o pokazanie zwiedzającym wystawę, między którymi przeważali włościanie i drobni rolnicy, z jakim skutkiem dana maszyna pracuje, i że włościańskie średnio utrzymane konie, jakie na ten cel wynajęto, są w stanie maszynę obsłużyć. Nie mogąc specyfikować wszystkich wystawionych maszyn, nadmieniamy, że nadesłano różnego typu pługi, brony cięższe i lżejsze, do prowadzenia wzorowej uprawy, kultywatory, kosiarki, sieczkarnie, krajacze i szarpacze do buraków, brony i noże do tępienia mchu na łąkach, oraz różne gatunki parników, z których kilka poddano próbie gotowania na placu wystawy z bardzo dodatnim rezultatem. Podpisany Wydział jest zdania, iż rezultat urządzonej wystawy jest bardzo doniosły i wydatny w swych skutkach, wystawa taka bowiem, chociaż na małą urządzona skalę, uczy praktycznie i objaśnia rolnika, często nie mającego sposobności widzieć maszyny jakiejś, bardzo zresztą rozpowszechnienia godnej, ponadto zachęca ona włościan do zaopatrywania się w narzędzia, które i siłę pociągową i pracę ludzką oszczędzają, a gospodarstwo jego na wyższym stopniu stawiają, przez to tylko, że tu włościanin ma sposobność widzieć skutki pracy jakiegoś nowszego narzędzia rolniciczego.

Dalszym programowym punktem posiedzeń Wydziału było zapewnienie należytego rozwoju i racyi bytu sekcyi handlowej. Jak zamknięcie rachunków wykazuje, sprzedano samym włościanom, to znaczy po jednym lub kilka worków, prawie dziesięć wagonów żużli i trzy wagony superfosfatu, wliczając w to remanent w składzie z roku ubiegłego. Zapewne nie jest to dużo, gdy się pomyśli, że powiat ma 110 gmin politycznych, nie trzeba jednak zapominać, że jest to dopiero początek, wróżący powodzenie na przyszłość; bo gdy w roku 1903 sprzedano zaledwie trzy wagony żużli, sprzedano już w roku ubiegłym przeszło 3 razy tyle, a nadto trzy wagony superfosfatu. Pominąć nadto nie można, że dwory nie zaopatrują się zupełnie w naszym składzie, który wyłącznie obsługuje włościan Kto zna drobnych rolników naszych, wie, z jaką nieufnością patrzą oni na każdą nowość, i wiele pracy kosztuje, aby włościanina przekonać, że pieniądz za tenże nawóz sztuczny u żyda kupiony jest w błoto rzuconym, natomiast, że Towarzystwo, sprzedając takowy, przyjmuje za zawartość wszelką odpowiedzialność, sprzedawać zaś musi drożej, bo nie sprzedaje piasku ani popiołu, lecz kwas fosforowy.

Że się sekcya handlowa zresztą nie rozwinęła bardziej, stoją temu jeszcze na przeszkodzie dwie okoliczności: brak człowieka, któryby się akcyą tą stale, systematycznie i wyłącznie zajął, powtóre brak odpowiedniej do prowadzenia handlu gotówki. Z dniem 1 lutego b. r. ma być, za przyczynieniem się subwencyą ze strony Komitetu, przyjęty sekretarz Towarzystwa, który niezawodnie nada całej akcyi intenzywniejsze tempo. Co do pieniędzy, to każdy handel potrzebuje gotówki. Towarzystwo sprzedaje tak nawozy sztuczne, jak otręby, prawie bez zysku, czyniąc zadość ciążącemu na niem obywatelskiemu obowiązkowi; dowodem tego, że cały zysk roczny ze sprzedaży 16 wagonów wynosi zaledwie 280 koron. Sekcya, pożyczywszy we funduszach własnych 4000 koron, rozporządza zaledwo z końcem roku kwotą 5.147 koron, z których część jest na długach u tych, którzy nawozy

sztuczne na kredyt kupili, część jest w zapasach w składzie, a reszta wystarcza zaledwie na to, aby wykupić wagon wówczas, gdy poprzedni się kończy; naturalnie w tych warunkach o większej akcyi handlowej mowy być nie może.

Pod wpływem skutków zeszłorocznej klęski posuchy, nie mógł Wydział Towarzystwa pozostać bezczynnym, w obec nawoływania tak ze strony włościan, jak dworów, o zainaugurowanie jakiejś akcyi pomocniczej w tym kierunku. Korzystając z przyznania przez Komitet 10% opustu od ceny kupna, sprowadził i rozsprzedał Wydział w swym składzie w Brzesku samym włościanom i drobnym rolnikom 3 wagony otrąb pszennych i jeden wagon otrąb żytnich, ponadto rozsprzedał Wydział dzięki uczynności Prezesa i Wiceprezesa Towarzystwa, którzy się sami rozsprzedażą zajęli, jeden wagon otrąb pszennych w Szczurowej, a jeden w Więckowicach koło Wojnicza. Wydział, oprócz powyższych 6 wagonów ma już zamówionych dla składu 9 wagonów otrąb w Towarzystwie wielickiem, które sprzedawane będą systematycznie aż do wiosny, kiedy właśnie brak paszy najbardziej się da uczuć.

Akcya powyższa, przez Wydział prowadzona, podwójną przynosi korzyść; raz daje sposobność nabycia rolnikom w drobnych ilościach otrąb doborowej jakości po bardzo przystępnej cenie, powtóre reguluje ona cenę otrąb prawie w całym powiecie, którą to cenę podwyższyliby niezawodnie w innym wypadku handlarze o 25%, a nawet może wyżej.

Sekretarz: *Dr. Baltaziński* m. p.

Prezes: *Adam Jordan* m. p.

Dębica.

Członków honorowych 1; członków rzeczywistych 109 (+ 24 — 8); Delegatów na Walne Zgromadzenie w Krakowie 12; Walne Zgromadzenie odbyło się jedno przy udziale 56 członków; posiedzeń Wydziału 4; spraw załatwiono 197; Kółek rolniczych w pilźnieńskim 12 z 431 członkami, w ropczyckim 20 z 530 członkami; Kas reifeisenowskich 6; Kółek rolniczych, należących do Towarzystwa 9; spółek mleczarskich o ruchu parowym 1; stacyi doświadczalnych nasion 4; stacyi doświadczalnych z nawozami 1; stacyi buhai 23; obór zarodowych bydła czerwonego większych 1, mniejszych 1; obór Komitetu $^1/_2$ krwi fryzyjskich 2; chlewni zarodowych rasy poprawnej polskiej 4; stacyi baranów 1; owczarni zarodowych rasy Horodeńskiej większa 1, mniejsza 1; biblioteka składa się z 255 tomów — przybyło w ostatnim roku 10 tomów.

Dziewięcioletnia działalność Towarzystwa naszego uwieńczoną została wystawą okręgową rolniczo-przemysłową w Dębicy, która się odbyła w dniach 27, 28 i 29 sierpnia 1904 r. Szczegółowe sprawozdanie z tej wystawy ogłoszonem zostało w numerach 48, 49, 50, 52 i 53 Tygodnika rolniczego.

Wystawa ta dowiodła, iż praca dotychczasowa Towarzystwa naszego nie była nadaremna, że posiadamy środki i zasoby wszelkiego rodzaju w naszym okręgu i że są ludzie, którzy potrafią dodatnio pracować.

Dalszy rozwój pracy społecznej prowadzić będzie z jednej strony Kółko pracy społecznej, wśród naszego Towarzystwa zawiązać się mające dla zbierania materyałów statystycznych i opracowania na tej podstawie pojedynczych zagadnień społeczno-ekonomicznych i otwarte z dniem 1 lipca 1904 r. biuro Towarzystwa okręgowego, stale w Dębicy urzędujące dla łatwiejszego porozumienia się z członkami naszymi.

Biuro to oddało już w pierwszem półroczu swojej egzystencyi ogromne usługi Towarzystwu w czasie wystawy, przy zakupnie zbiorowem paszy i dostawie żyta dla wojska.

Na razie wzięło udział pięciu producentów naszych w tej dostawie z 13-ma wagonami żyta. Jest to nie wiele, ale pierwszy początek w tym kierunku został zrobiony z ogromnym zyskiem dla producentów.

Zbiorowe zakupno paszy w sumie około 20-tu wagonów nie wyczerpało bynajmniej przyznanego nam opustu, z powodu słabego zainteresowania się tem naszych członków.

W dziale hodowlanym zaprowadzamy lustracye peryodyczne subwencyonowanego inwentarza, prosząc członków naszych, aby pp. lustratorom wszelkich udzielali wyjaśnień i stosowali się do ich wskazówek.

Premiowania odbędą się w roku 1905 po miasteczkach, w roku 1906 po wsiach, lepszą hodowlą się odznaczających, w roku 1907 proponowana jest powiatowa wystawa bydła w Pilźnie, w roku 1908 przyjdą premiowania znów po wsiach, w roku 1909 przyjdą premiowania po miasteczkach, a w roku 1910 przedwstępne premiowania w 9-ciu miejscowościach całego okręgu do wystawy okręgowej rolniczej, w tymże roku odbyć się mającej.

Stacye buhai po dworach, z braku funduszów, Towarzystwo nasze tylko wyjątkowo umieszczać będzie ze względu na to, że obory dworskie poprawione przez nasze Towarzystwo, mogą postarać się jako obory pół i pełnej krwi o buhaje z Komitetu.

Co do ras uchwalił Wydział popierać bydło tylko czerwone lub czerwono-srokate; na północy powiatu Fryzy, na południu zaś Bern-Simentalery, wykluczając bydło czarno-srokate, które w naszym okręgu przy krzyżowaniu bardzo ujemne wydaje rezultaty.

Spodziewamy się, iż pod wpływem lustracyi powstaną Związki hodowlane, a to przedewszystkiem w Brzostku i jego najbliższej okolicy, gdzie znajduje się jednostajne czerwono-srokate bydło.

Doświadczenia z nasionami, a w szczególności z owsem przeprowadzone były w r. 1904 w glebie nadwisłoczań-

Budżet na rok 1905

fundusze własne.

Dochód.	Koron	hal.	Rozchód.	Koron	hal.
Pozostałość kasowa z roku 1904	209	52	Sekretaryat	600	—
Wkładki	350	—	Lustracye	200	—
Procenta od subwencyi	50	—	Wydatki kancelaryjne	200	—
Z Komitetu na biuro	1000	—	Udział do Komitetu 25% od wkładek za 1904 r.	92	—
			Udział do Tow. rybackiego . , .	4	—
			» » » Kółek rolniczych	8	—
			Prenumerata Tygodnika. . . .	8	—
			Udział do Tow. dla popierania polskiej nauki rolnictwa . .	20	65
			Biblioteka	100	—
			Nieprzewidziane	376	87
	1609	52		1609	52

skiej w Straszęcinie u p. Juliana Bielańskiego i w glebie podgórskiej w Siedliskach u p. Karola Broneca.

Ciężki dla rolników rok 1904 z powodu posuchy sprowadził zmniejszenie się ad minimum stanu koni i bydła rogatego, ale przy tej sposobności nastąpiło przymusowe przebrakowanie inwentarza, które dla hodowli jako takiej ma ogromne znaczenie. Również wpłynął rok posuszny na wyborową jakość zasianego ziarna, tak iż bezsprzecznie pod względem inwentarza i nasion zbożowych nastąpiła w r. 1904 nadzwyczajna selekcya. Należy obecnie tylko przyłożyć się całą siłą do starannej pielęgnacyi tak zwierząt, jako też i zbóż naszych, a wtedy postęp w kierunku rolniczym na długie lata będziemy mieli zapewniony.

Postęp jednak bez czynnika oświaty jest niemożliwy, dlatego więc musimy się starać na razie przynajmnicj o jedną szkołę rolniczą zimową i kilka kursów rolniczych przy szkołach ludowych, aby zastąpić wpływ dworów na poprawę rolnictwa okolicznych włościan, którzy przy rozszerzającej się parcelacyi sami sobie są pozostawieni.

Ustawa włości rentowych, po której cały kraj, a w szczególności nasz okręg, bardzo wiele się spodziewa, niedługo wejdzie w życie. Towarzystwo nasze ma obowiązek przygotować społeczeństwo rolnicze powiatów naszych, ażeby z ustawy tej w całej pełni skorzystać mogło.

Wydział będzie się starał odpowiedzieć wzmagającym się potrzebom stanu rolniczego, liczyć wszakże musi na współudział wszystkich Członków naszych.

Sekretarz: *Stanisław Hubicki* m. p.

Prezes: *Dr. Mikołaj hr. Rey* m. p.

Jasło.

Przedewszystkiem na wstępie godzi się wspomnieć, że Towarzystwo nasze przystąpiło do zrealizowania dawno upragnionej myśli wydawania okólnika informacyjnego dla swoich członków, a stało się to dzięki pieniężnemu poparciu człowieka, który na cele podniesienia akcyi rolniczych nie szczędzi ani osobistych zabiegów, ani materyalnej pomocy.

Wydział Towarzystwa rolniczego jest też od tego czasu w możności podawania członkom Towarzystwa wiadomości nie tylko dotyczących własnej jego działalności, ale informowania ich o tem, co z ważniejszych, ogólniejszej natury spraw wprowadzano w życie przez Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, jakie jest zapotrzebowanie w okręgu pewnych artykułów gospodarczych i gdzie się w danym wypadku znajduje ich miejsce zbytu.

Wydział Towarzystwa rolniczego już dawno uznał za potrzebne przyjąć do swego biura człowieka, któryby załatwiając agendy sekretaryatu, miał równocześnie za zadanie instruowanie tych, którzyby okazali chęć zakładania i ulepszania własnych sadów, któryby w danym wypadku mógł także posłużyć do wprowadzenia w życie kiełkującej dotąd myśli utworzenia związku hodowlanego bydła rasy Simentalskiej.

Dołożono też wszystkich starań, aby zapewnić urzędnikowi takiemu utrzymanie przedewszystkiem ze subwencyi, którą też na ten cel ze wszystkich stron otrzymano. Sprawa znajduje się na najlepszej drodze i jest uzasadniona nadzieja, że w r. 1905 urząd ten wejdzie

w życie, a jego czynność zaspokoi kilkakrotnie na Ogólnych Zebraniach wyrażone żądania rolników naszego okręgu.

W akcyi hodowlanej Wydziału podnieść należy pewną nowość, a mianowicie założenie obory cieliczek Simentalskich w stajni Dr. Dzianotta w Lubli, dokąd na wspólne koszta właściciela i Towarzystwa okręgowego zakupiono 4 sztuki dwumiesięcznych cieliczek pod szczegółowo umówionymi kontraktowymi warunkami. Pierwsze te kroki udały się doskonale tak, że postanowiono skompletować liczbę jałóweczek do sztuk 6-ciu w wymienionej stajni, zarazem akcyę tę rozwinąć na rok przyszły i na lata dalsze w miarę funduszów własnych i na ten cel otrzymać się mogących od Komitetu.

W akcyi zapomogowej z powodu posuchy rozwinięto działalność równoległą z działalnością Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, atoli pomimo starań otrąb na r. 1904 nie otrzymano, a należy się spodziewać, że jeżeli one nadejdą, to nadejdą w każdym razie za późno.

Dzięki wprowadzeniu na szerszą skalę subwencyonowania buhajów prywatnych, w stajniach mniejszej własności się znajdujących, doszło się w okręgu naszym do tego, że na 150 gmin, podlegających działalności komisyi licencyonującej buhaje znajduje się przecież 54% gmin posiadających buhaje licencyonowane, co w każdym razie jako wielki postęp w tym kierunku uznać należy.

Posiedzenia Wydziału odbywają się z reguły co dwa miesiące, w razie potrzeby częściej, zaś Walne Zebrania członków co kwartał. Wydział Towarzystwa, wprowadziwszy na porządek dzienny każdego Ogólnego Zebrania pogadanki rolnicze i starając się o to, aby do tych pogadanek zawsze zaprosić fachowego referenta, przyczynił się tem nie mało do tego, że dyskusye odbywają się żywo ku ogólnemu pożytkowi rolników.

Prezes: *Ostaszewski* m. p.

Członek Wydziału: *Dr. Kanty Dzianott* m. p.

Kraków.

I. Skład Towarzystwa i jego Zarządu.

Wydział Towarzystwa, wybrany dnia 1 czerwca 1900 r. na sześć lat, skompletowany wyborami uzupełniającymi, pozostał bez zmiany przez cały rok 1904.

Z pomiędzy 96 członków Towarzystwa, których wykazano przy końcu r. 1903, ubyło w ciągu roku 1904 czterech przez wystąpienie.

Przystąpili w ciągu r. 1904 następujący nowi członkowie: Z opłatami I klasy: Książę Dominik Radziwiłł, p. Róża Dobrzańska, Mieczysław Haller, Ludwik Żeleński — 4, z opłatami II klasy: Zygmunt Chmielewski, Andrzej Strzemieńczyk Chwalibóg, Roman Rogowski, Bogusław Mikucki, Franciszek Ptak, Franciszek Vetulani, Włodzimierz Tetmajer, Dr. Stanisław Grabski, Antoni Cybulski — 9, z opłatami III klasy: Józef Ciuba, Jan Czajka, Antoni Noworyta, Jędrzej Matys — 4. Razem zatem przystąpiło 17 nowych członków tak, iż z końcem r. 1904 ilość członków od szeregu lat, ciągle chociaż powoli, wzrastająca jest największą, jaką kiedykolwiek liczyło tutejsze Towarzystwo.

II. Fundusze Towarzystwa.

Wyczerpujące sprawozdanie o funduszach tutejszego Towarzystwa zawiera załączone zamknięcie rachunkowe.

a) Własnymi funduszami Towarzystwa są dochody z wkładek członków i fundusz z zapisu śp. Felicyana Szybalskiego. Dochody z wkładek i wpisowego zwiększyły się o tyle wraz ze wzrostem liczby członków, że nietylko wystarczyły na pokrycie małych zresztą wydatków administracyjnych i kancelaryjnych 485 Koron, tudzież wysokiej na rzecz Świetnego Komitetu wkładki 158 Koron, ale nadto pozostała pewna nadwyżka na r. 1905 (90 K.).

Uiszczanie wkładek przez członków było lepsze, niż w latach dawniejszych, z dniem bowiem dzisiejszym zalega tylko 9 członków z wkładkami na rok 1904 w sumie 46 koron i 9 członków z wkładkami za r. 1904 i za lata dawniejsze w sumie 136 koron, razem zalega zatem 18 członków z wkładkami na sumę 182 koron. Między zalegającymi może tylko kilku (około 4) jest takich, że zachodzi wątpliwość, czy zaległe wkładki uiszczą i czy pozostaną w Towarzystwie.

Fundusz, pochodzący z zapisu śp. Felicyana Szybalskiego (240 K.), jest przeznaczony na to, aby procentów jego użyć na nagrody za dobry chów bydła dla włościan w gminie Morawicy. Procenta te wynosiły z końcem roku 1904 kwotę 54 Kor. 39 hal. i będą na nagrody użyte przy najbliższem w gminie Morawicy lub w okolicy premiowaniu bydła włościańskiego.

b) Fundusze subwencyjne na popieranie chowu bydła zużył Wydział w całości wszystkie, jakie miał do rozporządzenia, na kupno buhajów na stacye subwencyjne.

III. Popieranie chowu bydła.

Największą część swych czynności i największą część wsystkich rozporządzalnych funduszów obrócił Wydział w roku 1904, równie jak w kilku ostatnich latach ubiegłych, na popieranie chowu bydła, a mianowicie na zaradzenie brakowi buhajów licencyonowanych. Brak ten, wogóle wielki w tutejszym okręgu, był w r. 1904 bardzo dotkliwy i zagrażał bardzo szkodliwym wpływem na dalszy rozwój chowu bydła. Po klęsce ogromnej powodzi i niepamiętnych nadmiernych opadów w r. 1903 był tak wielki brak dobrej paszy, że rolnicy, zwłaszcza na mniejszych posiadłościach — z trudnością mogli utrzymać do minimum zmniejszoną ilość krów, a wyzbywali się nawet dobrych buhajów. Komisya licencyonowania buhajów w porozumieniu z odnośnemi władzami widziała się zmuszoną przedłożyć wniosek o zasuspendowanie na rok

jeden przepisów ustawy z dnia 20 lipca 1892 r. l. 51 Dz. u. kr. o używaniu tylko licencyonowanych buhajów do stanowienia cudzych krów i jałówek. Do wniosku tego władze krajowe przychyliły się. Wobec tego Wydział Towarzystwa uważał za swój obowiązek, ażeby wszelkich rozporządzalnych środków użyć na zakupno buhajów licencyonowanych i umieszczenie ich na stacyach subwencyjnych. Użył więc na to nietylko wszystkich zwrotów połowy ceny kupna buhajów ze zwiniętych dawniej stacyi, lecz także (za specyalnem zezwoleniem Świetnego Komitetu) użył na to subwencyi państwowej za lata 1903 i 1904, przeznaczonej pierwotnie na premiowanie bydła włościańskiego.

Mimo tego z powodu podrożenia buhajów zakupił Wydział tylko 10 buhajów, a to: dwa rasy krajowej czerwonej, 8 zaś rasy fryzyjskiej. Większość tych buhajów zakupiono na urządzonym w kwietniu 1904 r. targu bydła rozpłodowego. Z dziesięciu zakupionych buhajów cztery umieszczono u rolników mniejszych posiadłości, sześć u rolników na większych posiadłościach. Z 17 stacyj buhajów subwencyjnych, które Towarzystwo miało na początku roku 1904, zwinięto w ciągu roku pięć, po mniej więcej ścisłem dopełnieniu znanych warunków; jeden buhaj zmarniał po kilku miesiącach skutkiem uduszenia się. Z końcem roku 1904 utrzymywało Towarzystwo 21 stacyi.

Celem powiększenia liczby buhajów subwencyjnych w powiecie krakowskim, zaciągnęła Rada powiatowa za staraniem Wydziału Towarzystwa roln. okr. pożyczkę bezprocentową 15.000 Koron z krajowego funduszu hodowlanego celem dalszego udzielania rolnikom i gminom pożyczek bezprocentowych na kupno i na utrzymanie buhajów licencyonowanych; niestety z powodu nowej klęski tj. z powodu klęski posuchy w roku 1904 i z powodu z niej wynikłego braku paszy dotychczas tylko bardzo mała ilość rolników skorzystała z tej pożyczki.

IV. Starania o pomoc dla rolników po klęsce posuchy.

Klęska niepamiętnej posuchy w lecie r. 1904 i spowodowany przez nią brak paszy, wysunęły się z natury rzeczy na pierwsze miejsce trosk rolników tutejszych, a tem samem na pierwsze miejsce zabiegów i czynności Zarządu Towarzystwa.

W sierpniu r. 1904, kiedy rozmiary klęski zapowiadały się najgroźniej, Wydział zebrał możliwie dokładne daty o rozmiarach grożącej klęski i przedłożył je władzom krajowym i Świetnemu Komitetowi. Gdy do kraju naszego przybył Pan Prezydent Ministrów Dr. Koerber, Zarząd Towarzystwa opracował memoryał o wyjątkowo ciężkiem i po tylu i takich klęskach elementarnych prawdziwie krytycznem położeniu tutejszych rolników. Memoryał wręczyła i ustnie poparła deputacya, złożona z tutejszego Prezydyum, tudzież z Prezydyum Rad powiatowych krakowskiej i chrzanowskiej. Zdawało się, że u czynników decydujących przedstawienia tutejsze znalazły należyte zrozumienie, nie szczędzono nawet obietnic, jednakże dotychczas, wrzekomo skutkiem naszych opłakanych stosunków parlamentarnych, nie uczyniono prawie nic zgoła dla ulżenia ciężko nawiedzonym rolnikom. JE. P. Namiestnik przeznaczył wprawdzie dosyć znaczną kwotę na ułatwienia i ulgi w zakupnie pasz, jednakże akcya ta, z powodów podanych już Świetnemu Komitetowi, przyniosła najbiedniejszym rolnikom bardzo małe ulgi. Natomiast bardzo znaczne szkody wyrządzono tutejszym rolnikom przez to, iż sprzedaż otrąb z magazynów wojskowych objęła w swe ręce instytucya centralna w Wiedniu (Allgemeiner Verband). Wskutek tego rolnicy tutejsi, którzy w latach poprzednich odkupywali w tutejszych magazynach wojskowych i zużywali na żywienie swojego inwentarza, przynajmniej 2.000 q. otrąb, w roku bieżącym mają ich dostać tylko 400 q. Taki ubytek i w takim roku musi bardzo szkodliwie oddziałać na chów bydła.

V. Reszta czynności.

Subwencyi na wzorową gnojownię włościańską z pozostawieniem nawozu pod bydłem udzielił Świetny Komitet za tutejszem pośrednictwem jednemu włościaninowi, członkowi Towarzystwa, Antoniemu Noworycie ze Źródeł powiatu chrzanowskiego w kwocie 80 Koron.

Widząc, jak doniosłą rzeczą dla każdego rolnika jest dokładna znajomość składników jego gleby, Wydział w wykonaniu uchwały Zgromadzenia Ogólnego odniósł się do Świetnego Komitetu o poczynienie starań, ażeby analizę gleby uczynić dla rolników, należących do Towarzystwa rolniczego, tańszą i przystępniejszą. Skutek dotąd niewiadomy.

Za pośrednictwem Świetnego Komitetu prosił Wydział o założenie drugiej w krakowskim powiecie stacyi ogierów rządowych, mianowicie w Bieńczycach, albo w okolicy; przyrzeczono życzliwie rzecz rozpatrzyć.

Odniesiono się do Wydziału krajowego o pomieszczenie tutejszej Ekspozytury kraj. biura melioracyjnego w miejscu więcej dostępnem i uczęszczanem przez rolników, niż ul. Dietla. Wydział krajowy przyrzekł uwzględnić.

Z propozycyi zorganizowania osobnego biura Towarzystwa okręg. roln. w osobnym lokalu i z osobnym odpowiednim personalem, przy pomocy subwencyi 1.000 K. ze strony Komitetu, Wydział na razie uchwalił nie skorzystać, albowiem dotychczasowe przeciętne dochody własne Towarzystwa (około 550 Koron) łącznie z subwencyą 1.000 K. nie wystarczyłyby na pokrycie ani części kosztów utrzymania takiego biura.

Do Komisyi licencyonowania buhajów w powiecie krak. Wydział delegował p. Józefa Cieślewicza jako członka a p. Stanisława Kwiecińskiego (starszego weterynarza w Krakowie) jako zastępcę.

Do powiatowego Zarządu Kółek rolniczych w Krakowie Wydział delegował podpisanego, tudzież p. Józefa

Cieślewicza, do takiegoż Zarządu w Chrzanowie p. Ludwika Nowakowskiego i p. Antoniego Noworytę.

Zgromadzeń Ogólnych odbyło Towarzystwo tutejsze w ciągu roku dwa: Jedno dn. 18 marca 1904. przy udziale 40 członków, poświęcone przeważnie sprawom administracyjnym Towarzystwa, tudzież kwestyi referatów na Zgromadzeniach Ogólnych; drugie dnia 18 listopada, przy udziale 29 członków, poświęcono sprawie akcyi ratunkowej dla rolników wobec klęski posuchy i braku paszy. Wydział odbył w ciągu r. 1904 sześć posiedzeń przy udziale Prezydyum i 3 do 5 członków Wydziału. Pism przeszło przez dziennik podawczy 177.

Resztę czynności Towarzystwa wypełniły sprawy administracyjne Towarzystwa samego, korespondencye, udzielanie opinii, zwłaszcza co do przymusowych zarządców większych i mniejszych posiadłości, co do karczunku lasów, wreszcie informacye, jakich bezpośrednio udzielano tak członkom jako też i innym stronom.

Na zakończenie pozwalam sobie jeszcze zaznaczyć, że zwiększająca się co roku liczba członków tutejszego Towarzystwa, ściślejsze opłacanie wkładek, liczny i żywy udział członków w Zgromadzeniach Ogólnych (40 członków na jednem a 29 na drugiem) są wskazówkami, że tutejsze Towarzystwo rolnicze okręgowe stopniowo i stale się rozwija i przyciąga do siebie coraz szersze koła rolników. Naturalną jest rzeczą, że siłą przyciągającą rolników do Towarzystwa, jako organizacyi zawodowej, jest przedewszystkiem interes, zapewnienie członkom pewnych specyalnych korzyści materyalnych. Takich korzyści tutejsze Towarzystwo dostarczyło członkom dotąd przez umożliwienie zakupna otrąb z magazynów wojskowych po zniżonych cenach i przez udzielanie buhajów subwencyjnych na stacye. Innych korzyści, a mianowicie ulg przy zakupnach nasion, nawozów i maszyn, tudzież przy sprzedaży produktów rolniczych, Towarzystwo tutejsze członkom swym zapewnić nie może, albowiem prowadzenie oddziału handlowego, wobec tylu miejscowych handli i stowarzyszeń handlowych, które się specyalnie zajmują handlem nasion, nawozów i narzędzi rolniczych, byłoby ryzykownem dla Towarzystwa i mało korzystnem dla członków. Gdyby więc członkowie w latach przyszłych nie mogli nawet otrzymywać po zniżonej cenie otrąb z magazynów wojskowych w dostatecznej ilości — jak to się stało obecnie, — wówczas brakłoby jednej z najważniejszych materyalnych zachęt do należenia do Towarzystwa.

Prezes:
J. Skirliński m. p.

Mielec

I. Towarzystwo rolnicze w Mielcu po koniec 1903 r. liczyło członków 52, w r. 1904 przybyło 10, natomiast ubyło 2. Z końcem r. 1904 było 60 członków.

W r. 1904 poniosło Towarzystwo dotkliwą stratę przez śmierć ś. p. hr. Aleksandra Romera z Borowej, który będąc praktycznym i pilnym rolnikiem, wzorowym obywatelem i gorliwym współpracownikiem Wydziału, należał bezsprzecznie do najczynniejszych członków Towarzystwa.

Wydział dołożył starania, że w r. 1904 członkowie prawie wszystkie zaległości wyrównali, oraz bieżącą wkładkę uiścili tak, że w r. 1904 zaległe i bieżące wkładki wynoszą niebywałą dotąd kwotę 502 K. Zaległe wkładki w r. 1904 wynoszą kwotę 76 K.

Zaległość ta znajduje się częścią u członków, którzy przesiedlili się z tego okręgu, a częścią u włościan zdala od siedziby Towarzystwa zamieszkałych.

Zasadnicza uchwała Wydziału jest taka, że członkowie, zalegający z dwuletnią wkładką, mają być z listy członków wykreśleni. Jeżeli więc zalegający członkowie wkładek swych nie wyrównają, będą w r. 1905 z listy członków wykreśleni.

II. Towarzystwo rolnicze w Mielcu miało w r. 1904 na stacyach 20 subwencyjnych buhai, z których 11 sztuk umieszczonych było w pow. mieleckim, a 9 w powiecie tarnobrzeskim.

Z wyż. wspomnianych 20 buhai, zakupionych zostało w r. 1904 dziewięć (pięć dla pow. mieleckiego, a cztery dla pow. tarnobrzeskiego) za łączną kwotę 3 198 K., oraz wypłacono 60 K. subwencyi na utrzymanie jednego buhaja, będącego prywatną własnością hodowcy w pow. tarnobrzeskim.

Wydatek zatem na utworzenie subwencyjnych i subwencyonowanych stacyi buhai wynosił w r. 1904 kwotę 3 258 K.

Fundusz hodowlany Towarzystwa wynosił w r. 1904 łączną kwotę 1.994 K. 50 h. a mianowicie:

a) z komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego 1.000 K. na utworzenie stacyi buhajów, 400 K. na premiowania, oraz

b) 594 K. 50 h. od hodowców tytułem zwrotu połowy ceny kupna zakupionych dla nich buhajów.

Wyż wymienione kwoty: 1.000 K. od Komitetu i 594 K. 50 h. zwrotu od hodowców wcielone zostały do funduszu na zakupno buhai, natomiast przeznaczone przez Komitet na premiowanie 400 K. nie zostały w r. 1904 na ten cel zużyte, ponieważ wobec tegorocznej klęski posuchy i z powodu braku paszy, okazała się poważna trudność przeprowadzenia w r. 1904 premiowań.

c) Rada powiatowa w Mielcu daje roczną subwencyę 500 K., ale ta subwencya wyłącznie przeznaczoną jest na cele hodowlane pow. mieleckiego.

Subwencya ta pow. mieleckiego nie mogła być w tym roku na cele hodowli bydła powiatu mieleckiego użytą, gdyż w I. półroczu nawet za pieniądze, jak to mówią, nie można było dostać buhai, bo tych w tutejszym okręgu na sprzedaż nie było.

Wydział miał zamiar starać się o nabycie buhai

z dalszych stron, niestety klęska posuchy i brak paszy stanęły urzeczywistnieniu tej myśli na przeszkodzie.

To też Wydział część funduszów, wyłącznie na powiat mielecki przeznaczonych, użył na zakupno paszy, jak o tem będzie mowa poniżej w dziale handlowym.

Wydział Towarzystwa rolniczego mieleckiego utworzył w r. 1904 trzy subwencyjne stacye buhajów czerwonej rasy polskiej, a mianowicie: u Piotra Jały w Mokrzyszowie, Jana Głowackiego w Żabnie i Jana Galika w Rzeczycy długiej.

Buhaje te zakupione zostały w Zbydniowie z funduszów subwencyjnych Towarzystwa, za łączną kwotę 798 K., a Towarzystwo hodowców czerwonego bydła polskiego w Krakowie zwróciło Wydziałowi Towarzystwa rolniczego w Mielcu 25% z ceny zakupna buhajów t. j. 199 K. 50 h.

Postęp w hodowli bydła jest w obrębie działalności Towarzystwa rolniczego mieleckiego nieznaczny, bo z powodu nader małych na ten cel z Komitetu otrzymanych rocznych subwencyi, nie można tworzyć liczniejszych stacyi buhajów, zwłaszcza, że ich cena w ostatnich latach znacznie wzrosła, skutkiem czego nader mała ilość hodowców zgłasza się o subwencyjne buhaje, za które po sprzedaży muszą hodowcy zwracać połowę ceny ich zakupna.

Dalsza i nie mniej ważna przyczyna nieznacznego rozwoju hodowli bydła leży bezsprzecznie w niedość energicznem stosowaniu ustawy krajowej z 20 lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów, skutkiem czego niejedna gmina w obrębie działalności Towarzystwa rolniczego okręgowego mieleckiego albo nie posiada żadnych do chowu odpowiednich buhajów, albo niedostateczną ich ilość.

Wydział Towarzystwa, pragnąc złemu nadal zapobiedz, odniósł się do c. k. Starostwa i Wydziału Rady powiatowej w Mielcu z prośbą, aby każda gmina bezwarunkowo obowiązaną była przedstawiać Komisyi licencyonującej wszystkie swoje buhaje, a gdyby się okazała niewystarczająca ich ilość, aby gmina odnośna w drodze ustawodawczej była zmuszoną do zakupna brakujących buhajów, a to tem więcej, że gmina nie posiadająca odpowiednich i wystarczających buhajów, może na kupno tychże zaciągnąć bezprocentową pożyczkę z funduszu hodowlanego Wydziału krajowego.

Tak c. k. Starostwo, jak i Wydział Rady powiatowej w Mielcu przyrzekły żądaniu Wydziału okręgowego Towarzystwa rolniczego zadość uczynić i energicznie popierać.

Tegoroczna jednak klęska posuchy, a skutkiem tego dotkliwy brak paszy nie pozwalały niestety w r. 1904 odpowiednich zarządzeń tak już wykonywać, jakby tego interes hodowli w normalnych latach wymagał.

III. Dział handlowy: W roku 1904 z ogólnych funduszów Towarzystwa Wydział nie sprowadzał nasion, gdyż fundusze te były za szczupłe.

Kilkakrotnie jednak na posiedzeniach Wydział obradował nad wprowadzeniem w życie obrotu handlowego i obmyślenia na to funduszów.

Rezultatem tych obrad było, że jeden z Panów członków opracował już statut spółki zbożowej, względnie handlowej, dotąd jednak ostateczna uchwała w tej sprawie nie zapadła.

Czynność handlowa ze wspólnych funduszów ograniczyła się w r. 1904 na tem, że członkowie uiścili zaległe z poprzednich lat za nasiona należytości, któremi odnośny rachunek w Wieliczce wyrównanym został.

Z braku paszy w drugiem półroczu 1904, Wydział nie mógł już myśleć o zakupnie buhai z funduszu pow. mieleckiego, natomiast z tego funduszu złożył kaucye na przywóz 4 wagonów paszy, oraz jeden wagon otrąb wykupił.

IV. *a*) W roku 1904 odbyło się 5 posiedzeń Wydziału, na których omawiano sprawy w zakres rolnictwa wchodzące, oraz sprawy dotyczące ogólnej działalności Towarzystwa, jak nie mniej sprawy administracyjne.

Ogólne Zebranie członków odbyło się dnia 26-go marca 1904, na którem Wydział zdał członkom Towarzystwa sprawozdanie ze swych czynności za rok ubiegły 1903 i między innemi rzeczami poruszył tę zasadniczą kwestyę, czyby nie leżało w interesie hodowli, w przyszłości od hodowców, otrzymujących buhaje subwencyjne, żądać po dopełnieniu warunków i przy sprzedaży, zwrotu tylko $^1/_3$ części ceny zakupna buhajów, co przedstawiając pewną korzyść dla hodowców, byłoby tem samem i zachętą do brania subwencyjnych buhajów na stacye.

W dalszym rzędzie na Ogólnem Zebraniu omawiano żywo sprawę podzielenia powiatu mieleckiego i tarnobrzeskiego na strefy hodowlane, w których Wydział Towarzystwa rolniczego tworzyłby systematycznie subwencyjne stacye buhajów tylko tych ras, które odpowiadałyby potrzebom i celom hodowlanym tychże stref.

b) Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, któremu udało się uzyskać u J. E. Pana Namiestnika pewną pomoc dla rolników, dotkniętych tegoroczną posuchą, a którym wskutek braku paszy zagrażała redukcya bydła hodowlanego, nadesłał do Wydziału Towarzystwa rolniczego w Mielcu dnia 19 września 1904 pod L. 3719 program akcyi ratunkowej i warunki, pod którymi rolnicy, dotknięci klęską posuchy, mogą korzystać z 10% opustu cen przy zakupnie paszy dla bydła.

Wydział Towarzystwa podał do wiadomości swych członków w mowie będący program i warunki Komitetu.

Dość trudne warunki, postawione rolnikom do otrzymania 10% opustu przy zakupnie paszy, jak: nadesłanie przy zamówieniu paszy 250 K., zapłacenie całej kwoty przy odbiorze towaru, wreszcie warunek zamówień tylko całowagonowych, czyniły rzecz całą, zwłaszcza dla mniejszych rolników, niestety mało przystępną, a skutkiem tego z 10% wyż wspomnianego opustu, ko-

rzystać mogło nie wielu tylko rolników, mieszkających w obrębie działalności Towarzystwa rolniczego mieleckiego.

c) Staraniem Wydziału Towarzystwa roln. okręg. w Mielcu odbyła się w. dniu 7 kwietnia 1904 w majątku p. G. Szaszkiewicza w Rzemieniu, próba sadzenia ziemniaków amerykańskim sadzownikiem »Aspinwall«, przedstawionym przez firmę »Dom dla ziemian«.

Sam problem wzbudził żywe zainteresowanie wśród rolników i należy mieć nadzieję, że w niedługim czasie i ten problem zostanie ku zupełnemu zadowoleniu rolnictwa rozwiązanym.

Co do »Aspinwalla«, to pomimo lekkości maszyny, mimo prostoty konstrukcyi, mimo łatwego regulowania głębokości rowków i wysokości redlin, zalet, które już same za maszyną przemawiają, mechanizm wyrzucający ziemniaki nie może zadowolić nawet średnio wybrednego gospodarza, pomijając już małą wydatność dziennej pracy wobec jednorzędowości maszyny.

Niebezpieczne dla nasienia ziemniaków kaleczenie tychże przez maszynę, konieczność sortowania ziemniaków przed sadzeniem, nierównomierność przy wyrzucaniu ziemniaków do rowków do tego stopnia, iż wzajemna odległość krzaków w redlinie nie da się uregulować, niemożność sadzenia ziemniaków krajanych, trudność sterowania maszyną i niewielka pojemność skrzyni wysiewającej, to są główniejsze wady, które znacznie przewyższają zalety.

Podczas próby był czynnym także odpowiedni sortownik do ziemniaków.

Na próbie byli obecni: Prezes Towarzystwa rolniczego mieleckiego, Prezes mieleckiej Rady powiatowej p. Stefan Sękowski, Pp. Stanisław Dolański, Mikołaj Rydel, Trzecieski, hr. Romer, dr. Tomalski, Stefan Bojanowski i właściciel Rzemienia p. Gustaw Szaszkiewicz.

Po wypróbowaniu w mowie będących maszyn, wyż wymienieni Panowie zwiedzili w Rzemieniu przez Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego nowo założoną chlewnię zarodową trzody rasy westfalskiej.

Wydział Tow. roln. okręgowego w Mielcu, powziął uchwałę zwiedzania w każdym miesiącu jednego z gospodarstw, leżących w obrębie działalności tegoż Towarzystwa, a zjazdy odbyły się w r. 1904 w Baranowie i w Chorzelowie.

d) Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego powziął na posiedzeniu w dniu 29 lipca 1904 r. uchwałę, wręczyć J. E. Panu Prezydentowi Ministrów Dr. Körberowi, podczas jego bytności w powiecie Tarnobrzeskim, memoryał o rolniczych potrzebach kraju.

Deputacyę Komitetu c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego przyjął J. E. Pan Prezydent Dr. Körber w obrębie działalności Towarzystwa rolniczego w Mielcu i to w Dzikowie w pałacu hr. Zdzisława Tarnowskiego, który jako Prezes Komitetu, wręczając memoryał, przedstawił cel, dążenia i prace c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, podniósł potrzeby rolnictwa krajowego i dał obraz jego obecnego stanu w zachodniej części kraju po dwóch latach tak dotkliwych klęsk powodzi i posuchy.

e) Komitet ck. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w myśl uchwały z dnia 10 maja 1904, utworzył w tymże roku jedną subwencyjną stacyę ogierów i to w powiecie tarnobrzeskim u p. Michała Gottwalda w Budach stalowskich, przydzielając mu oryentalnego gniadego 7-letniego ogiera »Agę« po Kleberze z Murady, zakupionego w Gumniskach za kwotę 1000 kor., z których hodowca zwrócił do Komitetu 25%.

Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego subwencyonował w r. 1904 kwotą po 300 kor.:

1) »Rapid-Rhona« kasztanowatego 5-letniego ogiera $^1/_2$-krwi, będącego własnością Józefa Wiącka w Suchorzowie, powiat tarnobrzeski i

2) »Hasana« gniadego 7-letniego ogiera pół-krwi będącego własnością Jana Steca w Machowie pow. Tarnobrzeski.

f) Wydział Towarzystwa rolniczego mieleckiego, znając stosunki miejscowe i zamiłowanie rolników do ich poszczególnych gałęzi produkcyi rolniczej i mając przekonanie, że racyonalny i szerszy chów trzody chlewnej odpowiedniej rasy, mógłby się stać potężną dźwignią rentowności gospodarstw u mniejszych zwłaszcza rolników w powiecie mieleckim i tarnobrzeskim zamieszkałych, wniósł 28 maja 1904 r. do Komitetu c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego podanie o powiększenie istniejącej już w Rzemieniu subwencyjnej chlewni zarodowej rasy westfalskiej do takiej ilości sztuk rozpłodowych, aby ta chlewnia stać się mogła wystarczającem źródłem do zaspokajania potrzeb hodowlanych u miejscowych hodowców trzody chlewnej.

Wydział Towarzystwa prosił o powiększenie chlewni w Rzemieniu dlatego, ponieważ chlewnia ta prowadzoną jest wzorowo, a subwencyjne sztuki zarodowe rasy westfalskiej tamże się znajdujące, tak pod względem rasy, gatunku, wartości hodowlanej i form, nadają się doskonale tak do poprawiania świń miejscowych, jak i do chowu w czystości.

Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego podanie Wydziału Towarzystwa Mieleckiego w dniu 11 czerwca przychylnie załatwił, a subwencyjna chlewnia zarodowa w Rzemieniu powiększoną została w październiku 1904, przez zakupno jednego knura i sześciu loch u znanego hodowcy p. Edwarda Nacke w Bracke pod Bielefeldem w Westfalii.

Wydział Towarzystwa rolniczego mieleckiego dołoży w r. 1905 u Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego wszelkich starań, aby hodowcy mogli w przyszłości nabywać pod korzystniejszymi warunkami, jak dotychczas, do dalszego chowu prosięta, przychowane w subwencyjnej chlewni zarodowej w Rzemieniu.

Jak drukowane sprawozdanie Komitetu c. k. Kra-

kowskiego Towarz. roln. za r. 1903 na str. 72—75 wykazuje, Komitet założył w r. 1903 nieomal wyłącznie u samych włościan pow. mieleckiego i tarnobrzeskiego mniejszych subwencyjnych chlewni zarodowych 26, które w r. 1905 przechodzą na własność hodowców.

W r. 1904 skutkiem klęski posuchy ta akcya Komitetu ustała nieomal zupełnie, bo wobec braku paszy jeden tylko hodowca, zamieszkały w obrębie działalności Towarzystwa mieleckiego zgłosił się do Komitetu o założenie chlewni, wobec czego Komitet założył w r. 1904 w powiecie tarnobrzeskim jedną chlewnię zarodową wyż rzeczonego typu i to u Katarzyny Wiącek w Baranowie, dając jej w myśl warunków podpisanej przez nią »Umowy« Nr. 127/128 jednego subwencyjnego knura i dwie loszki do dalszego chowu.

Wydział Towarz. mieleckiego, omawiając sprawę zakładania przez Komitet mniejszych subwencyjnych chlewni zarodowych, nie może przemilczeć zdarzenia, które miało miejsce niestety w obrębie jego działalności.

U jednego bowiem włościanina, zamieszkałego w powiecie mieleckim, założył w r. 1903 Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego mniejszą chlewnię zarodową, dając do tej chlewni na dwa lata jednego knura i dwie loszki do dalszego chowu.

Niesumienny hodowca wbrew zawartej i podpisanej przez niego z Komitetem umowie, sprzedał subwencyjne sztuki zarodowe, w krótkim czasie po ich otrzymaniu, na swoją korzyść.

Komitet, broniąc funduszu subwencyjnego, był zmuszonym na drodze sądowej domagać się od wspomnianego hodowcy zwrotu wyrządzonej przez niego szkody, który to zwrot w r. 1904. nastąpił.

Sprawozdanie Gustawa Szaszkiewicza o uprawie lnu.

W r. 1904, z ramienia Komitetu c. k. Tow. roln. w Krakowie, zostały przeprowadzone w obrębie działalności naszego Towarzystwa okręgowego cztery próby uprawy lnu, a mianowicie:

a) W Dzikowie,
b) » Baranowie
c) » Chorzelowie i
d) » Rzemieniu.

Nie mając pod ręką żadnego sprawozdania z Dzikowa, Baranowa i Chorzelowa, które zapewne złoży p. Tomalski Wydziałowi naszego Towarzystwa w Mielcu, ograniczam sprawozdanie niniejsze tylko do próby, przeprowadzonej w Rzemieniu.

Parcela doświadczalna obejmowała obszar $2^1/_4$ morgi, o glebie gliniasto-piaszczystej z podglebiem ciężkiem, nieprzepuszczalnem (ił), głębokość zaś warstwy uprawnej wynosiła 10 cali, nachylenie łagodne ku płn. wschodowi.

W r. 1902 po zbiorze owsa, nawieziono pole próbne obornikiem w ilości po 25 fur na morgę i przyorano, na zimę 1902/3 wyorano po raz drugi, a z wiosną 1903 obsadzono ziemniakami »Gratia«, które wydały 96 ctm. z morgi o zawartości 22·3% skrobi.

Po zbiorze ziemniaków wyorano pole próbne na zimę w składy, poczem w kwietniu 1904 zawleczono pod siew lnu.

W dniu 28 kwietnia wsiano ręcznie na całą próbną parcelę nasienie lnu 200 klg. i przykryto lekkiemi bronami.

W dniu 14 maja len zaczął równomiernie wschodzić.

W ciągu okresu wegetacyjnego nie plewiono go wcale, bo po pierwsze bardzo niewielka ilość chwastów się pokazała, a powtóre z powodu wielkiej posuchy plewienie było niemożliwe.

W dniach od 22 do 26 lipca użyto 60 dni roboczych (przeważnie dzieci) do wyrwania i wysuszenia słomy, którą zaraz po wyrwaniu wiązano w snopki 25—40 ctm. obwodu i układano po 8—10 snopków stojąco.

Po 8 dniach t. j. 5 sierpnia zwieziono (bez deszczu) 6-ciu wozami len do stodoły, gdzie oczekiwał przyjazdu instruktora od czochrania przez cały sierpień.

Z początkiem września przybył, telegraficznie zapowiedziany, instruktor od czochrania (któremu musiałem przez cały czas pobytu w Rzemieniu w czochraniu towarzyszyć i za tłumacza służyć), celem oddzielenia nasienia lnu od słomy.

Do tej czynności zużyto 48 dni roboczych, mimo tego, że wedle informacyi p. Tomalskiego czynność ta powinna była być w 13 dniach roboczych najwyżej, ukończoną.

Po oczochraniu, wymłóceniu i wymłynkowaniu nasienia uzyskano:

26.65 klg. słomy	lnu à	8 K.	=	213 K. 20 h.
7.40 » nasienia	» à	18 »	=	133 » 20 »
		Razem brutto		346 K 40 h.

Biorąc pod uwagę uprawę n. p. ziemniaków na takiej samej przestrzeni t. j. na $2^1/_4$ morgi, to licząc n. p. 96 ctm. z morgi à 3 K. wydatek brutto wynosiłby 648 K.

Porównanie to najlepiej określi stopień korzyści z uprawy lnu w porównaniu do uprawy innej.

Sprawozdanie Gustawa Szaszkiewicza w przeprowadzaniu prób z odmianami kartofli:

Parcela, przeznaczona na rok 1904 pod próbną uprawę ziemniaków, leży tuż nad Wisłoką, o glebie rędzinnej z podglebiem przepuszczalnem i położeniu równem.

W r. 1902, po sprzęcie owsa, nawieziono całe pole w jesieni obornikiem 30 fur na morgę i przyorano, na zimę orkę powtórzono.

Z wiosną 1903, obsadzono pole burakami pastewnymi (Askańskie i Oberndorf), które wydały po dwukrotnem saletrowaniu (razem 50 klg. saletry na 1 morg) 380 ctm z morga.

Po sprzęcie buraków wyorano pole na zimę. Z wio-

sną 1904 z początkiem kwietnia, wysadzono na oddzielonym dla szkółki, w środku całego pola, kawałku, 23 odmian ziemniaków w ten sposób, że każda odmiana na dwóch dalej od siebie odległych poletkach się znajdowała; wysadzono po 50 kg. z każdej odmiany na dwóch poletkach po 165 m. □, w szachownicę po 56 ctm. w kwadrat.

Z początkiem maja 1904 wszystkie odmiany dobrze powschodziły.

Przez czerwiec, lipiec i sierpień, z powodu wielkiej posuchy, wzrost ziemniaków był bardzo słaby.

Okopano je raz ręcznie, dwa razy pługami. Po deszczu, który dopiero z końcem sierpnia spadł, zaczęły się dopiero młode ziemniaki »wiązać«, dając w końcu wcale dobry jeszcze plon (patrz niżej tabela).

W połowie października, w obecności Dra Jentysa, Dyrektora Zakładu doświadczalnego, wykopano i odważono wszystkie odmiany.

g) W obrębie działalności Tow. roln. okr. mieleckiego jest jedna mleczarnia, subwencyonowana przez Komitet c. k. Towarzystwa roln. w Krakowie i to mleczarnia zbiorowa w Tarnobrzegu.

Mleczarnia ta jest pod kontrolą Komitetu c. k. Towarzystwa roln. w Krakowie; w r. 1904 była dwukrotnie zlustrowana przez krajowego instruktora mleczarstwa, przydzielonego do Komitetu.

Mleczarnia ta ma swoje specyalne znaczenie jako przykład, ze względu na przyszły rozwój mleczarstwa w tutejszych powiatach.

Zwłaszcza powiat tarnobrzeski ma specyalne warunki do zakładania mleczarń i można sądzić na podstawie zgłoszeń do Komitetu, że już w roku następnym zjawią się nowe mleczarnie.

h) Z Członków Towarzystwa roln. mieleckiego, którzy wzięli udział w tegorocznej rolniczo-przemysłowej wystawie w Dębicy, p. Gustaw Szaszkiewicz z Rzemienia otrzymał najwyższą nagrodę za wystawioną kolekcyę trzody chlewnej rasy westfalskiej.

i) Wystawa spirytusowa w Wiedniu.

Sprawozdanie Gustawa Szaszkiewicza:

Z 15-tu gorzelń naszego powiatu, posiadających z końcem ubiegłego peryodu kontyngentowego z górą 6.500 hektolitrów kontyngentu — zaledwie 5 gorzelń wzięło udział w wystawie, pomimo, że tak Komitet wystawowy (galicyjski), jako też i Komitet c. k. Tow. rolniczego kilkakrotnie okólnikami do wzięcia udziału jak najliczniejszego zachęcał.

Z gorzelń naszego powiatu wzięły udział w wystawie:

1. gorzelnia w Chorzelowie
2. » » Maliniu
3. » » Rzemieniu
4. » » Rżyskach
5. » » Zdakowie; — wszystkie wyżej wymienione posłały spirytus, słód, jęczmień i ziemniaki.

Gorzelnia w Chorzelowie przedstawiła kilka odmian ziemniaków z rozmaitych gatunków gleby z ciekawem zestawieniem zawartości skrobi.

L. p.	Nazwa odmiany	z I-go poletka kg.	Zawartość skrobi w %	z II-go poletka kg.	Zawartość skrobi w %	Razem kg.	Uwaga
1.	Gastold	333	20·1	537	15·6	870	Dołkowskiego
2.	Badera	358	17·7	420	17·5	778	»
3.	Bohun	380	18·2	394	19·0	774	»
4.	Abdank	352	15·6	389	16·4	741	»
5.	Świteź	314	17·5	416	15·8	730	»
6.	Ordon	348	19·0	352	17·9	700	»
7.	Mohort	297	13·9	382	13·0	679	»
8.	Bruce	350	13·0	308	13·6	658	Niemiecka
9.	Präsident Krüger	323	16·4	303	15·6	626	»
10.	Westa	312	14·7	310	14·5	622	»
11.	Pac	257	19·0	337	16·4	594	Dołkowskiego
12.	Lech	306	14·7	249	15·8	555	»
13.	Sawa	260	19·4	279	19·0	539	»
14.	Sas	258	16·2	264	15·6	522	»
15.	Hetman	253	13·9	252	13·0	505	»
16.	Primel	286	13·5	208	13 0	494	Niemiecka
17.	Präsident Ascher	210	13·5	248	13·0	458	»
18.	Nestor	206	17·9	192	17·5	398	Dołkowskiego
19.	Geheimr: Thiel	245	16·6	148	18·4	393	Niemiecka
20.	Prot	187	15·1	205	15·6	392	Dołkowskiego
21.	Minister Miquel	197	19·2	195	19·0	392	Niemiecka
22.	Export	224	14·5	151	13·9	375	»
23.	Stella	132	16·4	185	16·6	317	Dołkowskiego

Gorzelnia w Rzemieniu przedstawiła osobno rozmaite gatunki drożdży: drożdże gorzelniane swej hodowli, drożdże browarniane i Mauthnera, jako też zaciery na tychże — odfermentowane i słodkie, z podaniem stopnia odfermentowania; — prócz tego przedstawiła graficznie wydatek spirytusu z 1 klg. skrobi w rozmaitych odmianach ziemniaków, jako też pouczające zestawienie wydatku ze zdrowych i zmarzniętych ziemniaków.

Cały objekt, utworzony z przedmiotów produkcyi galicyjskich, gorzelń przedstawił się wspaniale i twierdzić można, że żaden z krajów koronnych Austryi, ani też zagranicy nie przedstawił tak okazałego i pod względem produkcyi wielkiego objektu.

Gorzelnie reprezentowane na wystawie otrzymały wielki złoty medal, gorzelnia zaś w Rzemieniu srebrny.

V. Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, pragnąc przyjść w pomoc Wydziałom Towarzystw rolniczych okręgowych w ich dążnościach do wzmocnienia działalności na polu szerzenia wiedzy między rolnikami i podnoszenia poszczególnych gałęzi gospodarstwa krajowego, przystąpił w r. 1904 do organizacyi biur tych Wydziałów, a na ten cel przeznaczył jednorazowy zasiłek w kwocie 300 K. na urządzenie i 1.000 K. rocznie na prowadzenie osobnego biura przy Wydziałach poszczególnych Towarzystw rolniczych.

Wydział Towarzystwa mieleckiego w dniu 3 maja 1904 wniósł pod L. 60 do Komitetu podanie o przyznanie w mowie będącej subwencyi, a Komitet na posiedzeniu w dniu 10 maja 1904 r. podanie to przychylnie załatwił.

Wobec tego Wydział zorganizował i otworzył w r. 1904 swe własne biuro, które umieszczone dla wygody rolników i członków Towarzystwa rolniczego w Mielcu udziela w godzinach urzędowych stronom w oddzielnym lokalu przy ul. Kościuszki wszelkich wyjaśnień, oraz prowadzi na zewnątrz agendy Towarzystwa, wykonując polecenia Wydziału.

Nowo utworzone biuro zlustrowane zostało dnia 16 listopada 1904 przez wydelegowanego z Komitetu do tej rzeczy p. Stefana Bojanowskiego, i to w obecności Prezesa, Wice-Prezesa i Sekretarza Towarzystwa rolniczego Mieleckiego.

Wydział Towarzystwa rolniczego w Mielcu, kończąc na tem sprawozdanie ze swych czynności za r. 1904, wyraża nadzieję, że dalsza pomoc i opieka ze strony Komitetu, większe zainteresowanie się Członków Towarzystwem, oraz zorganizowane własne biuro, wpłyną korzystnie na ożywienie i wzmocnienie dalszej działalności Towarzystwa rolniczego w Mielcu, którego Wydział wszelkich dokładać będzie starań, aby w obrębie swej działalności pracować ku zadowoleniu Członków Towarzystwa z dobrym skutkiem dla gospodarstwa krajowego.

Prezes:
Jan Tarnowski m. p.

Nowy Sącz.

Towarzystwo rolnicze okręgowe w Nowym Sączu, które rozciąga swą działalność na powiaty polityczne Nowy Sącz, Grybów i południową część powiatu limanowskiego, z końcem roku 1904 liczyło członków 110, z których pięciu jeszcze z wkładkami zalega. W roku 1904 ubyło Towarzystwu dwóch członków wskutek śmierci, a to najstarszych i najwięcej zasłużonych dla Towarzystwa, a mianowicie p. Kazimierz Miczyński długoletni były Wiceprezes Tow. i p. Józef Żuk Skarszewski jeden z założycieli Towarzystwa, przybyło zaś w ciągu roku członków dziesięciu. Podług statutu, obowiązującego do końca roku 1904 nasze Towarzystwo, członkowie co do opłaty wkładek dzielili się na dwie kategorye, a mianowicie: 1. kategorya właściciele większych posiadłości, którzy opłacali wkładkę roczną w wysokości 8 koron i 2. kategorya właściciele mniejszych posiadłości, księża, włościanie i wszyscy inni lubownicy gospodarstwa, którzy opłacali roczną wkładkę w wysokości 4 koron. Ogólna opłata wkładek członków, wpłaconych do kasy Towarzystwa w roku 1904, wynosiła sumę 550 koron.

Towarzystwo odbyło w ciągu roku 1904 jedno Ogólne Zgromadzenie, a mianowicie w miesiącu maju przy udziale 32 członków. Jedną z najważniejszych czynności na tem posiedzeniu było ostateczne uchwalenie zmiany dotychczasowego statutu Towarzystwa, który został dostosowany do postanowień i obecnych zmian statutu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Oprócz tego przewidziano w statucie powstanie różnych sekcyj w łonie Towarzystwa. Posiedzeń Wydziału odbyło Towarzystwo w roku 1904 dziesięć przy udziale od 7—10 członków. Wszystkie posiedzenia Wydziału jak i Ogólne Zebranie odbyły się w roku 1904 przy stosunkowo znacznej liczbie członków, co daje najlepszy dowód coraz większego zainteresowania się sprawami Towarzystwa, i co także z prawdziwą przyjemnością skonstatować można, że prawie bez wyjątku wszyscy członkowie starają się przyjść Towarzystwu w każdym zakresie działania ile możności z jak największą pomocą. W roku 1904 weszły w życie i rozpoczęły swą czynność utworzone jeszcze w roku 1903 w łonie Towarzystwa dwie sekcye, a mianowicie: Sekcya hodowlana i Sekcya doświadczalna i produkcyi nasion. Sekcya hodowlana składa się z 28 członków, z grona których wybiera przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego. W powiecie grybowskim zawiązało kilku członków naszego Towarzystwa tak zwany »Ciężkowicki związek kontrolny produkcyjności krów«. W skład tego związku wchodzi do tego czasu 6 obór o ilości 170 sztuk krów. Przewodniczącym tego związku jest p. Stanisław Fihauser. Związek ten rozpoczął swoją czynność dopiero z dniem 1 października 1904 roku i to w bardzo niekorzystnych warunkach, bo w roku, w którym jest niebywały brak paszy, a pomimo tego rozwija się bardzo pomyślnie, po-

stępy pracy są już widoczne i zdaje się, że w roku następnym ilość obór znacznie się zwiększy.

W roku 1904 znajdowało się w okręgu działalności naszego Towarzystwa 15 stacyi buhai subwencyjnych rasy Simental i 1 stacya rasy czerwonej polskiej, 21 mniejszych chlewni zarodowych poprawnej rasy krajowej i 1 rasy westfalskiej, jedna stacya knura subwencyjnego poprawnej rasy krajowej u p. Czechowskiego w Brzezny i jedna subwencyjna większa chlewnia zarodowa rasy żuławskiej u p. Jankowskiego w Kąśny dolnej, jeden kurnik zarodowy, jedna stacya subwencyjna ogierów, a mianowicie w Nawojowej u p. Adama hr. Stadnickiego, jeden ogier subwencyonowany przez Komitet c. k. Tow. rolniczego krakowskiego w Chodorowej, własność p. Wincentego Śmiałowskiego i jedna subwencyjna stacya tryków rasy horodeńskiej u p. Baumana w Berdychowie.

Sekcya doświadczalna i produkcyi nasion składa się z 14 członków, która również ze swojego grona ma wybranego przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego. Sekcya ta w roku 1904 odbyła dwa Walne Zebrania i dwa zebrania Zarządu. Kilku członków tej sekcyi zgłosiło się do prób ze zbożami i okopowymi, a na drugiem Walnem Zebraniu uchwalono, by członkowie, po dokonaniu zbiorów i omłotów, przesłali dokładne sprawozdania na ręce członka Zarządu p. Prof. Dr. Jentysa. Oprócz tego w kilku majątkach członków sekcyi prowadziły się pod kierownictwem p. Prof. Dr. Jentysa doświadczenia ze sztucznymi nawozami.

Towarzystwo w roku 1904, tak jak i po inne lata, utrzymywało skład sztucznych nawozów i soli bydlęcej, który się stopniowo rozwija, jak również dostawiało Towarzystwo owies dla wojska, którego dostarczyło pięć wagonów. W drugiej połowie roku 1904 popierało Towarzystwo ile możności jak najenergiczniej akcyę ratunkową na warunkach ogłoszonych przez Komitet c. k. Tow. roln. krakowskiego; załatwiło kilkadziesiąt podań na dostarczenie ogółem 45 wagonów rozmaitych gatunków pasz. Niestety akcya ta ani w przybliżeniu nie osiągnęła zamierzonego celu, a to z powodu rozlicznych utrudnień, które Towarzystwu przy wykonaniu tej akcyi czyniono. Liczba exhibitów, którą wykazuje protokół czynności, doszła w roku 1904 do 879.

Reasumując sprawozdanie za rok 1904 do słów paru zaznaczamy, że Towarzystwo rozwija się pod każdym względem pomyślnie, a głównie przez chętne i życzliwe popieranie Towarzystwa na każdym kroku nie tylko przez samych członków, lecz ogólnie przez wszystkich ziemian, zamieszkałych w obrębie działalności naszego Towarzystwa.

Sekretarz: *F. Kopaczyński* m. p. Prezes: *F. A. Breza* m. p.

Nowy Targ.

I. Lista członków Towarzystwa wykazuje czynnych członków 31 tj. więcej o 5 niż w roku poprzednim 1903.

a) Dochody z wkładek wyniosły 118 K.
Rozchody zaś kwotę . . . 78 » 04 h.
nadwyżka wynosi 39 K. 96 h.

b) Fundusz subwencyjny na zakupno i subwencyonowanie buhai, będących prywatną własnością, 1.200 K., dopłata zaś z Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego 168 K. 75 h., razem kwotę 1.368 K. 75 h.

Z kwoty tej zakupiono dwa buhaje za kwotę 675 K., zaś kwotę 460 K. 50 h. użyto na subwencye buhai będących prywatną własnością — pozostaje przeto kwota 233 K. 25 h., którą już zużywa się na subwencye dla utrzymujących buhaje, a to dla zakupna paszy, której brak w tym roku jest straszny.

c) Z funduszu powiatowego na zakupno buhai udzielono pożyczek bezprocentowych 600 K. włościanom, a to: Waksmundzkiemu Tomaszowi z Grywałdu, Zoniowi Wojciechowi z Dębna, Waliczkowi Jędrzejowi z Gronia, Piszczarowi Janowi ze Skrzypnego, Komperdzie Wojciechowi z Wróblówki i Sękowi Andrzejowi z Podczerwonego.

d) Wybudowano magazyn na paszę kosztem 7.500 K. a to przy pomocy subwencyi 3.000 K., zaś resztę pokryto pożyczką tymczasową wekslową 4.000 K. Przy pomocy naszego Marszałka Rady powiatowej J. Wielmożnego Dra Jana Zdunia, sprowadzono słomy, siana, koniczyny, owsa za kwotę 8.000 K. i odsprzedaje się włościanom zupełnie bez zarobku.

Magazyn i pasza w tymże się znajdująca ubezpieczone w krakowskiem Towarzystwie ubezpieczeń od ognia.

Prowadzenie działu handlowego, obliczonego na zysk, odłożono do wiosny 1905 roku, oczekując na organizacyę Towarzystwa handlowego przy c. k. Towarzystwie rolniczem krakowskiem, od którego spodziewamy się w tym względzie tak pomocy materyalnej, jak i udzielania nam cennych rad i wskazówek.

W roku 1904 załatwiono 138 ekshibitów, przeprowadzonych przez dziennik podawczy.

Odbyto 5 posiedzeń Wydziału i 2 Walne Zgromadzenia.

Sekretarz: *J. Grabowski* m. p. Prezes: *Ks. Krawczyński* m. p.

Rzeszów.

I. Reorganizacya biura.

Dotychczasowy stan finansowy naszego Towarzystwa nie pozwalał na utrzymanie stałego i posiadającego dostateczne wiadomości z dziedziny rolnictwa i hodowli urzędnika. Brak ten dawał się odczuwać nieomal na każ-

dym kroku w działalności Zarządu Towarzystwa, złożonego z ludzi, zamieszkałych zdala od siebie, obarczonych często różnorodnemi zajęciami, a pozbawionych stałego łącznika i organu wykonawczego, jakim stać się może tylko biuro, prowadzone przez urzędnika, oddającego cały swój czas i zasób wiedzy fachowo-rolniczej dla pożytku członków i działalności Towarzystwa.

Uznając powyższą potrzebę, postanowił Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego subwencyonować z uzyskanego na ten cel funduszu krajowego poszczególne Towarzystwa okręgowe, które zaprowadzą stałe biuro i utrzymywać będą stałego, wyłącznie sprawom Towarzystwa poświęconego i posiadającego odpowiednie kwalifikacye rolnicze urzędnika. W lipcu 1904 r. przyznał Komitet taką subwencyę naszemu Towarzystwu w kwocie rocznej 1.000 kor.

Subwencyę powyższą, chociaż nie wystarczającą na pokrycie płacy urzędnika i kosztów utrzymania biura, Wydział Towarzystwa postanowił przyjąć, a brakujące fundusze uzupełnić środkami własnymi, osiągnięcie których opiera na nadziei żywszego zainteresowania się Członków działalnością Towarzystwa i na większej gotowości opłacania władek rocznych, których wpływ bywał dotychczas niedostatecznym. Oprócz tego Wydział postarał się o podwyższenie subwencyi Rady powiatowej Rzeszowskiej z kwoty 200 kor. na 400 kor., co z wdzięcznością dla niej zaznaczyć należy. Wskutek wzrostu funduszów, na ogólne cele Towarzystwa przeznaczonych, okazało się możliwem przeniesienie siedziby Towarzystwa z dotychczasowego lokalu, który mógł służyć jedynie na magazyn handlowy, do domu przy ulicy Sobieskiego l. 17, gdzie obecnie znajduje się biuro i magazyn handlowy. Ustanowiono posadę »Sekretarza biura oraz urzędnika dla spraw rolniczych i hodowlanych« z płacą 1.440 kor. rocznie i na koszta objazdów 360 kor., wymagając w zamian kwalifikacyi naukowych i znajomości praktyki rolniczej. Posadę tę nadał Wydział w lipcu 1904 r. panu Gustawowi Grotthusowi, który jednak, jako oficer rezerwy rosyjskiej, został w dniu 20 października powołany do armii czynnej i musiał opuścić stanowisko, udając się na teren wojny rosyjsko-japońskiej. Opróżniona posada została nadaną z dniem 1 grudnia 1904 dyplomowanemu wychowańcowi Studyum rolniczego przy Wszechnicy Jagiellońskiej w Krakowie p. Wincentemu Turowskiemu.

Jak z powyżej przedstawionego stanu rzeczy wynika, rok 1904 uważać należy w organizacyi Zarządu Towarzystwa za przejściowy, niepozwalający zatem dostatecznie ocenić dotychczasową krótkotrwałą działalność zreorganizowanego Zarządu, ani też przesądzać o skuteczności zaprowadzonej zmiany. Można jednak stwierdzić, że zaprowadzenie stałego biura i urzędnika dla rolnictwa i hodowli w drugiej połowie roku wywołało znaczne ożywienie w działalności naszego Towarzystwa. Ustanowienie stałych dni urzędowych (wtorki i piątki), o czem podano do wiadomości Członków, wywołało skutek dodatni, ponieważ znaczna ilość Członków, szczególniej włościan i Kółek rolniczych zgłaszało się w oznaczonych godzinach (od godziny 9—12 przed południem i od 3—6 wieczór) po informacye, jużto w sprawach czysto gospodarskich, jak: użycia nawozów pomocniczych, doboru odmian roślin uprawnych, doboru rozpłodników, jużto w sprawach ogólniejszej natury, jak: korzystania z subwencyi, opustów podatkowych, przeprowadzenia melioracyi rolnych i t. p.

Pomoc urzędnika Towarzystwa pozwoliła na przeprowadzenie lustracyi stacyi buhai, co dla skuteczności ich istnienia nie jest obojętnem. Podjęto również systematyczne urządzanie racyonalnie przeprowadzanych prób polowych z odmianami roślin i nawozami sztucznymi. Dotychczasowa działalność w tym kierunku, polegająca na rozdawnictwie nasion doborowych i nawozów nie osiągała celu, gdyż sposób przeprowadzenia prób bywał często wadliwy, a ocena rezultatów mało ścisła i trafna. Obecnie pomoc techniczna i kontrola fachowego urzędnika rolniczego zapewnia należyte wykonanie i krytyczne oświetlenie przynajmniej przeważnej liczbie prób

Mając siłę wykonawczą, przystępujemy do wprowadzenia kontroli zawartości tłuszczu w mleku i oceny produktywności naszych krów w maśle.

Urzędnik Towarzystwa pomocnym był również Kółkom rolniczym w ich pracy, a w ciągu roku sprawozdawczego oprócz wielu drobniejszych prac, wykonanych na ich korzyść, zajmował się urządzeniem kursu pożarnictwa, przeprowadził lustracyę i uregulował księgi Kółka rolniczego w Świlczy, prowadzącego sklep i handel artykułami rolniczymi. Przyszłość przyniesie wiele prac, które tylko dzięki wprowadzonej reformie w Zarządzie Towarzystwa będą mogły być z korzyścią dla Członków uskuteczniane.

II. Skład Towarzystwa i Zarządu.

Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeszowie rozciąga swą działalność na następujące powiaty: Rzeszowski, Kolbuszowski, Niżański i część powiatu Strzyżowskiego. Oddziaływanie Towarzystwa dotychczas skupiało się przeważnie na powiatach: Rzeszowskim i Strzyżowskim, w ostatnich jednak latach stwierdzić można, dzięki ułatwionej komunikacyi kolejowej, bardziej ożywiony udział rolników z powiatu Niżańskiego; powiat Kolbuszowski z powodu oddalenia i braku dogodnej komunikacyi dotąd okazuje nieznaczne tylko ciążenie do korzystania z usług Towarzystwa.

Członków liczyło nasze Towarzystwo z początkiem roku sprawozdawczego 89, w ciągu roku ubyło wskutek śmierci 2, przez wystąpienie 3, przybyło zaś nowych 5, tak, że liczba z końcem roku pozostaje niezmienną. Członkowie winni byli wpłacić za rok 1904 wkładek łączną kwotę 460 kor., z czego wpłacono 290 kor. Wkładki zaległe z lat poprzednich wynosiły 849 kor., z czego

spłacono 209 kor. Zalegające zatem wkładki z końcem roku wynoszą 170 kor. za rok 1904 i 640 kor. za lata ubiegłe od 45 członków, co jest zaznaczone na liście członków gwiazdką przy nazwisku.

W ciągu roku sprawozdawczego odbyły się 4 posiedzenia Wydziału i jedno Zebranie Ogólne, na którem wygłosił odczyt p. Dr. Klemens Rutowski »O wapnowaniu gruntów« wobec 46 zgromadzonych Członków. Liczba »ekshibitu« dziennika czynności wynosi 454. Na dorocznem Zgromadzeniu Delegatów Towarzystwa rolniczego w Krakowie reprezentowali nasze Towarzystwo pp.: Stanisław Jędrzejowicz, Maryan Jędrzejowicz, Bolesław Jaworski, Ks. Michał Trybus, Ks. Stanisław Siara, Ks. Patla Michał, Marcin Tomaka, Marcin Frankiewicz, Wojciech Sikora, Antoni Smagała. Mniej zamożni Delegaci otrzymali zasiłek na koszta podróży.

W Komitecie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego stałym Reprezentantem naszego Towarzystwa był p. Aleksander Dąmbski.

III. Sprawozdanie hodowlane.

Bydło.

Obory zarodowe, w okręgu Towarzystwa istniejące.

1. Obora zarodowa rasy fryzyjskiej w Czudcu.
2. » » » » w Nosówce.
3. » » » krajowej w Nowej wsi *ad* Czudec.

Do obór tych przybyło w roku sprawozdawczym importowanych sztuk z Fryzyi: 2 buhaje i 3 krowy. Ponieważ znajdują się one pod bezpośrednią inspekcyą Komitetu, dlatego też i szczegółowe dane o nich będą ogłoszone w sprawozdaniu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie. W temże sprawozdaniu jest również podany wykaz stacyi buhai subwencyjnych i subwencyonowanych.

Premiowanie bydła włościańskiego odbyło się w następujących 8 miejscowościach: Czudec, Niebylec, Strzyżów, Błażowa, Jawornik, Tyczyn, Głogów i Rzeszów. Przyprowadzono ogółem sztuk 605, premiowano sztuk 84 łączną kwotą 657 kor.

Konie.

Towarzystwo posiada 3 subwencyjne stacye ogierów: 1) w Boguchwale u p. Zenona Suszyckiego — ogier siwy oryentalny, zakupiony w stadninie rządowej w Lippicy w roku 1903; 2) w Weryni u Janusza hr. Tyszkiewicza — ogier bułany ze stada cesarskiego w Lippicy; 3) w Zalesiu u p. Jana Goniewskiego — ogier kasztanowaty angloarab, zakupiony w Nosówce w roku 1904.

Trzoda chlewna.

Ponieważ terytoryum działalności naszego Towarzystwa należy do II. strefy hodowlano-weterynaryjnej, z której nie wolno wywozić sztuk hodowlanych, przeto działalność Towarzystwa musi być w tym kierunku ograniczona. Obok mniejszych 14 chlewni zarodowych, założonych w roku 1903, Komitet w roku sprawozdawczym założył jedną subwencyjną stacyę knurów rasy żuławskiej w Hucisku u p. Feliksa Neusteina i 15 mniejszych chlewni zarodowych.

Drób.

Przy pomocy Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego i Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu, którego członkiem jesteśmy, powstały w naszym okręgu następujące 2 kurniki zarodowe: 1) kury zielono-nóżki w Nosówce i 2) gęsi emdeńskie w Nosówce.

Kurniki te uznał Komitet za pepiniery i czerpie z nich materyał hodowlany dla prowadzonej przez się akcyi podnoszenia chowu drobiu w kraju.

IV. Mleczarstwo.

Opierając się na tem, że dla hodowli ma wielkie znaczenie produktywność krów nie tylko w ilości mleka, ale i w wydajności masła, Towarzystwo podjęło myśl przeprowadzania kontrolnych udojów co do ilości mleka i zawartości tłuszczu w mleku poszczególnych sztuk, w celu uzyskania wytycznych dla wyboru materyału hodowlanego.

W roku bieżącym dokonano czynności przygotowawcze, zakupiono aparat »Matador« Gerbera do oznaczania tłuszczu, sporządzono druki i t. d. Od stycznia czynność ta została wprowadzoną w życie, a wykonanie jej powierzono p. Wincentemu Turowskiemu. Do przeprowadzenia kontroli zgłosiły się dotąd następujące obory: Boguchwała i Lutoryż (p. Zenon Suszycki), Jasionka i Łąka (p. Stanisław Jędrzejowicz), Nosówka (p. Aleksander Dąmbski), Rudna wielka i mała (p. Stanisław Dąmbski).

V. Gnojownie wzorowe.

Jak w latach ubiegłych, tak i obecnie stara się Towarzystwo oddziaływać na włościan, by staranniej utrzymywali i przechowywali zasoby nawozowe w gospodarstwach. W tym celu subwencyonuje przebudowywanie stajen dla możności przechowywania w nich obornika pod inwentarzem i zaprowadza wzorowe gnojownie włościańskie. W roku sprawozdawczym pobudowano jedną wzorową gnojownię i uzyskano subwencyę dla czterech następnych, które z wiosną będą wykonane.

Od roku 1897 Towarzystwo pobudowało 8 wzorowych gnojowni u następujących członków:

	kosztem
1) Wiśniewski Wojciech w Staromieściu	147 *K* 60 *h*
2) Gliwa Andrzej w Zalesiu	100 » — »
3) Nowakowski Jan w Lutczy . . .	100 » — »
4) Kuźniar Jan w Łukawcu	100 » — »
5) Rąb Andrzej w Krasnem	100 » — »
6) Tomaka Marcin w Krasnem . .	100 » — »
7) Przysiecki Kazimierz w Boguchwale (przebudowa stajni) . . .	160 » — »
8) Cioch Walenty w Racławówce . .	100 » — »

Oprócz tego 5 włościan pobrało I. raty na pobudowanie gnojowni, po ratę jednak II. się nie zgłaszali, skąd wnosić można, że gnojownie nie zostały wykończone.

VI. Próby polowe z nasionami i nawozami.

Próby uprawy odmian naszych roślin gospodarskich i racyonalne stosowanie nawozów pomocniczych prowadzone są obecnie przy pomocy Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego i Stacyi doświadczalnej rolniczej Uniwersytetu krakowskiego w gospodarstwach członków Towarzystwa. Z tego źródła otrzymujemy potrzebne nasiona i nawozy oraz instrukcye dla przeprowadzania prób. Zadaniem naszego urzędnika jest praktyczne kierownictwo próbami w danem gospodarstwie. Liczba zgłoszeń w jesieni była nader znaczna, a ponieważ Stacya doświadczalna tylko nieznaczną ilość nasion mogła dla naszego okręgu przeznaczyć, okazało się koniecznem, by Zarząd Towarzystwa zakupił z własnego funduszu ziarna do siewu, co spowodowało wydatek 139 *K* 01 *h*. W jesieni założono próbne pola z różnemi odmianami zbóż ozimych w następujących gospodarstwach, u pp.: Jana Drausa, Iwana Hruszczyka, Ks. Stanisława Kwiecińskiego, Karola Skalaka, Jana Goniewskiego, Jana Mytychy, Aleksandra Dąmbskiego i Aleksandry Wiktorowej. Na wiosnę roku 1904, kiedy nasze Towarzystwo nie posiadało jeszcze siły fachowej do kierownictwa i kontroli prób polowych, urządzano próby według wskazówek Stacyi doświadczalnej rolniczej w Krakowie. Z prób tych nadesłano jedno sprawozdanie z Nosówki, które poniżej załączamy, odnośnie do różnych odmian owsa i jęczmienia. Siew był uskuteczniony siewnikiem rzędowym na glebie gliniasto-piaszczystej w II. roku po oborniku na ziemniaczysku, bez dodatku żadnych środków nawozowych.

		zasiano	zebrano ziarna	słomy
Jęczmień: 1)	*Princessin* oryginalny	50 *kg*,	730 *kg*	697 *kg*
2)	*Hanna* reprodukcyjny	50 »	620 »	590 »
Owies: 1)	*Kirsche'go* oryginalny,	50 »	732 »	767 »
2)	*Heinego* »	50 »	564 »	737 »
3)	*Goldregen* »	50 »	766 »	743 »
4)	*Szlanstecki* »	50 »	665 »	838 »
5)	*Probsztejski* »	50 »	610 »	760 »
6)	»Traubenhafer« reprod.	50 »	815 »	882 »

Ciasny stosunek pomiędzy plonem ziarna i słomy tłomaczy się nadzwyczajną tegoroczną posuchą, wskutek czego słoma nie została należycie rozwiniętą.

Działalność handlowa.

1) Dostawy dla armii:

Wydział przeprowadzał w imieniu Członków dostawę żyta dla armii, na co w roku 1904 zawarł kontrakt na dostawę 20 wagonów w cenie po 16 *K* 20 *h* za 100 *kg*. Dostawy wojskowe leżą w interesie rolników, zapewniają im bowiem wyższe przecięciowo niż na targu ceny i zmniejszają zależność od spekulacyi handlowej.

Niestety zgłoszenia na dostawy są dotychczas niedostateczne i pokrywają zaledwie czwartą część żyta zapotrzebowanego przez armię. Na inne dostawy, jak: owies, siano i t. p. było tak mało zgłoszeń, że Wydział nie mógł na ich podstawie wnieść swej oferty.

Zaznaczyć należy, że ze strony armii przy odbiorze towaru nie natrafiał Wydział na żadne nieuzasadnione wymagania.

2) Pośrednictwo w dostarczaniu nawozów sztucznych, nasion, narzędzi i innych artykułów gospodarskich:

Zestawienie ogólne.

L. p.	Nazwa towaru	Pozostało z roku 1903	Kupiono w roku 1904	Razem	Wartość		Sprzedano	Pozostało w magazynie	Wartość		Uwaga
		kg	kg	kg	Kor.	h.	kg	kg	Kor.	h.	
1.	Nasiona	320 3/4	29237	29557 3/4	23373	27	28763	794 3/4	105	07	
2.	Nawozy	11572	230750	242322	26122	77	225444	16878	1207	16	
3.	Pasza	6600	12000	18600	1775	68	9555	9045	886	69	
4.	Tłuszcze	437	—	437	127	39	20	417	123	19	
5.	Narzędzia roln.	—	—	—	726	47	—	—	175	00	
	Razem	18929 3/4	271987	290916 3/4	52125	58	263782	27134 3/4	2497	11	

Szczegółowe cyfrowe sprawozdanie z tego działu będzie przedstawione na Ogólnem Zebraniu Członkom Towarzystwa przez referenta. Zaznaczyć należy, że działalność ta prowadzona jest na korzyść Członków Towarzystwa bez dążenia do osiągnięcia z tego źródła jakichkolwiek zysków handlowych, że przy bardzo licznych artykułach korzystanie z pośrednictwa Towarzystwa może Członkom zapewnić bezpośrednią korzyść materyalną, a daje im gwarancyę dobrej jakości towaru. Stosunkowo najliczniej korzystają z tego włościanie.

Zamknięcie rachunków wykazuje jednak tylko nieznaczne zwiększenie w zamówieniach, co jest tem dziwniejsze, że Towarzystwo miało w roku 1904 ceny towarów w przeważnej ich liczbie niższe, niż wszelkie cenniki firm handlowych, a w dziale nawozów i maszyn jest w stanie dawać rolnikom opusty od cen fabrycznych, jakich nikt inny nie może odbiorcom przyznać.

Należy wspomnieć także o akcyi pomocniczej Towarzystwa w kierunku dostarczania paszy rolnikom, dotkniętym klęską posuchy i brakiem miejscowych środków pastewnych; na zamówienie sprowadzano rozmaitego gatunku pasze treściwe, oprócz tego w magazynie na składzie stale jest utrzymywany zapas otrąb, rozsprzedawanych po cenach kosztu. Przedsięwziętą została również akcya, celem uzyskania należytego rozdziału otrąb wojskowych pomiędzy gminy i obszary dworskie.

Jak z powyższego sprawozdania wynika, rozpoczęty jest w Towarzystwie szereg prac, które mogą dla Członków przynieść praktyczne korzyści — a zreorganizowanie biura i organu wykonawczego Towarzystwa pozwala rokować o należytym przebiegu prac przez nas podjętych. W znacznym stopniu zależy teraz od Członków Towarzystwa, czy zechcą regularnem opłacaniem wkładek i czynnem zainteresowaniem się sprawami Towarzystwa dalszy pomyślny rozwój zapewnić. Opieranie całej akcyi samopomocy na subwencyach i pomocy czynników zewnętrznych byłoby błędnem i nie mogłoby trwale zszeregować stanu rolniczego, ani podnieść produkcyi i rentowości gospodarstw. Pomoc subwencyjną należy zdaniem Wydziału uważać jako chwilowy środek wzmocnienia stanu i środków działalności Towarzystwa. Liczniejsze przystępowanie rolników do Towarzystwa, regularne opłacanie wkładek, które są tak nieznaczne, że nie mogą być dla nikogo ciężarem, oraz solidarne pokrywanie potrzeb gospodarstw naszych w dziale handlowym Towarzystwa mogą i powinny zapewnić własne środki finansowe do skutecznej działalności na korzyść Członków i rolnictwa w przyszłości.

Sekretarz: Prezes:

Wincenty Turowski m. p. *Aleksander Dąmbski* m. p.

Tarnów.

1. Z załączonej listy członków okazuje się, że z początkiem roku 1904 było członków 81, umarł 1, ubyło 13, razem 14; pozostało 67, przybyło 7, pozostaje 74.

2. Z zamknięcia rachunków wynika, że w funduszu subwencyjnym pozostaje reszta kasowa 800 K. 54 hal. która w roku przyszłym zostanie użytą na zakupno buhai i premiowanie licencyonowanych buhai, zaś w funduszu własnym 38 K. 45 hal.

3. Jak świadczy przesłany wykaz stacyj hodowlanych utworzono w r. 1904 7 nowych stacyj buhai.

4. W bieżącym roku wpłynęło do dziennika podawczego 111 exhibitów, które załatwiono już to prezydyalnie, już to kolegialnie na posiedzeniach Wydziału. Z ważniejszych spraw zasługują na uwagę:

Obmyślenie środków na założenie własnego handlu nasion i nawozów sztucznych, wyszukanie lokalu na handel w połączeniu z biurem Towarzystwa i osobistości, któraby handel prowadziła i sprawowała agendy Towarzystwa i uzyskanie na ten cel stałego zasiłku z funduszów subwencyjnych Komitetu; przedstawienie członków do komisyi licencyonującej buhaje na następne trzechlecie, odbiór wzorowych gnojowni w Łękawicy i Porębie i wypłata po 80 Kor., starania celem uzyskania ulg dla powodzian z r. 1903 i dotkniętych klęską posuchy w r. 1904, urządzenie premiowania bydła w Brniku, Lisiej górze i Pleśnej, informowanie członków okólnikami w sprawie konkursów, zakupna paszy, sprzedaży produktów itp.

Zauważyć wypada, że dla braku własnego biura, w któremby członkowie w razie potrzeby o sprawach rolnictwa informować się mogli, tudzież dla braku handlu nasion i nawozów, wielu członków, nie widząc korzyści z należenia do Towarzystwa, coraz liczniej z Towarzystwa występuje.

Aby temu zapobiedz, wynajęto lokal na własne biuro i postanowiono założyć handel nasion i nawozów sztucznych.

Wiceprezes. Sekretarz.

Czaykowski m. p. *Bernaś* m. p.

Wadowice.

Towarzystwo liczyło w okresie czasu od 1 lipca 1903 do 30 czerwca 1904 81 członków i z końcem czerwca 1904 ilość ta została nienaruszoną. Wydział Towarzystwa odbył w przedmiotowym roku administracyjnym 5 posiedzeń, na których załatwione zostały zwykłe sprawy Towarzystwa t. j. sporządzono 96 referatów różnej treści gospodarczej i 251 referatów w sprawach handlowych.

Do głównych czynności Wydziału należy zarząd subwencyami, mianowicie: na zakupno buhai, na utrzymanie buhai subwencyonowanych i licencyonowanych, na premio-

wanie bydła włościańskiego i na urządzenie włościańskich gnojowni. Subwencye przyznane na rok 1904 Towarzystwu naszemu są — z powodów Wydziałowi niewiadomych — tak małe, że pod żadnym warunkiem nieodpowiadają potrzebom tutejszego okręgu. Stacyi z buhajami subwencyonowanymi jest w naszym okręgu 11, z tych obecnie pozostało 5. Ażeby doprowadzony już stan utrzymać w całości, okazuje się potrzeba zakupienia 6 buhai. Nadto w okolicy Andrychowa, Kalwaryi i Zatora należałoby także urządzić przynajmniej po jednej stacyi z buhajem subwencyonowanym. W takim wypadku potrzeba zakupić 9 buhai za cenę w przybliżeniu 3150 K. Na ten wydatek udzielono subwencyę w kwocie 1300 K. Zakupnem potrzebnych buhai ma zamiar zająć się Wydział Towarzystwa, bowiem przekonał się, że dostarczane buhaje — właśnie bez interwencyi członków Wydziału — nie odpowiadają swemu zadaniu. Dosyć przytoczyć fakt, że dostawiony buhaj na stacyę w Głębowicach musiał być po kilku dniach sprzedany jako zupełnie niezdolny do rozpłodu, zaś buhaj dostawiony na stacyę w Jaszczurowy, używany przez trzy miesiące, także został sprzedany, ponieważ odlatowane krowy wszystkie bez różnicy powtarzały. Celem uzyskania znaczniejszej subwencyi na zakupno buhai, poczyni Wydział Towarzystwa w właściwym czasie odpowiednie kroki. Na utrzymanie buhai subwencyjnych i na premie licencyjne nie otrzymano na rok 1904 żadnej subwencyi.

Na premiowanie bydła włościańskiego udzielono 300 kor. Towarzystwo, a względnie tegoż Wydział urządził w tym roku wystawę poglądową bydła włościańskiego w Zatorze i ze swej strony na cel premiowania zwiększył tę subwencyę o 100 K. Okazało się jednak w końcu, że kwota 400 K. była niedostateczną, gdyż spęd bydła iście doborowego był niezwykle liczny i komisya premiująca była w niemałym kłopocie przy rozdziale tych 400 K.

Subwencyi na urządzenie gnojowni włościańskich nie udzielono. Oprócz tych subwencyi ma istnieć subwencya na zakupno nasion pastewnych. Z tej subwencyi niestety Towarzystwo nasze nie korzysta, ponieważ nie bywa Towarzystwu przyznawaną. Przed trzema jeszcze laty przysłano Towarzystwu 50 kg. nasienia buraków pastewnych zaś darmo (wartość 30 K.), od tego czasu jednak i to ustało.

Zamknięcie rachunkowe subwencyi przedstawia się cyfrowo następująco:

a) subwencya na zakupno buhai przyznana na r. 1904 . .	1300 K. — h.		
pozostałość 30/6 1903	1639 » 64 »		
w ciągu roku 1/7 1903 do 30/6 1904 zakupiono za . . .	1766 » 16 »		
Stan z dniem 30/6 1904		1173 K. 48 h.	
b) Subwencya na utrzymanie i licencyonowanie buhai za rok 1904.			
pozostałość 30/6 1903	830 K. 27 h.		
wydano w roku 1/7 1903 do 30/6 1904	715 » — »		
Stan z dniem 30/6 1904		115 K. 27 h.	
c) Subwencya na premiowanie bydła za rok 1904. . . .	300 K. — h.		
pozostałość 30/6 1903	438 » 39 »		
wypłacono na wystawie w Zatorze .	433 » 88 »		
Stan z dniem 30/6 1904.		304 K. 51 h.	
d) Subwencya na urządzenie gnojowni włościańskich			
pozostałość 30/6 1903	150 K. — h.		
wydano na urządzenie dwóch gnojowni.	100 » — »		
Stan z dniem 30/6 1904.		50 K — h.	

Drugą główną czynnością Wydziału Towarzystwa jest zarząd i kontrola działu handlowego. W tym dziale przedstawiają się agendy przedmiotowego roku administracyjnego korzystniej, aniżeli w roku ubiegłym. Cena kupna towarów w roku 1902/3 wynosiła 149665 Kor., w obecnym roku 1903/4 wzrosła do sumy 166674 Kor., mianowicie według zestawień księgi towarowej zakupiono:

34 wagonów zboża różnego gatunku do siewu
6 » różnych nasion pastewnych,
3 » ziemniaków,
74 » nadfosforanów, tomasyny, saletry i kainitu,
3 » otrąb,
2 » soli bydlęcej,
10 » » jadalnej,
7 » cementu,
77 » węgli kamiennych.

Wynik natomiast rachunkowy po zamknięciu książek streszcza się następująco:

I Stan bierny	*a)* długi	14533 K. 76 h.	
	b) subwencye . .	1644 » 23 »	
	Razem . .	16176 » 99 »	
II Stan czynny	*a)* Kasa 30/6 1904	3034 K. 87 h.	
	b) wierzytelności	29263 » 08 »	
	c) zapas towarów	2092 » 85 »	
	d) udziały . . .	50 » — »	
	Razem .	34440 K. 80 h.	

W porównaniu więc stanu biernego 16176 K. 99 h. ze stanem czynnym 34440 K. 80 h. okazuje się majątek

Towarzystwa w kwocie 18263 K. 81 h., przedstawiającej obecny kapitał obrotowy.

Nadto posiada Towarzystwo znaczny inwentarz, który nie jest oszacowany, gdyż w rachunek zupełnie nie wchodzi.

Wadowice, 30 czerwca 1904.

Prezes
Ludwik Chrząszcz m. p.

Wieliczka.

I. Skład Towarzystwa.

Skład Towarzystwa Rolniczego okręgowego w Wieliczce, rozciągającego działalność swoją na powiaty polityczne: Wielicki, Limanowski, Myślenicki i Podgórski, był następujący:

Członków honorowych mieliśmy jednego.

Co się tyczy członków czynnych rozpoczęliśmy rok 1904 cyfrą 156, z których ubyło przez ustąpienie 10, wskutek śmierci 4, natomiast przybyło 12, tak, iż z końcem roku 1904 lista członków czynnych wynosiła 154.

Członków nadzwyczajnych mieliśmy z początkiem roku 1904 15, a przez ubycie 3 członków zmniejszyła się cyfra ta z końcem r. 1904 do 12 członków.

Zatem ogólna liczba stowarzyszonych wynosi obecnie 167.

II. Zarząd.

W ciągu roku 1904 w składzie Wydziału Towarzystwa zaszła jedynie ta zmiana, iż w miejsce p. Henryka Turnaua, który godność członka Wydziału złożył, wszedł p. Kazimierz Bzowski z Drogini, zaś na zastępcę wybrany został p. Kazimierz Bzowski z Żerosławic.

Obecny skład Zarządu Towarzystwa jest następujący:

Prezes: Dydyński Maryan.
Wiceprezes: Fink Adam.

Członkowie:
Czecz Karol
Dydyński Aleksander
Niedzielski Stanisław
Bzowski Kazimierz z Drogini.

Zastępcy:
Brzeziński Zdzisław
Bzowski Kazimierz z Żerosławic
Konopka Stanisław
Sandoz Feliks
Stonawski Paweł
Szulczewski Włodzimierz.

Personal biurowy z końcem 1904 r. składał się z następujących:

Dyrektor: Konopka Stefan.
Naczelnik biura i buchalter: Szafrański Józef.
Korespondent: Błociszewski Zygmunt.
Buchalterka: Strzelbicka Marya.
Ekspedyent handlowy: Broniowski Nikodem.
Magazynier: Karśnicki Maurycy.
Kasyerka: Strzelbicka Wanda.
Kancelista I: Lenczowski Józef.
Kancelista II: Olesiński Antoni.
Dyurnista: Kawecki Roman.
Stróż: Ekiel Jakób.

W ciągu roku 1904 odbyło Towarzystwo dwa Zgromadzenia Ogólne i trzynaście posiedzeń Wydziału.

Na dorocznych Zgromadzeniach delegatów Towarzystw rolniczych w Krakowie odbytych, Towarzystwo nasze reprezentowali pp. Biesiadecki Stanisław, Bobrowski hr. Ignacy, Brzeziński Zdzisław, Bzowski Jan, Bzowski Kazimierz, Drużbacki Filip, Dydyński Aleksander, Fink Adam, Kałuski Stefan, Konopka Stanisław, Mieroszowski Henryk, Niedzielski Stanisław, Niemczewski Władysław, Piotrowski ks. Walenty, Romer Stefan, Śliwiński Józef, Stonawski Paweł, Szczerbiński Bolesław, Szulczewski Włodzimierz, Turnau Henryk, Twardowski ks. Stanisław, Zagórski Jan.

Komisyę kontrolującą za rok 1903 składali pp. Friedberg dr. Gwido, Szczerbiński Bolesław i Zagórski Jan.

Wybrana w roku 1903 komisya handlowa, składająca się z pp. Czecza Karola, Dydyńskiego Maryana, Konopki Stefana i Szulczewskiego Włodzimierza zbierała się każdego tygodnia co czwartek celem załatwiania spraw kredytowych, oraz ważniejszych transakcyi.

Rozległa korespondencya spowodowała Wydział do zakupna maszyny do pisania, a zarazem do przybrania jednej siły pomocniczej w osobie dyurnisty p. Romana Kaweckiego. Zresztą personal biurowy żadnym nie uległ zmianom.

W roku 1904 załatwiono w dziale rolniczym spraw 575, w dziale handlowym 12827, ogółem 13402.

III. Sprawy hodowlane.

Fundusz, jaki w roku 1904 na popieranie hodowli mieliśmy do dyspozycyi, przedstawiał się w następujących cyfrach:

Od Komitetu centralnego:
a) na zakupno i subwencyowanie buhai 2000 K.
b) na premiowanie 1600 K.

W roku 1904 utworzyliśmy 13 nowych stacyi buhai kosztem 5143 K. Od czasu zaś istnienia Towarzystwa powstało dotąd 144 stacyi buhai kosztem 44960 K. 35 hal., z których 116 stacyi przeszło na nieograniczoną własność utrzymujących je, tak, że z końcem roku 1904 w okręgu naszym było czynnych 28 stacyi buhai, w których ruch odlatowanych krów był normalny, a utrzymanie buhai

oraz wykonywanie przez posiadaczy warunków odnośnej instrukcyi prawidłowe.

W roku 1904 wygasło 16 stacyi buhai, a zwroty za sprzedaż tychże, biorąc połowę pierwotnej ceny kupna buhai, wynosiły 2546 K. 85 hal.

Pozostające obecnie na stacyach buhaje w myśl obowiązujących warunków przedstawiają dla funduszu hodowlanego wartość 4878 K. 50 hal.

Przy udzielaniu buhai subwencyjnych i doborze odpowiednich ras, Wydział stosował się do instrukcyi Komitetu c. k. Towarzystwa centralnego i kierował się nietylko względami ściśle hodowlanymi i podziałem na strefy, ale także brał pod rozwagę kwalifikacyę danego hodowcy ze stanowiska hodowlanego i zabezpieczenia przez niego zwrotu połowy ceny zakupna buhai.

Celem zaprowadzenia stałej kontroli nad stacyami buhai subwencyjnych Wydział zamianował 8 delegatów, powierzając im lustracyę stacyj przynajmniej raz do roku dla przekonania się, czy buhaj należycie jest żywiony i utrzymany, oraz czy odpowiada celowi. Pracy tej podjęli się pp.:

1) Zdzisław Dunin Brzeziński dla stacyi: Tomaszkowice i Fałkowice;

2) Kazimierz Bzowski dla stacyi: Brzączowice;

3) Karol Czecz dla stacyi: Przewóz,

4) Adam Fink dla stacyi: Glichów;

5) Stanisław Konopka dla stacyi: Jurczyce, Kopanka, Korabniki, Rzeszotary, Skawina, Soboniowice, Wrząsowice i Zielona;

6) Feliks Sandoz dla stacyi: Kosocice, Siercza, Sygneczów i Wróblowice;

7) Wincenty Schmidt dla stacyi: Sułkowice;

8) Dr. Paweł Stonawski dla stacyi: Bilczyce, Bodzanów, Kożmice małe, Ochmanów i Przebieczany.

W roku 1904 urządzono premiowań 5 kosztem 2440 K. a mianowicie:

dla powiatu	wielickiego	w Gdowie	kosztem	420 K.
»	» podgórskiego	w Świątnikach	»	400 »
»	» limanowskiego	w Przyszowy	»	170 »
»	»	w Jodłowniku	»	450 »
»	» myślenickiego	w Myślenicach	»	1000 »

Na wniosek przewodniczących Komisyi licencyonujących przeznaczono i wypłacono na nagrody za dobre utrzymanie buhai pojedynczym posiadaczom włościańskim

w powiecie	wielickim	100 K.
»	» limanowskim	150 »
łącznie kwotę . . .		250 K.

IV. Dział handlowy.

W 14-tym roku istnienia tego działu mamy do zaznaczenia dalszy jego wzrost, a łączny obrót kasowy i towarowy wynoszący 4.564.627 K. 70 hal. w porównaniu do obrotu w r. 1903 w kwocie 3.191.269 K. 49 hal. ilustruje naszą działalność. Nie obejmuje on nadto pośrednictwa przy sprzedaży nasion po za granicami Galicyi, mianowicie dla kilku Towarzystw rolniczych w Królestwie Polskiem, które nam zakupy swoje powierzyły z wspólną korzyścią, osiągniętą tak w lepszych warunkach nabycia nasion en gros, jako też zniżonych kosztach dalekiego transportu kolejowego. Obrotów tych nie objęliśmy naszem zamknięciem dlatego, że dotyczące rachunki płacone były przez te Towarzystwa bezpośrednio do firm dostawczych bez jakiegokolwiek z naszej strony ryzyka.

Cyfra powyższa wskazuje też zarazem, że zaufanie szerszych kół rolniczych, którem dotychczas Towarzystwo nasze się cieszyło, stale dalej wzrastało, a korzyści przez nas rolnictwu wyjednane były niemałe, jak to zresztą szczegółowemi cyframi poniżej wykażemy.

Już w przeszłorocznem sprawozdaniu podnosiliśmy na tem miejscu, że tempo rozwoju naszego działu handlowego było bardzo szybkie tak, że wobec szczupłych finansowych zasobów i niedostatecznego kapitału obrotowego zaledwo z trudnością mogliśmy zadość uczynić wzmagającej się z dniem każdym potrzebie zaopatrywania rolników w artykuły gospodarcze doborowej jakości po cenie jak najtańszej przy dogodnych warunkach zapłaty. A cóż dopiero mówić o ciągle wznawianem żądaniu pośrednictwa w sprzedaży produktów, co zgoła wśród tych warunków na szerszą skalę było nam niemożliwem.

Zaiste problem nie łatwy do rozwiązania; z jednej strony wpływające liczne zamówienia i częste żądania kredytu na otwarty rachunek odbiorców, zasługujących nań w zupełności, — z drugiej rozwikłanie intesów z fabrykami i dostawcami na podstawie zapłaty przeważnie gotówką, bo tylko wtedy odpowiednio można cenę wyzyskać lub na kredyt, ale ze ściśle określonym terminem, który o ile naszym odbiorcom prolongowany, lub niedość ściśle przez nich zachowany, musiał być przez nas dotrzymany.

Były to warunki pracy ciężkie i potęgujące odpowiedzialność Zarządu, zmuszonego do obmyślania potrzebnych funduszów, za które gwarancyę wobec naszych statutów i luźnej formy Towarzystwa, nie będącego regestrowanem Stowarzyszeniem, ponosić musiały własnym majątkiem osoby prywatne do składu tegoż Zarządu należące.

Zastanawiano się nad trudnościami powyższemi niejednokrotnie i debatowano nad sposobem wyjścia z sytuacyi bądź co bądź niedogodnej, bo narażającej na ryzyko handlowe osoby, poświęcające Towarzystwu bezinteresownie swoją pracę, wiedzę i czas.

Jasną jest rzeczą, że czem większy był rozwój działu handlowego, czem większe zakupy i liczniejsze stosunki handlowe, tem większa spadać musiała na Zarząd odpowiedzialność.

O jej zmniejszeniu bez przeprowadzenia zmian zasadniczych można było pomyśleć jedynie z równoczesnem uszczupleniem zakupów i sprzedaży, ścieśnieniem agend, ograniczeniem kredytu. To zaś równałoby się zejściu z wy-

tyczonej drogi, która zwłaszcza z chwilą, gdy Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego powołał nas do prowadzenia działu handlowego dla całej reprezentowanej przez siebie części kraju, była już szeroko pomyślaną.

Byłoby to sprzeczne z głoszonemi poprzednio zasadami, że drogą assocyacyi, obejmującej jak najszersze koła rolnicze, dojdzie się do poprawy ekonomicznego położenia jednostek, które, skupione razem, stanowić będą siłę potężnej organizacyi rolniczej, zdolnej do przetrzymania bądź to klęsk elementarnych, bądź też przesileń rynków, a stanąć potrafią niezależnie od rzeszy pośredników i spekulantów, czerpiących najżywotniejsze soki z mozolnej pracy rolnika.

Ograniczenie rozwoju tak poczętej akcyi, usiłowanie do wstrzymania jej w postępie naprzód musiałoby doprowadzić do wyników ujemnych i wywołać zniechęcenie, pod ciężarem którego prysnąćby musiała wszelka solidarność, o którą u nas w kraju trudniej, niż gdzieindziej.

Ze stanowiska praktycznego i handlowego ścieśnianie takie sztucznym sposobem czynności wywołanych sposobem naturalnym, musiałoby się nazwać nietylko szkodliwem, ale wprost zgubnem. Znaczyłoby to bowiem odmawiać kredytu, odmawiać wykonania pewnej części zamówień. Lecz komu odmówić, a komu zlecenie wykonać? Czyż wtedy można być pewnym, że nawet ten towar, na którego rozprzedaż się liczy, zostanie rzeczywiście sprzedany, gdy wieść o odmówieniu dostawy tu i ówdzie się rozejdzie. Byłoby to tak przeciwne naturze interesu handlowego, a tem samem tak ryzykowne, że drogi takiej doradzać nie było można. Tem więcej, gdy osiągnięte rezultaty kilkunastoletniej pracy udowadniały nieodzowną potrzebę instytucyi handlowej samopomocy rolników.

Należało zatem obrać drogę właściwą i w miejsce szkodliwego dla rzeczy samej ograniczania rozwoju agend handlowych, dążyć do wytworzenia instytucyi nowej, któraby była wstanie przejąć cały nasz dział handlowy na własny rachunek, a oparta na silnej podstawie kapitału, była zdolna do prowadzenia go w sposób, odpowiadający potrzebie w duchu przez nas zainicyowanym. Myśl ta poruszona na Ogólnem Zgromadzeniu delegatów c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, ujęta w konkretny wniosek, polecający Komitetowi centralnemu utworzenie tak zorganizowanego działu handlowego, została jednomyślnie przyjęta.

Komitet centralny, uznając doniosłość kwestyi, postanowił ująć ją w swe ręce, a chcąc, aby rzecz sama na trwałym stanęła fundamencie, zainicyował utworzenie samodzielnego stowarzyszenia. Ochoczo też wziął się do pracy, a przeprowadziwszy rokowania z naszem Towarzystwem co do warunków przejęcia naszego działu handlowego na rzecz nowo mającego powstać stowarzyszenia, powołał je do życia w Krakowie pod firmą »Syndykat Towarzystw Rolniczych«.

Co do formy oświadczono się za stowarzyszeniem z poręką ograniczoną, uznając ją za najwłaściwszą.

Tym sposobem nowe Stowarzyszenie na podstawie kapitału udziałowego z gwarancyą trzechkrotną będzie miało możność rozwijania się ściśle w jego granicach, a każdy przystępujący i korzystajacy z jego pośrednictwa dostarczać będzie swym udziałem i gwarancyą potrzebnego funduszu obrotowego dla swych własnych interesów. Kryterium dla oceny przyjęcia zamówienia może być właśnie to, czy żądający pośrednictwa jest członkiem Syndykatu i czy posiada odpowiedni udział, jeśli żąda kredytu, a wtedy granice rozwoju instytucyi są przez to samo odpowiednim kapitałem udziałowym unormowane.

Członkowie Syndykatu wiedząc, że z osiągniętych przez Stowarzyszenie zysków, po oprocentowaniu swego udziału, sami ich rozdziałem w końcu roku na Walnem Zgromadzeniu rozporządzać będą, znajdą rzeczywiście sposobność do ocenienia, jak dalece wspólna łączność korzyści namacalne przynosi.

Nie wątpimy, że ci wszyscy odbiorcy nasi, którzy dotychczas z pośrednictwa naszego korzystali, przystąpią na członków Syndykatu wnosząc swe udziały.

Wydział naszego Towarzystwa ufny, że nowa instytucya ma wszelkie warunki powodzenia, uchwałą z dnia 8 stycznia 1905 roku postanowił przystąpić do niej z udziałem 20.000 K., a nadto udzielić tytułem pożyczki około 40.000 K. na 4% tak, aby zanim znaczniejszy kapitał udziałowy się zbierze, Syndykatowi potrzebnych funduszów jak najszybciej przysporzyć.

Tak więc, oddawszy napowrót w ręce Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie dla »Syndykatu Towarzystw rolniczych« wszelkie sprawy handlowe poza obręb naszego okręgu wychodzące, na przyszłość starać się będziemy pracę naszą skupić wyłącznie dla tego naszego okręgu. Zaopatrując się w towary przez »Syndykat Towarzystw rolniczych« utrzymywać będziemy nadal sprzedaż nawozów, nasion i maszyn w naszych magazynach, aby z niej korystać mogli członkowie Towarzystwa w okręgu zamieszkali, oraz ci drobni rolnicy, którzy już od lat szeregu przywykli wyłącznie za naszem pośrednictwem zaopatrywać się w te artykuły.

W ciągu roku 1904 sprzedaż nawozów sztucznych przedstawiała się następująco: całemi wagonami rozsprzedano 54900 ctm. za cenę 352588 K. 20 hal., przyczem członkom przypadło 19613 K. 78 hal. opustów. W magazynach Towarzystwa zaś sprzedano 8100 ctm. nawozów za cenę 65250 K., czyli łącznie rozeszło się w kraju za naszem pośrednictwem 63000 ctm. nawozów wartości 417838 K. 20 hal.

W porównaniu do roku przeszłego sprzedaż ta zmniejszyła się o 6215 ctm. wartości 76578 K. 87 hal. Zmniejszenie spowodowane zostało tem, że w roku 1903 dostarczyliśmy nawozy dla Galic. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie, które w r. 1904 bezpośrednio z fabryk je pobierało. Jeżeli uwzględnimy, że tym sposobem odpadła

nam całkiem wyjątkowa w roku 1903 dostawa 24700 ctm. wartości 215813 K., to w porównaniu do lat poprzednich cyfra rozsprzedaży nawozów w roku 1904 bynajmniej niekorzystnie się nie przedstawi.

Na końcu niniejszego sprawozdania umieszczona tabelka uwidocznia przeglądowo cały ruch nawozowy od początku istnienia działu handlowego.

Co do proweniencyi i jakości nawozów winniśmy zaznaczyć, że z małym wyjątkiem tak żużle Thomasa jak i inne nawozy zakupowaliśmy od fabryk poza kartelem stojących, które wywiązały się ze swego zadania poprawnie, dostarczając nawozy wysoko procentowe, suche, miałkie, tak że z tego tytułu żadnych nie mieliśmy reklamacyi.

Sprzedaż nasion i zboża wykazuje w porównaniu do roku 1903 znacznie większe rozmiary, z cyfry bowiem za ów rok 197836 K. 82 hal. wyszliśmy w roku 1904 na 319923 K. 10 hal., czem, jak już wyżej zaznaczono, nie są objęte obroty dla Królestwa Polskiego. Na zwiększenie tego działu wpłynęło niezawodnie słusznie ugruntowane przeświadczenie rolników, że sprzedawane przez nas nasiona i zboża odznaczają się wybitnemi zaletami doborowego towaru, posiadającego najwyższą wartość użytkową. Wiadomo zaś powszechnie, że takie właśnie nasiona wypróbowanej jakości najtaniej wypadają, nie narażając spodziewanych plonów, wystawionych bądź co bądź na największe ryzyko wpływów atmosferycznych, na jakikolwiek zawód z tej strony przez wykluczenie tego ryzyka, które przynosi nasienie niepewne.

Możemy też śmiało powiedzieć na podstawie dokonanych badań wszelkich naszych nasion przez c. k. Zakład rolniczy doświadczalny w Krakowie, że puszczone przez nas w obieg były pierwszorzędnej jakości.

W szczególności nie możemy tu pominąć milczeniem kwestyi nasienia koniczyny czerwonej, pod uprawę której, w miarę rozwoju hodowli i mleczarstwa, coraz większe przestrzenie w kraju naszym są przeznaczane, a tem samem dobór nasienia pewnego i wolnego od kanianki jest pierwszorzędnej wagi.

Otóż, sprzedając nasienie koniczyny pod plombą c. k. Zakładu rolniczego doświadczalnego w Krakowie, dajemy odbiorcom gwarancyę, jakiej nie prędko znaleść mogą.

Normy przeważnej ilości stacyi europejskich, a między temi np. wiedeńskiej, dopuszczają 5 ziarn kanianki w 1 kilogramie i obecności 10 torebek niedokształconych, a koniczynę o takiej zawartości uważają jako wolną od kanianki. Nie potrzeba chyba bliżej rozwodzić się nad tem, że postanowienie takie jest bardzo niebezpieczne, bo stacya badająca przesłaną próbkę i wydająca poświadczenia przy znalezieniu powyższej ilości kanianki, że koniczyna jest od niej wolna, wprowadza w gruby błąd kupującego. Wszak łatwo przypuścić, że druga, cokolwiek inaczej wzięta, próbka, może wykazać w tem samem nasieniu 15, 20, 50 lub więcej ziarn kanianki w kilogramie.

Wiadomo również z licznych doświadczeń. że torebki niedokształcone kanianki zawierają ziarno, które do 50% wschodzi. Dlatego to z całą pewnością możemy utrzymywać, iż orzeczenie stacyi, tolerujących podobne normy, nie przedstawia rzeczywistych gwarancyi dla kupującego, tem bardziej tych stacyi centralnych, które zasypane podanemi do badania próbami, ograniczają się do badania tylko 100 gramów z przesłanej próbki! Tymczasem c. k. Zakład rolniczy doświadczalny w Krakowie nie tylko nie dopuszcza ani ziarnka kanianki, ale nadto żadnej torebki i o ile np. w partyi 25 worków znalazłby się bodaj jeden wykazujący choćby najmniejsze zanieczyszczenie kanianką, nie poprzestaje na wykluczeniu tego worka, lecz zrywa plomby z całej partyi, uważając towar za podejrzany.

Wyznajemy, że taka skrupulatność jest dla sprzedającego nasienie bardzo niedogodna i podnosząca ryzyko, z drugiej jednak strony najlepiej chroniąca kupującego.

Jeśli na tę okoliczność zwracamy uwagę, to, uznając ją za bardzo ważną, niech nam jeszcze będzie wolno zaapelować do odbiorców z prośbą, aby wszelkie kupowane nasiona zechcieli poddawać kontroli próbnej w stacyi doświadczalnej, podobnie jak to ma miejsce przy nawozach sztucznych. Jest to jedyny sposób przekonania się o jakości i dobroci nasienia z danej firmy pochodzącego, a pamiętać o tem należy, że firmy kontrolowane przez stacye doświadczalne obowiązane są do przyjęcia z powrotem złego nasienia, a dostarczenia odpowiedniego, względnie zwrotu pieniędzy. Nigdy jednak nie można ich pociągać do odpowiedzialności za chybienie plonu lub zachwaszczenie pola. Nasienie może być dobre, a plon chybi z innego powodu, nasienie może być czyste, a chwasty (np. kanianka) dostać się mogą na pole z nawozem stajennym, przez ptaki, które nieraz całemi stadami obsiadają pole i t. d. Jedynie przeto miarodajnem jest badanie nasienia przed jego wysiewem.

W roku 1904 rozsprzedaliśmy:

koniczyny czerwonej . .	53000 kg.
» szwedzkiej . .	3700 »
» białej	1700 »
» inkarnatki . .	3100 »
lucerny siewnej	2800 »
» chmielowej . . .	700 »
saradelli	6900 »
łubinu	14800 »
wyki	34600 »
grochu i peluszki . . .	41600 »
bobiku	10300 »
końskiego zębu	41300 »
buraków	8890 »
marchwi	600 »
traw	18235 »
zboża do siewu	428500 »

ziemniaków	370000 kg.
kukurudzy	670000 »
innych nasion	7135 »
Razem sprzedano nasion i zboża .	1717860 kg.

Stopniowy wzrost w dziale tym przedstawia się jak następuje:

w roku	1896	zakupiono	nasion	za	2164 K. 72	hal.
«	1897	»	»	»	8034 » 02	»
»	1898	»	»	»	12803 » 96	»
»	1899	»	»	»	24346 » 16	»
»	1900	»	»	»	54871 » 27	»
»	1901	»	»	»	68833 » 48	»
»	1902	»	»	»	99999 » 60	»
»	1903	»	»	»	197836 » 82	»
»	1904	»	»	»	319923 » 10	»

Dział maszyn i narzędzi rolniczych nie mniej pomyślnego doznał rozwoju, a rezultaty naszej w tym kierunku uwagi i pracy pokaźną cyfrą sprzedaży możemy udowodnić — i tak: gdy w r. 1902 wynosiła ona 22.678 K., a opusty dla odbiorców 3.134 K. — w r. 1903 wynosiła 66.942 K. 78 hal., a opusty dla odbiorców 9.106 K. 92 hal. — to w r. 1904 sprzedaliśmy maszyn za 133.287 K. 08 hal., a opusty wynosiły 16.463 K. 36 hal.

Cyfry te mówią same za siebie i komentować ich bliżej nie będziemy, powołując się na wypowiedziane w przeszłorocznem sprawozdaniu uwagi, których przestrzeganie ze wszech miar okazało się pożytecznem.

Szczegółowy wykaz sprzedanych maszyn przedstawia się następująco:

	sztuk	wartości
Pługi jedno i wieloskibowe . .	55	5156 K. 45 h.
Brony (garnitury) zwyczajne talerzowe i sprężynowe . . .	43	5420 » — »
Kultywatory ameryk. i zwykłe .	26	5822 » — »
Walce	9	2520 » — »
Żniwiarki i kosiarki	44	19620 » — »
Grabiarki	10	1650 » — »
Brusiki	12	360 » — »
Siewniki rzędowe i do nawozów	23	8240 » — »
Wypielacze, obsypniki i kopaczki do kartofli	36	3855 » — »
Młynki, trieury i centryfugi do zboża	19	2800 » — »
Sieczkarnie, śrutowniki, buraczarki, parniki itp.	27	3011 » — »
Separatory i naczyn. mleczarskie		2011 » — »
Pompy i wagi.	16	4017 » — »
Lokomobile.	5	37457 » — »
Młocarnie parowe i prasy do słomy.	6	22120 » — »
Inne maszyny		9225 » — »
Ogółem przeszło sztuk	331	133.287 K. 08 h.

Sprzedaż węgla i koksu cyfrą swoją 34390 K. 41 hal. nie różni się prawie od przeszłorocznej, a główna część przypada na węgiel z kopalni »Paryż« w Królestwie Polskiem, której zastępstwo prowadzimy na znaczną część kraju.

Sprzedaż paszy skoncentrowanej i soli dla bydła przybrała wyjątkowo wielkie rozmiary, a to z powodu ogólnego braku paszy, spowodowanego niepamiętną posuchą, która ciężką klęską kraj nasz dotknęła.

Wyjątkowych też tych cyfr nie łączymy z rozwojem działu handlowego i podajemy je do wiadomości w ogólnej części sprawozdania.

Inne potrzeby gospodarcze, jak żelazo, wyroby żelazne, smarowidła, oleje, pasy maszynowe, płachty do stert i rzepaku, worki i t. p. oraz nafta, benzyna i ropa motorowa składają się razem na cyfrę sprzedaży 68.039 K. 44 hal.

Sprzedaż tych artykułów odbywa się bądź przez wysyłkę kolejową i pocztową, bądź też na miejscu w naszych składach.

VI. Nagradzanie sług gospodarczych.

Podobnie jak w latach poprzednich byliśmy w możności nagradzanie sług rolnych za długoletnią i wzorową służbę w życiu utrzymać.

Fundusze na ten cel mieliśmy następujące:

1) Stały datek Towarzystwa	200·— K.
2) Subwencya z Komitetu centralnego . . .	100·— »
3) » z c. k. Starostwa w Wieliczce	31·73 »
4) Datek od służbodawców	90·— »
	421·73 K.
Przekroczenie w r. 1903	59·60 »
	362·13 K.
5) Subwencya z Wydziału Rady pow. w Limanowy (wpłynęła po rozdaniu nagród) .	30·— »
	392.13 K.

Z kwoty tej rozdzielono między 18 odznaczonych sług gotówką 360 K., przyczem rozdano 7 medali srebrnych, 11 bronzowych oraz 18 dyplomów.

Według dotychczasowego zwyczaju rozdział przyznanych nagród odbywał się w ten sposób, że podczas Walnego Zgromadzenia Towarzystwa po odprawionem nabożeństwie wręczano na sali posiedzeń nagrody przyznane sługom. W roku bieżącym wprowadziliśmy tę zmianę, że wręczanie tych nagród odbywa się za pośrednictwem księży proboszczów w dotyczących parafiach. Forma taka wydaje nam się właściwszą, gdyż wręczanie nagród w sposób uroczysty w parafii, gdzie sługa jest więcej znany, ma zarazem znaczenie etyczne ze względu na obecność innych sług w tej samej parafii zamieszkałych.

Instytucya nagradzania sług okazuje się jako pożyteczna i humanitarna, a znaczenie jej w czasach dzisiejszych, gdzie coraz trudniej o zatrzymanie służby gospodarczej, porywanej prądem wychodźtwa, nie jest małoważnem.

Czy jednak wobec szczupłości własnych funduszów, jakiemi na ten cel rozporządzamy i braku wydatniejszych subwencyj od zewnętrznych czynników będziemy w stanie nagrody takie rok rocznie rozdzielać, nie da się dzisiaj przewidzieć.

Część ogólna.

Prócz czynności w poszczególnych działach, na jakie się akcya naszego Tow. rozpada, poruszono na Zgromadzeniach Ogólnych kilka spraw z dziedziny szerszy ogół obchodzącej. Wniesiono mianowicie do Komitetu centralnego podanie o poczynienie kroków, celem wyjednania zmiany dotychczasowych warunków, pod jakimi skarb wojskowy oddaje hodowcom w ograniczone posiadanie konie wojskowe, które to zmiany, na korzyść hodowli obmyślane, wymieniono szczegółowo w rzeczonem podaniu.

Również na ręce Komitetu centr. wniesiono pismo mające na celu, wobec dwóch ostatnich lat nieurodzaju, wstrzymanie egzekucyi podatku gruntowego, jak niemniej wyjednanie szybszego, niż dotąd załatwiania przez władze skarbowe podań o opust tegoż podatku z tytułu klęsk elementarnych.

Na jednem ze Zgromadzeń Ogólnych uchwalono na wniosek Wydziału wprowadzić ważną zmianę w dotychczasowej praktyce przyjmowania nowych członków w poczet Towarzystwa, rozszerzywszy prawo to również na osoby płci żeńskiej.

Mówiąc o Zgromadzeniach Ogólnych, nie możemy przemilczeć wykładu prof. Stefana Jentysa o znaczeniu nawozów potasowych i objawach braku potasu w glebie, który to wykład, odznaczający się głęboką erudycyą obok jasności, trzeźwości i przystępności, zaliczyć można do niezwykle pouczających.

W zakres nadzwyczajnych czynności naszego Tow. w minionym roku wchodzi wreszcie, wdrożona przez Rząd dzięki inicyatywie JE. Pana Namiestnika, na bardzo poważne rozmiary obliczona akcya ratunkowa z tytułu klęski posuszy, mająca na celu zakupno z funduszów subwencyjnych wszelkiego rodzaju pasz i rozsprzedaż tychże, z pewnym opustem ceny i frachtów kolejowych, pomiędzy rolników całego kraju. Cyfra subwencyi na ten cel, wynosząca pierwotnie na zachodnią część kraju około 15% z kwoty kor. 600.000 na zakupno paszy przeznaczonej, została oddaną do zużytkowania naszego Tow., z czego wywiązując się — za pośrednictwem naszem — mimo że akcya nie została jeszcze zamkniętą, rozeszło się już do końca 1904 r. pomiędzy dotkniętych zeszłoroczną klęską 155 wagonów rozmaitych pasz, wartości 132.461 K. 60 h. Oddanie w nasze ręce całej tej akcyi, będące dla nas bardzo zaszczytnym dowodem zaufania, zmnożyło jednak niesłychanie pracę naszego biura, wyczerpując nad siły cały nasz personal urzędniczy. Podjąć się jednak tej pracy uważaliśmy za nasz obowiązek, jak długo Tow. nasze było w sprawach handlowych wyłącznym organem i pełnomocnikiem Komitetu centralnego.

Rola ta wszakże, którą według najlepszej naszej wiedzy i woli spełniać pragnęliśmy, kończy się w najbliższym czasie skutkiem podjętych przez Komitet centralny kroków, mających na celu przeniesienie do Krakowa i przelanie na osobną, powstającą właśnie, instytucyę wszystkich naszych agend handlowych, o ile poza granice naszego okręgu sięgają. Akcya nasza w dotychczasowych tak szerokich rozmiarach, nie mogła naturalnie czynić zadość zadaniom, jakie jej stawiano, gdyż była to akcya rozpoczęta przez nas na ochotnika, wywołana ogólnie w kraju odczuwaną potrzebą centralnej instytucyi rolniczej w kierunku handlowym, wdrożona przez nas bez żadnych centralistycznych aspiracyi, która jednak siłą rzeczy i brakiem innej organizacyi wyrosła do rozmiarów i cyfr, jakie są przedmiotem powyższego sprawozdania. Cały jednak nasz aparat urzędniczy przy rozrastających się wciąż w niesłychanie szybkiem tempie obrotach, walczyć musiał z zadaniem przechodzącem jego siły, — a co jeszcze ważniejsza, nasz szczupły stosunkowo kapitał obrotowy stawiał nas w równie trudnych warunkach materyalnych, które — z natury rzeczy — na działalności naszej ujemnie odbijać się musiały.

Tym brakom — miejmy nadzieję — skutecznie zaradzi Syndykat Tow. Rolniczych, który na szerszych racyonalnych podstawach zawiązany, jako publiczna na udziałach oparta instytucya, ma w sobie wszelkie warunki pomyślnego rozwoju, czego mu też w interesie rolnictwa tej części kraju gorąco życzymy.

Niniejszym rocznikiem sprawozdań kończymy 25 lat istnienia Towarzystwa rolniczego okręgowego w Wieliczce, zawiązanego w dniu 24 kwietnia 1880 r.

Rok rocznie ogłaszane drukiem sprawozdania w formie niniejszego uwalniają nas od obowiązku szczegółowego zestawienia czynności wśród tego czasu dokonanych, a ocena naszej działalności nie do nas należy. Wolno nam jednak zaznaczyć, że jakkolwiek ekonomiczne położenie rolników naszego okręgu w okresie tym skutkiem nadzwyczaj trudnych warunków, ogólnem przesileniem rolniczem wywołanych, nie przedstawia się w stanie kwitnącym — to jednak dzięki solidarności większej u nas, niż może gdzieindziej, dzięki wytrwałym usiłowaniom połączonych do wspólnej pracy jednostek, ogólny postęp rolniczy jest widoczny.

Czy weźmiemy pod rozwagę uprawę roli, dokonywaną poprawnemi maszynami i według nowych zasad nauki, czy sposób nawożenia gleby nawozami sztucznymi i zielonymi, czy melioracye rolne, czy hodowlę bydła i racyonalne żywienie inwentarzy, mleczarstwo i hodowlę nasion, czy budowle gospodarcze celowi odpowiadające, czy ścisłą rachunkowość jako podstawę gospodarki, — na każdem polu spostrzeżemy znaczny postęp, niczem nie dający się zaprzeczyć.

Jeśli rachunkowo chcielibyśmy porównać wartość majątków zagospodarowanych z przed lat 25 a dzisiaj, niewątpliwie dojdziemy do rezultatu dodatniego i możemy wnioskować, że nasze zebrania i odczyty, stawiane tam wnioski i uchwały, udzielane sobie wzajemnie spostrzeżenia, doświadczenia i uwagi, wystawy i premiowania, złączenie się w celach zakupna potrzeb gospodarczych, słowem wszystko to, co stanowiło żywotną siłę naszej instytucyi, było nietylko zachętą do pracy na roli, ale zarazem współdziałaniem w jej utrzymaniu w rękach rolników, zdolnych produktywnie służyć krajowi i do niego przywiązanych.

A jeśli wśród tej walki o byt o własnych siłach z żalem zaznaczyć nam przychodzi, że niejeden z idących w szeregu pod ciężkiem jarzmem trudnych warunków w kroku innym nie dotrzymał, to — z drugiej strony — osiągnięte rezultaty postępu rolniczego wzbudzać w nas muszą tem większą otuchę i zapał do dalszej wspólnej pracy i wytrwania na roli, do czego wszystkich naszych członków zapraszamy.

Tabela rozsprzedaży sztucznych nawozów.

Rok	Mąka kostna parzona	Mąką kostna preparowana	Nadfosforan kostny	Nadfosforan mineralny	Żużle Thomasa	Saletra chilijska	Kainit	Nadfosforan amoniakalny	Razem ctm.	Cena sprzedaży	
										K.	h.
1891	100	100	7	—	—	—	—	—	207	3327	65
1892	200	300	185	—	—	—	—	—	685	9712	40
1893	100	300	582	—	—	—	—	—	982	11617	08
1894	395	671	978	—	—		—	—	2044	23711	76
1895	536	779·40	534	730	323	63	—	—	2965·40	30709	18
1896	854·54	3111·77	2934·97	726	1984	41	—	—	9654·28	78000	86
1897	1052·14	1844.08	4094·07	845·25	5770	183·72	1066	—	14845·26	92166	06
1898	1997·86	2255·52	4478·21	2780	14147	606·5	2652	—	28827·09	182992	94
1899	891·16	3175·33	3432·78	2544·84	18959	738·80	2217	—	31958·61	203360	60
1900	679·20	1928	3745	1593·65	16587	642·34	2335	1493	29023·19	200603	16
1901	609·60	1170·67	4242·11	2500·01	26347	709·33	3038	1676	40292·72	262898	93
1902	394·81	1618	2662·06	5405·93	33164	800	2400	1997	48441·80	315419	85
1903	200	1310	4642	11296	45515	1444	2771	2037	69215	494417	07
1904	300	1600	2500	8100	41500	1800	4100	3100	63000	417838	20

Zamknięcia rachunkowe

Towarzystw Rolniczych Okręgowych za rok 1904.

Biała-Żywiec.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Rachunek kasy.				
1	Stan kasy 1 stycznia 1904	1410	15		
2	Suma ogólnego przychodu	17505	32		
3	Suma ogólnego rozchodu			18122	26
4	Stan dnia 1 stycznia 1905			793	21
	Razem	18915	47	18915	47
	Rachunek funduszów.				
	Fundusz własny.				
1	Saldo pozostałości z roku 1903	1330	16		
2	Wkładki członków	186	—		
3	Inne	14	57		
4	Portorya			127	90
5	Należytość ekwiwalentowa			14	38
6	Wkładka do Wieliczki			29	—
7	Papier, stemple			20	09
8	Prenumerata »Tygodnika Rolniczego«			8	—
9	Wieniec na trumnę ś. p. Prezesa Br. H. Czecza			22	—
10	Komitetowi zwrot % od wkładek			53	96
11	Przelano do funduszu handlowego			302	46
12	Funduszowi hodowlanemu pożyczono			159	73
13	Saldo pozostałości			793	21
	Razem	1530	73	1530	73

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Fundusz subwencyjny.				
	a) Hodowlany.				
1	Pozostałość z roku 1903	62	49		
2	Subwencya Komitetu na zakupno buhai	2000	—		
3	» » na premiowanie	1000	—		
4	» nadzwyczajna od Tow. hod. czerwonego bydła . . .	300	—		
5	» z Rady powiatowej Bialskiej	400	—		
6	Zwrot od Komitetu 25% od zakupna buhai	693	—		
7	Zwrot 50 i 40% za buhaje od hodowców	230	—		
8	Za sprzedaż 9-ciu wybrakowanych buhai	1690	40		
9	Wpisowe od 19 krów do związku	38	—		
10	Na zakupno jałówek od Komitetu	3000	—		
11	Z funduszu własnego pożyczka	159	73		
12	Zakupno 9-ciu buhai			3032	—
13	Subwencya na utrzymanie buhai			2408	—
14	Transporty i utrzymanie			89	62
15	Wpisowe od 16 krów oddane do Tow. hod. czerw. bydła . . .			38	—
16	Premiowanie			1006	—
17	Zakupno jałówek			3000	—
	Razem . . .	9573	62	9573	62
	b) Inne subwencye.				
1	Od Komitetu na gnojarnię	80	—		
2	» na urządzenie wystawy narzędzi rolniczych	422	10		
3	Subwencyonowanie gnojarni w Osieku			80	—
4	Koszta urządzenia wystawy maszyn rolniczych w Kozach . . .			422	10
	Razem . . .	502	10	502	10
	Dział handlowy.				
1	Saldo pozostałości z roku 1903	17	50		
2	Od członków za nasiona	5638	63		
3	» » » nawozy	1812	62		
4	Z funduszu własnego	302	46		
5	Towarzystwo rolnicze w Wieliczce za nasiona i nawozy			7428	09
6	Transporty i zwózki			343	12
	Razem . . .	7771	21	7771	21
	Bilans handlowy.				
1	Remanent w nawozach na rok 1905	159	70		
2	Dług Wieliczce na rok 1905			737	70
3	Znajdzie pokrycie z funduszu własnego	578	—		
	Razem . . .	737	70	737	70

Bochnia.

	Wyszczególnienie	Należy- zaległa		bieżąca	
	I. Fundusz administracyjny.				
	Dochody.				
1	Stan funduszu dnia 1 stycznia 1904			139	54
2	Wkładki członków	164	—	356	—
3	Wstępne	4	—	24	—
4	Otrzymano à conto zysku z funduszu handlowego			300	—
5	Otrzymano gotówką z lokacyi			950	—
6	Zwrot zaliczki na płacę od sekretarza			300	—
7	» » chwilowej z funduszu handlowego			750	—
	Razem	168	—	2819	54
	Po strąceniu wydatków				
	Stan kasy na rok 1905				
	Wydatki.				
1	Płaca sekretarza			500	—
2	Wkładka do Towarzystwa rolniczego w Krakowie			133	76
3	» » » dla popierania polskiej nauki rolnictwa			20	72
4	Remuneracya kanceliście rady powiatowej za pomoc biurową			60	—
5	Prenumerata »Tygodnika rolniczego« za r. 1903 i 1904			16	—
6	Zaliczka sekretarzowi na płacę			300	—
7	Koszta urządzenia wystawy maszyn rolniczych w Niewiarowie			45	60
8	Drobne wydatki			1	94
9	Zaliczka chwilowa funduszowi handlowemu			750	—
10	Wydano na lokacyę			100	—
	Razem			1928	02
	II. Fundusz subwencyjny.				
	Dochody.				
1	Stan kasy dnia 1 stycznia 1904			1	87
2	Subwencya ministeryalna na podniesienie hodowli bydła rogatego			1300	—
3	» » na premiowanie bydła włościańskiego			400	—
4	Zwroty za buhaje przeszłe na własność hodowców	518	80	632	10
5	Podniesiono z lokacyi			500	—
6	Otrzymano zaliczkę chwilową z funduszu handlowego			1500	—
7	Zwrot zaliczki komisyi do zakupna buhajów			2000	—
8	Zwrot od p. Ruebenbauera części ceny kupna buhajka	50	—		
	Razem	568	80	6333	97
	Po strąceniu wydatków				
	Stan kasy z dnia 31 grudnia 1904				
	Wydatki.				
1	Subwencya hodowcom włościańskim buhajów			410	—
2	Zakupno buhajów subwencyjnych (4 à 500 kor.)			2000	—
3	Premiowanie bydła włościańskiego			395	—
4	Koszta sprowadzenia buhajków			20	—
5	Zaliczka komisyi do zakupna buhajków			2000	—
6	Zwrot zaliczki chwilowej funduszowi handlowemu			1500	—
7	Wydano na lokacyę			800	—
	Razem			7125	—

tość razem		Uiszczenie		Odpisano		Zaległość		Wyjaśnienie różnic
139	54	139	54					
520	—	246	—	32	—	242	—	
28	—	20	—	4	—	4	—	
300	—	300	—					
950	—	950	—					
300	—	120	—			180	—	
750	—	750	—					
2987	54	2525	54	36	—	426	—	
		1928	02					
		597	52					
500	—	500	—					
133	76	133	76					
20	72	20	72					
60	—	60	—					
16	—	16	—					
300	—	300	—					
45	60	45	60					
1	94	1	94					
750	—	750	—					
100	—	100	—					
1928	02	1928	02					
1	87	1	87					
1300	—	1300	—					
400	—	400	—					
1150	90	763	50			387	40	
500	—	500	—					
1500	—	1500	—					
2000	—	2000	—					
50	—	—	—			50	—	
6902	77	6465	37			437	40	
		6325	—					
		140	37					
410	—	410	—					
2000	—	2000	—					
395	—	395	—					
20	—	20	—					
2000	—	2000	—					
1500	—	700	—			800	—	
800	—	800	—					
7125	—	6325	—			800	—	

Ruch efektów:

Stan 1/1 1904	K.	818·15
Ulokowano w ciągu roku	K.	100·—
% narosły do 30/6 1904	K.	73·40
Razem	K.	991·55
Podniesiono z lokacyi	K.	950·—
Stan 31/12 1904	K.	41·55

Ruch efektów:

Stan z roku 1903	K.	150·—
Ulokowano w ciągu roku	K.	800·—
% narosły do 30/6 1904	K.	4·38
Razem	K.	954·38
Podniesiono z lokacyi	K.	500·—
Stan 31/12 1904	K.	454·38

	Wyszczególnienie	Należy- tość zaległa		bieżąca		razem		Uiszczenie		Odpisano		Zaległość		Wyjaśnienie różnic
	III. Fundusz handlowy.													
	Dochody.													
1	Zapas kasowy z roku 1903			167	70	167	70	167	70					
2	Ze sprzedaży koniczyny	751	—	10017	13	10768	13	9308	98			1459	15	
3	» » innych nasion	16	80	1591	18	1607	98	1583	12			24	86	
4	» » saletry chilijskiej	982	39	1006	81	1989	20	1006	21			972	99	
5	» » superfosfatu mineralnego	185	20	1014	20	1199	40	410	20			789	20	
6	» » » amoniakalnego	445	—	1084	68	1529	68	510	—	13	—	1006	68	
7	» » żużli Thomasa (drobna sprzedaż)	10311	24	7994	—	18305	24	11861	19	51	20	6392	85	
8	» » » » (wagonowa sprzedaż)			12865	22	12865	22	4350	49			8514	73	
9	» » otrąb			1796	03	1796	03	1252	13			543	90	
10	Procenta zwłoki			434	99	434	99	434	99			—	—	
11	Różne dochody			335	55	335	55	216	—			119	55	
12	Zaliczka chwilowa z funduszu subwencyjnego zwrotna			1500	—	1500	—	700	—			800	—	
13	» » z funduszu administracyjnego			750	—	750	—	750	—			—	—	
14	Procenta narosłe na lokacyi funduszu			52	52	52	52	52	52			—	—	
15	Otrzymano zwrot lokacyi			8700	—	8700	—	8700	—			—	—	
	Razem	12691	63	49300	01	61991	64	41303	53	64	20	20623	91	
	Po strąceniu wydatków							38985	36					
	Stan 31 grudnia 1904							2318	17					
	Wydatki.													
1	Należytość za żużle Towarzystwu rolniczemu w Wieliczce	3908	09	19003	25	22911	34	8296	38	10	41	14604	55	
2	» » superfosfat mineralny z transportem			953	19	953	19	542	99			410	20	
3	» » » amoniakalny »			842	09	842	09	325	41			516	68	
4	» » koniczynę			9644	—	9644	—	9644	—					
5	Wypłacone koszta transportu koniczyny i analizy			211	24	211	24	211	24					
6	Należytość za różne nasiona			1664	73	1664	73	1561	63			103	10	
7	Wypłacono koszta transportu nasion			19	35	19	35	19	35					
8	Należytość za saletrę chilijską			972	—	972	—	972	—					
9	Koszta transportu saletry			19	22	19	22	19	22					
10	Za Kainit zapłacono			216	—	216	—	216	—					
11	Koszta sprowadzenia żużli i zwiezienia do składu			809	31	809	31	809	31					
12	Wkładka do Towarzystwa rolniczego w Wieliczce	50	—	50	—	100	—	50	—			50	—	
13	Spłata długu do rady powiatowej	8000	—	—	—	8000	—	2000	—			6000	—	
14	Czynsz ze składu			260	—	260	—	260	—					
15	Drobne wydatki (portorya, analizy i t. p.)			64	50	64	50	64	50					
16	Remuneracye			80	—	80	—	80	—					
17	Ulokowano na książeczkę pow. kasy oszczędności			8700	—	8700	—	8700	—					
18	Wypłacono funduszowi administracyjnemu à conto zysku			300	—	300	—	300	—					
19	Zaliczka chwilowa fund. subwencyjnemu			1500	—	1500	—	1500	—					
20	Zwrot zaliczki chwilowej fund. administracyjnemu			750	—	750	—	750	—					
21	Zakupno 2 wagonów otrąb, i zadatek na 2 wagony			2663	33	2663	33	2663	33					
	Razem	11958	09	48722	21	60680	30	38985	36	10	41	21684	53	

Inwentarz majątku Towarzystwa roln. okręg. w Bochni za rok 1904.

		Wyszczególnienie		Czysty stan czynny	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	I. Fundusz administracyjny.				
	Stan czynny.				
1	Zapas kasowy w gotówce	597	52		
2	» » w efektach	41	55		
3	Zaległości czynne według zamknięcia rachunków	426	—	1065	07
	II. Fundusz subwencyjny.				
	Stan czynny,				
1	Zapas kasowy w gotówce	140	37		
2	» » w efektach	454	38		
3	Zaległości czynne według zamknięcia rachunków	437	40		
	Razem	1032	15		
	Stan bierny.				
1	Zaległość bierna według zamknięcia rachunków	800	—	232	15
	III. Fundusz handlowy.				
	Stan czynny.				
1	Zapas kasowy w gotówce	2318	17		
2	Zaległości czynne według zamknięcia rachunków	20623	91		
3	Zapas w magazynie 47 worków żużli à 6 K.	282	—		
4	» 13 worków superfosfatu amoniakalnego à 12 K.	156	—		
5	» 17 ctm. otrąb à 9 K. 80 hal.	166	60		
6	Zaliczka posłana naprzód na 2 wagony otrąb	500	—		
7	Kaucye zatrzymane na worki od 2 wagonów otrąb	160	—		
		24206	68		
	Stan bierny.				
1	Zaległości bierne według zamknięcia rachunków	21684	53	2522	15
	Razem stan czynny			3819	37

Z Wydziału Towarzystwa rolniczego okręgowego w Bochni dnia 31 grudnia 1904.

Prezes:
M. Rostworowski m. p.

Sekretarz:
Siemieński m. p.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Brzesko.				
	A) Fundusze własne.				
	A) Dochody.				
1	Reszta kasowa z roku 1903	4861	72		
2	Wkładki członków w roku 1904	186	—		
3	Wpisowe	9	—		
4	Procent od lokacyi	56	29		
	Suma dochodów własnych	5113	01		
	B) Wydatki.				
1	Remuneracya sekretarza za rok 1904			200	—
2	38% od wkładek członków w roku 1903 Komitetowi			76	—
3	Wkładka do Towarzystwa Rolniczego Wielickiego			50	—
4	Prenumerata »Tygodnika rolniczego«			8	—
5	Pokrycie niedoboru funduszu hodowlanego			241	55
6	Dotacya sekcyi handlowej na prowadzenie sprzedaży sztucznych nawozów i paszy			4000	—
	Suma wydatków własnych			4575	55
	W porównaniu z sumą dochodów			5113	01
	Reszta do przeniesienia na rok 1905			537	46
	B) Fundusze subwencyjne hodowlane.				
	A) Dochody.				
1	Reszta kasowa z roku 1903	566	70		
2	» subwencyi hodowlanej Komitetu za rok 1903	650	—		
3	» subwencyi hodowlanej Komitetu za rok 1904	1300	—		
4	Reszta subwencyi Komitetu na premiowanie bydła	200	—		
5	Zwroty połowy ceny kupna na buhaje subwencyjne	751	75		
6	Dotacya funduszów własnych	241	55		
	Suma dochodów	3710	—		
	B) Wydatki.				
1	Wydano na zakupno 12 buhajów subwencyjnych			3322	—
2	» » premiowanie buhajów przy licencyonowaniu			188	—
3	» » premiowanie bydła w Szczepanowie			200	—
	Suma wydatków			3710	—
	W porównaniu ze sumą dochodów			3710	—
	C) Inne fundusze subwencyjne.				
	A) Dochody.				
1	Subwencya Komitetu na urządzenie wystawy i prób maszyn rolniczych w Okocimie	400	—		
		400	—		

		Dochód		Rozchód	
	B) Wydatki.	Koron	hal.	Koron	hal.
1	Pokryto koszta połączone z wystawą			184	45
2	Zwrócono komitetowi			215	55
	Suma wydatków			400	—
	W porównaniu z sumą dochodów			400	—
	D) Fundusze sekcyi handlowej.				
	A) Dochody.				
1	Dotacya funduszów własnych na pokrycie kosztów z prowadzeniem handlu połączonych	4000	—		
2	Dochód z prowadzenia sekcyi handlowej w latach poprzednich . .	956	16		
3	Uzyskano ze sprzedaży 880 ctm. żużli	6357	87		
4	Zysk ze sprzedaży otrąb w r. 1903 w Szczurowej przez Wnego Edwarda Maurizio	53	34		
5	Uzyskano ze sprzedaży wagona superfosfatu	706	65		
6	Bonifikacya Towarzystwa Wielickiego przy zakupnie 10 wagonów żużli i sconto kasowe	540	96		
7	Bonifikacya Towarzystwa Wielickiego przy zakupnie jednego wagonu superfosfatu mineralnego, oraz zwrot frachtu	294	32		
8	Uzyskano ze sprzedaży 289 ctm. otrąb pszennych	2938	60		
9	Uzyskano ze sprzedaży 130 ctm. otrąb żytnich	1393	10		
10	Opusty przy zakupnie 5 wagonów otrąb	447	50		
11	Zwrot kaucyi za worki	173	—		
12	Uzyskano ze sprzedaży 195 ctm. superfosfatu i 79 ctm. żużli pozostałych w składzie z r. 1903	2276	91		
	Suma dochodów	20138	41		
	B) Wydatki.				
1	Zapłacono Towarzystwu Rolniczemu w Wieliczce:				
	a) za 10 wagonów żużli			6466	07
	b) za 1 wagon superfosfatu mineralnego			901	—
	c) za 5 wagonów otrąb			4478	30
2	Frachty kolejowe od powyższych wagonów			1544	14
3	Przywóz tychże ze Słotwiny do składu w Brzesku			270	—
4	Przesłano Towarzystwu Rolniczemu w Wieliczce zadatek na 2 wagony otrąb			500	—
5	Wypłacono kaucyę za worki od otrąb			361	—
6	Koszta procesowe w sprawie wydobycia należytości za nawozy od masy ś. p. Adolfa Lgockiego			129	98
7	$1^1/_2\%$ od ceny kupna nawozów sztucznych i otrąb Sekretarzowi tytułem wynagrodzenia za prowadzenie sprzedaży			170	64
8	Czynsz z placu pod magazyn i drobne wydatki			170	10
	Suma wydatków			14991	23
	W porównaniu ze sumą dochodów			20138	41
	Reszta do przeniesienia na rok 1905			5147	18
	Remanent w składzie i zaległości czynne.				
1	Żużle 20% — 24 ctm. po 8 K. 60 hal.	206 K. 80 hal.			
2	» 18% — 96 ctm. po 7 K. 80 hal.	748 K. 80 hal.			
3	Otrąb żytnich 70 ctm. po 10 K. 80 hal.	756 K. — hal.			
4	» pszennych 11 ctm. po 10 K. 25 hal. . . .	112 K. 75 hal.			
5	200 worków próżnych po 15 hal.	30 K. — hal.			
6	Zadatek na 2 wagony otrąb Towarzystwu Rolniczemu w Wieliczce	500 K. — hal.			
7	Zwrot kaucyi za worki z 2 wagonów otrąb . .	140 K. — hal.			
8	Zwrot kosztów sporu od masy ś. p. Lgockiego . .	129 K. 98 hal.			
	Suma . .	2624 K. 33 hal.			

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Dębica.				
	Fundusze własne.				
	Dochód.				
1	Pozostałość z roku 1903	75	49		
2	Wkładki za rok 1903	6	—		
3	» » » 1904	360	—		
4	» na rok 1905	2	—		
5	Komitet na urządzenie biura	300	—		
6	» » biuro	500	—		
7	Procenta od subwencyi	95	38		
8	Procent od pieniędzy	17	75		
	Razem	1356	62		
	Rozchód.				
1	Udział 38%			164	16
2	Koszta kancelaryjne			186	78
3	Sekretaryat			400	—
4	Urządzenie biura			245	12
5	Tygodnik rolniczy 1904 r.			8	—
6	Towarzystwo rybackie			4	—
7	Towarzystwo kółek rolniczych			8	—
8	Oprawa książek			35	04
9	Jaderny fotografie			96	—
	Saldo			209	52
				1356	62
	Fundusze Komitetu.				
	Na bydło.				
	Dochód.				
1	Saldo z roku 1903	490	11		
2	Komitet subwencyę na buhaje	1500	—		
3	Tow. hodowców bydła czerwonego	1602	—		
4	Zwrot za buhaja Maziarka	99	69		
5	» » » Tabor	125	70		
6	» » » Lągosz	96	69		
7	» » » ks. Grochola	113	42		
8	» » » Chmura	70	—		
9	» » » Kurczek	151	35		
10	Niedopłacono hr. Reyowi za buhaje	592	94		
	Razem	4841	90		
	Rozchód.				
1	Subwencya na buhaja Jaśkiewicz			200	—
2	» » » Oliński			200	—
3	» » » Ośniałowski			100	—
4	» » » Tahn Natan			60	—
	Do przeniesienia			560	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Z przeniesienia . . .			560	—
5	Za buhaja dla Maziarki			562	56
6	» » » Karasadowicza			662	56
7	» » » Tabora			439	81
8	» » » Gąsiora Jakóba			577	31
9	» » » Andrasika			358	36
10	» » » Gąsiora Tomasza			485	55
11	» » » Misiewicza			331	75
12	» » » Lewickiego Witolda			460	—
13	» » » Lągosza Wojciecha			404	—
	Razem . . .			4841	90
	Na gnojownie.				
	Dochód.				
	Saldo z roku 1903	50	—		
	Rozchód.				
	Saldo			50	—
	Na ziemniaki dla włościan.				
	Dochód.				
	Saldo z roku 1903	34	50		
	Razem . . .	34	50		
	Rozchód.				
1	Dopłacono do 13 korcy			13	—
2	Saldo.			21	50
	Razem . . .			34	50
	Wystawa.				
	Dochód.				
1	Na zwykłe premiowanie	500	—		
2	Na wystawę bydła	1000	—		
3	» » trzody	200	—		
4	» » drobiu	60	—		
5	Na urządzenie wystawy	500	—		
6	Rada powiatowa pilzneńska	800	—		
7	» » ropczycka.	800	—		
8	Towarzystwo kółek rolniczych	400	—		
9	Zarząd dóbr hr. Raczyńskich	200	—		
10	Wstępy	478	40		
11	Tombola	552	32		
12	Wystawcy	75	20		
13	Przedstawienie	44	—		
14	Zwroty i procenta	23	50		
	Razem . .	5633	42		

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Rozchód.				
1	Bydło przy premiowaniach przed wystawą			1241	—
2	» » » na wystawie			1210	—
3	Kozy			10	—
4	Drób			50	—
5	Premie dla kółek rolniczych			200	—
6	» » przemysłowców			120	—
7	Druki i poczta			239	05
8	Instalacya			463	69
9	Dekoracya			372	12
10	Służba			155	40
11	Muzyka			158	82
12	Tombola			513	92
13	Dyplomy			40	—
14	Przyjęcia			280	—
15	Różne			39	42
16	Na wydawnictwo			540	—
	Razem . . .			5633	42
	Zestawienie.				
1	Fundusz własny	1356	62	1147	10
2	» Komitetu na bydło	4841	90	4841	90
3	» » na gnojownie	50	—		—
4	» » na ziemniaki	34	50	13	—
5	Wystawa	5633	42	5633	42
	Saldo na rok 1905			281	02
	Razem . .	11916	44	11916	44

Jasło.

	Dochód.				
1	Gotówka z dniem 1/1 1904.	1010	11		
2	Zwrot pożyczki przez Komitet krakowski	1354	—		
3	Komitet krakowski na zakupno buhai	2400	—		
4	» » » premiowanie	1600	—		
5	Rada powiatowa w Jaśle	1142	90		
6	» » w Krośnie na sadownictwo	300	—		
7	» » w Gorlicach na sadownictwo	200	—		
8	Zwrot za buhaje	1150	—		
9	» » trzodę	138	90		
10	» » cieliczki	180	50		
11	Wkładki członków	649	40		
12	Odsetki narosłe	80	28		
	Razem . . .	10206	09		
	Rozchód.				
1	Zwrot funduszowi własnemu			1354	—
2	Premiowania			1600	—
	Do przeniesienia . . .			2954	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Z przeniesienia . . .			2954	00
3	Zakupno buhai			4003	02
4	» trzody			351	—
5	» cieliczek			362	—
6	Subwencye na buhaje			390	—
7	» na zjazd do Krakowa			40	—
8	Transport buhai			27	90
9	Wkładki do Towarzystw			278	—
10	Administracya			585	—
11	Portorya			94	26
12	Druki			419	34
13	Gotówka na cele sadownictwa			500	—
14	Pozostałość kasowa			201	57
	Razem . . .			10206	09

Majątek Towarzystwa.

1	Fundusz własny	3000 K. — hal.
2	Wartość inwentarza buhaje	9483 K. 10 hal.
3	» » trzoda	487 K. 51 hal.
4	» » cieliczek	362 K. — hal.
5	Fundusz na cele sadownictwa	500 K. — hal.
6	» na cele sztucznych nawozów	890 K. 58 hal.
7	Zaległe wkładki członków	212 K. — hal.
8	Pozostałość kasowa	201 K. 17 hal.
	Razem . .	15136 K. 76 hal.

Kraków.

L. porządkowa	Wyszczególnienie dochodów	Szczegółowa kwota		Razem		Pozostałość kasowa	
		Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.
	A) Fundusze własne.						
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	19	54				
2	Opłaty wpisowe od nowo przyjętych członków	70	—				
3	Wkładki członków za rok 1904	492	—				
4	» » » lata dawniejsze	138	—				
5	Nadwyżka dochodów pozostała z zakupna i sprzedaży nasienia koniczu na wspólny rachunek 18 członków	13	50				
	Razem . .			733	04		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na r. 1905 . .					89	81
	B. Fundusze subwencyi państwowych.						
	I. Na zakupno buhai subwencyjnych.						
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	374	77				
2	Zwrot połowy ceny kupna buhajów ze zwiniętych stacyi Nr. 54, 55, 57, 58, 64, 65, 66, 67, 68 i 69 . . .	1625	56				
3	Zwrot całej ceny kupna ze zwiniętych stacyi Nr. 70 i 78	901	—				
4	Subwencya państwowa za r. 1904	1400	—				
5	» » na premiowanie bydła z r. 1903 i 1904 użyta za zezwoleniem Komitetu etc. na zakupno buhajów	800	—				
	Razem . . .			5101	33		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na r. 1905 . . .					168	93
	II. Na premiowanie bydła włościańskiego.						
1	Pozostałość kasowa z roku 1903 . . . . . Subwencyi z r. 1904 użyto na zakupno buhajów subwencyjnych	260	04				
	Razem . . .			260	04		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na r. 1905 . . .					260	04
	C) Fundusz im. ś. p. Felicyana Szybalskiego.						
	na premie dla włościan w Morawicy za dobry chów bydła.						
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	42	99				
2	Od kapitału zakładowego 240 Kor. narosłe za r. 1904 procenta	11	40				
	Razem . . .			54	39		
	Pozostałość przeniesiona na 1905 . . .					54	39
	Razem . . .			6148	80	573	17

L. porządkowa	Wyszczególnienie wydatków	Szczegółowa kwota Koron	hal.	Razem Koron	hal.	Niedobór Koron	hal.
	A) Fundusze własne.						
1	Wynagrodzenia: sekretarza 300 K., pisarza 75 K., woźnego 55 K.	430	—				
2	Wkładka do Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego za rok 1903	157	70				
3	Prenumerata Tygodnika rolniczego za rok 1904 . . .	8	—				
4	Wkładka do Towarzystwa rybackiego za rok 1904 . .	4	—				
5	Portorya, druki, papier, itd. itd.	43	53				
	Razem . . .			643	23		
	B) Fundusze subwencyi państwowych.						
	I. Na zakupno buhai subwencyjnych.						
1	Wartość kupna: 2 buhai rasy krajowej czerwonej na stacye Nr. 87 i 92	890	—				
2	Wartość kupna: 8 buhai rasy fryzyjskiej na stacye: Nr. 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90 i 91	4034	—				
3	Koszta transportu buhajów koleją do Krakowa. . . .	8	40				
	Razem . . .			4932	40		
	II. Na premiowanie bydła włościańskiego.						
	Z powodu klęsk elementarnych premiowania nie odbyto a subwencyi użyto na zakupno buhajów subwencyjnych.						
	C) Fundusz im. ś. p. Felicyana Szybalskiego.						
	na premie dla włościan w Morawicy za dobry chów bydła.						
	Ponieważ nie było w Morawicy premiowania przeto nic nie wydano.						
	Razem . . .			5575	63		

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Mielec.				
	Dochód.				
1	Stan kasy 1/1 1904	3400	68		
2	Suma ogólnego przychodu	7876	05		
	Razem . . .	11276	73		
	Rozchód.				
1	Suma rozchodów			8008	73
2	Stan kasy 1/1 1905			3268	—
	Razem . . .			11276	73
	Rachunek funduszów.				
	I. Fundusz własny.				
	Dochód.				
1	Saldo pozostałości z roku 1903	65	26		
2	Wkładki członków	502	—		
3	% od lokowanych pieniędzy	213	42		
4	Subwencya na meble do kancelaryi	300	—		
5	Subwencya kwartalna na prowadzenie kancelaryi	250	—		
6	Zwrot z rachunku kupna mebli	2	39		
	Razem . . .	1333	07		
	Rozchód.				
1	Wkładka do Komitetu w Krakowie			190	76
2	Wkładka do Towarzystwa rolniczego w Wieliczce			50	—
3	Sprawienie mebli do kancelaryi			251	76
4	Czynsz półroczny lokalu i opału			180	—
5	Usługa kancelaryi			12	—
6	Portorya, przybory do pisania, czasopismo			87	47
7	Sekretarza pensya roczna			200	—
8	Woźnego pensya roczna			20	—
9	Saldo pozostałości			341	08
	Razem . . .			1333	07
	II. Fundusz hodowlany.				
	A) Subwencya na Towarzystwo okręgowe w Mielcu.				
	Dochód.				
1	Saldo pozostałości z r. 1903	1235	43		
2	Subwencya Komitetu na kupno buhai	1000	—		
3	Subwencya na premiowanie	400	—		
4	Zwrot $^1/_2$ ceny za buhaje	594	50		
5	Pożyczka zaciągnięta z funduszu powiatu Mieleckiego	98	—		
6	Zaliczka z funduszu powiatu Mieleckiego na kupno buhaja . . .	400	—		
7	Zwrot powziętej zaliczki na kupno buhai	1000	—		
8	Bonifikacya od Towarzystwa hodowców czerwonego bydła	199	50		
	Razem . . .	4927	43		

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Rozchód.				
1	Zakupno buhai			3198	—
2	Zaliczka na kupno buhai			1000	—
3	Spłata pożyczki zaciągniętej z funduszu powiatowego Mieleckiego na kupno buhai			98	—
4	Subwencya na buhaja prywatną własnością będącego			60	—
5	Saldo pozostałości na rok 1905			571	43
	Razem . . .			4927	43
	B) Subwencya Rady powiat. w Mielcu wyłącznie na powiat Mielec.				
	Dochód.				
1	Saldo pozostałości z r. 1903	4360	88		
2	Subwencya Rady powiatowej w r. 1904	500	—		
	Razem . . .	4860	88		
	Rozchód.				
1	Zakupiono buhaja			400	—
2	Saldo pozostałości na r. 1905			4460	88
	Razem . . .			4860	88
	III. Dział handlowy.				
	Dochód.				
1	Zwrot za nasiona	175	73		
2	» » żyto	1932	—		
3	Saldo 1/1 1905	54	90		
	Razem . . .	2162	63		
	Rozchód.				
1	Należność od członków z roku 1904			202	40
2	Wieliczce za nasiona			175	73
3	Kaucya na otręby			1001	—
4	Należność za otręby			783	50
	Razem . . .			2162	63
	Bilans handlowy.				
	Dochód.				
1	Należytość od stron	202	40		
2	» » »	1784	50		
	Razem . . .	1986	90		
	Rozchód.				
1	Do funduszu hodowlanego B)			1986	90
2	Zaległe wkładki u Członków wynosiły z dniem 31 grudnia 1904 r. 76 koron.				

Nowy Sącz.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	A) Fundusze własne.				
	Dochód.				
1	Saldo z roku 1903	2354	95		
2	Wkładki członków za rok 1903 zapłacone w r. 1904	8	—		
3	» » » » 1904	550	—		
4	» » » » 1905 zapłacone w r. 1904	78	—		
5	Wpisowe zapłacone w roku 1904	36	—		
6	Zwrot kosztów ściągnięcia wkładek	6	83		
7	Subwencya Rady powiatowej Sądeckiej	600	—		
8	» Komitetu na biuro od 1/7 do 31/12 1904	500	—		
9	» » na urządzenie biura	300	—		
10	Ze składu sztucznych nawozów	5503	16		
11	Wartość zapasów składu sztuczn. naw. i soli bydl. d. 31/12 1904	2254	25		
12	Wartość owsa w magazynie wojskowym	2238	—		
13	Ruchomości w biurze i składzie	340	36		
14	Procent od ulokowanych pieniędzy	62	61		
	Razem	14832	16		
	Rozchód.				
1	A conto prenumeraty Tygodnika rolniczego			320	—
2	Prenumerata innych czasopism			12	—
3	A conto wkładki do Komitetu c. k. Tow. rol. krakowskiego			155	80
4	Wkładka do Tow. rol. okręg. w Wieliczce			50	—
5	» » » chowu drobiu w Jarosławiu			10	—
6	Wkładka do Tow. ogrodniczego w Krakowie			12	—
7	» » » Kółek rolniczych we Lwowie			8	—
8	» » » leśnego we Lwowie			10	—
9	» » » dla popier. polsk. nauki rol. w Krakowie			20	—
10	Pensya sekretarza od 1/9 do 31/12 1904.			400	—
11	Lokal na biuro od 1/9 do 31/12			100	—
12	Opał, światło i obsługa biura			33	34
13	Wydatki kancelaryjne			65	66
14	Urządzenie biura			304	—
15	Portorya			90	78
16	Za zakupione sztuczne nawozy i sól bydlęcą			5655	36
17	Za $1^1/_2$ wagona owsa dla wojska			2238	—
18	Asekuracya owsa			10	92
19	Drobne wydatki przy dostarczaniu owsa dla wojska			10	—
20	Wierzytelności Członków			1469	83
21	Dług we Wydziale krajowym			1267	—
22	Saldo			2589	47
	Razem			14832	16

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	B) Fundusze hodowlane.				
	Dochód.				
1	Saldo z roku 1903	283	02		
2	Pan Kumor zwrot $^1/_2$ subwencyi na buhaja	100	—		
3	» Rudnicki » » » » »	120	—		
4	» Marszałkowicz » » » » »	140	—		
5	» Czechowski » » » » »	175	—		
6	» Krzyszkowski » » » » »	120	—		
7	Tęgoborze » » » » »	180	—		
8	Komitet c. k. Tow. rol. krak. subwencya na buhaje	1500	—		
9	» » » » dla związku kontrol. ciężkow. . . .	200	—		
10	» » » » na premiowanie w pow. N. Sądeckim	400	—		
11	» » » » » » » grybowskim	500	—		
	Razem . . .	3718	02		
	Rozchód.				
1	Pan Walter za buhaja na stacyę sub. do Stróż			208	—
2	Ksiądz Żabecki subwencya na buhaja			360	—
3	Pan Czechowski » » »			360	—
4	» Fihauser dla związku kontrolnego ciężkowickiego			200	—
5	» Domagalski za buhaja subwencyonowanego			42	—
6	» Skąpski subwencya na buhaja			410	—
7	» Mączyński » » »			360	—
8	» Krzyszkowski » » »			360	—
9	» Reklewski Jan » » »			360	—
10	Premiowanie w Krynicy			125	—
11	» w Tęgobrzy			275	—
12	» w Bobowy			500	—
13	Saldo			158	02
	Razem . . .			3718	02

		Dochód	Rozchód	Pozostałość
		Korony — halerze		
	Rzeszów.			
	A) Fundusze ogólne Towarzystwa.			
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	153·26		
2	Wkładki członków za rok 1904	290·—		
3	Wpłacone zaległości	209·—		
4	Subwencya Komitetu na urządzenie biura	300·—		
5	» » » wynagrodzenie urzędnika	500·—		
6	» Rady powiatowej w Rzeszowie	200·—		
7	Urządzenie biura		280·80	
8	Zakupno kasy ogniotrwałej		187·26	
9	Pensya urzędnika i pomoc biurowa		655·40	
10	Koszta kancelaryjne, ogłoszenia, druki i t. d.		316·26	
11	Dyety dla Delegatów		80·—	
12	Wkładki do innych Towarzystw		60·—	
13	Udział do Komitetu 25% od wkładek za rok 1904		72·50	
	Razem	1652·26	1652·22	—·04
	B) Fundusze specyalne Towarzystwa na próby polowe.			
1	Z prowizyi od członków, dostarczających żyto dla wojska	150·—		
2	Za nasiona zbóż ozimych do prób polowych.		139·01	
	Razem	150·—	139·01	10·99
	C) Fundusze subwencyjne.			
	I. Stacye huhai.			
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	217·14		
2	Subwencya Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego	1800·—		
3	Zwroty za 5 sprzedanych subwencyjnych buhai	858·50		
4	Zakupno 3 buhai na stacye subwencyjne		1500·—	
5	Subwencya 11 stacyi buhai, będących prywatną własnością II raty		450·—	
6	» 8 » » » » I raty		80·—	
	Razem	2875·64	2030·—	845·64
	II. Premiowanie bydła.			
1	Subwencya Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego	700·—		
2	Rozdanie premii w 8 miejscach, wykazanych w sprawozd. szczeg.		657·—	
	Razem	700·—	657·—	43·—
	III. Gnojownie.			
1	Pozostałość kasowa z roku 1903	20·—		
2	Subwencya Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie	80·—		
3	Koszta pobudowania wzorowej gnojowni u p. Walentego Ciocha w Racławówce		100·—	
	Razem	100·—	100·—	—
	IV. Mleczarstwo.			
1	Subwencya Komitetu na prowadzenie kontroli ilości i jakości mleka	400·—		
2	Zakupno aparatu »Matador« Gerbera		177·57	
	Razem	400·—	177·57	222·43

Zestawienie.	Dochód	Rozchód	Pozostałość
	Korony — halerze		
Fundusz A)	1652·26	1652·22	0·04
» B)	150·—	139·01	10·99
» C) I.	2875·64	2030·—	845·64
II.	700·—	657·—	43·—
III.	100·—	100·—	—
IV.	400·—	177·57	222·43
Razem	5877·90	4755·80	1122·10

Zestawienie kasowe działu handlowego.

		Towarzystwo ma	Towarzystwo winno
		Kor — hal.	Kor. — hal.
1	Dr. Adam Jędrzejowicz za saldo	1371·30	
2	Ignacy Wołkowicki » »	1023·02	
3	Ks. Michał Trybus » »	102·26	
4	Karol Skalak » »	269·22	
5	Ks. Marceli Sochański » »	183·70	
6	Ks. Stanisław Siara » »	96·90	
7	Marek Wojciech » »	299·80	
8	Tadeusz Stanisz » »	770·49	
9	Br. Christiani » »	229·—	
10	Holzer Gustawowa » »	605·13	
11	Suszycki Zenon » »	664·40	
12	Wiktorowa Aleksandra » »	973·82	
13	Zarząd dóbr Zalesie » »	687·49	
14	Sitek Andrzej » »	154·95	
15	Mazaraki Jan » »	77·22	
16	Hr. Łoś Witold » »	562·87	
17	Dąmbski Aleksander » »	372·88	
18	Ks. Kwieciński Stanisław » »	200·—	
19	Przedżymirski Aleksander »	609·48	
20	Wojciechowski Romuald » »	768·60	
21	Dr. Stanisław Dąmbski » »	2312·21	
22	Lubina Lenk Suffczyńska » »	250·20	
23	Dr. Doliński Franciszek » »	345·20	
24	Ks. Malinowski Roman » »	61·—	
25	Przybylski » »	533·50	
26	Tow. rolnicze w Rzeszowie (dział roln.) za saldo	245·78	
27	Kocząb za saldo	256·50	
28	Wartość towaru na składzie (według zestawienia obrotu towarów)	2497·11	
29	Gotówka w kasie	511·87	
30	Towarzystwu rolniczemu w Wieliczce		14796·82
31	Stan rachunków strat i zysków z dn. 31 grudnia 1903 r.		2115·42
32	Stan rachunków strat i zysków z dn. 31 grudnia 1904 r.		123·66
	Suma	17035·90	17035·90

Tarnów.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Fundusz własny.				
	Dochody.				
1	Reszta kasowa z roku 1903	700	—		
2	Wkładki członków	246	—		
3	Subwencye	335	—		
4	Rozmaite	68	16		
5	Zaliczki zwrotne	100	—		
	Razem	1449	16		
	Wydatki.				
1	38% wkładka do Komitetu			145	92
2	Prenumerata »Głosu rolniczego«			195	—
3	Prenumerata »Tygodnika«			8	—
4	Honoraryum sekretarza			300	—
5	Honoraryum kursora			50	—
6	Na papier i porta			11	79
7	Na założenie handlu			700	—
	Reszta kasowa			38	45
	Razem			1449	16
	Fundusz subwencyjny.				
	Dochody.				
1	Reszta kasowa z roku 1903	1080	54		
2	Subwencya na zakupno buhai	1300	—		
3	Subwencya na premiowanie bydła	600	—		
4	Subwencya na gnojownie	160	—		
	Razem	3140	54		
	Wydatki.				
1	Zakupno buhai			1430	—
2	Premiowanie bydła			650	—
3	Urządzenie gnojarni			160	—
4	Zaliczka zwrotna			100	—
5	Zwrot kosztów podróży			—	—
	Reszta z roku 1904			800	54
	Razem			3140	54

Wieliczka.

Majątek.

Obrót i stan funduszów Towarzystwa w roku 1904 według zamknięć rachunkowych przedstawia się w następujących cyfrach: Obrót kasowy wynosił 2.153.050 K. 04 hal., obrót zaś towarowy 2.411.879 K. 66 hal. czyli łącznie 4.564.929 K. 70 hal.

Stan czynny.	Korony	hal.	Korony	hal.	Stan bierny.	Korony	hal.	Korony	hal.
W kasie głównej . . .	9312	58			Weksle w eskoncie . . .			646	90
Na rachun. czek. P. K. O.	869	73	10182	31	Akcepty			1990	20
Efekty			158	—	Pożyczka Wydziału krajowego . . .	34000	—		
Książ. Pow. Kasy Oszcz. .			1330	22	» Kasy Oszczędn. w Wieliczce .	1200	—	35200	—
Weksle dłużn. w portf. .			17161	27	Wierzyciele w rachunku bieżącym łącznie z funduszem zapomogowym c. k. Namiestnictwa . .			277372	53
Zapas towarów w magazynie			15112	96	Saldo jako majątek Towarzystwa			100540	74
» maszyn . . .			34255	78					
» tow. w sklepie . .	10076	52							
Dłużnicy na książ. sklep .	2646	28	12722	80					
Nieruchomości:									
Wartość realności . .			20900	—					
Ruchomości:									
Wartość według inwentarz.			2520	—					
Dłużnicy na rach. bież. .			294062	23					
Wkładki człon. zaległe .			1493	—					
Buhaje subwenc.:									
Wartość według spisu . .			4878	50					
Zaliczki kolej. niepodn. .			117	80					
» na płace . . .			855	50					
			415750	37				415750	37

SPRAWOZDANIE
TOWARZYSTWA HODOWCÓW CZERWONEGO BYDŁA POLSKIEGO
ZA ROK 1903.

Stosunki hodowlane roku ubiegłego, jak to powszechnie wiadomo, były tego rodzaju, że nie mogły przynieść znacznych korzyści hodowli i wpłynąć na prawidłowy i szybki postęp, zwłaszcza w zachodniej części kraju. Niebywałe wylewy, długotrwałe deszcze i słoty spowodowały prawie wszędzie zepsucie się paszy, co naturalnie musiało wywrzeć mniej lub więcej ujemny wpływ na odżywienie bydła, szczególnie podczas pory zimowej.

Pomimo tych niepomyślnych warunków, stwierdzić możemy, że dzięki zapobiegliwości i gorliwości hodowców, hodowla czerwonego bydła polskiego rozwija się i postępuje ciągle naprzód, wykazując zwiększenie żywej wagi u krów, a nawet nieco większą mleczność przeciętną w oborach zarodowych. Natomiast niepomyślne warunki atmosferyczne zeszłego roku wywarły swój wpływ po części w tym kierunku, że hodowcy swe bydło zarodowe silniej przebrakowali, przez co ilość sztuk zarodowych zmniejszyła się wprawdzie, jednak wypadło to na korzyść pozostałego materyału hodowlanego.

Tabela poniżej uwidoczniona, a zestawiona na podstawie raportów i notatek, przedstawia stan obór zarodowych z uwzględnieniem tylko tych sztuk, które zostały wpisane do księgi głównej Towarzystwa. Z tej tabeli dowiadujemy się, że przeciętna żywa waga krów w 17 oborach wynosi 416 kg. czyli o 16 kg. więcej, niż w roku poprzednim; zaś przeciętna mleczność 1.900 litrów, w porównaniu do 1.884 litrów z roku poprzedniego, przedstawia nadwyżkę 16 litrów.

Niezawodnie cała uwaga i dążność hodowców, skierowane są obecnie do wyprodukowania coraz wyższej żywej wagi, a w szczególności coraz większej mleczności krów i pod tym względem nie ma najmniejszej wątpliwości, że postępy są stałe i zupełnie zadawalniające.

Jeżeli widzimy znaczne różnice w mleczności pojedynczych obór, to objaw ten pochodzi nietylko stąd, że ta lub owa obora ma lepsze i użyteczniejsze sztuki, ale także w znacznej mierze powodem wysokiej mleczności niektórych obór, jest silne i racyonalne żywienie. I tak np. tabela wykazuje najwyższą średnią mleczność w szkole rolniczej w Suchodole 2.655 litrów przy zawartości 4% tłuszczu, w szkole rolniczej w Kobiernicach 2.630 litrów — 4·2% tłuszczu i w Kozach 2.636 litrów. Z naciskiem zaznaczyć tu wypada, że cyfry powyższe są zupełnie wiarygodne, gdyż tak w szkole rolniczej w Suchodole, jak i w Kobiernicach mierzenie i zapisywanie mleka od każdej krowy z osobna odbywa się każdodziennie z całą dokładnością, zaś mierzenie tłuszczu w mleku kilkanaście razy do roku. Niemniej wzorowem jest prowadzenie ksiąg i zapisków w Kozach.

Komitet utworzył w zeszłym roku nową oborę zarodową czerwonego bydła w Nawojowej, w powiecie sądeckim u hr. Adama Stadnickiego, przez zakupno wyborowych sztuk podczas targu rozpłodowego w Krakowie. Zakupiono mianowicie 1 buhaja i 9 krów. Obora ta, znajdująca się w nader korzystnych warunkach, rozszerza się i rozwija pomyślnie, powiększając się stopniowem licznem dokupowaniem odpowiednich sztuk przez właściciela.

Do księgi głównej Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego przyjęto i wpisano w ubiegłym roku buhajów 8 i krów 31, razem 39 sztuk, odznaczających się prawidłową budową, oraz dobremi cechami mlecznemi, a należytość wpisowa od sztuk zarodowych, pobrana za kwitem sznurowym, a wynosząca 344 K. wniesioną została do Kasy hodowców.

Taksę za wpisane sztuki zarodowe, wnieśli następujący hodowcy:

Zarząd dóbr Nawojowa , . . .	24 Kor.
Dyrekcya szkoły roln. w Suchodole	12 «
p. Adam Fink w Komornikach .	28 »
p. K. Bzowski w Drogini . . .	14 »
Dr. Jan Zduń z Raby Wyżnej .	48 »
p. J. Górkiewicz z Toporzysk . .	20 »
p. Wiktorowa z Czudca	30 »
p. Kubeczko z Twierdzy . . .	10 »
Br. Herman Czecz z Kóz . . .	34 »
Dyrek. szkoły roln. w Czernichowie	12 »
p. Stanisław Romer w Jodłowniku	28 »
p. Z. Mars w Limanowej . . .	20 »

p. Karol Czecz w Bierzanowie .	12	Kor.
Szkoła rolnicza w Kobiernicach .	10	»
hr. Rey z Przyborowia	18	»
Jan Artwiński z Kliszowa . . .	12	»
Zbigniew Horodyński ze Zbydniowa	12	»
Razem . . .	344	Kor.

Wreszcie wspomnieć tu należy o próbach przeprowadzonych w kilku oborach, przez użycie do rozpłodu buhajów czerwonych pokrewnego typu, sprowadzonych z Niemiec przed 3 laty. Wyniki uzyskane z tego krzyżowania a w szczególności młode krowy po pierwszem ocieleniu, o ile już dziś o tem sądzić można, okazały się dosyć mleczne, nadto wykazują nieco większy wzrost, lepszą budowę zadu, oraz wyrównanie co do maści; natomiast zarzucić tym produktom można, że mają za duże nogi, nieco szczuplejszą budowę piersi i więcej wydłużone głowy. Wydział Towarzystwa hodowców, ograniczając się na tych próbach, nie ma zamiaru iść dalej w tym kierunku, uważa jednak ten jednorazowy dodatek krwi odmiennej za korzystny w dążeniu do uszlachetnienia polskiego bydła i osiągnięcia większej mleczności.

Hodowla czerwonego bydła u włościan koncentruje się i rozwija pomyślnie w tych okolicach, gdzie od dawna już zawód tego bydła się utrzymał i gdzie znalazł należyte poparcie ze strony Komitetu, Tow. roln. okręgowych, oraz Towarzystwa hodowców. Do takich uprzywilejowanych okolic należą w pierwszym rzędzie związki hodowlane włościańskie w Jodłowniku, Wilamowicach i nowo założony związek w Czańcu, oraz powiat Nowotarski.

Związek hodowlany jodłownicki liczył z początkiem 1903 r. 3 buhaje, 35 krów, tudzież 16 jałówek, zakupionych przez Komitet i rozdanych na ograniczoną własność hodowców na przeciąg lat 5. W ciągu roku 1903 przyjęto do Związku i zapisano do księgi rodowej nowych 21 krów i 14 jałówek, zakupionych również przez Komitet i rozdanych hodowcom na tych samych warunkach, jak w r. 1902. Przez sprzedaż ubyło 12 krów tak, iż stan z końcem 1903 r. wynosił 3 buhaje subwencyjne, 44 krowy związkowe i 30 jałówek subwencyjnych, razem 77 sztuk. Jałówki subwencyjne w ilości 14 sztuk, zakupione w oborze Jodłownickiej i w Komornikach, zostały rozdane, (z wyjątkiem jednej, danej do Jodłownika) w jednej gminie Krasne pomiędzy włościan, a to celem wywarcia silniejszego wpływu na ujednostajnienie typu i polepszenie jakości. W podobny sposób rozdano 16 jałówek w r. 1902 w gminach Jodłownik i Mstów. Jałówki były kilkakrotnie w ciągu roku lustrowane, przyczem stwierdzono dobry wygląd, oraz staranne utrzymanie takowych. Wreszcie zaznaczyć wypada, iż w dniu 21 marca odbyło się premiowanie w Jodłowniku, dokąd doprowadzono bardzo piękny materyał hodowlany i gdzie premiowano przedewszystkiem sztuki związkowe, oraz 21 sztuk najlepszych z poza związku, które następnie do księgi rodowej wpisano za opłatą 1 K. wpisowego, oraz 1 K. za bezpłatne użytkowanie buhaja związkowego.

Niemniej korzystnie rozwój swój zaznaczył w ubiegłym roku związek wilamowicki, który liczył z początkiem 1903 r. 2 buhaje i 53 krowy. W ciągu roku ubyła tylko 1 krowa, natomiast podczas premiowania przyjęto nowych 11 krów, z końcem więc roku 1903 liczył związek 2 buhaje i 63 krowy, razem sztuk 65. W ubiegłym roku przeprowadzono jednorazową lustracyę związku i premiowanie w dniu 19 maja. Tak lustracya, jak i premiowanie okazały, że związek ciągle kroczy naprzód, szczególnie pod względem dobrego żywienia bydła i starannego tegoż utrzymania, przyczem krowy wilamowickie odznaczają się dobrą mlecznością. Podobnie jak w Jodłowniku podczas premiowania nagradzano tylko sztuki należące do związku, oraz te, które podczas premiowania do związku zostały wpisane. System takiego premiowania okazał się w praktyce nader korzystnym, zachęca bowiem włościan do wpisywania się do związku i wytwarza większą emulacyę między związkowymi. W roku ubiegłym utworzono nowy związek hodowlany w Czańcu, w powiecie bialskim, w której to miejscowości i pobliskiej Porąbce, znajduje się dużo czerwonego bydła polskiego, o formach wprawdzie nieco drobniejszych, ale użytecznego i bardzo typowego. Zawiązanie związku w tej miejscowości okazało się wskazanem, gdyż spodziewać się należy, iż wpłynie on korzystnie na szybsze podniesienie się hodowli i uchroni najlepsze sztuki od sprzedaży. Podczas premiowania w dniu 15-go września przyjęto na razie tylko 10 sztuk najlepszych i wpisano je do księgi rodowej. Przy wyborze stawiano dość daleko idące wymagania, a stosunkowo niewielka ilość wpisanych sztuk tłumaczy się tem, że zeszłoroczne warunki atmosferyczne, wywierając ujemny wpływ na jakość paszy, były powodem gorszego odżywienia i utrzymania bydła niż lat poprzednich. Równocześnie z utworzeniem związku, Towarzystwo rolnicze okręgowe bialskie założyło stacyę buhajów w Czańcu. W powiecie nowotarskim rok ubiegły, nadzwyczaj mokry, wpłynął dodatnio na ilość paszy, gdyż nawet w takich miejscowościach gdzie zwykle w latach suchych wszystko niszczeje, w roku zeszłym podwójny pokos siana zbierano. Jakkolwiek jakość tej paszy przedstawiała mniejszą wartość pożywną, to jednak ilość takowej umożliwiała hodowcom stosunkowo dobre przezimowanie bydła nawet tam, gdzie zwykle w zimie bydło przymiera głodem.

Bydło czerwone polskie, które jak wiadomo przed 8 laty zostało zakupione z funduszów krajowych i państwowych w ilości stu kilkudziesięciu sztuk i rozdane pomiędzy włościan powiatu nowotarskiego, rozwija się pomyślnie i rozmnaża nader szybko, czego najlepszym dowodem, że obecnie można naliczyć przeszło 1.000 sztuk przychowku od krów subwencyjnych, względnie od ich potomstwa.

Krowy subwencyjne bywają corocznie w miarę starości lub niezdolności do chowu zastępowane innemi młodemi krowami, przez co ilość pierwotnie rozdanych sztuk utrzymuje się na tym samym poziomie. Prowadzona ewidencya krów subwencyjnych, które już od trzech lat przeszły na własność hodowców, wykazuje, że w roku 1903 sprzedano 32 krowy stare, zastępując takowe innemi, wpisanemi do księgi rodowej. Postęp przeto pod względem uszlachetnienia i pomnożenia czerwonego bydła jest tu niezaprzeczony a to tem więcej, że pomiędzy hodowcami daje się spostrzegać współzawodnictwo w doborze i jakości materyału hodowlanego, jak o tem świadczą premiowania, urządzane corocznie w kilku punktach powiatu.

Dalej na korzyść hodowli zaznaczyć wypada dążenie hodowców do rozszerzania uprawy koniczyn i traw, oraz poprawy łąk, do samej bowiem stacyi kolejowej Nowy-Targ sprowadza się rocznie około 60 wagonów sztucznych nawozów dla powiatu nowotarskiego. Najgorszym zakątkiem dla hodowli bydła jest okręg Czarno-Dunajecki, gdzie grunta torfowe nie sprzyjają uprawie roślin pastewnych, a niektóre rośliny tam wyrastające działają trująco, wywołując u bydła paraliż krzyżów. Grunta te, przedstawiające obszar przeszło 2.000 morgów, należałoby zbadać celem ich poprawy i założenia odpowiednich łąk i pastwisk.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, należy zwrócić jeszcze uwagę na często jednostronną ocenę wartości czerwonego bydła polskiego, na wymagania zbyt daleko idące w kierunku produkcyi mleka i niewłaściwe porównywanie tej rasy pod względem mleczności z rasami nizinnemi zagranicznemi. Nie da się zaprzeczyć, że jednostronne dążenie do produkcyi mleka stoi w pewnem przeciwieństwie do hodowli, celem bowiem hodowli czerwonego bydła polskiego być powinno, przy pewnej zadawalniającej produkcyi mięsa i mleka, utrzymanie zdrowotności, odporności na klimat, oraz własności zadawalniania się gorszą, mniej intenzywną paszą. Głosy, które tu i ówdzie się odzywają przeciw temu kierunkowi, nie są uzasadnione, nie uwzględniają bowiem potrzeby hodowli włościańskiej i małej własności w okolicach, gdzie produkcya paszy jest mniej obfitą i gdzie przezimowanie bydła ograniczać się musi do mało pożywnej paszy. W takich warunkach, czy to nizinne rasy północno-niemieckie, czy górskie szwajcarskie, nie mogłyby wogóle się utrzymać i musiałyby szybko degenerować, przyczem użytek stałby się problematyczny. Dalsze zatem wytrwałe dążenie w obranym kierunku jest niezawodnie dla kraju kwestyą poważną, a czynniki miarodajne rolnicze, które z obowiązku swego winny mieć na oku rozwój hodowli całego kraju i warstw rolniczych, a przedewszystkiem najwięcej zaniedbanego bydła włościańskiego, muszą w swych zabiegach jednoczyć się z usiłowaniami Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, celem odpowiedzenia w pełni swojemu zadaniu. Jeżeli spotykamy się tu i ówdzie z krytyką, to rzeczona krytyka jest zawsze pożądaną, zaś bezpodstawna, nie opierająca się na faktach, jest tylko szkodliwą. Wreszcie winniśmy zaznaczyć, że każda akcya rozwoju ma swoje fazy mniej lub więcej dodatnie, a chcąc doprowadzić do zamierzonych wyników, należy być cierpliwym i nie żądać skoków, które w hodowli nie dadzą się przeprowadzić, tylko bowiem wytrwała i świadoma celu praca doprowadzi do rzeczywistego postępu.

Stan obór zarodowych hodowców czerwonego bydła polskiego po koniec 1903 roku.

Liczba porz.	Miejscowość	Ilość:		Waga krów:			Mleczność:				% tłuszczu	cieląt:		Waga cieląt:		
		buhajów	krów	średnia	maximum	minimum	średnia	maximum	minimum	na 1 kg. żywej wagi		byczków	cielicczek	średnia	maximum	minimum
1	Jodłownik . .	1	14	367	450	300	1765	2960	1200	4·9	4·6	1	5	36	40	28
2	Kozy	1	17	412	507	354	2636	3407	2003	6·4	4·5	6	6	39	50	32
3	Bierzanów . .	1	5	467	542	422	1825	2008	1671	3·9	4·1	1	—	44	48	39
4	Kliszów . . .	1	6	390	450	360	1760	2055	1540	4·5	4·4	4	1	32	34	28
5	Przyborowie .	1	8	429	540	370	2112	2407	1538	4·9	4·7	2	5	35	41	30
6	Droginia . . .	1	6	358	450	300	1505	1829	1220	4·2	4·7	3	1	32	38	28
7	Kobiernice . .	1	4	440	500	380	2630	3653	1872	5·9	4·2	1	3	32	36	26
8	Limanowa . .	1	8	478	525	375	2086	3007	1533	4·4	—	1	2	34	36	28
9	Czernichów . .	1	6	408	469	334	1470	1710	1250	3·6	4·3	—	4	25	28	20
10	Czudec . . .	1	13	385	475	305	1752	2491	1227	4·6	—	7	5	27	45	19
11	Raba wyżna .	2	23	389	490	318	1569	2181	1184	4·0	4·3	2	10	32	38	25
12	Komorniki . .	1	13	400	480	325	1851	2755	818	4·6	4·5	2	4	35	41	32
13	Twierdza . .	1	5	456	470	445	1490	1690	1295	3·3	4·2	—	2	30	32	26
14	Toporzyska . .	1	9	419	475	350	1540	1687	1422	3·7	—	—	2	29	30	28
15	Zbydniów . .	1	6	440	495	410	1900	2416	1412	4·3	—	3	1	36	40	31
16	Suchodół . . .	1	4	428	488	401	2655	3287	2114	6·2	4·0	1	2	30	40	27
17	Nawojowa [1]) .	1	11	400	465	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem . .	18	158	416			1900					34	53	33		

[1] Obora założona w czerwcu 1903 r.

Sprawozdanie rachunkowe

z funduszów Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego za r. 1904.

L. p.		Przychód		Rozchód	
		kor.	h.	kor.	h.
	***A.* Fundusze własne.**				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	1577	27		
2	Wpisowe bydła do ksiąg rodowych	463	—		
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1904			2040	27
		2040	27	2040	27
	***B.* Fundusze subwencyjne.**				
1	Pozostałość kasowa z r. 1903	2755	27		
2	Zasiłek krajowy za r. 1903	4000	—		
3	» za I połrocze 1904	2000	—		
4	» państwowy za r. 1904	4000	—		
5	Drobne dochody	40	—		
6	Ulgi 25% przy zakupnie buhai			2880	75
7	Zakupno buhaja związkowego			360	—
8	Subwencyonowanie buhai związkowych i prem. w Jodłowniku			780	—
9	Pensya inspektora			600	—
10	» sekretarza			300	—
11	» lustratorów Związków			900	—
12	Koszta administracyjne i drobne wydatki			69	37
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1904			6905	16
		12795	27	12795	27

SPIS CZŁONKÓW

TOW. HODOWCÓW CZERWONEGO BYDŁA POLSKIEGO

PO KONIEC 1904 ROKU.

Członkowie Wydziału:

1. *Prezes:* Karol Czecz, Bierzanów.
2. *Wiceprezes:* Stefan Romer, Jodłownik.
3. Hr. Mikołaj Rey, Przyborowie.
4. Dr. Klemens Rutowski, Łąkta górna.
5. Dr. Jan Zduń, Raba Wyżnia.
6. Feliks Sandoz, Soboniowice.

Sekretarz Towarzystwa:

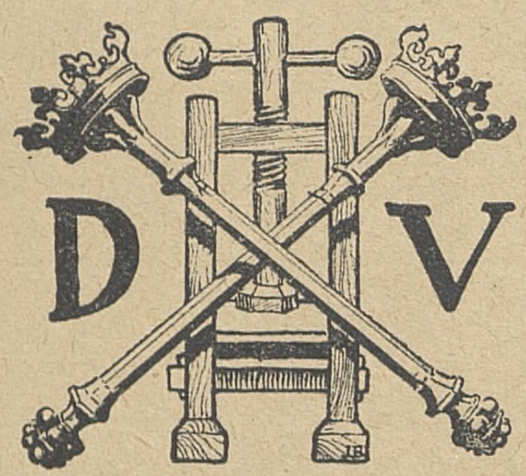
7. Stefan Bojanowski, Kraków.

Członkowie:

8. Adametz Leopold, dr. prof., Wiedeń.
9. Artwiński Jan, Ostrówek.
10. Bzowski Kazimierz, Żerosławice.
11. Bzowski Kazimierz, Droginia.
12. Brzeziński Zdzisław, Łazany.
13. Chwalibóg Andrzej, Bolencin.
14. Fink Adam, Komorniki.
15. Górski Antoni prof. dr., Kraków.
16. Golonka Stanisław, Brzeziny.
17. Górkiewicz Józef, Toporzyska.
18. Horodyński Zbigniew, Zbydniów.
19. Jędrzejowicz Józef, Łęki Górne.
20. Jordan Roman, Roztoka.
21. Kunachowicz Stanisław, Radocza.
22. Kozłowski Floryan, Lipa.
23. Klecki Waleryan prof. dr., Kraków.
24. Krzeczunowicz Waleryan, Jaryczów Nowy.
25. Kubeczko Paweł, Twierdza ad Wieprz.
26. Br. Lewartowski, Kraków.
27. Lubomęski Władysław, prof., Kraków.
28. Lgocki Aleksander, Łopuszna.
29. Lewicki Witołd dr., Głobikówka.
30. Mayer Alojzy, Brody.
31. Marszałkowicz Jan, Lwów.
32. Mars Zygmunt, Limanowa.
33. Milieski Witold, dr., Piekary.
34. Mączyński M., Siedlisko.
35. Madziara Władysław, Przytkowice.
36. Michnik Jan, Kozy.
37. Moraczewski Stanisław, Lwów.
38. Naimski Michał, Zator.
39. Nartowski Teofil, Wadowice.
40. Ostaszewski Stanisław, Klimkówka.
41. Piwocki Jerzy, c. k. radca Namiestnictwa, Lwów.
42. J. E. Hr. Potocki Andrzej, Krzeszowice.
43. Poniński Adolf, Kobiernice.
44. Piliński Kazimierz, Tarnowiec.
45. Popiel Zofia, Ruszcza.
46. Pastor Leon, ks., Biecz.
47. Rudnicki Kazimierz, Łukowica.
48. Rudziński Oskar de Rudno, Osiek.
49. Ruebenbauer Zygmunt, Kobylec.
50. Struszkiewicz Władysław, radca dworu. Wiedeń, c. k. Ministerstwo Rolnictwa.
51. Stecki Aleksander, Olszowa.
52. Hr. Tyszkiewicz Janusz, Werynia.
53. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Nowy Targ.
54. Wojciechowski Mikołaj, prof., Czernichów.
55. Wiktorowa Olga, Czudec.
56. Wójtowicz, dr., Morelówka.
57. Żeleński Władysław, Grodkowice.

SPIS RZECZY.

	Strona
Protokół obrad Zebrania Ogólnego Członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie odbytego w dniach 13 i 14 czerwca 1904 r. .	I—IX
Sprawozdanie z czynności Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego za rok 1904 .	1
I. Czynności w zakresie polityki i administracyi agrarnej	1
II. Sprawozdanie z czynności hodowlanych . .	3
Wykaz subwencyjnych obór zarodowych z końcem 1904 roku	20
Wykaz stacyi buhai subwencyjnych za r. 1904 .	22
Wykaz subwencyonowanych buhai będących prywatną własnością hodowców za rok 1904 .	32
Wykaz buhai danych przez Komitet do obór prywatnych pełnej i półkrwi po koniec 1904 r.	36
Premiowania i wystawy w roku 1904	37
Wykaz subwencyjnych chlewni zarodowych ras zagranicznych po koniec 1904 r.	38
Wykaz mniejszych subwencyjnych chlewni zarodowych po koniec 1904 r.	40
Wykaz subwencyjnych stacyi knurów	46
Wykaz subwencyjnych stacyi baranów	46
Wykaz subwencyjnych owczarń zarodowych . .	48
Wykaz subwencyjnych kurników zarodowych . .	48
III. Mleczarstwo	50
Wykaz mleczarń za rok 1904	52
IV. Czynności w zakresie produkcyi roślin . .	55
V. Czynności w zakresie rachunkowości rolniczej	63
VI. Czynności w sprawach statystyki oraz nauki rolniczej	65
VII. Konkursa maszyn rolniczych	75
VIII. Budowa wzorowych gnojowni	76
IX. Sprawy administracyjne i reprezentacyjne .	76
Sprawozdanie rachunkowe za rok 1904	80
Skład osobisty Towarzystwa	88
Organizacya biur Towarzystw rolniczych okręgowych	103
Sprawozdanie z czynności Towarzystw rolniczych okręgowych za rok 1904	104
Zamknięcie rachunków Towarzystw rolniczych okręgowych	132
Sprawozdanie Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego	155

D V